henri troyat

familia eygletière

Henri Troyat

Familia Eygletière

Coperta de *Vasile Olac*

HENRI TROYAT
LES EYGLETIÈRE
© Flammarion, 1965

Toate drepturile asupra acestei versiuni sînt rezervate Editurii UNIVERS

HENRI TROYAT

FAMILIA EYGLETIÈRE

Traducere de F. MANOLE
Prefață de ROXANA VERONA

UNIVERS

București ● 1978

HENRI TROYAT — UN DRUM ATÎT DE LUNG

S-a scris puțin despre Henri Troyat. Îi lipsește probabil, în ochii criticii actuale, ceea ce conferă spectaculozitate unei existențe și creații artistice. Henri Troyat continuă în zilele noastre acel filon tradițional întreținut în literatura franceză cu atîta măiestrie de la Balzac încoace. Romancier de factură clasică, după cum declară el însuși, acordă întîietate destinelor individuale în raport cu istoria. Experiența sa este comunicată imediat, direct, o experiență lipsită de mister dar atrăgătoare prin arta sobră a povestirii. Realitatea este una singură, și romanele sale o zugrăvesc fidel.

Pentru cititorul zilelor noastre, Henri Troyat reînvie prin opera sa o experiență mereu repetată și repetabilă a unui gen de literatură care există și se echilibrează prin continuitate. Cînd în cartea sa de memorii apărută recent [1], al cărei titlu l-am împrumutat pentru rîndurile de față, Troyat acceptă să răspundă întrebărilor puse de Maurice Chavardès și, prin aceasta, să-și povestească viața și să arunce o privire retrospectivă asupra operei, el o face nu fără reticențe și scrupule, proprii unui scriitor obișnuit să-și întocmească discursul la persoana a treia. Din paginile acestei cărți avem, pentru prima dată atunci cînd este vorba despre Henri Troyat, mai mult decît un simplu tabel cronologic.

Este drumul lung al lui Lev Tarasov, născut la Moscova în 1911, care va deveni în Franța adoptivă scriitorul Henri Troyat, mult citit și apreciat de publicul francez și străin. Dealtfel, întreaga sa creație va fi o permanentă oscilație între a descrie realitățile contemporane ale Franței în care trăiește și universul imaginar al patriei de obîrșie, reconstituită după povestirile părinților, după amintiri îndepărtate.

Începuturile înseamnă, pentru cel ce-și reamintește, sărăcia familiei sale exilate în Franța, dar și preocupările serioase și satisfacțiile elevului ce urmează cursurile liceului Neuilly, ale studentului care-și va obține licența în drept. Primii pași spre lumea li-

[1] Henri Troyat, *Un si long chemin*, Paris, Stock, 1976.

terelor sînt legaţi de o plachetă de versuri, de cîteva încercări în proză şi mai ales de o nesfîrşită iubire pentru cuvinte. „Această dragoste pentru cuvinte, pentru dicţionare, mi-a rămas vie în ciuda anilor. Ca şi altădată, încerc o adevărată beţie cînd mă cufund în multitudinea de definiţii şi exemple." [1] Apariţia primei sale cărţi *Lumină înşelătoare (Faux jour)*, este marcată prin premiul romanului populist, şi tînărul care-şi făcea stagiul militar la Metz este considerat de critică revelaţia anului 1935. Aceeaşi critică însă este împărţită cu ocazia celui de al doilea roman al său *Eleşteul (Le vivier)*, şi Troyat remarcă : „Mirat, primul meu impuls a fost acela de a le da dreptate celor care mă lăudau. Nu m-am schimbat în această privinţă. Şi azi încă, mai curînd cred în cel care mă desfiinţează decît în cel care mă ridică în slăvi".

Paralel cu activitatea sa scriitoricească de debut, Troyat se angajează ca funcţionar la Prefectură, şi biroul, care dădea spre piaţa Primăriei din Paris, a văzut mai multe pagini de roman scrise pe furiş decît rapoarte administrative... În aceste dintîi romane, la care se adaugă *Mărime naturală (Grandeur nature)* şi nuvelele *Domnul Citrine* şi *Cheia de boltă (La clef de voûte)*, subiectele sînt fanteziste şi mai curînd morbide ; personajele se învîrt într-un mediu închis în care dramele ce se consumă sînt iremediabil fără ieşire. Este o latură a creaţiei sale pe care o va relua adesea. Dealtfel, *Păianjenul (L'araigne)*, cartea care obţine premiul Goncourt al anului 1938, are ca erou un individ plasat la limita patologicului, Gérard Fonsèque. Caracterizînd aceste romane, Troyat constată că aparţin mai mult geniului intimist şi înţelegem că efectuează şi o delimitare : „Primele mele romane au fost scurte, violente şi întunecate, cu eroi puternic creionaţi, aproape caricaturizaţi... Dar curînd m-am simţit dispus să-mi diversific paleta..."

După terminarea războiului, care pentru Henri Troyat ca şi pentru toţi cei ce l-au trăit a însemnat un eveniment ce i-a schimbat în mare măsură viaţa, începe să publice primele romane-ciclu. Între 1947—1950, apare prima parte a unei trilogii, *Atît cît va dăinui pămîntul (Tant que la terre durera)*, care evocă istoria unei familii ruseşti la sfîrşitul secolului trecut, de-a lungul a trei generaţii ; aceasta este urmată după 1950 de un alt roman-fluviu : *Semănatul şi secerişul (Les Semailles et les Moissons)*, replică fran-

[1] Citatele sînt extrase fără excepţie din cartea de memorii amintită, căci aprecierile autorului sînt cele mai îndreptăţite cînd este vorba de propria-i operă şi viaţă.

ceză a primului ciclu. De remarcat faptul că una din eroinele acestui ciclu, Elisabeth, întîlnește în final pe cel ce avea să-i redea încrederea în viață, Boris Danoff, tînărul erou al primei trilogii. Troyat comentează astfel momentul jonctiunii nepreväzute al celor două cicluri : „Mărturisesc că acest moment al fuziunii a fost foarte emoționant pentru mine. Închipuiți-vă două echipe care muncesc fiecare în partea ei, la capetele unui tunel și care sapă pentru a se apropia. Zidul care le separă se subțiază cu fiecare lovitură de tîrnăcop. Apoi ultima bucată de zid se prăbușește și același aer circulă de la un capăt la altul al operei !"

Romanele ciclu vor reveni în creația lui Troyat, alternînd subiectele de inspirație franceză cu cele de inspirație rusească : *Lumina celor drepți (La lumière des justes)* apare în 1959, an care dealtfel coincide cu anul primirii sale la Academia Franceză și, mai recent, în 1968—1969, *Moștenitorii viitorului (Les Héritiers de l'Avenir).*

Dar Henri Troyat nu rămîne cantonat mult timp într-un anumit gen de literatură. De fiecare dată simte nevoia de schimbare. „Pentru mine, o parte din bucuria creației constă tocmai în diversitatea problemelor abordate, a mijloacelor folosite ; nu vreau să fiu omul unei singure atmosfere, al unei singure cărți. De îndată ce am terminat un grup de personaje, încerc să mă îndepărtez cît mai mult cu putință de epoca, de grijile lor." Paralel cu elaborarea acestor cicluri se lansează în ziaristică, scrie o piesă de teatru ce se va juca, după cum apreciază autorul „cu o carieră onorabilă" ; publică și o serie de biografii ale marilor scriitori ruși *(Dostoievski*—1948, *Lermontov*—1952, *Pușkin*—1953, *Tolstoi*—1965, *Gogol*—1971). În acest timp continuă să fie romancierul unor *romans-éclair* de scurte proporții și care în marea lor majoritate abordează probleme ale familiei. *Zăpadă murdară (La Neige en deuil*—1952), *O prietenie excesivă (Une extrême amitié*—1963). Titlurile romanelor lui Henri Troyat nu au fost epuizate ; remarcăm constanța cu care revine la o temă abordată cu ani în urmă iar proiectele sale actuale nu contrazic această constatare : „Aș vrea să revin în Franța, la epoca actuală. Pentru a schimba. Dar trecutul patriei mele natale continuă să mă obsedeze".

Franța celei de a doua jumătăți a secolului nostru, mai precis Parisul, este locul unde se petrec aventurile eroilor ciclului *Familia Eygletière.* Primul volum apare în 1965, *Familia Eygletière (Les Eygletière)* urmat de *Foamea puilor de lei (La faim des*

lionceaux) în 1966 și de *Putreziciunea (La Malandre)* în 1967. Parisul constituie un element comun multora dintre romanele de familie franceze de la Balzac și Zola încoace. Punte peste mai bine de un secol, *Oamenii de bunăvoință,* a lui Jules Romains, începe și se sfîrșește cu *Parisul văzut din zbor razant,* ca și *Notre-Dame de Paris,* romanul lui Victor Hugo. *Familia Thibault* a lui Roger Martin du Gard, *Cronica familiei Pasquier* a lui Georges Duhamel constituie toate cronici ale vieții burgheziei pariziene. În jurul anilor 1930, această literatură pe care Albérès o numește „forma burgheză a epopeii", cunoaște un moment deosebit de înflorire.

Familia ca subiect tip de inspirație, conciliază prin acest fel de literatură biografia individuală cu cea a unei epoci. Este momentul în care prin romanul fluviu sau, cum i se mai spune, romanul sumă, romanul ciclu, are loc o reînnoire a filonului realist în literatură. Fără pretenția de a fi de o absolută originalitate, romanul redevine o sumă de observații și de reflecții. Durata unei vieți devine durata curgerii unui fluviu. Romancierul nu se mai oprește asupra unui anumit moment al vieții eroului, ci prezintă universul zilnic, mereu luat de la capăt, al familiilor, diferit de la o familie la alta, de la o generație la alta dar cu aspirații și probleme asemănătoare. Acțiunea se prezintă astfel ca o cronică în care forța vitală a unei familii întîlnește pe cea a unui popor. În această perspectivă, romanul francez al vieții de familie, fără a lua în considerație aspectele minore ale romanului casnic cu teză, de genul celor ale lui Paul Bourget, întîlnește o mare arteră a romanului european, reprezentată strălucit de G. Eliot, Galsworthy, Thomas Mann.

Georges Duhamel face mai mult o cronică socială prin *Familia Pasquier,* la rîndul său Jules Romains inversează perspectiva și pleacă de la social pentru a ajunge la individual; *Oameni de bunăvoință,* ciclu romanesc foarte vast în care personaje nenumărate, indivizi, grupuri de oameni își fac apariția treptat sugerînd o diversitate de medii și prin aceasta complexitatea realității, nu reușește totuși să ajungă la consistența comediei umane balzaciene. Un loc cu totul deosebit în această galerie îl ocupă *Familia Thibault,* adevărat edificiu arhitectural la care Martin du Gard muncește timp de două decenii (1922—1940). Pornind de la istoria celor doi frați Thibault, scriitorul, prin intermediul mai multor intrigi conduse simultan, propune spre meditație unele teme ca boala, bătrînețea dar și raporturile dintre destinele individuale și

cele sociale. Cam în aceeași perioadă, Philippe Herriat — cel care în 1952 se afla în comisia ce-i conferea lui Henri Troyat premiul principatului Monaco — scrie istoria familiei Boussardel. Ambițiile scriitorului sînt diferite de ale lui du Gard sau Romains; deși urmărește destinele unei familii pe mai multe generații. Hériat realizează un fel de foileton de familié burgheză, fără a avea aspirații sau intenții de frescă socială. Acesta este și unghiul din care putem privi ciclul *Les Eygletière* al lui Henri Troyat. Scriitorul, după cum am mai remarcat, se vădește a fi permanent preocupat de problemele familiei, de relațiile din cadrul ei. Pentru el, personajul este realizat numai după ce este pus în contact direct cu cei ce i-au dat viață, numai după ce i se surprind relațiile cu mediul care îi este familiar și de unde își extrage întreaga forță. „Familia, spune Troyat, constituie o lume închisă, care-și secretă obiceiurile, dogmele, preferințele și antipatiile, mirosul său, căldura sa, legendele și vocabularul propriu. În această atmosferă densă, fibre misterioase leagă ființele unele de altele. Fiecare mișcare a uneia le influențează pe toate celelalte. Nimic mai exaltant decît analiza acestor interdependențe!"

Acțiunea cărții se desfășoară în Parisul zilelor noastre, într-o familie din marea burghezie și urmărește lenta ei dezagregare de-a lungul celor trei părți ale ciclului. Este o lume lipsită de probleme materiale: tatăl, directorul unui important birou de avocatură nu are decît grija propriei persoane, iar mama vitregă este total indiferentă față de familie. Amîndoi trec pe lîngă cei trei copii ajunși la adolescență: Jean-Marc, douăzeci de ani, Françoise optsprezece ani, Daniel șaptesprezece ani. Fiecare în felul său va suporta consecințele acestei situații de profund dezechilibru familial. Deși scriitorul nu vrea să comenteze, căutînd doar impresia nudă lăsată de realitate, simțim simpatia sa îndreptată spre acești adolescenți care fiecare caută să se desprindă de mediul familial, de minciunile și convențiile lui. Fiecare are viața sa proprie care însă la un moment dat se interferează cu a celorlalți; în acest fel intrigile sînt numeroase, nu se poate vorbi despre o acțiune centrală, deși coeziunea este dată de un nucleu în jurul căruia gravitează întregul ciclu: *Tante Madou* cum o numeau copiii pe mătușa Madeleine, este singurul punct de sprijin ferm al vieții lor, și în același timp personajul *raisonneur* care asistă fără să poată face nimic la dramele din jurul ei. Cu ea se deschide și se închide ciclul, la ea apelează fiecare dintre tineri atunci cînd se simte în primejdie. Aceștia se aruncă în aventuri pericu-

loase și nepotrivite pentru firea și vîrsta lor și, cu fiecare eșec, se produce o breșă în plus în ceea ce tatăl, Philippe Eygletière, consideră, în mentalitatea sa de proprietar, a fi un monolit infailibil. Există în roman o punere față-n față a generațiilor — cea a adulților și cea a copiilor — aflate în conflict iremediabil, încă o reflectare a frazei lui Gide „Familii, vă urăsc!" Părinții, în raporturile lor cu copiii, își asumă un rol superficial pe care îl părăsesc cu plăcere și ușurare, pentru a se întoarce la îndeletniciri personale. Astfel, Philippe Eygletière își pierde rînd pe rînd toți copiii, întîi pe plan moral, apoi, neînțelegînd avertismentul dat prin încercarea de sinucidere a Françoisei, este sancționat prin accidentul mortal al lui Jean-Marc.

Voalată, dar mereu prezentă, apare critica făcută de Troyat acestei lumi unde doar neesențialul și superficialul sînt sisteme de referință. O lume în care totul se desfășoară la nivelul intrigilor dintr-o piesă de bulevard, dar în care suferințele celor loviți pe nedrept sînt cu atît mai dramatice. Iar cînd Madeleine, în fața nefericirii profunde a Françoisei, se simte obligată să-i ceară iertare pentru mama ei, pentru tatăl ei, pentru toți cei din jur, cititorul înțelege semnificația profundă a intenției sale.

Din această perspectivă privită, *Les Eygletière* capătă dimensiuni mărite, depășind simpla dramă de familie în stil francez. Dealtfel, o astfel de literatură este permanent cerută de un anumit public dornic de romane ale vieții cotidiene, ale faptelor diverse. Acest gen de literatură continuă să se producă paralel cu un altul, în care raționalul și logicul nu mai alcătuiesc sisteme de referință. Confruntarea dintre cele două tendințe nu a luat însă niciodată înfățișarea unei revoluții literare, ele coexistînd în literatura contemporană. Iar Henri Troyat, scriitorul care se consideră moștenitorul unei civilizații raționale și omogene, își are publicul său. Totuși, declară el, a scrie astăzi ca pe vremea lui Flaubert este imposibil: „Om al timpului meu, gîndesc și povestesc ca om al timpului meu, pentru oameni ai timpului meu. Romanul așa-zis «tradițional» marchează de fapt o evoluție față de cele ce l-au precedat. El inovează fără să șocheze. Originalitatea sa nu sare-n ochi. Dar există. Și aceasta fără calcule, fără trucaje. Prin simpla influență a lumii care îl înconjoară pe scriitor."

Romancierul se simte în largul său atunci cînd e vorba de mînuirea unui orizont concret. Este disponibil și sensibil la lumea exterioară iar literatura sa excelează prin întrebările pe care și

le pune, mai mult decît prin răspunsurile pe care le dă. Opera sa — acest inventar incomplet, cum scria odată cu modestie Troyat într-o dedicație pe o carte — este înconjurată de un număr impresionant de cititori. Audiența sa considerabilă în rîndul cititorilor îl face pe scriitor să se întrebe dacă poate fi aceasta o certitudine a faptului că opera va rezista timpului.

Henri Troyat este departe de a-și fi terminat lungul său drum ; și nu încetează să poarte ceea ce el numește „bătălia scrisului", din care obține, cu fiecare nouă operă, o victorie esențială : „Cînd scriu, îmi dau iluzia că opresc cursa orelor, că materializez, într-o oarecare măsură, clipa care trece, că realizez ceva dintr-o impresie evanescentă".

ROXANA VERONA

I

Ploaia șiroia pe geamuri. Toate streșinile cîntau. O lumină cenușie venea dinspre strada pustie. Era zece dimineața dar ai fi zis că acum se va lăsa noaptea. Cornul negustorului de pește răsună în depărtare. Madeleine aprinse o lampă pe masă. Cînd vremea era urîtă, satul părea într-adevăr sinistru. Totuși nu avea nici un chef să se ducă la Paris. Dealtfel, în scrisoare, Françoise nici nu-i cerea cu tot dinadinsul așa ceva. Ciudată mai era și scrisoarea asta, scrisă pesemne într-un moment de dezorientare. O primise în dimineața aceea și de atunci o tot sucea și răsucea în minte. Frazele truncheate, epitetele vagi care se poticneau în puncte de suspensie... Françoise era oare într-adevăr frămîntată de-o problemă concretă pe care nu îndrăznea s-o încredințeze hîrtiei sau era tristă fără nici un motiv, așa cum se întîmplă adesea la vîrsta ei ? În orice caz, după cele întîmplate luna trecută, Madeleine era ferm hotărîtă să nu mai calce în casa fratelui ei din rue Bonaparte, fără să fie invitată de el. De vreme ce îndrăznise s-o poftească să nu se mai amestece în treburile familiei, va aștepta să-și recunoască greșeala înainte de-a veni timpul să se împace cu el. E drept că, din cîte scria Françoise, se afla acum la Londra pentru o săptămînă. Ei bine ! nu va profita de lipsa lui pentru a se impune ! Era prea mîndră ca să accepte să-și vadă nepoții și nepoata doar în fugă. Dealtfel, avea treabă aici. De cînd bătrîna Mélic nu mai putea veni decît de două ori pe săptămînă, toată gospodăria cădea pe spinarea ei.

Cîrpa de lînă alunecă pe capacul lăzii ca pe o oglindă. Nimic mai bun decît ceara de albine ca să dai din nou viață lemnului vechi. Nici măcar nu-i nevoie să freci tare. O dezmierdare continuă, prietenească, și totul lu-

ceşte lună. Madeleine se întrebă, pentru a suta oară, dacă lada asta veche, în care gospodinele de odinioară frămîntau pîinea, n-ar sta mai bine sub fereastră decît alături de cămin. Era plină cu obiecte sparte, cu ţesături inutilizabile, cu hîrţoage iar pe deasupra mai era şi foarte grea. Se opinti şi o împinse cu mîinile amîndouă. Mobila scîrţîi rîcîind podeaua. Din cauza denivelărilor pardoselii de mozaic, operaţiunea era anevoioasă. Cît de mult îşi bătuse capul pînă să poată aduna aceste plăci vechi de un roz frumos, cu pete cafeniu-închis şi cenuşii ! Le găsise toate prin împrejurimi, în nişte bucătării de pe vremuri. Şi ce s-a mai bucurat în ziua cînd a putut contempla întreaga lucrare, alături de micul meseriaş care lucrase după poruncile ei ! Cum îi spunea ăluia ? Moretti, Morelli... În orice caz un italian. Nimeni nu-i întrece pe italieni în montarea elementelor vechi. Hai, repede, încă o opinteală pentru ca lada să treacă de dubla ridicătură a unui rost. Îşi încordă muşchii. De statură mijlocie, cu umerii laţi şi şoldurile pline, îi plăcuse întotdeauna să depună o activitate fizică. Cînd era fată, cutreierase munţii împreună cu Hubert, pe vremea cînd erau logodiţi. Acum însă nu mai era în stare de aşa ceva. Fuma prea mult ; nu mai avea suflu ; o năpădise grăsimea. Şi apoi, avea patruzeci şi nouă de ani. Ah, dar lăzii ăsteia — fir-ar să fie ! — îi vine ea de hac ! O împinse cu o mişcare violentă. Gata ! Nici nu-i măcar nevoie s-o propteşti !

Cu dosul palmei îşi ridică părul de pe frunte, se trase trei paşi înapoi, îşi lipi spatele de zid şi aprinse o ţigară. Cu pleoapele strînse, devenea acum critic de artă. Nu mai încăpea nici o îndoială, decorul îşi pierduse armonia. De cîte ori încerca să modifice aranjamentul încăperii îşi dădea seama că era mai bine înainte. Un fel de ciudă amoroasă o cuprinse în faţa acestui interior unde nu se mai putea schimba nimic. Trei ani se zbătuse, ca pînă la urmă să ajungă la această perfecţiune descurajantă. Locuia pe atunci în camera cea mică de la etajul întîi şi, de cum se iveau zorile, cobora în salopetă şi în vestă de lînă ca să conducă lucrările. La douăsprezece, trăgea o duşcă de *clavados* [1] împreună cu muncitorii, cu toţii ca-

[1] Rachiu din cidru.

meni de prin părțile locului. Nu era zi de la Dumnezeu în care să nu fie nevoită să ia o hotărîre importantă. Inițiativa ei cea mai grozavă a fost însă montarea scării în spirală chiar în mijlocul sălii mari. Numai balustrii părții superioare erau de epocă. Dar moș Plège, micul timplar din Canapville, îi reprodusese și pe ceilalți atît de bine, în stejarul vechi, atins de carii, provenit din demolări, încît totul părea acum de aceeași vîrstă. Această nobilă cantitate de lemn sculptat, cu treptele înguste răsucindu-se în jurul lor, ascundea partea din fund rezervată bucătăriei. Datorită unor plăci articulate din tablă groasă, neagră, chiuveta și mașina de gătit erau ascunse privirilor. Cazanul era pitulat într-un dulap normand. Aparatul de radio, picupul, telefonul erau disimulate cu iscusință după două uși vechi, chiar lîngă perete.

Madeleine împinse lada la loc. Gata, nu se va mai atinge nimeni de ea ! Nici de dulap, nici de masă, nici de bănci... Privirile i se opriră cu mîndrie asupra căminului înalt care, spre deosebire de altele, era original. O adevărată piesă de muzeu în robusta simplitate a plăcilor sale albe de piatră. La baza vetrei era zidită o dală purtînd următoarea inscripție : „Făcut de către mine, Jean Guillot, pentru domnul abate Eros, preotul parohiei, în anul de grație 1783". Adeseori, în clipele cînd se lăsa pradă visării, Madeleine și-l închipuia pe acest abate Eros șezînd la gura focului cu breviarul în mînă și cu o pisică pe genunchi. Cît de mult se temuse să nu pară totul doar o imitație de prost gust, cu toate lambriurile pe pereți, cu toate grinzile astea grosolan cioplite în tavan ! Și totuși, pînă la urmă izbutise ! Prin mici amănunte discrete, reușise să dea vechiului prezbiteriu caracterul lui inițial. Anul trecut chiar, domnul Cormiet, arhitect la Monumentele Istorice, în treacăt prin regiune, o felicitase. Cît timp ținuseră lucrările, viața ei fusese absorbită de grija pentru casă, așa cum ar fi fost de prezența unui bărbat. Era poate chiar mai fericită în mijlocul obiectelor pe care le alegea și le așeza după propria-i fantezie decît fusese alături de soțul ei. Se măritase nu din pasiune, ci din camaraderie sportivă. Un an de viață conjugală, searbădă, fără nori, fără furtuni, fără străfulgerări, apoi războiul, exodul. Hubert căzuse la Dun-

kerque. Ea aflase abia după trei luni. Durerea i se păruse convenţională, ca şi condoleanţele pe care le primea. Deghizată în văduvă de erou, avea impresia că-şi înşală rudele şi cunoştinţele. Din această căsătorie nu-i rămăsese decît un mic capital pe care-l administra notarul ei, şi ale cărui venituri îi erau suficiente ca să trăiască, precum şi un nume de familie a cărui rezonanţă îi displăcea : doamna Gorjet. Şi cînd te gîndeşti ce frumos suna numele ei de fată : Eygletière ! După vagi lucrări de secretariat în diferite Comitete de organizare, reuşise să intre ca vînzătoare la Métivier, un anticar de pe Malul stîng. Acolo învăţase meseria. De n-ar fi fost intrigile celei de a doua soţii a lui Métivier, s-ar mai afla şi azi acolo. E întotdeauna periculos să te arăţi indispensabil într-o întreprindere unde sînt doi stăpîni. Exăsperată de bîrfelile meschine, renunţase la această slujbă, se retrăsese la Touques, în apropiere de Deauville, şi cumpărase acolo pe o nimica toată o casă frumoasă dar cam dărăpănată, în grădina unei foste biserici. Un an mai tîrziu a închiriat un local aflat peste drum, unde a deschis un magazin de antichităţi sau mai bine zis de lucruri de ocazie. Clienţii erau rari în afara sezonului. Prin geam putea zări, dincolo de perdeaua de ploaie, uşa prăvăliei închisă, cu obişnuitul anunţ : „Dacă lipsesc, vă rog să vă adresaţi vizavi". În vitrină, un elegant gheridon Ludovic al XVI-lea, un buchet de mireasă sub un glob de sticlă, tabachere de argint, obiecte frumoase din cositor, flacoane şi călimări romantice din porţelan de Paris... Îi plăceau mobilele simple, bibelourile naive, şi acestea la rîndul lor o răsplăteau din plin. Pe măsură ce înainta în vîrstă se convingea tot mai mult că relaţiile cu obiectele pot înlocui cu prisosinţă relaţiile cu oamenii. Materia căreia i se spune inertă are, pentru cei care ştiu s-o vadă, s-o pipăie, rezerve de tandreţe de care cei mai mulţi dintre oameni sînt lipsiţi. E de ajuns să te refugiezi într-o desăvîrşită singurătate pentru a te bucura de răsplata unei convorbiri pe şoptite cu obiectele. Madeleine îşi plimbă vîrful degetelor pe marginea căminului. Palpa această piatră netedă, rece, cu conturul rudimentar, şi se gîndea la Françoise.

Ţigara, aproape complet arsă, îi frigea buzele. O strivi într-o scrumieră, îşi puse ochelarii şi scoase scrisoarea din buzunar :

„Ce păcat, mătuşă Madou, că nu eşti acum lîngă mine ! Trec printr-o perioadă stupidă de nehotărîre. Saltul în necunoscut mă înspăimîntă. Nici pomeneală să vorbesc cu tata despre asta. Ar înţelege totul de-andoaselea, ca toţi bărbaţii. Iar mama se îndepărtează tot mai mult de noi. Fericirea ei o absoarbe cu totul. Trebuie să hotărăsc eu însămi. E greu..."

Madeleine ridică din umeri : ce să hotărască ? Dacă îşi va continua studiile la Institutul de limbi orientale sau dacă va urma Facultatea de engleză la Sorbona ? Nu, cu siguranţă că altceva e la mijloc. Un băiat, poate ? Françoise îndrăgostită ? Cu neputinţă ! E atît de cuminte, de echilibrată, atît de puţin atrăgătoare pentru un bărbat ! Gîndindu-se la Françoise, Madeleine se revedea pe ea însăşi la vîrsta nepoatei, cu mutrita ei proaspătă, nefardată, cu o sănătate de fier, cu cinstea şi dragostea ei de carte. Asemenea fiinţe nu-şi găsesc fericirea decît renunţînd de bună voie la plăcerile vieţii — se gîndi ea şi aprinse o altă ţigară, cu secreta mulţumire că se găseşte acum la adăpost de cataclisme. Nici un bărbat nu-l înlocuise pe Hubert în tot timpul ce se scursese de la moartea lui. Absorbită de muncă, de nepoţi, nu simţise nevoia de-a se recăsători. Şi încă şi mai puţin de-a avea o legătură amoroasă. Dealtfel, nu stîrnise niciodată interesul cuiva. Încetul cu încetul îşi construise o fericire a ei, numai a ei, cu nişte lemne, nişte pietre. Desigur, unii o socoteau probabil o maniacă — robită pasiunii ăsteia nestăvilite de a-şi dichisi casa de parcă ar fi aşteptat, în fiecare zi, vizita vreunui prinţ ! Iar ea care primea atît de rar, şi oameni atît de puţin însemnaţi ! De cinci ani de cînd se instalase aici, fratele şi nepoţii nu veniseră decît de trei ori. Deşi avea două camere de oaspeţi încîntătoare. Dacă Françoise s-ar mărita, şi-ar putea petrece aici week-end-urile cu soţul, cu copiii. „Atenţie, copiii de azi sînt nişte sălbatici, sparg totul ! Dar nu copiii Françoisei !... O să ştie să-i crească. Am s-o ajut. Vor fi puţin şi ai mei. Nu, nimeni nu e al nimănui." Asta a învăţat-o pe propria ei piele. Cînd Philippe o rugase, după

divorț, să se ocupe de educarea fiilor și fiicei sale; ea se crezuse indispensabilă. O vocație de mamă o cuprinsese pînă în adîncul ființei. Daniel avea pe atunci doi ani și jumătate, Françoise, ceva mai mult de patru, iar Jean-Marc abia împlinise șase ani. Timp de opt ani li se dăruise cu trup și suflet. Pe vremea aceea nu mai lucra decît o jumătate de zi la Métivier. Împins de nevastă-sa, anticarul căuta pe cineva s-o înlocuiască. Madeleine avea atîtea pe cap, încît privea soluția asta fără părere de rău. Cîte griji! Mîncarea pentru copii, degetul gros al lui Daniel, polipii Françoisei, rugăciunea de seară, termometrul, lecțiile, notele proaste, plimbările de duminică... Și apoi, într-o bună zi, a venit cealaltă. A trebuit s-o ia din loc. Fără nici un cuvînt de mulțumire. Așa era firesc. Copiii suferiseră oare de pe urma acestei despărțiri? Probabil că nu. Erau duși de curentul vieții, mergeau înainte. Părăsise aproape în același timp prăvălia lui Métivier și apartamentul din rue Bonaparte. Rămăsese fără slujbă și fără cămin. Touques îi apăruse ca un refugiu. Pitită în bîrlogul ei, departe de larma vieții, dezmierda neobosit obiecte și amintiri... Ei, și totuși ceva nu merge: clanțele din fier forjat. Pata asta neagră pe lemnul de culoare închisă, ce greșeală! „Dacă aș găsi altele vechi, de aramă, ar scoate în valoare lemnul canatului."

S-a și făcut douăsprezece! Își propusese să strîngă scoici pe plajă. Era plimbarea ei de fiece zi, singurul exercițiu pe care mai avea curajul să și-l impună. De vreo opt ani începuse să se îngrașe. Bineînțeles, la început această constatare o mîhnise. Acuma, însă, nu-i mai păsa. Eliberată de cochetărie, umbla toată ziua în pantaloni și în pulover.

Cinci minute mai tîrziu se afla în stradă cu o manta galbenă de ploaie pe umeri și o pălărie impermeabilă, cu boruri late, gen marinăresc, înfundată pînă la sprîncene. O ploaie amestecată cu vînt îi șfichiuia obrazul. Violența acestei biciuiri excludea orice posibilitate de gîndire. Cu mintea goală și cu fața arsă de frig, înfrunta vîntul în satul în care luceau acoperișurile, ferestrele și băltoacele. Mașina ei, o mică R. 4, era parcată în piață, lîngă fosta biserică. Madeleine se lăsă greu pe banchetă, puse con-

tactul și se uită cum ștergătoarele de parbriz aleargă pe geamul fremătînd de apă.

Cînd ajunse, plaja era complet descoperită : mareea izgonise apele de la țărm. Un deșert plat, tare și jilav se întindea cît vedeai cu ochii în fața liniei înspumate a mării care era parcă zgribulită. Printre ostroave alungite și netede șerpuiau pîrîiașe repezi, aspirate de largul mării, se adînceau canale cu malurile sfărîmicioase, se întindeau băltoace irizate, pline cu mici crustacee acoperite de-o carapace transparentă. Plete de iarbă neagră zăceau ici-colo pe țărm, tivite cu o spumă groasă și murdară, ca un reziduu de leșie. Aerul proaspăt și răcoros mirosea a sare și a alge. Un vuiet surd venea dinspre orizont. Pescărușii flămînzi se roteau pe cer, scoțînd țipete stridente. Ici și colo, la hotarul dintre nisip și apă, rare siluete umane, zbîrlite, spălăcite, se aplecau și se îndreptau din șale ca la cules. Madeleine ridică de pe jos cîteva scoici pe jumătate înfundate în nisip, deschise una cu briceagul și o înghiți. Tot gustul mării i se depuse pe limbă. Se stăpîni să nu le mănînce și pe celelalte. Asta avea să fie aperitivul. Pentru felul doi, va cumpăra niște mezeluri de la Sylvestre. Avea un pateu de casă !... o nebunie. E drept că nu se prea recomandă așa ceva unei persoane care vrea să facă siluetă. Dar niciodată nu va avea curajul să renunțe la plăcerea de a mînca bine. Și pentru cine să-și fi dat atîta osteneală ? După masa de prînz luată la repezeală, o cafeluță fierbinte pe care o va bea în fața căminului, un păhărel de *calvados*... Apoi își va lua goblenul — un buchet mare de flori galbene și roșii pe jumătate vestejite — va pune un disc, de preferință ceva din Bach sau din Mozart — și va începe nesfîrșita scurgere a orelor pînă se va face seară, în mijlocul obiectelor ei dragi atît de cuminți. Deodată o ruptură se produse în desfășurarea gîndurilor sale. Se roti pe loc. Peste tot, pustietatea, mohorîtul, ploaia, nisipul, apa... Ce căuta aici, pe plaja asta, cu coșnița după ea ? O aviditate elementară ca setea o cuprinse. Să-i telefoneze Françoisei ? Nu, e imposibil să te destăinuiești la telefon. Unele mărturisiri, unele sfaturi se dau numai ochi în ochi. Să se ducă acolo, să pună tot felul de întrebări, așa, cum îi va trece prin minte, să încerce să afle imediat...

Madeleine răsturnă coşul răspîndind scoicile pe jos şi o porni înapoi cu vîntul în spate. Picioarele abia dacă i se înfundau în nisipul elastic. Se urcă din nou în maşină, se întoarse acasă, îşi făcu bagajele. Era obişnuită cu asemenea călătorii neprevăzute la Paris. Ieşi din nou, îmbrăcată orăşeneşte, cu o umbrelă în mînă, învîrti de două ori cheia în broască, îşi aruncă geamantanul pe scaunul din spate al maşinii, apucă cu hotărîre volanul şi demară prin ploaie. Pe drumul spre Paris, măturat de aversă, camioane grele se ţineau lanţ. Reuşi să le înghită unul după altul într-o linie dreaptă. Din clipa aceea, nu se mai gîndi decît la Françoise.

II

Foarte caracteristic zgomotul ploii pe frunzele de bananier. Acest răpăit monoton care ţine de trei zile îţi amorţeşte mintea ca un descîntec diabolic. În picioare, pe pragul colibei, Daniel caută să întrezărească, dincolo de perdeaua lichidă, pădurea tropicală al cărei secret a jurat să-l pătrundă. Deodată aversa se opreşte, cerul se limpezeşte, peisajul iese la iveală, tremurînd, dintr-o baie de aburi. Repede, o gustare din orez şi trestie de zahăr înainte de plecare. Tam-tam-urile şi tigvele cu zurgălăi au şi început să răsune în depărtare. E semnalul. Coloana se pune în mişcare, în frunte cu călăuza — un atlet negru încins cu o fustă din ierburi uscate. Cu sabia-i ca un topor croieşte o cărare în zidul gros de vegetaţie. Liane cad, retezate, dacă n-or fi cumva şerpi. Daniel calcă într-un putregai moale făcut din frunze, larve şi noroi. Din toate părţile răsună strigăte stridente de păsări şuierătoare, rîsete de maimuţe, răgete de fiare sălbatice.

— Eygletière, repetă te rog ce-am spus !

Din fundul Africii, Daniel priveşte disperat la omul chel, palid şi trist care-l examinează.

— Bineînţeles, erai cu gîndul aiurea ! continuă profesorul de matematici. Deşi ar trebui să fii deosebit de

atent, avînd în vedere lipsa dumitale de aptitudini pentru ştiinţele exacte. Nu te mira deci dacă vei fi consemnat joia viitoare.

Daniel nu-şi mai avea casca colonială. În jurul lui, prietenii rîdeau. Nu-i era ciudă pe ei. Cu o oră mai înainte, la lecţia de geografie, fuseseră atît de drăguţi cu el ! Toată viaţa le va fi recunoscător că l-au ales, împreună cu Louvier, pentru bursa de călătorie Zellidja. Aşa cum cerea regulamentul, alegerea avusese loc prin vot secret. Daniel îşi debitase micul logos pentru a explica ce anume îl interesează în Africa şi chiar de la primul tur de scrutin obţinuse majoritatea. La drept vorbind, cel mai bun prieten al lui, Debuquer, ducea de două săptămîni o campanie în favoarea sa. Cum să-i mulţumească ? Îi va aduce un totem din Coasta de Fildeş. Căci Coasta de Fildeş are de gînd s-o cerceteze. Există acolo, după spusele celor mai serioşi autori, regiuni puţin cunoscute, unde chestiunile de onoare se mai rezolvă şi azi cu ajutorul săgeţilor otrăvite. Vizitînd aceste ţinuturi primitive, făceai o dublă călătorie : în spaţiu şi în timp. Numai la gîndul ăsta, pe Daniel îl apucau ameţelile. Acasă, fratele şi sora zîmbeau de nebunia lui, tatăl nu spunea nici da, nici nu. Trebuia să-l convingă şi asta cît mai degrabă. Fără acordul lui scris, candidatul nu avea nici o şansă. Daniel regretă că, în ochii profanilor, examenul — o, cît de banal — al primei părţi a bacalaureatului [1] estompa importanţa explorării pe care o pregătea. Acum, după ce fusese ales de colegii lui, trebuia să prezinte, pînă la 2 ianuarie, tot potrivit regulamentului, un proiect de itinerariu cu indicarea subiectului de studii ales. Din cele şapte sute douăzeci de proiecte prezentate de elevi din ultima clasă de liceu, juriul va reţine trei sute, ai căror autori ar urma să primească o mică bursă de călătorie şi o diplomă tradusă în cinci limbi, ca să le ser-

[1] Pînă acum cîţiva ani, bacalaureatul cuprindea, în Franţa, două părţi : partea întîi — în general comună tuturor elevilor (afară de limbi străine şi cîteva materii secundare), după absolvirea clasei întîi a liceului (numărătoarea claselor făcîndu-se invers, aşa încît clasa a 6-a este cea mai mică) şi partea a doua, un an mai tîrziu, după absolvirea unei clase de specializare (filozofie, matematici, ştiinţe experimentale etc.).

vească drept scrisoare de recomandație. La întoarcerea din călătorie, vor trebui să prezinte Fundației un raport de activitate însoțit de fotografii și desene ; cele mai bune rapoarte dădeau dreptul la o nouă bursă de călătorie, mai importantă.

Ascuns în spatele unui coleg, Daniel se aplecă asupra micului său atlas, deschis la pagina cu Africa. Își însemnase mai demult drumul cu creionul roșu : Paris, Marsilia, Alger, Casablanca, Dakar, Conakry, Abidjan... Ancheta proiectată : condițiile sanitare ale africanilor în afara marilor aglomerații. Desigur, era un proiect foarte pretențios pentru un elev din clasa întîi modernă [1], care nu avea nici cele mai elementare noțiuni de medicină. Recunoscînd că problemele pe care intenționa să le trateze depășeau competența lui actuală, Daniel nu se îndoia însă că, la fața locului, în clocotul muncii, va ști să înlocuiască cunoștințele cu entuziasmul. Dacă proiectul va fi reținut, va pleca imediat după anunțarea rezultatelor primei părți a bacalaureatului — indiferent dacă era admis sau respins — adică probabil pe la începutul lui iulie. Iar acum sîntem abia în noiembrie ! Șapte luni pline de așteptare ! Resemnat, deschise din nou urechile la năvala formulelor algebrice. Semnul derivatei. Sensul variației x f y-urilor. Tabla era plină de cifre scrise cu cretă. Ai fi zis o mulțime de negrișori care-și rostogolesc ochii albi. Și dincolo de geamul murdar, ploaia continua să cadă, peste curtea liceului, peste colibele cu acoperișurile țuguiate, peste pădurea virgină, peste lacul de culoarea cafelei cu lapte unde se zbenguiau hipopotami. În sfîrșit, la ora patru se auzi soneria care-i curmă vorba profesorului și trimise Africa înapoi în neguri. Patruzeci de elevi se năpustiră spre ieșire așa cum pasagerii unei nave care se scufundă aleargă spre bărcile de salvare. Debuquer îl ajunse din urmă pe Daniel în culoar și îl bătu cu palma pe umăr :

— Ei, ești mulțumit ?

— Mai vorbă, spuse Daniel. Dar ar fi trebuit să te prezinți și tu.

[1] În secția modernă se predau două limbi străine moderne în locul celor clasice.

— Părinții sînt împotrivă.

— Dar dacă i-ai fi dăscălit puțin ?...

— Glumești ? oftă Debuquer. Nici unul nu iese din cuvîntul celuilalt. Tocmai asta-i buba ! Și apoi, la drept vorbind, nu mi-ar surîde deloc să plec aproape lefter, cu taman ce-mi trebuie ca să nu crăp de foame. Țin foarte mult la tabieturile mele. Cum îmi părăsesc camera, discurile, cărțile, mă plictisesc de moarte. Dar tu o să tragi din greu acolo !

— Probabil.

— Nu ți-e frică ?

— Ba da, puțin, recunoscu Daniel. Dar tocmai asta-i grozav !

Exagera dragostea lui de aventură pentru a intra în pielea personajului pe care și-l închipuia Debuquer, tot așa cum Debuquer simula, probabil, o înclinație excesivă pentru confort și speculații intelectuale ca să corespundă mai bine ideii pe care Daniel și-o făcea despre el. Era întotdeauna îmbrăcat cu rafinament, acest Debuquer : scund, cochet, blond, cu cămașa imaculată, cu piciorul subțire în niște pantofi negri, bine lustruiți. O mică proteză dentară dădea o strălucire metalică zîmbetului său. Cuvintele îi ieșeau din gură șuierînd. Era premiantul întîi la toate. Pentru Daniel, care se spăla cît mai rar posibil și se îmbrăca neglijent, acest dandi cu creierul bine organizat era exemplul unei reușite la care n-ar fi putut rîvni niciodată. Aruncă o privire piezișă spre silueta sa reflectată de geamul unei ferestre din coridor. O dată mai mult îi păru rău de umerii-i înguști, de brațele-i lungi, de înfățișarea-i deșirată, de mersu-i clătinat și de capu-i mic, rotund, cu trăsăturile lipsite de finețe, sub un smoc de păr castaniu-deschis. Orice ai spune, ar arăta cu totul altfel într-un costum kaki de explorator african, cu un aparat de filmat în bandulieră și o nuia în mînă...

Coborî scările alături de Debuquer, traversă curtea de unde se înălța un imens strigăt asurzitor și se îndreptă spre motoreta lui, legată cu un lanț de grilaj.

— Bem ceva ? întrebă Debuquer.

Era o tradiție : cînd ieșeau de la liceul Saint-Louis, cîțiva elevi din clasa întîi se duceau într-un bistrou din

cartier, comandau un pahar pentru doi sau trei, fumau, jucau biliard electric, discutau politică, vorbeau despre automobile, fete, cinema și se despărțeau, cu aerul înfumurat și blazat, sub privirea nemulțumită a patronului. Dar de data asta Daniel preferă să se ducă direct acasă. Era nerăbdător să ajungă iarăși la el în cameră, singur cu proiectul lui de călătorie.

— Nu, mă băiete, azi nu pot, îi spuse el lui Debuquer. Mă așteaptă cineva...

Această veste misterioasă da de înțeles că avea o întîlnire cu o fată. Deși nu era adevărat, nu avea deloc impresia că spune o minciună. Într-adevăr, era sigur că Danielle — sora unui prieten, Laurent Sauvelot — avea o slăbiciune pentru el. Drăguță, veselă, aproape blondă, deloc tocilară. Fuseseră de două ori împreună la *Molitor*. Îl cadorisise cu o poză de-a ei.

— Ei, atunci nu te mai reții ! spuse Debuquer. Salve, nasolule !

Și îi făcu cu ochiul, cu un aer totodată cinic și distins.

Cîteva clipe mai tîrziu, Daniel înainta, călare pe motoretă, în mijlocul unui torent de mașini, cu capul drept, cu privirea pierdută în depărtări, ca și cum ar fi coborît cursul unui fluviu invadat de caimani. O uitase cu desăvîrșire pe Danielle.

În rue Bonaparte, curtea principală era iarăși foarte aglomerată. Vehicule dintre cele mai diferite stăteau alineate în fața celor două aripi ale clădirii și chiar înaintea fațadei principale, cu ferestrele înalte și luminoase străjuite de-o parte și de alta de pilaștri în stil ionic. Deși, potrivit regulamentului, numai coproprietarii aveau dreptul să-și parcheze mașinile în această incintă, vizitatorii și furnizorii își lăsau și ei automobilele acolo, stîrnind astfel protestele celor cu adevărat îndreptățiți care, de cele mai multe ori, nu puteau intra sau ieși cînd voiau. De la parter la etajul patru, în toată clădirea clocoteau mînii înăbușite și amenințări de represalii pentru folosirea abuzivă a suprafețelor de parcare. Portarul se străduia în zadar să arbitreze conflictul și își petrecea timpul alergînd de la un etaj la altul pentru a transmite unora doleanțele altora. Daniel aruncă o privire și își

dădu imediat seama că mașina tatălui său nu era acolo. Dar rezemîndu-și motoreta de zid, observă o R. 4 de culoare gri-fer, tamponată și noroită. Ar fi recunoscut-o dintr-o mie : Madou ! Cu fața luminată dintr-o dată de bucurie, se repezi spre peron, urcă cele două etaje în fugă, trase de cordonul soneriei de era cît pe ce să-l rupă (își uita întotdeauna cheia acasă !) o îmbrînci pe bătrîna Agnès care-i deschidea ușa bombănind, traversă salonul, sufrageria și o descoperi pînă la urmă pe Madou în camera Françoisei. Erau amîndouă cu paltoanele pe ele și se pregăteau să plece. Se năpusti asupra mătușii cu violența unui ciclon, o sărută pe obrajii care miroseau a tutun, încercă s-o ridice în brațe dar renunță, spunîndu-i pe șleau :

— Ești prea grea !

Ar fi vrut să-i expună pe loc proiectul de călătorie în Coasta de Fildeș dar era evident că Françoise o și acaparase cu poveștile ei de fată.

— Unde mergeți ? întrebă el.

— La *Flore*, spuse Françoise.

— Vin și eu cu voi !

Françoise clătină din cap și spuse cu un aer plin de importanță :

— Nu. Avem ceva de vorbit.

— Eram sigur ! mormăi Daniel.

Misterul cu care se înconjura sora lui îl enerva. Altădată era un personaj fără sex bine stabilit. Dar de vreun an, nu te mai puteai gîndi la ea ca la un băiat. Apropiindu-se de turma șovăielnică, limbută și de neînțeles a femeilor, se îndepărta de familie.

— Te vedem deseară, Madou ? reluă Daniel.

— Da, spuse Madeleine, trecîndu-și mîna în răspăr prin chica nepotului ei. Am să iau masa cu voi.

— Atunci e-n regulă. Am și eu o grămadă de lucruri să-ți povestesc !

Madeleine și Françoise ieșiră ținîndu-se de braț. Cînd ajunseră în stradă, fata se răzgîndi, spunînd că *Flore* nu e totuși suficient de liniștit pentru a sta de vorbă, și propuse un local simpatic pe care-l cunoștea bine, ceva „gen englezesc", în spatele bulevardului Saint-Michel. Mergînd alături de nepoata ei pe trotuarul îngust, Made-

leine gusta din plin această înstrăinare, ca pe un tratament de şoc. De fiecare dată cînd venea în capitală, după liniştea satului şi a mării, Parisul o ameţea. Zgomotul, mirosul, lipsa de orizont îi dădeau migrenă fără a-i ştirbi însă plăcerea. Privirea-i sărea de la vitrina unui anticar la vitrina unei galerii de tablouri. Se părea că, în toate casele, visele artistice ale locuitorilor coborau, datorită efectului gravitaţiei, printre etaje, pentru a se depune la parter. Cele mai graţioase mobile stil Ludovic al XVI-lea făceau casă bună cu pînze abstracte, belicos colorate. Printr-un reflex de profesionist, Madeleine deosebea o piesă originală în mijlocul unor piese falsificate, nu-şi putea lua ochii de la două farfurii ale Companiei Indiilor (din păcate una din ele avea o mică fisură, ca un fir de păr !), evalua vîrsta exactă a unei încîntătoare comode semicirculare cu furnir de mahon, voia să intre, să întrebe de preţuri... Dar un alt galantar îi şi atrăgea privirile. De fiecare dată cînd ajungea în acest cartier cu pietre vechi şi gînduri noi, se simţea înviorată. În pofida oboselii ce-o copleşea. Îşi păstrase pantofii fără toc dar îi părea rău de pantaloni. Fusta fluturîndu-i pe picioare îi dădea impresia neplăcută că e goală pe dedesubt. Françoise o trăgea după ea dintr-o ulicioară în alta. După anticariate — magazinele alimentare. Apoi, măcelăriile hărăzite rozului cărnurilor moarte şi pescăriile care gemeau sub o comoară de solzi argintii se răriră pentru a ceda locul unor papetării incolore şi inodore. Un suflu de tinereţe le izbi în plină faţă cît timp trecură prin bulevardul Saint-Michel, unde se scurgea fluviul studenţilor şi, în sfîrşit, Françoise se opri în faţa unei ceainării cu o faţadă de lemn deschisă la culoare a cărei uşă era împodobită cu plăci verzi şi galbene, rotunde ca nişte funduri de sticlă.

— O cunosc, chestia asta a ta „gen englezesc" ! exclamă Madeleine. Pe vremea mea, se numea pur şi simplu Ceainăria Saint-Michel !

Luînd-o înaintea nepoatei, Madeleine pătrunse în aroma de pîine prăjită şi în murmurul conversaţiilor. Amintirile o asaltară din toate părţile. Sala cu lambriuri gălbui era neschimbată. Ca şi lămpile mici de pe mese.

Madeleine se revăzu şezînd alături de Hubert, tocmai în fund, lîngă casieră, altă dată aproape de cămin, sub stampa aceea englezească reprezentînd o vînătoare călare şi cu cîini, într-altă zi, în stînga uşii : atunci stătuseră trei ore încheiate cu două cești de ceai în fața lor şi patroana îi poftise pe un ton tăios să comande în viitor consumații care să corespundă timpului cît ocupă masa. Rîseseră pînă la lacrimi ieşind din local. De ce să nu recunoască : a cunoscut clipe plăcute alături de Hubert. Fericită, nu, dar amuzată, înduioşată... Toate locurile erau ocupate. Numai tineret. Fără nici o îndoială era cea mai bătrînă dintre toți. Vîrsta o apăsa ca o povară pe umeri.

— Uite acolo, doi care pleacă ! îi şopti Françoise.

Se repeziră şi acaparară o măsuță rotundă, cu un picior strîmb, între o pereche încremenită într-o tăcută contemplare şi trei tineri cu obrajii trandafirii, afectați şi gurmanzi, care devorau niște *buns* [1]. Madeleine nici nu se aşeză bine şi aprinse o țigară, invocînd, în sinea ei, scuza că nu fumase de cel puțin o jumătate de oră. Apoi, mijind ochii, se aplecă spre nepoată şi îi cercetă, cu o tandrețe exigentă, chipul lipsit de farmec, cu gura tristă şi fruntea bombată sub o claie de păr castaniu. În acest oval de carne ternă, două pupile mari, verzi, cu striații cafeniu-închis străluceau atît de puternic încît uitai repede celelalte trăsături ale feței. „Dacă s-ar pieptăna măcar altfel, se gîndi Madeleine, dacă s-ar farda puțin, dacă ar renunța la aceste rochii-sac !" O chelneriță le aduse ceaiul şi feliile de chec pe care le comandaseră încă înainte de a ocupa masa. Françoise umplu cele două cești, luă mîna Madeleinei într-ale ei, o strînse, o frămîntă şi scoase un oftat de fericire :

— Ce bine-i că eşti aici. Mă uit la tine şi totul mi se pare simplu ! Dar de ce nu ne-ai anunțat din timp că vii?

— S-a hotărît aşa, pe neaşteptate, răspunse Madeleine. O treabă urgentă. Mi-a spus cineva că se vînd la licitație niște vechi păpuşi mecanice în sala Drouot. Şi tocmai am un client care mi-a cerut aşa ceva. N-am mai stat pe gînduri...

[1] *bun:* specialitate de patiserie, uneori cu stafide (engl.).

— Mi-era că ai venit tocmai din cauza scrisorii mele !

— Ce scrisoare ? spuse Madeleine, prefăcîndu-se mirată. Ah, nu, ce ţi-a trecut prin minte ! Nu, nu...

Îşi învîrti linguriţa în ceaşcă şi continuă, pe un ton indiferent :

— Apropo, nu era prea veselă scrisoarea aia a ta ! Ai nişte necazuri ?

— Da şi nu, spuse Françoise. De fapt, nici eu nu prea ştiu ce-i cu mine.

— Ceva grav ?

— Nu chiar.

Timp de cîteva secunde bîjbîiră prin întuneric, Françoise pregetînd să se destăinuiască iar Madeleine temîndu-se să nu-i descurajeze dorinţa de mărturisire printr-o curiozitate prea insistentă. În sfîrşit, Françoise rosti cu glas scăzut :

— Uite ce-i... Am făcut cunoştinţă cu un băiat... Patrick Tronchet...

Un val de bucurie o copleşi pe Madeleine : Françoise îndrăgostită se va deschide, va înflori, va respira prin toţi porii !

— Dar e o veste foarte bună, scumpa mea ! exclamă ea. Hai, povesteşte !

— Am făcut cunoştinţă cu el în luna mai, la nişte prieteni, spuse Françoise foarte calm. Ne-am pierdut din vedere în timpul vacanţei de vară. Astă toamnă, cînd au început cursurile, ne-am întîlnit din nou, cu totul întîmplător, într-o librărie din cartier. Vrea să-şi ia licenţa în ştiinţe, ceva axat pe geologie. Am ieşit de cîteva ori împreună.

— Cum arată ? întrebă Madeleine. E frumos ?

Întrebarea îi scăpase fără voia ei. Acum îi era ruşine, ca şi cum ar fi spus o copilărie. Françoise o examină cu o mirare amuzată.

— Cred că nu-i urît, răspunse ea.

Prea curioasă ca să se poată stăpîni, Madeleine porni din nou la atac :

— E înalt ? Brunet ? Hai, dă-mi amănunte !

— E potrivit ca statură, spuse Françoise rîzînd. Şi mai curînd blond. Poartă ochelari.

— E inteligent ?

— Foarte inteligent !

— Şi... mai departe ?

— E foarte cinstit... foarte deschis... foarte bine crescut... Ceea ce nu-l împiedică să aibă tot felul de cusururi...

— Ţi-ai şi dat seama de ele ?

— Bineînţeles, Madou ! Sîntem lucizi, nu trăim cu capul în nori !

Madeleine se simţi demodată, cu exaltarea ei de domnişoară de pension. Ea avea optsprezece ani şi Françoise cincizeci.

— Din ce mediu e ? întrebă ea ca să revină pe pămînt.

Îşi dădu seama însă că şi această întrebare e anacronică.

— Dintr-un mediu modest, spuse Françoise.

— Adică ?

— Părinţii lui sînt mici funcţionari.

Madeleine era o apărătoare convinsă a egalităţii sociale.

— Aşa ? Foarte bine. În concluzie, îl iubeşti, vă iubiţi ?

Françoise mîncă o felie de chec, sorbi o înghiţitură de ceai, îşi tamponă buzele şi răspunse :

— Da. Între noi e ceva foarte serios.

— Ce înţelegi prin „foarte serios" ?

— Avem de gînd să ne căsătorim.

Claritatea răspunsului o opri pe Madeleine în plin avînt.

— De pe acum ? bîigui ea. Cîţi ani are ?

— Împlineşte douăzeci de ani în februarie.

Madeleine se agită :

— Douăzeci de ani ? Dar e o nebunie ! Fără nici o situaţie ! Şi pe deasupra studii îndelungate în perspectivă! Apoi serviciul militar !...

— Bine, Madou, dar nu ne vom căsători decît peste cinci ani.

— Ei, asta acum... Cinci ani, e prea mult ! Ce-o să faceţi între timp ?

— Ne vom termina studiile.

Un gînd îi fulgeră Madeleinei prin minte. Îşi strivi ţigara în scrumieră şi întrebă pe un ton aspru :

— Eşti amanta lui ?

— Nu. Şi nici n-am de gînd să fiu.

Repede, altă ţigară în gură. Plesnitura scurtă a brichetei. Mirosul liniştitor al tutunului. Alungînd cu mîna fumul care-i intra în ochi, Madeleine rosti cu glas scăzut şi stăruitor :

— Bine draga mea fetiţă, dar n-o să puteţi rezista aşa timp de cinci ani ! Nu sînteţi doar de lemn, nici unul nici altul ! Pînă la urmă tot o să faceţi o prostie ! Ai să te pomeneşti într-o bună zi însărcinată...

— Nu văd de ce trebuie neapărat, dacă ne iubim, să ne şi culcăm împreună, spuse Françoise uitîndu-se drept în ochii mătuşii sale. Nu sîntem nişte animale. Patrick are sentimente religioase tot atît de profunde ca şi mine. Am încredere în cuvîntul lui, aşa cum are şi el încredere într-al meu. Raţionamentul tău este poate valabil pentru alţii, dar nu pentru noi.

O fracţiune de secundă, Madeleine, dezarmată, se îndoi de argumentele ei. În atitudinea Françoisei era atîta siguranţă, bazată pe o asemenea candoare încît putea fi într-adevăr în stare să rămînă neprihănită timp de cinci, de zece ani, alături de un bărbat care o iubea şi a cărui soţie dorea să fie. Puterea aceea sufletească se putea citi în ochii ei mari, luminoşi şi senini. Era o fanatică a cumînteniei, o pătimaşă a cumpătării. Această înclinaţie spre abstinenţă i se păru Madeleinei mai îngrijorătoare decît o poftă declarată pentru toate plăcerile vieţii. Se temea să nu aibă nici un motiv de-a se teme.

— Tare aş vrea să-l cunosc pe Patrick ăsta al tău ! spuse ea.

— Am să ţi-l prezint cînd ai să vrei.

— N-ai cumva vreo fotografie de-a lui ?

Françoise se scotoci în geantă şi după cîteva clipe Madeleine avea în faţa ochilor un tînăr banal care fuma pipă uitîndu-se la obiectiv prin ochelari. Imposibil să-ţi faci o părere după acest dreptunghi de cartonaş lucios.

— Foarte simpatic, spuse ea dînd din cap.

— Da, asta-i în general impresia pe care o produce, recunoscu Françoise.

Şi puse fotografia la loc cu un aer de calmă posesiune. Apoi îşi termină checul. „Cît de singură e fetiţa asta !“ se gîndi Madeleine. Sentimentul de a fi indispensabilă nepoatei sale o umplu de fericire. Ţigara i se stinsese, lăsîndu-i un gust amar în gură. De-ar putea rezista zece minute fără să fumeze !

— Totuşi, cred că ar trebui să vă logodiţi oficial, nu ?

— De ce ? întrebă Françoise.

— Ca să puteţi ieşi împreună fără ca lumea să bîrfească.

— Oh, ştii, acum logodna nu prea mai e la modă. Şi-apoi, în ce ne priveşte, ar fi absurd : cu cinci ani înainte ! Nimeni n-ar înţelege de ce !

Madeleine îşi goli ceaşca, aprinse din nou o ţigară, trase cu lăcomie fumul şi îngînă printre dinţi :

— Bine draga mea fetiţă, dar atunci de ce spui că nu ştii ce-i cu tine ?

Françoise răsucea între degete hîrtiile transparente în care fuseseră învelite bucăţelele de zahăr. Licărul din ochi i se stinse, o cută subţire i se ivi între sprîncene.

— Sînt atîtea căsătorii care dau greş ! spuse ea. De fapt... ştii ce ? am nevoie de aprobarea ta...

— Dar bineînţeles c-o ai, scumpa mea, te aprob de vreme ce eşti fericită ! spuse Madeleine.

Şi se gîndi : „Trebuie neapărat să-l văd pe băiatul ăsta ! Dumnezeu ştie dacă nu s-a înşelat în privinţa lui ! Ea care e atît de cinstită, atît de mîndră, atît de naivă !...“ Două mîini fierbinţi îi apucară din nou mîna pe masă. Françoise se aruncă toată în ochii ei :

— N-ai să sufli un cuvînt nimănui, Madou ? Îmi promiţi ?

— Îţi promit ! răspunse Madeleine.

Un val de căldură i se urcă în obraji. Îi păru rău că e înconjurată de atîta lume şi că nu-şi poate strînge tare în braţe nepoata, ca pe vremuri, cînd era copil.

— Ce-ar fi să ne întoarcem acasă ! spuse ea.

Françoise se strîmbă :

— Acasă, Daniel va tăbărî pe tine cu poveştile lui. N-o să mai avem pace. Aici e bine, nu ?...

III

— Dacă vorbesc eu cu taică-tău, o să refuze numai ca să-mi facă mie în ciudă ! spuse Madeleine.

— Aiurea ! exclamă Daniel. Ce, crezi că dacă te-a repezit data trecută, o s-o facă și-acum ! De fapt, să știi că ascultă de tine. Sînt sigur c-ai să știi să-l îmbrobodești !

— Nu-i genul meu să îmbrobodesc oamenii !

— Adică, vreau să spun c-ai să știi să-i explici că-i o chestie serioasă, că poate să aibă încredere !

Madeleine, care ședea pe divan, cu coatele pe genunchi, dădu din cap :

— Tocmai asta-i ! Poate avea încredere ?

— Bine, mă Madou, dar e o chestie recunoscută de utilitate publică !

— Va trebui să călătorești singur, să-ți cîștigi viața muncind, să dormi Dumnezeu știe pe unde !...

— O să am scrisori de recomandație !

Madeleine se uită la el pe furiș. Mai crescuse încă în cele trei luni de cînd nu-l văzuse. Un trup prelung, colțuros, un cap de copil din care ieșea un glas de bărbat. Nici nu apucase bine să intre în casă împreună cu Françoise, că Daniel o și trăsese după el în bîrlogul lui. Voia să stea de vorbă cu ea între patru ochi. Ce debandată era în camera ceea, situată în fundul apartamentului, în spatele oficiului ! Daniel o aranjase și o decorase el însuși, cu autoritate. Pereții erau zugrăviți în roșu și tavanul în negru. Masa era ticsită cu hîrtoage ; un dulap fără uși era cît pe ce să se prăbușească sub greutatea cărților ; pe o etajeră erau înșiruite vîrfuri de suliță, pietre multicolore, statuete de fildeș, amulete ; o hartă a Africii era prinsă pe ușă ; deasupra patului se întindea un afiș uriaș, colorat, înfățișînd o negresă cu buza inferioară întinsă pe un taler de lemn, goală pușcă, într-o atitudine maiestuoasă, cu părul împletit și sînii țuguiați în formă de obuz ; ca sursă de lumină — o lampă de masă modernă cu piciorul nichelat și un pește-lună atîrnat de plafon și luminat pe dinăuntru ; o ghitară într-un colț

(de ce ? Daniel doar nu știa să cînte din ghitară !) ; ascuns într-o ladă „gen bambus", un picup răspîndea în surdină o melodie răgușită, sumbră și sacadată, un *negro spiritual* care părea să vină de foarte departe.

— Vrei să oprești drăcovenia asta ! spuse Madeleine.

— Nu-ți place ?

— Mă împiedică să gîndesc.

Daniel avu o privire mirată :

— E curios ! Pe mine, dimpotrivă, mă ajută. Lucrez întotdeauna cu muzică.

— Rezultatele nu-s chiar atît de grozave !

— Cum asta ? Am media de trecere !

Opri picupul. În liniștea care se așternu din nou, Madeleine cîntări mai bine răspunderea pe care avea să și-o asume. Desigur, gîndul de a-și sprijini nepotul împotriva fratelui o încinta, dar nu chiar într-atît încît să nu vadă riscurile unei asemenea călătorii.

— Și dacă te îmbolnăvești ? spuse ea. Dizenteria...

— Ei, da ! pufni în rîs Daniel. Și șerpii, și scorpionii, și muștele țețe !... Nu, zău, Madou, nu te mai recunosc. Cînd eram mic mă luai cu tine și ne întindeam cortul în pădurea de la Fontainebleau. Mă sileai să car ranițele grele, să mă scald în apă rece, să tai lemne... Ai fi dat foc mărăcinișurilor numai ca să mă poți învăța să sting incendiul...

Madeleine zîmbi prin norul de fum al țigării. Faptul că Daniel își aducea aminte de excursiile lor de sfîrșit de săptămînă o înduioșa la culme. Revăzu în minte nopțile sub cort, trezirea dimineața în zori, gătitul pe un reșou !... Avea pe atunci șapte, opt ani... Cel mult !... La un moment dat crezuse că Philippe, după ce se recăsătorise, o va ruga să se ocupe în continuare de educația copiilor. Dar nu ! voia ca noua lui soție, Charlotte (pe vremea ceea i se spunea pur și simplu Carola !) să devină pe deplin conștientă de rolul ei și să conducă singură viața întregei case.

— Ai văzut ? întrebă Daniel.

Îi arătă cu degetul o fotografie prinsă cu ace de perete : era Madeleine, tînără, zveltă („Cîntăream probabil cincizeci și cinci de kile !"), în șort și într-o bluză sport cu mîneci lungi, în fața unui cort ; strîngea, lipit de șol-

dul ei, un puşti cu genunchii murdari şi cu mutriţa turtită de soare : Daniel ; în spatele lor se afla o fetiţă stîngace, încruntată : Françoise ; Jean-Marc nu se vedea. Probabil că el luase poza.

— Am un aer ! spuse Madeleine.

— Ce-i drept e drept, arăţi mai bine acum, recunoscu Daniel.

— Crezi ?

— Da... Eşti mai solidă...

Madeleine rîse şi se aplecă asupra altei fotografii prinsă chiar dedesubt : o fată cam palidă, mergînd pe stradă, un picior întins înainte şi nişte cărţi sub braţ.

— Dar asta, cine-i ? întrebă ea.

— Danielle Sauvelot, o prietenă, răspunse el pe un ton nepăsător.

În timp ce mătuşa lui examina celelalte fotografii, reprezentînd campioni de box şi ciclişti celebri, el insistă cu glas şovăitor :

— Ei, ce zici Madou, pot să contez pe tine ?

Madeleine oftă din adînc, descărcîndu-şi pieptul. Va putea ea vreodată să reziste la o rugăminte de-a lui Daniel ? Ţigara se terminase. Căută cu privirea o scrumieră ca s-o stingă.

— Uite, spuse Daniel întinzîndu-i o cutie de tinichea.

Madeleine strivi mucul de ţigară şi îşi examină degetele îngălbenite de tutun. În picioare, uşor aplecat deasupra ei, Daniel aştepta, cu o expresie neliniştită.

— Bine, spuse ea. Am să vorbesc cu taică-tău.

O sărută cu foc.

— Eşti grozav de drăguţă ! Cu tine, sînt sigur c-o să meargă ! Vrei să-ţi arăt itinerarul meu ?

Se aplecară împreună asupra unui atlas dar Françoise îi întrerupse : Charlotte îi aştepta în salon. Daniel bombăni că niciodată nu-i chip să stai măcar zece minute liniştit în şandramaua asta, îşi trecu degetele răsfirate prin păr şi ieşi imediat după sora şi mătuşa lui. După ce închise uşa de la cameră, aplică o fîşie de scoci între canat şi pervaz.

— Aşa, spuse el, sînt sigur că nimeni n-o să cotrobăiască prin cameră în lipsa mea !

— Cine vrei să cotrobăiască aici ? spuse Françoise. Dezordinea din camera ta nu interesează pe nimeni !

— Ba da ! spuse el. Sînt sigur că Agnès îmi şterpeleşte timbre ca să le paseze plodului ei !

— Biata Agnès, cum poţi să vorbeşti aşa ?...

Şi se certară puţin, aşa, din tradiţie.

Uşa salonului era deschisă. De la tapetul de mătase roz-portocaliu pînă la mobilele Ludovic al XV-lea, preţioase şi bine restaurate, totul era aici lipsit de suflet. Nimic pus la întîmplare. Viaţa încremenise ca într-o vitrină. Charlotte purta ca de obicei un capot bleu-pal, cu mîneci largi.

— Scuză-mă, te rog, că te primesc în neglijeu, spuse ea. Dar seara cînd mă întorc acasă, sînt frîntă de oboseală !

De fapt, avea o mină odihnită şi, probabil, numai din cochetărie se îmbrăca astfel. Cu obiectivitate, Madeleine admiră acest corp zvelt, acest căpşor ascuţită de pisică, părul tuns foarte scurt şi ochii de culoarea fumului a căror expresie, puţin obosită şi parcă distrată, nu era lipsită de farmec. Deşi nu se putea spune că-i chiar frumoasă, era normal să-l fi cucerit pe Philippe. Dealtfel, nu avea decît treizeci şi doi de ani pe cînd el împlinise patruzeci şi cinci.

— Pe mine te rog să mă scuzi, spuse Madeleine. Pic aşa, pe nepusă masă...

— Bine, draga mea Madeleine, dar eşti aici la dumneata acasă ! Toată lumea e încîntată să te vadă. Ţi s-a pregătit camera...

Parcă înţepată de un ghimpe, Madeleine protestă :

— N-am să dorm aici.

— De ce ?

— După cele ce s-au întîmplat data trecută !...

— Dar e o copilărie ! Philippe şi-a ieşit atunci din fire. Ştii doar cum e el, îi pare rău, nici nu mai ţine minte...

— Eu însă ţin minte, spuse Madeleine. Dealtfel, am reţinut o cameră într-un hotel, la doi paşi de-aici...

Era atîta hotărîre în privirea ei încît Charlotte bătu în retragere. Această capitulare o potoli pe Madeleine, care ţinea morţiş din cînd în cînd să-şi manifeste agresivitatea. După ce puse „lucrurile la punct", zîmbi şi îl

ascultă pe Daniel anunțînd că fusese ales „prin vot secret" (se pare că această împrejurare făcuse o profundă impresie asupra lui) pentru a participa la concursul fundației Zellidia. Tînărul spuse în încheiere :

— Dacă totul o să fie în regulă, în iulie am să plec pe Coasta de Fildeș.

— Ar trebui mai întîi ca tatăl tău să fie de acord, obiectă Charlotte.

— O să fie, răspunse Daniel.

Și îi aruncă Madeleinei o privire complice atît de insistentă, încît Charlotte nu putea să n-o prindă din zbor.

— Cînd se întoarce Philippe ? întrebă Madeleine.

— În principiu, poimîine, răspunse Charlotte. Sper că rămîi pînă atunci !

— Da, probabil...

— Sînt furioasă pe Jean-Marc. Vine acasă din ce în ce mai tîrziu ! N-o să-l așteptăm și o să trecem la masă !

— Oh, nu, spuse Daniel. O să se supere Mercédès !

— Deci pînă la urmă, tot ați păstrat-o ? întrebă Madeleine.

— Ei, da ! oftă Charlotte cu un aer abătut.

— Și te întrebi de ce ! interveni Françoise.

— Pe cît e Agnès de devotată, pe atît mă calcă asta pe nervi, adăugă Daniel. E mîndră ca un matador care intră în arenă, n-ar ridica nici degetul cel mic ca să-ți facă un serviciu în afara orelor ei de lucru și, la nouă fix, orice s-ar întîmpla, își ia tălpășița. Să știi că așa-i, Madou, cred că dacă ar suna ora nouă în timp ce servește brînza la masă, ar trînti farfuria în mijlocul mesei, și-ar arunca șorțul pe jos și ar întinde-o, ca un muncitor de la Renault cînd se oprește banda rulantă.

— Ei, exagerezi ! spuse Charlotte rîzînd.

— Nicidecum ! Adu-ți aminte ce s-a întîmplat vinerea trecută ! Cînd soții Duhourion și Chaulouze au luat cina la noi, Agnès a trebuit să servească desertul ! Ce i-aș mai face eu vînt lui Mercédès asta dacă aș fi în locul tău!

— Îmi este de foarte mare folos, spuse Charlotte. Calcă admirabil, e curată, ordonată, meticuloasă...

— Aiurea ! Le încurcă pe toate ! Cînd vreau să iau rufe din dulapul meu, nu știu niciodată dacă-s ale mele, ale tatei sau ale lui Jean-Marc. Am rămas fără nici o

pereche de chiloți ! Ca să nu mai am bătaie de cap, a trebuit să-mi cumpăr două perechi, de nailon, pe care le spăl singur !

— Foarte bună școală pentru un explorator ! îl ironiză Françoise.

Charlotte lăsă capul pe spate și își prinse cu două degete rădăcina năsucului :

— Copii, spuneți ce vreți, dar eu tot nu renunț la Mercédès. Dealtfel, dacă aș concedia-o, n-aș găsi pe nimeni în loc. Sau poate niște spanioloaice care nu știu o boabă franțuzește. Mercédès e totuși de șapte ani în Franța !

— Și de doi ani la noi ! spuse Daniel. E de necrezut ! Ah, bine ne-a mai dresat !... Păzea ! Drepți !

Își corectă poziția corpului și chiar în clipa ceea jupîneasa, slabă, brună, ursuză, cu nasul ascuțit și pleoapele grele intră în salon și anunță :

— Doamna e servită.

La masă, Charlotte se străduí să învioreze conversația în ciuda prezenței servitoarei care îngheța atmosfera. Umbla de colo pînă colo cu o privire disprețuitoare de parcă s-ar fi rătăcit într-un mediu nedemn de obîrșia ei. Meniul era alcătuit din *gratin dauphinois,* friptură rece și salată. Dar Charlotte, care ținea regim, ceru să i se aducă o felie subțire de carne la grătar fără sare și legume fierte în apă. Mînca în silă, mai mult din vîrful buzelor.

— Ar trebui să-ți urmez exemplul, spuse Madeleine, dar n-am curajul.

— Dacă procedez așa, spuse Charlotte, nu-i atît din cochetărie cît din motive de sănătate. Cum mă îngraș puțin, am niște dureri de cap...

„Tu, măi fată, minți !" gîndi Madeleine fără a ști prea bine de ce. Acum, Charlotte îi întreba pe copii cum și-au petrecut ziua. Françoise vorbi despre cursurile ei de rusă la Institutul de limbi orientale.

— E o asemenea harababură la Institut ! Sîntem de două ori prea mulți ! Nici nu știu unde să ne mai punã ! Abia azi am făcut cunoștință cu asistentul nostru. E formidabil !

— Ce are așa formidabil ? întrebă Charlotte.

— Totul ! În primul rînd, e rus get-beget. Îi spune Alexandre Kozlov. De la el o să învățăm cel puțin să avem un accent bun. Și asta-i cel mai greu !...

Vorbea cu căldură, ca și cum ar fi fost mișcată de interesul pe care i-l arăta mama vitregă. Madeleine își spuse în sinea ei că se înșelase, acum cinci ani, crezînd că noua ei cumnată se va lovi de ostilitatea copiilor. Ei o acceptaseră pentru că nu căuta să-i cucerească. Cine știe, se simțeau poate chiar mai aproape de ea decît de tatăl lor ? Și totuși, nu Charlottei își deschideau ei inima. În domeniul alianțelor secrete, Madeleine era sigură că nimeni n-o înlocuise. Stînd acum la masă între nepotul și nepoata ei, se simțea îmbogățită sufletește de dovezile de încredere pe care le primise de la ei, fără să le solicite. Cînd sosise îi era capul gol, iar acum avea destule griji ca să-și umple singurătatea, zile și nopți de-a rîndul. Françoise îndrăgostită, Daniel pregătindu-se să plece în Africa !... Agitată, aprinse o țigară, se scuză, se ridică pentru a lua o scrumieră de pe servantă.

— V-aș fi dat-o eu, doamnă, spuse Mercédès. De aceea sînt aici...

Vorbea aproape fără să deschidă gura.

— Da, sigur ! șopoti Charlotte cu un aer jenat.

În clipa cînd Mercédès se pregătea să schimbe farfuriile pentru desert, se auzi o ușă trîntindu-se în fundul apartamentului. Toți ridicară capul. Jean-Marc intră ca o furtună în salon, gîfîind :

— Îmi pare foarte rău ! Vă rog să mă scuzați, dar din cauza unui blocaj de circulație am rămas în autobuz.

— N-ai decît să faci ca mine, să-ți iei o motoretă, spuse Daniel. Ai să treci printre mașini !

Fără a acorda vreo privire fratelui său mai mic, Jean-Marc făcu înconjurul mesei și exclamă :

— Madeleine ! Ce surpriză !

Era singurul din cei trei nepoți care refuza, de vreo doi ani, să-i spună mătușă Madou. Poate pentru că era cel mai mare : în curînd avea să împlinească douăzeci de ani ! Madeleine întinse obrazul acestui băiat înalt și subțire, brunet și dichisit care se apleca asupra ei. Apoi se uită la el cum îi sărută mîna Charlottei. O eleganță înnăs-

cută ca și la tatăl său. Dar totuși ceva molatic în partea de jos a feței. Încă de pe vremea copilăriei păstrase prostul obicei de a rămîne cu buzele întredeschise, chiar cînd nu vorbea. Gene lungi și negre adumbreau ochii albaștri bătînd în verde.

— Domnul Jean-Marc a luat masa sau dorește să-l servesc ? întrebă Mercédès cu un glas strident.

— Adă-mi o felie de carne rece, mormăi Jean Marc. E suficient.

Pînă la urmă Agnès — cu mînecile suflecate și șorțul cam decolorat — aduse desertul : era nouă și cinci, Mercédès nu putuse aștepta. Toată familia izbucni în rîs.

— Ei, ce ți-am spus, Madou ? exclamă Daniel.

— Vă asigur că nu sîntem deloc pretențioși ! mormăi Jean-Marc.

— Toate astea sînt atît de neînsemnate ! oftă Charlotte.

Teama ei de complicațiile domestice îi dădea, în mod paradoxal, un aer de profundă înțelegere socială. Era neînchipuit de indulgentă. În salon, dădu dispoziție să se servească pentru ceilalți cafea neagră iar pentru ea un ceai de plante medicinale, vorbi de stările de oboseală, de insomniile ei, jură că Parisul o nenorocește, că ar prefera de o mie de ori să locuiască într-un sat de pescari. La ora zece, știind că Madeleine era nerăbdătoare să rămînă singură cu nepoții, se retrase.

Copiilor, Madeleine le mărturisi că, de fapt nu reținuse încă nici o cameră. Încercară s-o înduplece să rămînă acasă, apoi, cedînd insistențelor ei, o însoțiră toți trei pînă la un hotel din apropiere. Madeleine își lăsase mașina în curte. Daniel îi căra geamantanul pe umeri. Jean-Marc și Françoise o țineau fiecare de braț. Trecători erau puțini. Trotuarele luceau de ploaie. Cîteva magazine de antichități aveau vitrinele luminate. Deasupra acoperișurilor se evapora lumina albă a felinarelor. Familia Eygletière se regrupase în jurul Madeleinei. O familie trainică, unită, care mergea cu același pas. Se simțea atît de bine cu nepoții și nepoata ei încît nici nu simțea nevoia să se culce. Dar ei trebuiau să se scoale devreme. O instalară la hotelul Monet, într-o cameră anonimă — micuță, curată, cu tapet înflorat, pat de aramă și șifonier din lemn de pin unde atîrnau umerașe desperecheate —

și plecară, luîndu-și cu ei tinerețea ca o făclie aprinsă. Cînd rămase singură. Madeleine își aduse aminte că uitase să închidă gazul, acasă, înainte de a pleca ; grija aceasta, la care se adăuga zgomotul mașinilor, o împiedică să doarmă o parte din noapte.

IV

Madeleine ajunse cu brațele frînte la taxi, spuse șoferului adresa hotelului, se lăsă greu pe bancheta din spate și așeză alături de ea păpușa mecanică ale cărei nenumărate piese zdrăngăniră. Procedase oare bine cumpărînd-o ? Habar n-avea ! În orice caz, nu dăduse mult. Celelalte păpuși mecanice atinseseră prețuri fabuloase pentru că erau în stare de funcțiune. Asta însă, potrivit spuselor prețuitorului, „era greu reparabilă". Madeleine o va arăta micului ei ceasornicar din Trouville. E atît de ingenios domnul Billard, încît va găsi el vreun artificiu ca să dea din nou viață mecanismului. Cînd te gîndești că se dusese la licitația aceea fără să-i treacă măcar prin minte să ia parte, și iată că acum se întorcea cu un minunat negru-fumător din secolul XVIII, imobilizat, cu un braț în sus, ținînd o pipă în mînă ! Scoase hîrtia de ziar în care-l învelise și el apăru, straniu, cu bicornul pus curmeziș peste o perucă albă de marchiz. Costumul, roz și verde-pal, era cu siguranță de epocă dar se zdrențuise ; chipu-i de maimuță avea pielea de culoarea ciocolatei, mîncată pe alocuri ; dinții erau de fildeș. Indiferent dacă va reuși sau nu să-l repare, tot nu-l va pune în vînzare. Prea îi plăcea. Încerca de pe acum să-i găsească un loc în apartament. Pe cămin ? Nu, nici pomeneală, ar ocupa prea mult loc. Pe lada de frămîntat piine ? Cu atît mai puțin. Poate pe gheridonul Ludovic al XVI-lea ? Era însă prea voluminos : cincizeci și trei de centimetri înălțime, arăta catalogul !... Ah ! să nu uite de mînerele din aramă pentru uși ! Poate va descoperi ceva potrivit la tîrgul de vechituri ? Se va duce duminică dimineața să cotrobăiască pe-acolo. Era încîntată de fiecare dată cînd își

găsea vreo nouă treabă la Paris. La cea mai mică zdruncinătură a taxi-ului, negrul-fumător își legăna capul. Cum îi era oare înfățișarea : simpatică sau înfricoșătoare ? Mai curînd înfricoșătoare. În ochii lui, ca niște bile, sclipea o privire de nebun. Îl ținea delicat cu vîrful degetelor, ca nu cumva să cadă dacă taxiul ar opri brusc. Acum îi părea rău că nu-și luase mașina dar nu mai găsești nicăieri loc unde să parchezi. Și șoferul ăsta care conduce atît de prost !... Nu mai ajunge ea la hotel pînă la șase și jumătate. Și îi făgăduise lui Daniel că o să stea de vorbă cu taică-său înainte de masă ! Încă de pe vremea cînd nepoții erau mici de tot, rămăsese cu convingerea că dacă-ți dai cuvîntul unui copil, trebuie să ți-l respecți cu sfințenie. De multe ori, ajunsese sclava unei promisiuni date cu ușurință. Cum putuse oare Lucie să-și părăsească cei trei copii aflați la o vîrstă atît de fragedă ? O idioată, o descreierată ! E drept că Philippe n-o mai iubea. Neglijată, înșelată, se consolase cu un tip neinteresant, cu zece ani mai tînăr decît ea. Își pierduse într-atît capul încît îl urmase în Tunisia, unde își găsise o slujbă mai bună. Bineînțeles, nu-și putea lua copiii acolo ! Dealtfel, erau mai bine la Paris !... „Madeleine se va ocupa de ei. E bună pentru zile grele, Madeleine ! O fată atît de cumsecade !" „Nu, nu sînt o fată cumsecade, hotărî ea. Indignarea mea nu ascundea oare atunci o tainică bucurie ? Femeia aceea, pe care o condamnam, îmi aducea, în singurătatea mea, un scop în viață. Și așa, într-o bună zi, m-am pomenit deodată purtînd răspunderea morală a unor ființe, eram salvată din pustietatea mea. Timp de opt ani, bucuriile mele cele mai mari le-am datorat prostiei, egoismului, indiferenței Luciei. Chiar și cînd s-a întors la Paris, recăsătorită, am continuat foarte liniștită să-i cresc copiii așa cum concepeam eu. Philippe nu mă stînjenea cu nimic. Acum a început din nou să-și dea aere. Din cauza Charlottei. Cum o să mă primească ? De obicei, e bine dispus cînd se întoarce din călătorie." Era hotărîtă să-i țină piept și la nevoie chiar să se certe pentru a obține cîștig de cauză. Mai trebuia să se și schimbe : hai să spunem zece minute. Încă un stop. Ultimul. Își pregăti mărunțișul din timp pentru a-i plăti

șoferului. Acesta o ajută să scoată păpușa mecanică din mașină.

Odată ajunsă la ea în cameră, evită să se uite prea de-aproape la negrul-fumător, pe care-l pusese pe toaletă: nu voia să se gîndească decît la discuția pe care urma s-o aibă cu Philippe. În picioare, numai cu furoul pe ea, în fața oglinzii șifonierului, își peria părul cu mișcări violente, repetînd în minte argumentele la care avea de gînd să apeleze. Curelușele înguste ale sutienului intrau adînc în umerii ei grași. La rădăcina gîtului pielea era trandafirie, zgrunțuroasă. Încrunta sprîncenele deasupra unei priviri lipsite de blîndețe. Cît ai clipi din ochi, trase pe ea rochia „de gală" — mereu același model — dreaptă, albastru-închis, își pudră nasul, bărbia, controlă dacă mai are destule țigări în poșetă, își puse paltonul, se îndreptă spre ușă și surprinse, în oglindă, ochii păpușii mecanice care o priveau fix.

•

Așezat la biroul lui, cu brațele încrucișate și cu bărbia sprijinită în piept, Philippe își asculta sora cu o iritare crescîndă. Sub pretextul că s-a ocupat de copii timp de cîțiva ani, va continua oare să se vîre toată viața în treburile lor ? Cum de nu-și dă seama că nu mai e în pas cu vremea, că nimeni nu mai are nevoie de ea în casa asta, că nepoții și nepoata țin mult la ea, dar cu condiția să rămînă în provincie ? Cîtă osteneală își dă să pledeze cauza lui Daniel ! E grotesc ! Umblă de colo pînă colo, de la masă la fereastră, cu țigara în gură, cu mersul ei bărbătesc. I-ar fi făcut plăcere să-i spună : nu, ca să nu-i lase iluzia unei victorii personale. Dar fără discuție, Daniel trebuie să facă această călătorie. Cu cît încercarea va fi mai grea, cu atît se va căli caracterul băiatului. În fond, singurul lucru pe care Philippe îl putea reproșa acestui proiect consta în faptul că era prezentat de Madeleine ! Era aici ceva umilitor pentru amorul său propriu de tată. Își descrucișă brațele și, nervos, începu să bată ușor cu toate cele zece degete în marginea biroului.

— Știu ce obiecții ai să-mi aduci, spuse Madeleine. După părerea ta, Daniel e prea tînăr. Dar dacă, în apa-

rență, nu e decît un copil, însuși faptul că dorește să facă această călătorie ne dovedește maturitatea lui.

Acest „ne" îl scoase cu totul din fire pe Philippe.

— Nu purtarea copilăroasă a lui Daniel mă îngrijorează, spuse el, ci studiile lui. Trebuie să-și pregătească bacalaureatul. Frămîntat de gîndul acestei mari călătorii, n-o să mai facă nimic. Iar dacă o să cadă la examen, eu să-l las totuși să plece ?

Își dădu seama că, fără să vrea, dăduse frazei sale o întorsătură interogativă, ca și cum ar fi solicitat părerea surorii sale.

— Am putea poate să-i spunem că nu va pleca decît dacă își ia examenul, în felul acesta l-am stimula să învețe, nu ? sugeră ea.

Philippe profită de ocazia pe care i-o oferea pentru a o contrazice.

— Nu ! hotărî el. Sînt împotriva ademenirii copiilor cu o recompensă. Daniel trebuie să-și asume toată răspunderea. Va pleca, orice s-ar întîmpla !

— Ai dreptate, spuse Madeleine.

Philippe își dădu seama că această concluzie satisfăcea toate dorințele ei dar că, din diplomație, se stăpînea să-și manifeste mulțumirea. În definitiv era mai bine așa. Ultima oară cam întrecuse măsura. O scenă stupidă. Și pentru un fleac. Madeleine plecase, trîntind ușa. Ce-i spusese oare atît de jignitor ? Nici nu mai ținea minte. Golurile de memorie tot mai dese din ultima vreme îl îngrijorau. Muncea prea mult. Dar în fond, de ce-ar fi trebuit să umble cu mănuși cu soră-sa ? Detesta amabilitatea. E virtutea celor slabi. Cel care se bizuie pe bunăvoința celorlalți renunță pînă la urmă la o parte din personalitatea lui. Solicitase el vreodată indulgența cuiva ?

— Daniel va fi atît de fericit ! spuse Madeleine.

Philippe făcu un semn aprobativ din cap, în silă. Ea își stinse țigara într-o micuță cupă chinezească ce servea drept scrumieră. Apoi își plimbă privirea peste cărțile așezate în rafturi.

— Hotărît lucru, îmi place foarte mult camera asta, reluă ea.

Se auzi un ciocănit în ușă și Mercédès apăru în prag, cu chipul mînios ca de obicei.

— Portarul m-a anunțat adineauri că mașina doamnei Gorjet împiedică mașina unui coproprietar să intre în curte, spuse ea. Roagă să vină cineva s-o deplaseze imediat !

— Ei, drăcie ! exclamă Madeleine. Cobor acum !

Luă cheia de contact din poșetă și o zbughi afară. De cum închise ușa după ea. Philippe ieși și el din birou. Voia să profite de această scurtă absență a surorii sale pentru a sta de vorbă, între patru ochi, cu Daniel.

Își găsi fiul în camera lui, trudind la o lecție. O lumină gălbuie cădea pe masă, provenind din burta unui pește-lună atîrnat de tavan. Sunetele înăbușite ale unei muzici de jaz îți amorțeau urechile. Cînd ușa se deschise, Daniel ridică ochii : chipul lui avea o expresie întrebătoare. O rugase probabil pe Madou să intervină pe lîngă taică-său și aștepta acum rezultatul acestui demers.

— De ce n-ai venit tu singur să stai de vorbă cu mine despre această călătorie ? îl întrebă Philippe pe un ton aspru.

— Păi, să vezi... s-a hotărît în timp ce erai plecat, bolborosi Daniel. Și atunci, cum Madou era aici, i-am spus ei întîi... Așa că, azi...

— Azi, ea a fost aceea care mi-a transmis comisionul. Altă dată caută și evită intermediarii ! Ești bărbat sau nu?

După această introducere, Philippe se așeză pe colțul divanului, vru să facă o pauză dar aducîndu-și aminte că Madeleine se putea întoarce dintr-o clipă într-alta, spuse repede :

— De vreme ce colegii tăi te-au ales, am hotărît să nu mă opun acestei călătorii. Prin urmare, vei pleca. Unde dorești. Dar vreau să cred că prin rezultatele tale școlare vei justifica încrederea pe care ți-o arăt. Sper...

Nu apucă să spună mai mult. Daniel se aruncase de gîtul lui și îl sărută cu patimă. Băiatul ăsta e prea demonstrativ ! Educația pe care i-a dat-o Madeleine !... Pe jumătate sufocat, Philippe protestă :

— Hai, gata, ajunge !

De cîte ori nu se ridicase împotriva efuziunilor familiale ! Mai ales cînd veneau din partea unui băiat. Într-adevăr, numai atingerea unei femei nu-i provoca repulsie. Îi plăcea prea mult dragostea fizică pentru a accepta maimuțărelile de tandrețe dintre tată și fiu. Acest început de barbă frecîndu-i-se de obraji, acest miros viril și cald... Și totuși era sigur că ține foarte mult la copiii lui. Îi iubea însă într-un fel deosebit, cu discreție și mîndrie. Desprins în sfîrșit de tatăl lui, Daniel exclamă :

— Ce drăguț ești ! Să n-ai nici o grijă în ce privește bacalaureatul ! Îl iau eu ! Și încă cum... fluierînd... În ce privește călătoria, am ales Coasta de Fildeș. Știu de pe acum o serie întreagă de chestii despre regiune...

Se auzi pasul Madeleinei răsunînd pe coridor. Discuția se încheiase, putea intra. Daniel se aruncă de gîtul ei. „Iarăși îmbrățișări !" se gîndi Philippe.

— Tata mi-a spus !... E formidabil ! șopti Daniel.

Totuși nu-i mulțumi de intervenția ei. Aștepta oare să fie singur cu ea ? Philippe îi observa cu deosebită atenție. Madeleine își trecu mîna prin părul băiatului și spuse :

— E foarte frumos să călătorești, dar nu-ți clădești un viitor pe așa ceva ! Ce vrei să te faci mai tîrziu ?

— Nu mi-am schimbat părerea, spuse Daniel. Vreau să fiu medic veterinar !

Această ambiție mărginită îl dezamăgise întotdeauna pe Philippe.

— Și de ce nu medicina umană ? spuse el. Pentru că la medicina veterinară studiile sînt mai scurte ?

— Nu, răspunse Daniel. Pentru că iubesc animalele.

— Dar pe oameni nu-i iubești ?

— Ba da, dar sînt... sînt mai puțin misterioși...

— Înțeleg foarte bine ce vrea să spună, declară Madeleine cu un aer profund convins.

— Închipuie-ți că și eu ! i-o întoarse Philippe pe un ton iritat.

Și adăugă :

— În sfîrșit, astea nu sînt decît proiecte. Ai să te lămurești tu mai bine după cea de-a doua parte a bacalaureatului.

Rostind aceste cuvinte se gîndea la fiul lui mai mare, care ar fi vrut să urmeze facultatea de litere dar care, pentru a-i fi pe plac, făcea acum dreptul. La început, Jean-Marc se împotrivise. Acum era însă resemnat. Și chiar mulțumit. Încă doi ani de studii, apoi serviciul militar, și-l va putea lua la el la birou. Avea toate calitățile necesare ca să reușească : inteligență, dragoste de muncă, o anumită prestanță... Cu siguranță că într-o bună zi îi va succeda și va prelua conducerea biroului. Păcat doar că nu era tot atît de curajos ca Daniel ! La șaisprezece ani, nu i-ar fi trecut niciodată prin minte să plece singur în Africa ! Chiar dacă l-ar fi rugat cineva, tot ar fi refuzat : teama de necunoscut, de aventură... De la cine moștenise oare această fire impresionabilă și timorată ? Deși era preferatul lui, îi era cam ciudă pe el că-l dezamăgește în această privință. Philippe îi ascultă distrat pe Madeleine și pe Daniel care discutau despre deosebirea dintre un caiman și un crocodil și, deodată, se miră că n-o vede pe Charlotte lîngă el. Se întorsese oare acasă ?

Se duse s-o caute și o găsi în camera ei. Își pieria părul în fața toaletei.

— De cînd ești aici ? întrebă el.

— De vreo oră.

— Și de ce n-ai venit la mine în birou ?

— Mercédès mi-a spus că ești acolo cu Madeleine. N-am vrut să vă deranjez.

— Nu ne-ai fi deranjat, spuse el ridicînd din umeri. Ba dimpotrivă ! Vorbeam despre călătoria lui Daniel. E totuși o problemă de familie ! Ai și tu un cuvînt de spus...

Charlotte îi mulțumi cu privirea și murmură :

— Oh ! cuvîntul meu...

— Ba da, ba da !

Se apropie de ea și-o sărută. N-o mai dorea ca înainte, dar îi aprecia prospețimea pielii, farmecul natural, atmosfera liniștită pe care știa s-o creeze în casă.

V

Ploua atît de tare încît trei sferturi din negustori renunţaseră să-şi mai deschidă prăvălia. Ici-colo, în fundul vreunei barăci de scînduri, veghea cîte o siluetă chircită în mijlocul unei misterioase comori de bibelouri şi de mobile vechi. Cîte un client cu umbrela în mînă pleoscăia prin noroiul din faţa tarabelor fără să cumpere nimic. Totuşi Madeleine, obsedată de ideea ei fixă, nu ţinea seamă de vremea urîtă. Era sigură că ceea ce caută se află tocmai aici, la tîrgul de vechituri. Scormonind în cîte un coş cu vechituri crezu, în cîteva rînduri, că dorinţa i se împlineşte. Dar de fiecare dată cînd lua obiectul în mînă şi-l examina bine, iluziile i se risipeau. Era prea pretenţioasă ? Ştia măcar ce vrea ? Vîntul rece îi îngheţa coapsele, mărgele de apă tremurau pe marginea pălăriei de pînză impermeabilă pe care şi-o înfundase pe cap. Se uită la ceasul de la mînă a cărui sticlă era aburită : unsprezece şi cinci ! Ce repede trece timpul ! Avea întîlnire cu Françoise la douăsprezece, într-o cafenea mică de pe rue Jacob, ca să-l cunoască pe Patrick. Era foarte important ! Şi totuşi n-o să plece de-aici cu mîinile goale ! Cu atît mai mult cu cît avea de gînd să se întoarcă mîine, sau cel tîrziu poimîine, la Touques. Intră cu hotărîre într-o baracă mai murdară şi mai prăpădită decît celelalte, unde trona o grăsană bătrînă, înfofolită în şaluri negre ale căror franjuri atîrnau ca nişte lipitori. Fără a acorda nici o privire acestei matahale, Madeleine se îndreptă, împinsă de un fel de inspiraţie, spre o ladă plină ochi cu tot felul de vechituri. Mîinile-i lacome se cufundară în grămadă. În mijlocul unui amalgam de chei ruginite, de tirbuşoane, de zăvoare, de cîrlige şi de cuie din fier forjat, apăru o clanţă de aramă, sferică, cu crestături ca un cantalup. Brazdele erau pline de jeg dar odată curăţată, vechitura asta va străluci ca aurul. Era grea şi umplea bine căuşul palmei. Mai multe generaţii îi şlefuiseră relieful, atingînd-o zilnic. Numai cît te uitai la ea şi-i simţeai încărcătura de viaţă umană. Dă Doamne să mai fie şi altele ! Ascunzîndu-şi nerăbdarea, Madeleine continuă să caute, aplecată asupra acestei adunături de

fiare vechi care răspîndea un miros urît de mucegai. După ce răscoli întreaga dugheană, adună patru clanțe de aramă aproape identice.

Negustoreasa ieși din visul ei de ploaie, de beznă și de frig pentru a spune un preț — cît se poate de rezonabil — din vîrful buzelor. Madeleine era atît de grăbită încît plăti fără să se mai tocmească și-și înveli achiziția într-o bucată de hîrtie aruncată pe un scaun. Apoi, strîngîndu-și comoara la piept, dădu buzna afară, cu spatele adus. Păpușa mecanică, iar acum clanțele de aramă ! Într-adevăr, nu se poate spune că și-a pierdut timpul la Paris !

În aleea centrală, violența aversei o surprinse : frumos o să mai arate la întîlnirea cu Patrick ! Udă leoarcă, cu ciorapii noroiți, cu mîinile murdare, cu părul turtit de pălăria asta caraghioasă ! Fie ce-o fi — creadă ce-o vrea ! — n-avea timp să mai treacă pe la hotel ca să se schimbe. Mașina îi era atît de înghesuită între altele două încît fu nevoită să execute vreo zece manevre ca s-o poată degaja. Tot învîrtind volanul ba într-un sens ba în altul, un val de căldură i se urcă în obraji. Bombănea cu glas scăzut, numai pentru sine : „Ce ticăloși !" Și „cei doi copii" care o așteptau. Făgăduise Françoisei că nu va întîrzia. Mereu promisiunile astea care devenau apoi un chin. În sfîrșit, după ce atinse ușor bara de protecția a altui vehicul, mașina reuși să iasă pe jumătate din spațiul ei de parcare. O altă mașină se și plasase în spate pentru a-i lua locul. Șoferul începea să-și piardă răbdarea. Observase desigur că numărul de înregistrare era din departamentul Calvados și trăgea concluzii absurde despre stîngăcia provincialilor. Madeleine îl vedea, în retrovizor, dînd din cap și bătînd ușor cu palma, dar fără zgomot, în claxon. „Da, da ! bombăni ea. O clipă, ce dracu !" Demară și răsuci brusc volanul pentru a reveni în linie dreaptă.

Circulația la Paris era atît de intensă și de sacadată încît pînă să ajungă în piața Saint-Germain-des-Prés se gîndi doar cum să se ferească pentru a nu se lovi de mașinile care o dublau cu nerușinare, în dreapta și în stînga.

Trecuse puțin de ora douăsprezece cînd ajunse, asudată, gîfîind, nemulțumită, în fața cafenelei din rue Jacob. De cum trecu pragul o zări pe Françoise șezînd în fundul sălii ticsită de lume, lîngă un adolescent cu niște ochelari groși care încălecau un nas trist. Arăta mai prost decît în fotografie. Decepția crescu în timp ce-și croia un drum spre ei. Înainte ca Madeleine să fi rostit vreun cuvînt, Patrick îi întinse mîna spunînd :

— Încîntat, doamnă !

„Și pe deasupra, nici nu-i prea bine crescut" se gîndi ea, luînd loc și sărutînd-o pe Françoise. Era atît de buimăcită de larma din cafenea încît la început nici nu auzi bine ce-i spuneau tinerii. Fuseseră împreună la liturghie. Predica duminicală îi încîntase pe amîndoi. Citară cîteva pasaje. Madeleine se prefăcu a le împărtăși emoția. De fapt, trebuia să recunoască în sinea ei că se îndepărtase încetul cu încetul de practicile religioase. Curios era că tocmai de cînd se instalase în provincie, lîngă o fostă biserică, își neglija îndatoririle religioase. I se părea că aceste pietre vechi, aproape lipite de casa ei, mai păstrau ceva din menirea lor inițială și că n-avea nevoie să-l caute în altă parte pe Dumnezeu. Cînd ședea la ea în salon, care fusese odinioară salonul domnului abate Eros, se simțea uneori cuprinsă de o fericire senină, ca aceea încercată pe vremuri cînd primea cuminicătura. În asemenea clipe ar fi jurat că plutește în odaie un parfum de tămîie.

— Doamna, ce servește ?

Madeleine tresări, ridică ochii spre chelner și comandă :

— Un păhărel de vin alb.

Patrick se uită la ea, mirat. El bea, ca și Françoise, un suc de caise.

— Era atît de frig la tîrgul de vechituri ! spuse Madeleine ca pentru a se scuza.

— Ai găsit ceva ? întrebă Françoise.

— Da, cred că da. Niște clanțe de aramă încîntătoare. Dar trebuie să văd acasă cum o să arate după ce-o să le montez. Poate m-am păcălit !

— M-ar mira ! spuse Françoise.

Şi îi explică lui Patrick :

— Mătuşa mea are un gust extraordinar ! Cînd vom fi la casa noastră am să-i cer sfatul.

Modul făţiş de a aborda problema o amuză pe Madeleine. Bineînţeles, pentru Françoise, principiul căsătoriei era definitiv admis. Amintindu-i-l în felul acesta indirect mătuşii sale, o invita să nu mai revină asupra acestei chestiuni. Madeleine înţelese şi se mulţumi să spună :

— Peste cinci ani, n-o să mai ai nevoie de sfatul nimănui, scumpa mea !

Cu o privire ageră, Françoise îi mulţumi că evitase comentariile asupra pericolului căsniciilor timpurii. Situaţia fiind astfel clarificată, Madeleine îl întrebă pe Patrick despre studiile şi proiectele sale de viitor. Băiatul vorbea domol, curgător, frazele-i erau lungi, bine construite. Spunea lucruri judicioase dar lipsite de originalitate. Totuşi se însufleţi cînd vorbi despre eventuala lui participare la campanii de explorări petroliere :

— La început, va trebui probabil să călătoresc mult... E pasionantă prospectarea, dar Françoise şi cu mine sperăm că mai tîrziu voi putea obţine un post stabil la Paris...

Admiraţia cu care îl asculta Françoise o intriga pe Madeleine. „Ce găseşte oare atît de atrăgător la el ?“ se gîndea ea, aprinzînd o ţigară. Încercă să şi-i închipuie unul în braţele celuilalt. Cu cît se gîndea mai mult, cu atît înţelegea mai puţin cum de s-a putut îndrăgosti nepoata ei de un băiat atît de şters. Şi totuşi, avea aerul cumsecade, inteligent, cinstit. Pe de altă parte, nici Françoise nu era o frumuseţe. Amîndoi erau studioşi. Vor fi cu siguranţă fericiţi împreună... Ajungînd la această concluzie, Madeleine făcu un efort de voinţă şi toată atenţia i se transformă în bunăvoinţă. Continuînd să-i cerceteze pe cei doi tineri, îi accepta în lumina lor cea mai bună. Cînd Françoise o va întreba curînd ce impresie i-a făcut Patrick, va răspunde : „E fermecător. Te înţeleg foarte bine, scumpa mea...“ Deşi nu va crede nici un cuvînt. Françoise căuta în fel şi chip să-l scoată în valoare pe iubitul ei. Îl întrerupea şi îl mustra pentru că se arăta prea modest cînd pomenea de rezultatele obţinute la pri-

mele examene sau de lipsa lui de înclinații pentru limbile moderne. Parcă voia să-i insufle mai multă încredere în el sau să se convingă ea însăși că Patrick este o ființă superioară. În căsnicia lor, ea va da probabil tonul. Soțul ei îi va datora succesele sau eșecurile sale. Oare nu se întîmplă așa în cele mai multe căsnicii ? Gîndurile astea îi treceau Madeleinei prin minte în timp ce tinerii coborau glasul pentru a-i încredința temerea lor principală : divorțul. Erau atît de siguri de puterea lor sufletească, atît de mîndri de sentimentele lor religioase și atît de dornici să formeze o pereche ideală în ochii bisericii, încît cea mai mică aluzie la această problemă îi aducea într-o stare de surescitare.

— Înțelegi, Madou, spunea Françoise, nu vrem să-i judecăm pe părinții noștri, dar sîntem nevoiți să constatăm că au apucat-o pe un drum greșit. Din lipsa unei credințe adevărate sau din cauza împrejurărilor, n-are importanță. Patrick și cu mine vrem să evităm cu orice preț așa ceva. Nu ne vom căsători decît atunci cînd vom fi siguri...

— Și părinții dumitale sînt divorțați ? îl întrebă Madeleine pe Patrick.

— Da, doamnă, și fiecare din ei s-a recăsătorit.

Avea ochii stinși, bărbia teșită.

— Locuiesc la mama, continuă el. Mă înțeleg dealtfel foarte bine cu tatăl meu vitreg ; mama a născut recent un băiețel ; iar tatăl meu are o fetiță cu cea de-a doua soție...

Madeleine socoti că ar fi politicos să simuleze interesul.

— Ah ! Da ? murmură ea.

— Nu-i deloc de mirare, spuse Françoise. Parcă eu n-am o soră vitregă din partea mamei ! Știi, Madou, Angélique e pe zi ce trece mai adorabilă ! Are acum opt luni ! De fiecare dată cînd mă duc la mama, o alint. Într-o bună zi Charlotte o să aibă și ea un bebeluș !

Madeleine se uită cu mirare la ea. Cum putea oare vorbi cu atîta dezinvoltură de o asemenea eventualitate ? Considerînd dislocarea familiei ca un fapt împlinit, Françoise găsea probabil firesc ca tatăl și mama ei să aibă copii, fiecare cu alt partener. „Fata asta e bunătatea

întruchipată, își spuse Madeleine. În locul ei, m-aș fi revoltat !"

— Nu te-ar supăra dacă Charlotte ar avea un copil ? o întrebă ea.

— Nu, deloc, spuse Françoise. Țin la Charlotte. E drăguță, inteligentă, discretă ; nu ne bate la cap ! Și apoi, tata e atît de fericit cu ea !...

Madeleine se învălui într-un nor de fum. Totul devenea atît de simplu cu acești tineri ! N-aveau oare dreptate refuzînd să trăiască drame ? Secole de-a rîndul, oamenii s-au străduit în fel și chip să-și exagereze pasiunile pentru a face din ele sperietoare sau apoteoze. Fiecare ființă se credea unică în fericirea sau nenorocirea ei. A sufla pe incendiul inimilor era o formă a artei. Acum însă începe ora oamenilor noi, calmi, chibzuiți, dezamăgiți, care demască vrăjile ancestrale și refuză sentimentelor excepționale dreptul la existență. Inspirați de divinitate, de Știință sau de amîndouă în același timp, sînt logica întruchipată. Madeleine îi invidie cu tristețe. Învîrtindu-și paharul gol în mîini, o cuprinse deodată sentimentul că se află într-o lume străină.

— Mai adu-mi un pahar de vin alb, comandă ea chelnerului care trecea.

VI

Madeleine se trase trei pași îndărăt ca să-și poată aprecia mai bine rezultatul eforturilor și-și găsi liniștea sufletească : da, clanțele de aramă se potriveau cum nu se putea mai bine cu dimensiunea și stilul ușilor. Lustruite, străluceau la marginea panourilor de stejar ceruit ca niște mici stele domestice. Pînă și mobilele din jur căpătau mai mult relief. Madeleine zîmbi mulțumită și se așeză, cu spinarea rotunjită, pe o bancă, lîngă masă. Hotărît lucru, nu se simte bine decît la ea acasă, la Touques. O săptămînă la Paris, e mai mult decît poate suporta. Prea pune la inimă problemele celorlalți : confidențele sentimentale ale Françoisei, viitoarea călătorie a lui Daniel, misterele lui

Jean-Marc, ostilitatea politicoasă a lui Philippe, nazurile Charlottei... Ah, ce bine o să se mai odihnească de toată zarva asta. La urma urmelor, are și ea viața ei, grijile ei. Prăvălia, în primul rînd. A mers cam slab în ultima lună. Dacă mai continuă așa, impozitele vor înghiți tot beneficiul. Din fericire, are și alte venituri, cele de la notar. Și-apoi, în curînd cînd va veni vara, numărul clienților va crește probabil din nou. Are cîteva lucruri frumoase în magazin. Pînă și confrații recunosc acest lucru. Ah, să nu uite să dea păpușa mecanică la reparat. Dar nu ca s-o vîndă — asta în nici un caz ! O așezase deocamdată pe pervazul ferestrei, cu fața spre stradă. Se simte bine, pare-se, aici. E drept că sînt unele obiecte care refuză atmosfera unei case, care tînjesc și, încet și resemnate, se sting. Așa s-a întîmplat cu un urcior de cositor. Oriunde îl punea, parcă nu-și găsea locul. După foarte puțin timp, a trebuit să renunțe la el. Cui îl dăduse oare ? Ah ! da, Clémencei, de ziua ei. Numai gîndul la Clémence Desforges o ducea cu mulți ani în urmă. O prietenă atît de bună și n-o mai văzuse de șase ani ! Pe vremuri, la Paris, erau de nedespărțit. Cum mai colindau magazinele după cumpărături, cum flecăreau în camera copilului... Mica Cri-cri o fi avînd acum treisprezece ani, ba nu, paisprezece ! Doamne Dumnezeule ce repede trece timpul ! Soțul Clémencei cumpărase un garaj la Lyon și toată familia se mutase acolo. La început, Madeleine și Clémence își scriau foarte des. Apoi scrisorile s-au mai rărit. Fiecare se lăsase prinsă de vîltoarea vieții cotidiene. O carte poștală, din cînd în cînd. Prietenia se destrăma. Tot așa s-a întîmplat și cu Emilienne. De cînd s-a recăsătorit, n-a mai dat nici un semn de viață. Și totuși, cînd era singură, îi telefona zilnic Madeleinei și o ținea cîte o oră întreagă de vorbă. A fost la Touques cu cel de-al doilea soț. Încă de pe atunci nu mai era aceeași. Radioasă, distantă, afectată. Cînd a plecat, Madeleine a răsuflat ușurată. Să-și caute noi prietene ? La ce bun ? Știa prea bine că orice ar face tot cu o decepție s-ar alege pînă la urmă. Îmbătrînind, oamenii se înăspresc. Numai obiectele devin mai grațioase odată cu trecerea anilor. Clanțele astea de aramă, de pildă : au fost probabil banale cînd au ieșit din mîinile meseriașu-

lui. Dar timpul a făcut din ele adevărate bijuterii. Lăcătușul care le montase își strîngea uneltele în tașcă.

— Mai e ceva de făcut, doamnă Gorjet, dacă tot am venit ? întrebă el.

— Nu, nu, nimic. Cît îți datorez ?

— Nu-i nici o grabă ! Vă trimit eu nota de plată !

Madeleine îi mulțumi, închise ușa după el și rămase singură, cufundată într-o fericită contemplare.

VII

Legănat de mișcarea mașinii, Jean-Marc nu-și lua ochii de la cele două cefe din fața lui : una din ele — lată, cărnoasă, cu o cută mică transversală deasupra gulerului tare, cealaltă — subțire, delicată, albă, sub o masă de păr brun. Pentru prima oară observa un contrast atît de izbitor între un cap de bărbat și un cap de femeie, văzute din spate. La stînga, totul nu era decît putere, rațiune și sînge rece. La dreapta, numai gingășie și slăbiciune. Jean-Marc se întrebă dacă va ști și el, vreodată, să domine femeia pe care și-o va alege. Se îndoia, cunoscîndu-și lipsa de energie, înclinarea către vis, tendința de a da dreptate altora chiar împotriva lui însuși. Își aminti de o carte al cărei autor pretindea că pot fi învinse defectele de caracter printr-un antrenament cotidian al voinței. Ce-ar fi să încerce ? De-ar putea deveni ca tatăl lui ! Autoritar, lucid, drept, infailibil, fericit ! Charlotte întinse mîna spre tabloul de bord și învîrti butonul aparatului de radio. O arie de flaut, veselă și proaspătă, pătrunse în mașină. Ceva de Vivaldi, probabil, se gîndi Jean-Marc. Philippe conducea repede, cu o extraordinară siguranță. Jean-Marc, care stătea în spatele lui, nici nu era măcar tentat să treacă la volan. Făcu socoteala că vor ajunge la Fontainebleau peste o jumătate de oră. Acolo, împreună cu Achille Verner președinte-director general al R.T.C.I.-ului, vor examina modalitățile de extindere a societății, și pînă la șapte vor fi înapoi la Paris. Jean-Marc își însoțea prima oară tatăl pentru a asista la o discuție de

afaceri cu un client. Această dovadă de încredere îi făcea o deosebită plăcere. Frunzărise şi el dosarul înainte de plecare. Dar nu era decît în anul doi de drept. Slabele sale cunoştinţe juridice nu-i permiteau să descurce o situaţie atît de complexă. Tatăl lui avea cu siguranţă unul din cele mai importante birouri de consultaţii juridice din Paris. De cîtva timp, se specializase în constituirea de societăţi străine în Franţa, din care cauză fusese nevoit să-şi mărească localurile şi să stabilească legături cu corespondenţi americani, englezi, italieni, germani... Melodia asta de Vivaldi e atît de frumoasă ! Înainte de a se duce la domnul Achille Verner, o vor lăsa pe Charlotte la Bromeilles, care nu e decît la treizeci de kilometri de Fontainebleau. Are multă treabă la *Ferraudière*, casă situată la marginea satului. Fusese cumpărată cu trei ani în urmă şi era foarte plăcută pentru week-endurile din cursul primăverii, dar toamna devenea o sursă de preocupări sîcîitoare : ba se infiltra apa din cauza unei drenări defectuoase, ba se surpa vreo parte mai şubredă a acoperişului... Nu era săptămînă fără ca vecina, doamnă Thiers, îngrijitoarea, să nu telefoneze pentru a semnala vreo catastrofă. De data asta, era vorba de spargerea unei ţevi a cazanului. Demult se punea problema să fie înlocuit. Maşina părăsi autostrada şi o luă pe un drum sinuos străbătînd cîmpuri şi păduri. Jean-Marc aruncă o privire pe hartă : vor ajunge la Bromeilles prin Malesherbes şi se vor întoarce la Fontainebleau prin Nemours. Frumuseţea pitorească a acestor drumuri puţin frecventate merita din plin un ocol de cîţiva kilometri. Cîmpia era tristă, pîcloasă, cu copaci înalţi şi goi, cu întinderi de pămînt cafeniu adormit şi bălţoace în care cerul îşi oglindea norii. Muzica răsună mai tare. Charlotte micşoră volumul şi spuse :

— Ar fi trebuit poate să chemăm meşterul !

— Nu, spuse Philippe. Ştii bine că doamna Thiers anunţă întotdeauna nenorocirile înainte ca ele să se întîmple. Sînt sigur că n-are nimic cazanul ăla. Mă uit eu la el după ce ne întoarcem de la Fontainebleau şi, dacă într-adevăr...

Avea o voce gravă, cu o rezonanţă profundă, din piept. Jean-Marc ar fi vrut să aibă şi el acelaşi timbru. Pe

bancheta, alături, se afla servieta neagră de piele a tatălui său, ticsită cu documente : avea o închizătoare de argint purtînd inițialele lui. De obicei, pînă și clienții cei mai importanți se deplasau și veneau la el la birou. Dar pentru că domnul Achille Verner era bolnav, în mod excepțional... Deodată lui Jean-Marc i se făcu parcă un gol în cap. Acolo, la vreo sută de metri, de cealaltă parte a drumului, o mașină răsturnată. Trei sau patru persoane în jurul ei. Un trup fleșcăit pe care cîțiva oameni îl scot dintr-un morman de fiare vechi.

— Ce înfiorător ! exclamă Charlotte. Nu pot să mă uit la așa ceva.

Timp de o secundă, Jean-Marc speră că tatăl său își va continua drumul. Distanța se micșora foarte repede. Se puteau distinge acum detalii. Jean-Marc nu putea să vadă sînge. Repede, répede !.. Nu, mașina încetinează. E îngrozitor ! Se oprește.

Charlotte își acoperi ochii cu palmele. Philippe coborî din mașină. Incapabil să se miște, Jean-Marc își văzu tatăl făcînd doi pași și întorcîndu-se apoi cu tot corpul

— Vii, Jean-Marc ?

Cu neputință să refuze. Luîndu-și inima-n dinți, Jean-Marc deschise portiera și se strecură afară. Slăbiciunea pe care o simți în picioare îl surprinse. O sfîrșeală îi cuprindea inima.

— Ei, ce faci ? reluă tatăl cu o voce aspră.

Jean-Marc tresări, înaintă, în timp ce trupul îi era tot mai răvășit.

Mașina intrase într-un stîlp de beton, după ce străbătuse șoseaua de la o margine la alta. Cîțiva martori, livizi și surescitați, comentau accidentul. În mijlocul unei cețe grețoase, Jean-Marc auzi pe un grăsan care spunea :

— Cu siguranță că și-a pierdut controlul rablei după viraj... L-am văzut deodată că dă drept peste mine... Încă un sfert de secundă și mă lovea din plin... Am frînat la disperare...

Scăpase ca prin minune și acum chipu-i radia, el era eroul ; alături, nevastă-sa, slabă, blondă, cu niște ochi de vițel, smiorcăia într-o batistă murdară :

— Nu ne-a sunat încă ceasul, asta-i ! Nu ne-a sunat încă ceasul !

Pe jos, urme de cauciuc în noroiul viscos și negru, cioburi de sticlă, o pată roșie — foarte roșie. Doar n-o fi sînge ! Jean-Marc urmărea, cu ochii holbați, acest lichid care se prelingea, se întindea, acest lichid viu. Apoi descoperi, la trei pași mai încolo, pe taluz, corpurile. Doi bărbați, unul tînăr și unul mai în etate, întinși, inerți. Cel mai în vîrstă părea să doarmă liniștit ; era alb ca varul, rana nu i se vedea. Cel tînăr avea fruntea jupuită, falca despicată. Printre buzele ciopărțite i se puteau vedea dinții pînă la rădăcină. Niște sîmburi gălbeni într-o zeamă rubinie, grunjoasă. Un zumzet grotesc îi ieșea din gîtlej. Bășici de salivă sanghinolentă îi crăpau sub nări. Ochii-i larg deschiși priveau cerul. Uneori, ridica o mînă slabă ca pentru a o duce la față ; dar gestul, prost controlat, își schimbă direcția, se pierdea în gol, și mîna îi cădea înapoi pe coapsă. Purta o cravată albastră cu buline albe.

— Și ambulanța asta care nu mai vine ! spuse un țăran. Au trecut cel puțin zece minute de cînd li s-a telefonat de la fermă. Ar trebui poate să-i transportăm noi ?

— Nu, spuse Philippe. Nu vă atingeți de ei. E prea grav. E nevoie de o targă.

Vorbea tot atît de calm ca și cum s-ar fi aflat la biroul lui, în fața unui dosar. Stînd pe vine, își trecu mîna stîngă după ceafa celui mai tînăr, îi ridică puțin capul, își scoase o batistă din buzunarul hainei și tamponă plaga. Batista i se îmbibă cu sînge dar rănitul nici nu reacționă măcar. Fascinat, Jean-Marc văzu firișoare roșii prelingîndu-se între degetele tatălui său. „E dezgustător ! Cum poate oare ?...“ Privirea i se încețoșă. Un spasm viscos îi agită măruntaiele. Se temu să nu leșine și se îndepărtă cu cîțiva pași.

Unele mașini treceau încet pe lîngă grupul de oameni, altele se opreau și prin portierele deschise se revărsau pe șosea călători curioși, lacomi de senzații tari. Martorul principal repeta, pentru a zecea oară :

— Circulam liniștit pe dreapta... Și deodată ce văd ?... pierdut controlul după viraj... din plin... frînat la disperare...

Glasu-i era acum mai sigur. Își stăpînea la perfecție numărul.

— Și jandarmii ăștia care nu mai vin !

— Jandarmii ca jandarmii, mai prost e că ambulanța nu se vede !

— Ăștia !... nu-s niciodată grăbiți !...

— E un scandal !

— Jean-Marc ! strigă Philippe. Ai o batistă curată la tine ?

— Nu, răspunse el. Mă duc să aduc.

Îi era silă de această minciună dar n-avea încotro, ca să poată scăpa de acolo. Traversă drumul și se îndreptă spre mașină unde Charlotte aștepta, palidă, privind în altă direcție. Înainte de a ajunge, fu nevoit să se oprească. Nu putea uita falca ceea deschisă ca o rodie, cu semințe și filamente înăuntru. Simți că i se face iarăși rău. Îl apucă un fel de moleșeală, de parcă ceva era gata să se prăbușească în el. Tîmplele îi erau strînse ca într-o menghină, simțea o nădușeală rece pe gît, pe frunte, sub brațe ; și, în gură, gustul ăsta acru, spasmul ăsta scîrbos. Cu picioarele tăiate, se prăbuși pe taluz, se îndoi și vomă.

Acum, cu pîntecul golit, respira mai ușor, deși puncte luminoase îi mai dansau în fața ochilor. Ridică mai sus capul și-și întoarse cu teamă privirile spre grupul care se strînsese în jurul victimelor. Tatăl lui se ridicase și se uita la el, de departe, cu o expresie care i se păru severă, aproape disprețuitoare. Își îndreptă ochii spre Charlotte. Și ea îl văzuse. Pe chipul ei, în spatele parbrizului, se putea citi o compasiune maternă. Îi făcu semn să vină. Jean-Marc se simți cumplit de rușinat că i se arătase într-o lumină atît de jalnică. Acum, nu numai că se manifestase în ochii ei ca un laș, dar ea îl și surprinsese în postura cea mai grotescă pentru bărbat : cu gura deschisă, tușind și scuipînd alimente băloase. Faptul că tatăl lui asistase la această scenă n-avea prea mare importanță ! Dar ea ! O femeie ! O străină, de fapt ! Niciodată nu-l îngrijise. Cînd își amintea de bolile copilăriei, o vedea întotdeauna lîngă el pe Madou, răbdătoare, stăruitoare, grijulie. Se gîndea la ea cu tandrețe și disperare. Camioneta jandarmeriei sosi claxonînd. Răsunară ordine. Pîlcul de curioși se dădu mai la o parte. Philippe trecu pe lîngă fiul său ca și cum nu s-ar fi întîmplat nimic, se urcă înapoi în mașină și spuse :

— Hai, grăbește-te, Jean-Marc !

Jean-Marc își șterse gura cu o batistă. Observă două pete pe reverul paltonului. Repede, le înlătură. Un gust de fiere îi stăruia în gură. În timp ce se lăsa moale pe banchetă, se gîndi cu teamă să nu răspîndească cumva un miros greu. Charlotte se întoarse spre el și-l întrebă cu blîndețe :

— Ți-e mai bine ?

Se prefăcu că n-o aude ; simțea că o urăște ; dacă mai repetă această întrebare, îi va răspunde cu o obrăznicie. Charlotte înțelese că băiatul era cît pe ce să izbucnească de mînie, de ciudă ? Nu mai rosti nici un cuvînt și se uită din nou drept înainte. Mașina demară încet. Se încrucișară cu ambulanța care sosea.,

— Cred că o să scape, spuse Philippe. Cel tînăr era rănit doar la față iar bătrînul avea probabil numai o comoție.

Mai vorbiră, cu voce scăzută, despre primejdiile circulației rutiere : „Cînd conduci trebuie să te gîndești și la nebunia celorlalți..." Pitit pe scaunul din spate, Jean-Marc tot pîndea vreo aluzie la slăbiciunea lui de adineauri. Dar bineînțeles, printr-o înțelegere tacită, tatăl și mama lui vitregă evitau să vorbească despre așa ceva. Așteptau probabil să fie singuri. Atunci, își vor scoate ei pîrleala ! Jean-Marc își închipuia ce va spune Charlotte : „Nu trebuia să-l silești să se uite la răniți !... Știi doar cît e de impresionabil !... Eu îl înțeleg foarte bine !..." Cu vorbele astea liniștitoare, îl va discredita cu totul în ochii tatălui său. Ce se amestecă ea ? Françoise și Daniel o găsesc drăguță, ei bine, el nu-i de aceeași părere. Niciodată nu s-a simțit bine lîngă ea. Veșnicele ei capoate, pretinsa ei oboseală, fandoselile, totul îl agasa. Un nod i se așeză în gît și îi veni să plîngă. „Și am borît în fața ei !" Folosea într-adins cuvîntul cel mai grosolan. Ca să-și facă singur rău. În mijlocul unui drum drept, mașina încetină și se opri. Vreo pană, probabil, se gîndi Jean-Marc. Dar tatăl lui îl întrebă, fără a întoarce capul :

— Vrei să treci la volan ?

— Nu, răspunse Jean-Marc.

— Ei, și totuși treci, mă băiete !

Philippe coborî şi se instală pe bancheta din spate în timp ce fiul lui ocupă locul din faţă. Charlotte rămăsese nemişcată. Luînd loc alături de ea, Jean-Marc îi respira parfumul şi simţea cum creşte furia în el, trosnind ca un foc de vreascuri cînd vîntul îşi schimbă direcţia. Ce rost avea acest examen suplimentar ? Era adus din nou în faţa obstacolului, ca un cal care a refuzat să sară prima oară şi care nu trebuie lăsat cu impresia că a dat greş ! Voiau să se asigure că şi-a recăpătat controlul nervilor ? Ei bine, vor vedea ei de ce e în stare. Demară brusc. Cu talpa pe accelerator sporea din ce în ce mai mult viteza şi simţea în palmele sale, prin intermediul volanului, vesela exuberanţă a maşinii. Chiar în viraje abia încetinea, şi scîrţîitul cauciucurilor îi producea o senzaţie delicioasă de frică. Pe măsură ce creştea pericolul, încerca o exaltare obtuză de şcolar înrăit. Nu se expunea unui asemenea risc numai pentru a-şi sfida părinţii, ci pentru a-şi demonstra sie-însuşi că viaţa nu are nici o însemnătate. Fără a întoarce privirile, o ghicea, în dreapta lui, pe Charlotte, pe jumătate moartă de spaimă şi, în spate, pe taică-său, furios, scrîşnind din dinţi. Asta şi voia. Goana nebună a copacilor cu braţele ridicate spre cer, desfăşurarea monotonă şi stupidă a drumului, zgomotul vîntului biciuind caroseria, uşoara senzaţie de frică, greţoasă, ca o bomboană amară în fundul gurii. O sută treizeci, o sută patruzeci, o sută şaizeci... Deodată o voce răsună liniştită în spatele lui :

— Mult mai ai de gînd să faci pe tîmpitul, Jean-Marc ?

— Nu fac pe tîmpitul, bîigui el, încetinind fără să vrea.

— Ba da, spuse tatăl lui. Vrei să păţim ca ăia, de adineauri ?

Pentru o clipă, un văl i se puse în faţa ochilor. Amintirea sîngelui îl dezmetici. I se descleştară mîinile de pe volan. Recunoscu în sinea lui că tatăl său avea dreptate şi micşoră şi mai mult viteza. Dar cu toată pocăinţa lui, era totuşi mulţumit că timp de cîteva secunde sfidase moartea. Conduse pînă la Bromeilles cu veselia puţin exaltată a unui supravieţuitor.

Satul, adunat în jurul unei clopotniţe prea mari pentru el, părea părăsit de locuitori. Jean-Marc coborî şi deschise o uşiţă în poarta înaltă de lemn. Casa apăru cu

obloanele trase, posacă sub cerul cenușiu. Despuiate de haina lor de iederă, zidurile erau de-o albeață bolnăvicioasă și jilavă. O bucată de jgheab, desprins, atîrna. Nici o floare în răzoare, nici o mobilă în grădină.

— Intrați și voi o clipă cu mine ? întrebă Charlotte.

— Nu, răspunse Philippe. De data asta, sîntem chiar în întîrziere. La revedere ! Pe curînd !

Se așezase din nou la volan. Jean-Marc luă loc alături de el. Singur cu tatăl lui, simțea o mare și neașteptată ușurare. Se liniștea treptat. Era cufundat într-o atmosferă de simplitate virilă. Mașina înainta fără zgomot pe un drum neted. Philippe îi vorbea acum despre propunerea pe care avea de gînd s-o facă domnului Achille Verner pentru a evita ca extinderea societății să provoace modificări disproporționate la Bursă. Tot ce spunea avea înțelepciunea și claritatea unei demonstrații matematice. Deodată, se opri în mijlocul explicațiilor și, întunecîndu-se la chip mormăi :

— Cei doi tipi, de-acolo — n-am vrut să spun de față cu Charlotte ! — o să dea cu siguranță ortul popii !

— Ah ! bolborosi Jean-Marc cu o strîngere de inimă.

— Ce te-a apucat adineauri ? Erai cît pe ce să-ți dai ochii peste cap.

Încolțit, Jean-Marc mai încerca să se eschiveze :

— Încă înainte de a pleca, nu prea eram în apele mele... Am mîncat probabil la prînz ceva care mi-a făcut rău...

— De ce vrei să faci pe grozavul ?

— Nu fac pe grozavul !

Philippe întoarse capul către fiul lui : expresia-i indulgentă întipărită pe față îl impresionă adînc pe Jean-Marc.

— Ba da, cauți să faci pe grozavul ! E prima oară cînd vezi oameni grav răniți ?

— Da.

— Nu-i nimic mai curat decît sîngele !

— Poate... Nu știu...

Sub căutăturile pe care i le arunca din cînd în cînd tatăl său, Jean-Marc lupta împotriva unui fel de greață retrospectivă.

— Hai ! nu-i nimic, oricui i se poate întîmpla, spuse Philippe cu blîndețe. Și eu eram ca tine, la douăzeci de ani. Am reușit să învinge însă această sensibilitate exagerată din firea mea.

Jean-Marc avea atîta nevoie de îmbărbătare încît aceste cuvinte îl smulseră din starea-i de depresiune. De vreme ce tatăl lui simțise aceleași aversiuni, putea să ridice capul. Iertat, reabilitat, se așeză mai comod pe banchetă. Deși erau așteptați, Philippe nu accelera. Voia probabil să prelungească discuția. Stătea de vorbă atît de rar cu copiii lui ! Chiar dacă își purta gîndul cu mult în urmă, Jean-Marc tot nu-și aducea aminte de-o conversație atît de importantă. Era aproape o revelație pentru el ; tatăl lui îl iubea, îl aprecia, îl înțelegea ! O mîndrie veselă îl cuprinse.

— Un bărbat, mă băiete, se formează zi de zi, bucățică cu bucățică, continuă Philippe. E o chestie de voință. Gîndește-te la tine, numai la tine. Nu te abate nici cu o iotă de la țelul tău, în afară de cazul cînd interesul îți cere acest lucru. În legătură cu afacerile, am să-ți explic eu. Ai să profiți de experiența mea. În felul ăsta, ai să ajungi mai repede și mai sus decît mine ! Cît privește viața sentimentală, e altă poveste : trebuie să te descurci singur, cu propriile tale mijloace !... Cu femeile, cum stai ?

O privire piezișă țîșnind din colțul pleoapei însoți această întrebare. Descumpănit, Jean-Marc își examină tatăl, fără să răspundă : fața masivă și rumenă sub părul încărunțit, tăiat scurt, ochii căprui și pătrunzători, nasul coroiat, bărbia despicată, gîtul rotund și plin vădeau o poftă nepotolită de viață. „Nimic nu-i stă în cale, se gîndi Jean-Marc, și de nimic nu-i pasă. Iată un om pe care nu ți-l poți închipui decît învingător."

— Am avut cîteva aventuri, spuse el după o bucată de vreme.

Era adevărat : trei sau patru legături superficiale cu niște studente exaltate care descoperiseră libertatea, filozofia și dragostea instalîndu-se într-o garsonieră mobilată, departe de părinți. Treceau de la unul la altul, fără a stîrni nici pasiuni, nici gelozii durabile.

— Dar acum ? întrebă Philippe.

— Acum, spuse Jean-Marc, am îmbătrînit şi m-am făcut mai serios...

— Păcat !

— Nu, tată... Am făcut cunoştinţă cu o fată foarte bine...

— Ce înţelegi prin foarte bine ?

— O fată de familie bună... adică... din lumea noastră...

— Aoleu !

— E încîntătoare, e foarte rasată...

— Trăieşti cu ea ?

— Nu, spuse Jean-Marc, nu-i deloc genul...

Se gîndi la Valérie, albă, blondă, afectată, puţin snoabă. Speră, cîteva clipe, că tatăl lui îi va cere amănunte. I-ar fi făcut plăcere să-i rostească, aşa, nepăsător numele cu particulă : „Valérie de Charneray".

— Sper că nu te gîndeşti chiar la căsătorie ? întrebă Philippe.

— Ei asta, glumeşti !

— Sigur ?

— Pe cuvîntul meu ! O găsesc fermecătoare, dar de aici pînă la... A, nu... Ştii, eu şi căsătoria !... Trebuie să-mi termin mai întîi studiile...

— Bagă de seamă, mă băiete. Tocmai fetele astea — sfinte, inaccesibile ! — sînt cele care ştiu cel mai bine să te înhaţe ! Dacă te îndrăgosteşti de vreuna din ele, s-a zis cu tine. Căsătoria ! O închisoare parfumată ! Cariera care ţi se duce dracului ! Fără să mai pui la socoteală toate ocaziile pierdute ! Trebuie să fii idiot sau pe jumătate impotent pentru a te consacra unei singure femei la vîrsta ta. Şi chiar mai tîrziu, dealtfel ! Tocmai această vînătoare continuă, permanentă, înseamnă fericirea de a trăi !

Făcea cu ochiul. Nările i se umflau. Jean-Marc era conştient că rămăsese cam de căruţă în această goană după plăcere. Tatăl lui avusese cu siguranţă numeroase aventuri înainte de a face cunoştinţă cu maică-sa. Apoi apăruse Charlotte...

— Principalul tău defect, Jean-Marc, este, dacă mă pot exprima astfel, lipsa de virilitate, continuă Philippe.

Ia uită-te la Daniel. Nu se teme de nimic, se năpustește înainte cu ochii închiși !

— Ai vrea să plec și eu în Africa ?

— Nu. Aș vrea să părăsești drumurile gata bătătorite, să trăiești în loc să vegetezi !... Africa, poți s-o găsești și la Paris, înțelegi ?...

— Am să încerc, spuse Jean-Marc rîzînd. Dar toate astea nu-s decît cuvinte...

— Cuvintele dau naștere prilejurilor, mă băiete. Nu prea am timp să mă ocup de tine acum, dar îmi scot eu pîrleala la vară, în Grecia. Te scutur eu pînă să-ți trezesc gustul pentru risc, pasiunea pentru fapte...

Această croazieră în Grecia, pe care Philippe o plănuise cu prietenii lui, soții Duhourion, era un permanent subiect de conversație în familie. Întîlnire la Atena, in iulie. Acolo, vor închiria un vas pentru zece sau douăsprezece persoane — nu mai mult — și vor pleca să „facă" insulele. Fără program fix, fără țintă precisă, fără obligații arheologice sau mondene ! O hoinăreală sub strălucirea soarelui și printre misterele antichității. Charlotte și Françoise erau încîntate, Jean-Marc se arăta mai rezervat. Grecia, vara, în plină canicule !... Și apoi vor fi oameni cumplit de plictisitori printre tovarășii de drum. S-o audă pe doamna Duhourion debitînd tot felul de neghiobii în fața Parthenonului, nu, ar fi peste puterile lui !

— Mă întreb dacă revăzînd Grecia am să încerc aceeași emoție, într-adevăr extraordinară, care m-a cuprins prima oară, acum șapte ani, spuse Philippe.

Jean-Marc se gîndi că acum șapte ani tatăl lui era divorțat și nu se recăsătorise încă. O cunoștea oare atunci pe Charlotte ? Plecase acolo cu ea sau cu altă femeie ? Se lăsă tăcerea. Deși asfaltul era crăpat pe alocuri, Philippe accelera. Vibrațiile mașinii făceau să-i tremure carnea de sub bărbie. Jean-Marc se gîndi că niciodată nu va izbuti să fie ca tatăl lui, pentru că acesta avea despre viață o cunoaștere temeinică, absolută, profesională, pe cînd el, prin firea lui, nu era decît un amator, un om superficial. Inițiativele lui cele mai serioase păcătuiau prin lipsă de competență sau de hotărîre. În nici un

domeniu nu putea spune că este un om complet. Studia dreptul dar nu-l atrăgeau deloc discuțiile juridice, înota binișor dar plonja prost, știa să schieze dar nu se încumeta niciodată să coboare *schuss* o pantă abruptă, plăcea fetelor dar nici una nu se îndrăgostea de el. Se întreba uneori dacă știe să facă dragoste. Femeile se prefac cu atîta iscusință încît e probabil cu neputință să afli adevărul. Se gîndi că putea fi caracterizat mai curînd prin lipsuri decît prin calități. O carcasă cu o mie de găuri prin care trece vîntul, șuierînd. O construcție de fum, unduioasă la temelie. „Ce temelie ? N-am nici una. Nu sînt nimic. Capabil de lucrurile cele mai bune ca și de cele mai rele. Paradisul și infernul se joacă în mine de-a cap sau pajură." Se văzu rănit, sîngerînd la marginea drumului. Apoi, spitalul, alb, imaculat, cu mirosuri de medicamente și, prin ceața trezirii, chipul îngrijorat al Madeleinei, venită în grabă, prima, la căpătîiul lui. „Puiul meu, ce ți s-a întîmplat ?" Avea doisprezece-treisprezece ani... Tresări, picături de apă spuzeau parbrizul. Peisajul începu să curgă de partea cealaltă a geamului. Ploua peste Fontainebleau.

— În cel mult o oră, terminăm cu Verner, spuse Philippe. Vrei să conduci tu la înapoiere ?

— Da, răspunse Jean-Marc cu recunoștință.

VIII

Hotărît lucru, la un costum gri, cravata verde cu nuanțe de bronz se potrivește mai bine decît cravata coniac. E poate ceva mai șterșă, dar e mult mai distinsă. Dealtfel, și nodul e mai reușit ; ceea ce nu-i deloc lipsit de importanță. Aplecîndu-și capul într-o parte, Jean-Marc controlă pentru ultima oară, în oglindă, dacă totul e în ordine. Chiar cînd nu avea nici o întîlnire importantă în perspectivă, îi plăcea să fie îmbrăcat elegant. Își împărți prin buzunare cheile, pachetul de țigări, bricheta (cadou de la mătușa Madou), portofelul, batista, își trase manșetele, își lungi gîtul, strînse fălcile, se străduí să-și

placă dar recunoscu, descurajat, că în pofida costumului (într-adevăr foarte prezentabil pentru o confecție la proba a doua !) nu avea acea înfățișare de felină distinsă, cu privirea dominatoare, care constituia pentru el idealul frumuseții masculine. Costeliv, brun, semăna mai curînd cu un stîrc, cum spunea Valérie. Era foarte ironică. O privire necruțătoare. O limbă ascuțită. De fiecare dată cînd ieșeau împreună, făcea pe șoptite aluzii sarcastice la adresa persoanelor din jur. Totuși îi plăcea, de asta era sigur. Îi spusese chiar într-o zi că sînt o pereche frumoasă. Se umflă în pene. Ar fi trebuit poate să-i telefoneze ca să se întîlnească deseară pe la șapte. Nu, taicăsău avea dreptate : nu trebuie să se angajeze prea mult cu fata asta ! Îi place pentru că e spirituală, veselă, elegantă, distinsă, dar nu e propriu-zis îndrăgostit de ea. O s-o sune mîine... Dacă n-o să-i telefoneze cumva lui Micky. Se despărțiseră prietenește, luna trecută. O să-l poftească cu siguranță la ea, ca altădată. Trebuie întotdeauna să bea mai întîi cîteva pahare de whisky ca să se dispună, dar după aceea, în pat, e foarte pătimașă Jean-Marc era cît pe ce să se înduioșeze dar își veni în fire : Micky încetase să-l mai excite cu schimonoselile și cascadele ei de rîs. Atunci, ce ? Nimic, nimic...

Aprinse o țigară fără să simtă o nevoie precisă, numai pentru plăcerea gestului, și trecu în salon. Era duminică ; tatăl lui și Charlotte o șterseseră, imediat după masa de prînz, la familia Duhourion să joace o partidă de bridge. Françoise și Daniel lucrau în camerele lor. Peste tot era liniște. Jean-Marc se apropie de discotecă și caută, în rafturile rezervate clasicilor, aria care s-ar potrivi cel mai bine melancoliei sale momentane. Alese *Simfonia în do minor* de Beethoven. Puse picupul, se întinse pe divan și, învăluit într-un nor de fum aromat, ascultă primele acorduri ale orchestrei. I-ar fi plăcut oare atît de mult muzica dacă Madeleine nu i-ar fi insuflat acest gust cînd era mic ? Îl ducea deseori la concerte, îi oferea discuri de Crăciun... Închise ochii pentru a se lăsa mai bine copleșit de acest torent înălțător de sunete armonioase. Putere, măreție, pasiune ! Cînd vuia furtuna, îi simțea puterea răscolindu-i ființa, cînd se potolea, se cufunda parcă într-o apă purificatoare. Desprins de lu-

mea reală, se bucura că duminica îi rezerva asemenea clipe de singurătate în mijlocul apartamentului aproape gol, fără părinți și fără servitori.

Puțin înainte de sfîrșitul simfoniei, Françoise intră și spuse :

— Ia te uită ! Asculți *Eroica* ?

— Nu-i *Eroica*, spuse el, e *Simfonia în do minor*.

— N-am nici un pic de memorie muzicală, spuse Françoise. Aș putea să ascult de o sută de ori aceeași melodie fără s-o recunosc.

Se așează lîngă fratele ei și se frecă la ochi. Degetele îi erau pătate cu cerneală.

— Gata, spuse ea. Am terminat.

— Ce-ai terminat ? întrebă el distrat.

— Traducerea din rusă.

Ascultară împreună ultimele acorduri ale simfoniei.

— E într-adevăr foarte frumos, spuse Françoise.

Și, în timp ce Jean-Marc căuta alt disc, adăugă :

— Charlotte mi-a spus că ți-a fost rău ieri, din cauza accidentului ăluia de pe șosea !

Jean-Marc replică iute :

— Nu din cauza accidentului mi-a fost rău. Am avut o indigestie. Charlotte asta a ta trebuie întotdeauna să facă din țînțar armăsar ! A început să mă calce pe nervi...

— De ce te calcă pe nervi ? întrebă Daniel care tocmai apăruse în pragul ușii.

Jean-Marc se întoarse, furios :

— Nu-i treaba ta ! Mă calcă pe nervi și cu asta, basta !

Și, renunțînd să mai asculte *Marele Septuor*, cum avusese de gînd, se așeză pe divan picior peste picior.

— Dealtfel, să știi, continuă Daniel, că niciodată n-am s-o pot iubi din toată inima pentru că din cauza ei Madou nu mai e cu noi, totuși am fi putut nimeri și mai rău !

— Asta, da, recunoscu Françoise, ce-i drept e drept !

— Și apoi, e frumoasă ! adăugă Daniel.

— Oh ! frumoasă ! mîrîi Jean-Marc. Se fandosește mai ales ca să pară frumoasă ! Dacă n-ar fi fardată n-ar face două parale !

— Nu-s de acord, spuse Daniel clătinînd din cap cu un aer atît de convins încît Françoise izbucni în rîs.

Jean-Marc se întinse și spuse căscînd :

— Eu aș avea chef să beau o ceașcă de ceai !

— Ce, ești nebun ? exclamă Françoise. Nu acum !

— De ce ?

— E prea devreme ! Și apoi mama ne așteaptă la ora cinci. Ai să iei ceaiul la ea.

— Una n-o împiedică pe cealaltă !

— Bine, dacă vrei !

Françoise ridică din umeri și se îndreptă cu pași mari spre bucătărie. Frații ei o urmară și se așezară în jurul mesei în timp ce ea umplea ceainicul cu apă și aprindea gazul. Jean-Marc o urmărea cum umblă de colo-colo și se mira că nu poate face nici o apreciere asupra înfățișării ei. N-o găsea nici urită, nici frumoasă, cam greoaie, cu ochi frumoși. Să fie oare de ajuns ca să atragi și să reții un bărbat ? Cu siguranță că nu. O să rămînă fecioară pînă la sfîrșitul zilelor ei. Sau va lua de bărbat un individ cu o situație socială inferioară ei. Oare cum ar califica-o Valérie pe Françoise ? Ar trebui să le aranjeze o întîlnire. Valérie ar spune cu glăsciorul ei pițigăiat : „Soră-ta e încîntătoare. Seamănă cu un alexandrin de Corneille"... Sau : „Cînd mă uit la ea, îmi face impresia unui mers al trenurilor pe o muzică de Mozart"...

— Vrei ceva la ceai ? întrebă Françoise.

— Bineînțeles ! spuse Jean-Marc. Pîine, unt, dulceață !

— După tot ce-ai înfulecat la prînz ? Exagerezi !...

În bucătăria cu pereți de faianță bleu-pal și cu dulapuri de metal alb, vitrificat, curată ca o sală de operație, stăruia o puternică aromă de friptură. Era evident că Françoisei îi plăcea să ia pentru un timp în posesie acest domeniu rezervat servitorilor. Făcea pe stăpîna casei, umbla la veselă, tăia pîinea, deschidea frigiderul unde, într-o lumină polară și o tăcere de seif, dormeau igienice provizii. Daniel dădu pe gît un pahar mare de lapte, rece ca gheața, apoi declară că de fapt și el ar avea chef să ia o gustare. Instalat la masă alături de Jean-Marc, devoră feliile de pîine pe care cu un gest suplu Françoise le ungea cu unt și le așeza una după alta, în fața lor, pe o farfurie.

— Sînteți complet idioți, spunea ea. La mama n-o să mai puteți pune nimic în gură !

Era însă încîntată că îi servește. După a treia tartină, Jean-Marc anunță :

— Gata, eu mă predau.

Daniel abandonă după a patra tartină. Apoi cei doi frați schimbară o privire complice, numărară pînă la trei, se lăsară pe speteaza scaunului și strigară într-un glas, scandînd fiecare silabă și bătînd în același timp cu palma în masă :

— Ah, ce grozavă e surioara !

Altădată acest strigăt de război al băieților avea darul s-o scoată din sărite pe Françoise. Dar acum nu mai era copil. Izbucni în rîs.

— Nu mai ai haz ! spuse Daniel frecîndu-se pe burtă.

Jean-Marc rîse și el, dar cu o umbră de melancolie. În aceste cîteva minute simțise cum reînvie în jurul mesei calda atmosferă a clanului. Ei trei alcătuiau o lume a lor, hrănită cu aceleași amintiri și aceleași legende. Niciodată vreun străin nu va putea pătrunde în cercul strîns al fraților Eygletière, unde toate secretele păstrau parfumul copilăriei. Acum, din exces de zel, Françoise spăla ceașca, paharul, farfuria în chiuvetă și le așeza pe uscător. Jean-Marc făcu un gest larg cu brațul pentru a-și descoperi ceasul de sub manșeta-i prea lungă și decretă :

— Dacă vrei să fim la mama la ora cinci, ar trebui să plecăm peste zece minute.

— Eu sînt gata, spuse Françoise.

— Așa mergi îmbrăcată ?

— Eu nu-s Charlotte ! spuse ea. Nu-mi schimb toaletele de șase ori pe zi.

Jean-Marc o examină cu ochi intransigenți de frate, regretă puloverul ei gri, fusta albastră, plisată, de elevă de pension, pantofii fără toc, părul lins, își spuse că, în fond, toate astea nu-l privesc, aprinse o țigară și, contemplîndu-se într-un geam, își îndreptă nodul cravatei care se strîmbase.

•

Mulțimea din tribune urlă și se ridică deodată în picioare ca un singur om. Koulikovsky marcase un gol pentru Franța. Doi la doi. Fascinat, cu gura întredeschisă

și o bucată de plăcintă în mînă, Daniel nu-și lua ochii de la ecranul televizorului. Erau ultimele minute ale meciului. Yves Mercier se ridică din fotoliu și, ocolind servanta pregătită pentru servirea ceaiului, se opri în spatele fiului său vitreg.

— Yvon ! spuse Lucie strecurîndu-i soțului o privire de tandru reproș. Ești tot atît de copil ca și el !

Așezat alături de Françoise, pe un divan scund, acoperit cu perne multicolore, Jean-Marc își încordă voința pentru a ține piept valului de iritare care începea să-l cuprindă. Yves Mercier era cu zece ani mai tînăr decît mama lui. Ea se străduia ca diferența de vîrstă să fie cît mai puțin vizibilă. De aceea se îmbrăca și se pieptăna atît de țipător : părul ăsta de un blond artificial, albastrul argintiu pe pleoape, gulerul de fetișcană în jurul unui gît obosit !... Mediocritatea soțului se răsfrîngea și asupra ei. Era pasionat după sport, practicase pe vremuri cîteva discipline cu succes dar meseria lui actuală — reprezentant pentru Franța al unei firme americane de materiale plastice — nu-i mai lăsa suficient timp ca să-și continue antrenamentul. Scurt, oacheș, îndesat, cu nasul spart și fruntea joasă, întreaga-i pasiune renăștea în fața imaginilor brutale ale meciului.

— Formidabil !... Ce driblor !... Hai, Garinetti !... mormăia el. Șut ! Ei, acum, șut !

Și Daniel replica, pe un ton de veche camaraderie :

— Aiurea, poți să aștepți mult și bine să șuteze ! Are picioare de cîrpă, Garinetti ăsta al tău !

— Aș vrea să te văd în locul lui, pe terenul ăsta moale !

— Ei, mare lucru ! Ia ginește la Zouloub. Ăsta aleargă, nu glumă, trage tare băiatul !

— Loulou, n-ai luat nimic în gură ! oftă Lucie. Și nici tu, Francette !...

Jean-Marc lăsă capul în jos sub avalanșa diminutivelor. Nu putea suporta ca, ajungînd în această casă, Daniel să se transforme în Loulou, Françoise în Francette iar el însuși în Joubi. Aceste alintări din vremea copilăriei maică-sa le luase cu ea. Nu mai aveau acum nici un rost. De ce ținea neapărat să se prostească astfel în fața lor, ca și cum ar mai fi încă niște copilași cu picio-

rușele împleticite ? Îi admira pe Françoise și pe Daniel care se simțeau atît de bine în cursul acestor vizite duminicale. Daniel are cel puțin o scuză : e inconștient ! Dar Françoise ? O iubea oare într-adevăr pe maică-sa sau își impunea această atitudine, din amabilitate, din obișnuință, din motive religioase ? Imposibil să știi cu fata asta, ascunsă ca un melc. El, în orice caz, e cu nervii la pămînt. Degeaba își băga în cap înainte de a veni aici că trebuie să fie răbdător : nu treceau nici zece minute și, din cauza unui cuvînt, a unei amintiri, a unei asociații de idei, nu mai rămînea nici urmă din bunele sale intenții. Cum putuse oare tatăl lui, o ființă superioară, să se îndrăgostească de o femeie atît de banală, de neînsemnată ? Nu vorbeau aceeași limbă, nu aveau aceleași gusturi, n-ar fi trebuit niciodată să se întîlnească. Iată ce înseamnă să te căsătorești pe nechibzuite ! Și greșeala asta o plătești ani de-a rîndul, o plătești o viață întreagă ! Ah, cîtă dreptate avea taică-său cînd îi atrăgea atenția asupra primejdiilor pe care le ascund un zîmbet grațios și un trup ascultător. Oricum, Charlotte e mai bine decît maică-sa ! Mai drăguță, bineînțeles, mai isteață la minte, și mult mai „rasată" ! „Atenție ! folosesc expresia asta la tot pasul. Nu trebuie să devină un tic în limbajul meu !" Își plimbă privirea asupra acestui salon-sufragerie de un modernism categoric și dezolant. Apartamentul tip al unui „complex de locuințe" la Sèvres, cu opt corpuri de clădiri a zece etaje fiecare dominînd Seina, un scuar privat pentru droaia de copii a coproprietarilor, un garaj subteran și magazine alimentare la parter. Un geam uriaș, pretutindeni dulapuri în perete, încălzire centrală prin parchet, pereți subțiri verde-deschis, o mochetă ruginie, mobile de sicomor lăcuit, cîteva tablouri foarte migălite în niște rame albicioase ca bezelele. „Și pare fericită ! se gîndi Jean-Marc cu uimire. Nu regretă nimic. Pentru că tipul ăsta mic și îndesat știe să facă bine dragoste cu ea... Ce porcărie !"

— Mai vrei puțin ceai, băiatul mamei ?

Jean-Marc tresări. Mama îi luase ceașca și-l întreba cu un zîmbet cald pe buze. Se fîstîci. Îl cuprinse deodată un sentiment de milă în fața acestui chip mototolit și fardat, care se ostenea atît de mult să placă.

— Dă-i mai bine un pahar de whisky ! spuse Yves Mercier fără a întoarce capul de la televizor.

— Nu, mulțumesc, spuse Jean-Marc. Prefer ceai.

Un chelălăit îi acoperi răspunsul. Sfîrșitul meciului. Tot doi la doi. Onoarea era salvată. Yves Mercier se îndreptă spre fotoliu, rotindu-și umerii, parcă stînjenit de volumul musculaturii lui.

— Slăbuț, foarte slăbuț, spuse el. Franța ar fi putut obține un rezultat mai bun. Cu atît mai mult cu cît juca la ea acasă...

Daniel rămase pe scaun pentru a urmări peripețiile unui *western*. Acum cînd îl avea din nou pe Yves Mercier lîngă ea, Lucie era parcă luminată din ambele părți deodată. Turnîndu-i whisky, îi atinse mîna pe rezemătoarea fotoliului. Voia poate să arate cît e de fericită în căsnicie ? Ochii-i alergau de la soț la copii ; sărea de la fericirea conjugală la fericirea maternă ; lua ba una, ba alta drept martoră a îndoitului ei noroc. „Ea l-o fi lăsat pe taică-meu pentru bărbatul ăsta sau tăică-meu a lăsat-o pentru Charlotte ? se întrebă Jean-Marc. Niciodată nu s-a putut afla. Pînă și Madou e foarte discretă în această privință. În orice caz, tatii i-au fost încredințați copiii. Dar de fapt, ce importanță are ? N-am nimic comun cu maică-mea. Mă întreb ce naiba caut eu aici..." Nechezături, împușcături și imprecații de cow-boy cu glasuri sunînd fals franțuzește tulburară pentru o clipă liniștea salonului.

— Dă puțin mai încet, Loulou ! spuse Lucie. Ai s-o trezești pe Liky !

— Abia aștept s-o văd ! zise Françoise. N-am putea merge acum ?

— Nu, mai așteaptă zece minute ! Respect foarte strict orele ei de somn ! Așa am fost și cu voi !

Această frază îl strepezi pe Jean-Marc în treacăt. Socotea indecentă etalarea acestei maternități tomnatice. Cum putea oare o femeie să-și împrumute pîntecele mai întîi unuia, apoi altuia, să-și întemeieze o familie într-un colțișor, să-și schimbe numele, să-și mute cuibul și să înceapă din nou munca de cloșcă alături de altul ? Cum îndrăznea oare să-l arate primilor ei copii pe noul-venit, durduliu și bălos, simbol al plăcerilor iubirii încercate

cu înlocuitorul tatălui lor ? Însăşi expresia asta franţuzească de „copil din primul pat" sau „copil din al doilea pat" în loc de prima sau a doua căsnicie, era oribilă prin aluziile ei la tumbele din aşternutul conjugal. De fiecare dată cînd Jean-Marc fusese nevoit s-o ţină în braţe pe mica Angélique, încercase mai mult decît o plictiseală — o repulsie chiar. Detesta această căldură, bucata aceea de carne moale şi mătăsoasă, mirosul de lapte prins, gînguritul acela idiot, poponeţul pe care femeile îl dezgoleau şi îl ştergeau cu recunoştinţă. Dus la gîndurile lui, îşi dădu deodată seama că ceilalţi schimbaseră subiectul conversaţiei. Nu mai vorbeau despre Angélique ci despre Daniel şi despre proiectul lui de călătorie. Lucie era îngrozită.

— Şi cum, tatăl tău e de acord ? întrebă ea.

— Întru totul, spuse Daniel fără a-şi desprinde ochii de la ecranul aparatului de televiziune unde nişte indieni galopau în jurul unui convoi de care cu prelatele fluturînd.

— Şi Madou, adăugă Françoise.

Lucie ridică spre soţul ei o figură de fetiţă uzată, blondă, cu nasul ascuţit şi cu buzele spoite :

— Tu ce părere ai, Yvon ?

— Dacă aşa are chef !... zise Yves Mercier, simplu. Călătoriile formează tineretul !

— Noi, interveni Françoise, plecăm în Grecia, la vară.

— Nu mai spune ? exclamă Lucie. Dar e minunat, mica mea Francette ! Ah, sînteţi nişte copii răsfăţaţi ! Sper că vă daţi seama !... Totuşi, în Grecia trebuie să fie trist ! Cred că m-ar apuca amocul numai văzînd pietrele alea vechi ! Am avut o prietenă care era grecoaică... Taică-tău ce mai face ?

— Foarte bine.

— Călătoreşte tot atît de mult ?

— Din ce în ce mai mult.

— Prea se omoară cu munca. Aşa cum spune Yvon, trebuie să-ţi mai găseşti timp ca să şi trăieşti !

— Da, zise Yves Mercier, eu aşa gîndesc...

Jean-Marc se întrebă de ce simte maică-sa nevoia să vorbească despre primul ei bărbat în faţa celui de-al doilea. Vrea probabil să demonstreze în felul acesta că situaţiile în aparenţă cele mai complicate pot deveni cît

se poate de simple între oameni bine crescuți. Totul e să abordezi problemele fără nici un fel de prejudecăți. Din punctul ăsta de vedere a nimerit-o cum nu se poate mai bine. Atît în privința caracterului ei cît și a bărbatului cu care se măritase. „În fond, se potrivesc de minune, se gîndi Jean-Marc. Cine știe, poate asta înseamnă fericire !" Țipete ascuțite se auziră din camera alăturată. Angélique se trezise. Jean-Marc își văzu mama ridicîndu-se cu o figură inspirată de creatoare :

— Ei, acum, putem merge !

— Pe mine te rog să mă ierți, mamă, dar trebuie să plec, spuse Jean-Marc. Am o întîlnire.

Lucie îi aruncă o privire de complicitate mieroasă :

— Nu te întreb cu cine, băiatul mamei ! Ce frumos ești. Costumul ăsta îți vine de minune !

— Dar, bineînțeles, întinde-o ! zise Yves Mercier împingîndu-l de umeri. Și hai, petrecere frumoasă !

Avea o figură tristă și ilară de boxer în retragere. „În fond, e băiat cumsecade !" își spuse Jean-Marc.

— Vii deseară la masă ? întrebă Françoise.

— Nu, răspunse el. Sînt ocupat.

De fapt, habar n-avea unde va cina și nici măcar unde se va duce în clipele următoare.

După ce închise ușa, mama spuse :

— Pare distant, preocupat.

— El își dă aerul ăsta ! spuse Françoise.

Și trecură împreună în dormitor.

Angélique dădea din mîini și din picioare în pătuțul ei din lemn, vopsit în roz, cu perdeluțe brodate de mînă. Françoise o luă în brațe, o acoperi cu sărutări, o schimbă, o pieptănă, rîzînd de gînguritul ei. Pentru că aveau aceeași mamă, i se părea că fetița asta este și puțin copilul ei. Cînd o atingea, încerca plăcerea animalică a filiației și se simțea profund înduioșată.

— Ți-e foame, păpușica mamei ! spuse Lucie, luînd-o în brațe pe Angélique.

În timp ce fetița își sugea supa din biberon, cu obrajii umflați și cu un aer plin de importanță, Françoise își observa mama și citea pe chipul ei o fericire atît de senină, încît părea încununată de Dumnezeu. Cum era cu putință, de vreme ce, prin divorțul și recăsătoria ei,

această femeie contravenise legilor religiei, de vreme ce acest copilaș, în ochii bisericii, era adulterin, de vreme ce acest cuplu întîmplător se afla permanent în păcat ? Își spuse că mintea ei nu-i îndeajuns de luminată pentru a înțelege asemenea lucruri dar că, poate, bunătatea lui Dumnezeu e mai presus decît canoanele bisericești. Poate că totul e mai misterios decît scrie în Cărțile sfinte și că nașterea unui copil, oricare ar fi el, sfințește femeia care-l aduce pe lume. Dealtfel, Lucie continua să meargă în mod regulat la biserică. Niciodată nu se socotise vinovată. Însuși faptul că Dumnezeu încuviințase această procreare în afara căsătoriei creștine constituia probabil pentru ea o iertare tacită a păcatului. Angélique, care terminase de mîncat, rîdea agitîndu-și mînuțele durdulii în fața chipului.

— Nu mi-ai pomenit nimic despre tine ! — îi spuse Lucie Françoisei. Ce mai faci ? Cu cine te mai întîlnești ? N-ai pe undeva vreun flirt ?

— Nu, răspunse Françoise.

Nu avea nici un chef să se destăinuiască mamei sale. Secretul ei îi aparținea lui Madou.

— Păcat ! reluă Lucie. Mă uitam adineauri la tine. Acum, că ai împlinit optsprezece ani, ar trebui și tu să te mai aranjezi puțin ! Vrei să te pieptăn ?

— Nu, nu, repetă Françoise trăgîndu-se înapoi.

Teama de a semăna cu maică-sa ! „O să mă fardeze, o să-mi răsucească părul, în dreapta și în stînga, o să fie oribil !"

— Să știi că la vîrsta ta, Francette, ar trebui să fii mai... mai modernă...

— Nu-mi place.

— Da, dar bărbaților... lor, le place, să știi... Nu se poate, trebuie să ne gîndim și la asta !...

— Nu. mamă.

Se trase iarăși înapoi ca și cum simpla atingere a unui pieptene sau a unei perii ar fi pîngărit-o. Se auziră pași în coridor. Daniel intră împreună cu Yves Mercier : filmul se terminase, trădătorul fusese ucis, eroul se căsătorise și liniștea se întorsese în sat odată cu un nou șerif și o învățătoare frumoasă ca lumina zilei. Rîdeau de plăcerea pe care le-o procurase această poveste stupidă. Yves Mercier își înșfăcă fiica, o sărută pe amîndoi obrajii,

o puse în țarc și oamenii aceia în toată firea, rînduiți în fața ei, se uitară la ea cum se clatină pe picioruşele moi, cu mîinile prinse de gratiile de lemn.

— E într-adevăr nostimă.! spuse Daniel cu o convingere radioasă.

— Ce-ar fi să rămîneți aici la masă deseară, amîndoi ? propuse Lucie.

— Da, dar părinții nu știu ! spuse Françoise.

— Nu-i nici o problemă ! Îi sun eu la soții Duhourion, spuse Daniel. Trebuie să mai fie acolo.

Plecă alergînd. Prin ușa rămasă deschisă, Françoise îl auzi vorbind la telefon :

— Alo !... Doamna Duhourion ?... Daniel la telefon... Bună zua, doamnă. Ce mai faceți ?... Aș putea vorbi cu Charlotte ?... Da, dacă n-o deranjez prea mult... Alo, Charlotte ?... Ascultă, am vrea să luăm masa la mama... N-ai nimic împotrivă ?... Așa, bine, întreabă-l pe tata... Aștept... Nu, nu mai tîrziu... O.K... Pa...

Puse receptorul în furcă, intră înapoi în cameră cu un mers legănat, plin de sine, și anunță :

— S-a făcut ! Cred chiar că lor le convine !

•

Ajungînd în culoarul în care dădeau camerele servitorilor, Jean-Marc auzi glasuri, rîsete și se gîndi cu ciudă că Micky nu-i singură. Trebuia să-și fi anunțat vizita din timp, dar dorința de a o vedea îl apucase deodată, la Sèvres, după ce plecase de la maică-sa, și cum Micky n-avea telefon, se dusese la ea direct, într-o doară. Protăpit în fața ușii, nu știa încă dacă să bată sau nu. Dar prea n-avea nici un alt program ca să facă pe mofturosul. În sfîrșit se hotărî.

Camera minusculă și plină de fum era luminată doar de o veioză al cărei bec era acoperit cu o pojghiță de lac roșu pentru unghii. În penumbră, Jean-Marc zări cîteva siluete care ședeau pe jos sau pe divan. Dintr-un patefon se revărsa refrenul banal al unui cîntec de cow-boy.

— Jean-Marc ! Ce drăguț din partea ta că ai venit !

Micky îi întindea mîinile aruncîndu-și înapoi părul de un blond roșcat. Jean-Marc o sărută pe obraz, priete-

neşte, şi se aşeză alături de ceilalţi. Ca băutură, doar nişte whisky prost, franţuzesc. Se mai găseau cîteva fursecuri într-o farfurie. Scrumierele erau pline ochi cu mucuri de ţigară. Se aflau acolo cea mai bună prietenă a lui Micky, o lungană cu profil cabalin, şi doi tipi, dintre care unul, Gousset, urma medicina iar celălalt, Didier Coppelin, era în anul doi la drept. Jean-Marc îl mai întîlnise la şedinţele de lucrări practice. Aleseseră amîndoi aceleaşi specialităţi : civilul şi administrativul. Dar deşi grupul lor număra doar vreo treizeci de studenţi, nu avuseseră încă prilejul să stea de vorbă. Cum picase oare Didier Coppelin la Micky ? Trăia cu ea sau avea numai intenţia ? Cu siguranţă că băieţii îşi pasau unul altuia adresa acestei fete. Pînă la urmă întreaga Universitate din Paris o să treacă prin patul ei. Şamponeză de meserie, se pregătea, spunea ea, pentru greaua meserie de coafeză artistică şi avea o slăbiciune pentru intelectuali, cu condiţia să aibă între nouăsprezece şi treizeci de ani. În orice caz, nu puteai fi gelos pe ea. Medicinistul spunea glume decoltate care stîrneau rîsetele înfundate ale celor două fete. Se străduiau însă să pară scandalizate. În schimb, Didier Coppelin făcea o impresie foarte bună. Fruntea înaltă, privirea luminoasă îndărătul unor ochelari de baga, vocea surdă, voalată : îţi dădeai seama că e mistuit de probleme grave. Dar chiar atunci cînd rîdea, avea ceva trist în ochi. Lui Jean-Marc nu i-au trebuit mai mult de cinci minute pentru a se convinge că băiatul ăsta nu fusese niciodată amantul lui Micky. Deodată, simţi o pornire de simpatie pentru el. Procedară mai întîi la un schimb de păreri asupra celor doi asistenţi de la lucrări practice : Cœurloyau de la civil, un tînăr magistrat uscăţiv şi distant, cu tonul tăios, şi Gioffret de la administrativ care, spre deosebire de primul, se îmbăta într-atît cu propria-i elocinţă încît o lua uneori razna şi trata subiecte în afara programului. Identitatea părerilor lor asupra acestor doi dascăli îi încîntară. Decretară că primul avea stofa unui „maestru spiritual" pe cînd celălalt nu era decît un şarlatan şi un palavragiu. Apoi îi puricară pe profesorii titulari. Şi de data asta constatară că sînt de acord în distribuirea laudelor şi a criticilor. Jean-Marc nu simţise niciodată cu atîta acuitate întîl-

nirea între două minți menite să se înțeleagă : era ca o scăpărare de scîntei între ele. Cînd se gîndea la Julien Prélat, prietenul pe care-l trăgea după el încă din liceu, își dădea seama cît de mare e deosebirea... E foarte bun Julien ca să mergi cu el la cinema, să bei un păhărel, să spui bancuri, rîzînd și bătîndu-te pe coapsă, dar cum trebuie să-ți pui puțin mintea la contribuție, să discuți lucruri serioase, ce lipsă de istețime și de fantezie ! Brassart și Nicot, cei doi colegi cu care se împrietenise în anul întîi, nu erau mult mai breji. Nimic de spus, sînt băieți buni, plăcuți în legăturile cotidiene dar incapabili să-ți dea replica într-o discuție cît de cît mai vioaie. Adineauri, vorbind despre Gioffret, Didier Coppelin spusese : „E un tîmpit de extremă-dreaptă". Aprecierea nu-i displăcuse lui Jean-Marc care, fără a fi „de stînga", se considera „mai curînd progresist". Nici Didier Coppelin, dealtfel, nu avea aerul să fie înregimentat în vreun partid. Susținea că, pentru a ține pasul cu epoca ta, trebuie să dai prioritate „economicului" asupra „politicului". Ar fi vrut să adîncească filozofia dreptului. Aflînd că Jean-Marc făcea și literele, mărturisi că și pe el îl pasiona literatura. „Nu din cauza textului, înțelegi, ci din cauza subtextului !" Idolul lui era Kafka. Jean-Marc terminase tocmai de citit *Procesul.* Își aruncară unul altuia cu vehemență motivele entuziasmului lor. Gousset, care era de o veselie cam deșucheată, se retrase luînd-o cu el pe prietena lui Micky, beată de whisky și într-atît de îngăduitoare încît începuse chiar să-și descheie nasturii de la bluză. Jean-Marc și Didier Coppelin aproape că nici nu-și dădură seama de dispariția lor.

Era evident că între acești doi tineri volubili care-și tăiau unul altuia vorba cu expresii ca : „Exact ca și mine !" și : „De acord, mă băiete, dar eu merg mai departe !", Micky se plictisea. Strînse puțin prin casă, goli scrumierele pe geam, scuturîndu-le pe acoperiș, spălă paharele în chiuvetă, îndreptă cîteva perne, își întoarse ceasul deșteptător (salonul de cosmetică unde lucra era deschis și lunea). Deodată, Didier Coppelin își dădu seama că se făcuse ora nouă și spuse, fără prea multă convingere, că e timpul să plece. N-avea probabil nimic de făcut toată seara și spera că-i vor spune să rămînă. Jean-Marc

se gîndi o clipă să plece împreună cu el : ar mînca un sandviș într-un bistrou, și-ar continua discuția, s-ar putea cunoaște mai bine. Apoi se gîndi că dacă rămîne are toate șansele să facă dragoste cu Micky. Ea n-ar refuza : se vedea după ochii ei strălucitori, după mișcarea unduioasă a șoldurilor. Simți deodată că o dorește. Cu cît se gîndea mai mult, cu atît mai precisă, mai apăsătoare, mai obsedantă devenea această dorință. El, care adineauri voia să continue discuția cu Didier Coppelin, era acum nerăbdător să-l vadă plecat. Dar timp de încă un sfert de oră, Didier Coppelin rămase lipit de scaun, sub privirea nerăbdătoare a celorlalți doi. În sfîrșit, înțelese că e de prisos și, cu tristețe, se ridică, mulțumi, întinse mîna.

Cum închise ușa, Micky se aruncă de gîtul lui Jean-Marc, îl făcu „trădător", „ticălos", îi scotoci gura cu un sărut dulceag. Se rostogoliră împreună pe pat.

Două ore mai tîrziu, cînd ieși de la Micky, Jean-Marc regretă că-l sacrificase pe Didier Coppelin de dragul unei vulgare necesități fizice. Ce seară minunată ar fi putut petrece împreună, vorbind despre artă, literatură, politică, filozofie ! Se mulțumise în schimb cu îmbrățișarea unei toante, în niște cearșafuri impregnate de un parfum pe care nu-l putea suferi. Cercetă două sau trei cafenele din Saint-Germain-des-Prés în speranța de a-l descoperi pe Didier Coppelin la vreo masă apoi, dezamăgit, se întoarse acasă.

În curte dădu de tatăl lui care, prin manevre iscusite, căuta să-și parcheze mașina exact în micul spațiu liber dintre alte două. Locul era atît de strîmt încît abia se putea deschide portiera iar Charlotte și Philippe fură nevoiți să recurgă la diferite acrobații ca să poată ieși.

— Mașina aia din stînga e a lui Massignac, deci e normal să fie parcată aici, spuse Jean-Marc. Dar aia din dreapta nu-i a nimănui din imobil !

— Ce, te miră ? mîrîi taică-său. Curtea asta devine un garaj public !

Părea prost dispus. Pierduse probabil la bridge. Charlotte, în schimb, strălucea de indiferență. Se urcară cu toții împreună în ascensor. În cabina luminată, Jean-Marc avu impresia că mama lui vitregă îl observă curios. Ghicea oare, după înfățișarea lui, că făcuse adineauri

dragoste ? Urme de ruj, prost şters, în jurul gurii, parfumul persistent al lui Micky... Nu, nu la asta se gîndea Charlotte. Îşi amintea cu siguranţă cum i se făcuse rău, acolo, la marginea şoselei. Era de ajuns să se afle în faţa ei ca să se simtă acoperit de vărsături. Cît timp îl va mai împiedica oare să uite această amintire umilitoare ? Simţea că se sufocă, ura lui avea un gust de fiere. Întoarse brusc capul. Intrară toţi trei în apartament.

— Noapte bună, tată, noapte bună, Charlotte, mormăi Jean-Marc.

Se uită la ei cum trec din salon în camera lor. Uşa se închise. „Ei şi ce ! o să facă acum ce am făcut eu cu Micky ! îşi spuse el. Dar taică-său are patruzeci şi cinci de ani. Oare la vîrsta asta îl mai interesează aşa ceva ? Întrucît lui Jean-Marc nu-i era somn, se aşeză într-un fotoliu, aprinse o ţigară şi se gîndi îndelung, cu recunoştinţă, cu speranţă, la noul lui prieten.

IX

Tocmai acum cînd Madeleine avea şi ea un client în magazin, bătrîna Méline se găsi s-o cheme prin uşa întredeschisă :

— Vă caută cineva la telefon !

Îi aruncă o privire dezolată domnului Ferrero, proprietarul Garajului central, care părea interesat de un serviciu de ceai şi de cafea compus din şase piese de argint din epoca imperiului. Voia să-l ofere soţiei de Anul nou, dar găsea că e cam scump. Dacă Madeleine îl lasă singur s-ar putea răzgîndi.

— Mă întorc într-o clipă ! îi spuse ea.

Şi ieşi în fugă. Vînzările erau atît de rare în afara sezonului încît ar fi fost foarte contrariată să scape acum un client. Mai ales din cauza unui telefon dat probabil de un confrate. „Trebuia să-i fac chiar de la început o reducere de 10% !“ îşi spuse ea punînd mîna pe receptor. Dar cum auzi vocea de la capătul celălalt al firului, preocupările ei comerciale dispărură.

— Françoise ! Scumpa mea ! exclamă ea. Ce bine îmi pare ! Dar de ce-mi telefonezi ? Sper că nu-i nimic grav ?...

— Nu, Madou,

— Toată lumea e bine ?

— Foarte bine.

— M-ai speriat ! Vă pregătiți probabil pentru sporturile de iarnă. Unde plecați anul ăsta ?

— Tot la Chamonix. Tocmai despre asta vroiam să-ți vorbesc. Tata, Charlotte, Jean-Marc și Daniel pleacă la sfîrșitul săptămînii. Eu, după cum știi, nu mă prea omor după ski. Aș prefera să-mi petrec vacanța de Crăciun cu tine, la Touques. I-am spus tatii. E de acord. Dacă bineînțeles nu te deranjez !...

— Să mă deranjezi ? spuse Madeleine, copleșită de bucurie. Ei aș ! Ar fi minunat ! Pentru mine, în orice caz ! Dar tu, n-ai să te plictisești aici ? Să știi că la Tougues, de Crăciun, nu-i deloc vesel !

Françoise continuă pe un ton mai scăzut :

— Alo ! Alo !... Mătușă Madou, aș vrea să vină și Patrick.

— Ah !

Entuziasmul Madeleinei pieri dintr-o dată. Își reproșă naivitatea. Cum a putut crede că Françoise nu-și dorește altceva decît să stea două săptămîni singură cu ea ?

— E foarte grav ceea ce-mi ceri, murmură ea. Dacă ar afla tatăl tău...

— De unde vrei să afle ?

Se lăsă o tăcere. Madeleine își ațintì privirea asupra colecției de obiecte din cositor de pe marginea căminului. Françoise nu le văzuse niciodată. Dealtfel, nici nu știa cum arătau acum camerele. Nu mai fusese aici de atîta vreme !

— Dacă te stînjenește, continuă Françoise, Patrick ar putea locui alături, la hotel.

— Ei, asta, ar fi absurd ! spuse Madeleine.

Mica ei decepție de amor-propriu se și transforma într-o complicitate înfrigurată. Cum, să-i îndepărteze pe acești doi copii ale căror intenții erau atît de curate și care o aleseseră ca aliată ? Dimpotrivă, nu era oare de datoria ei să-i susțină împotriva fratelui ei, prea voluntar

și prea egoist ca să poată înțelege noblețea anumitor sentimente ? Și apoi trebuie și ea să-l cunoască mai bine pe băiatul ăsta ; îl văzuse doar în treacăt la Paris ; era un prilej nesperat.

— Știi doar că am tot ce trebuie aici, spuse ea. Camera cea frumoasă pentru tine, alături de a mea, iar pentru el, cea mică din pod...

— Oh ! Madou ! cum să-ți mulțumesc ! exclamă Françoise.

În tăcerea care urmă, Madeleine deslușI o răsuflare întretăiată, niște suspine, ca și cum tînăra fată ar fi încercat să-și rețină lacrimile.

— Françoise ! Françoise !

— Da ?

— Cînd veniți ?

— Sîmbăta viitoare, cu trenul de seară.

— Ești fericită ?

— Mai mult decît îți poți închipui !

Punînd receptorul la loc în furcă, Madeleine încercă un sentiment contradictoriu : acela de a fi făcut o prostie și de a se simți totuși mulțumită. Ca un val rostogolindu-se pe nisip, veselele sale griji de gazdă îi alungară diferitele temeri de confidentă. Apoi își aduse aminte că domnul Ferrero o așteaptă în prăvălie, traversă înapoi strada cu pași mari și cînd ajunse, strălucind de bucurie, îl auzi spunîndu-i :

— N-ați avea ceva tot atît de arătos dar mai puțin costisitor ?

Pînă la urmă părăsi magazinul cu două ouare de argint stil Ludovic al XVI-lea, care nici nu erau măcar de epocă și pe care Madeleine le trecuse la solduri ca să scape de ele.

Imediat după ce-l conduse pe client, Madeleine începu să se gîndească ce măsuri să ia ca să fie complet liberă de sărbători. Dacă va avea puțină clientelă între Crăciun și Anul Nou, o va ruga pe vecina ei, doamna Gourmont, să se ocupe de prăvălie. Fiind liberă și avînd anumite veleități artistice, doamna Gourmont va fi încîntată s-o înlocuiască. Ah, să nu uite să aducă înapoi măsuța ceea de table pe care a dat-o la restaurat... Apoi să-i telefoneze lui Collot-Mercier, la Paris, poate reușește să completeze

serviciul Meissen... Şi negrul-fumător care e tot la reparat la domnul Billard din Trouville !... De trei ori fusese la el, zorindu-l să termine mai repede. El susţinea însă că lipsesc jumătate din piese şi că trebuie să lucreze pe dibuite ca să reconstituie mecanismul. Probabil că n-o s-o scoată niciodată la capăt. Noroc că l-a luat pe nimica toată. Chiar aşa, nemişcat şi fără muzică, încînta privirea. Madeleine hotărî să-i ceară ceasornicarului să-l monteze la loc, aşa cum e. Păpuşa mecanică trebuie să fie neapărat acasă, la locul ei, cînd vor sosi Françoise şi Patrick.

Madeleine închise prăvălia, scoase propteaua şi alergă la maşină care era întotdeauna parcată în faţa bisericii.

Primul lucru pe care-l văzu, cînd intră în prăvălia domnului Billard, fu negrul-fumător imobil pe tejghea, printre tot felul de arcuri, de clichete şi de roţi dinţate. Ceasornicarul îi pusese la loc costumul de curtean.

— Îl iau înapoi aşa cum este, spuse ea.

Domnul Billard, care repara un ceas, îşi ridică faţa bătrînă de spiriduş pocit, zîmbi, îşi scoase lupa din ochi şi spuse, clipind :

— Staţi puţin !

Luă o cheie, o vîrî în spatele automatului, o învîrti de cîteva ori, atent la scîrţîitul arcului care se întindea. Şi deodată Madeleine îşi văzu negrul-fumător ridicînd braţul cu mişcări sacadate şi ducîndu-şi la buzele-i vineţii o pipă minusculă cu capacul de tablă. În acelaşi timp, din flaşnetă se revărsa un cîntecel trist şi distonant, cu note firave şi piţigăiate.

•

Cineva a umblat pe coridor, de asta-i sigură ! Madeleine şedea acum în pat şi îşi ciulea urechile. Linişte. Vechea casă pîrîia noaptea fără nici un motiv. Pentru prima oară, de atîta vreme, toate camerele îi erau ocupate. O viaţă tînără insufla căldură zidurilor ei. „Să adăpostească o dragoste sub acoperiş, iată care ar trebui să fie menirea oricărei case", se gîndi Madeleine. Se culcă la loc, închise ochii, gîndurile-i surescitate îi alungau somnul. Acceptînd să-i găzduiască pe aceşti copii, nu-i expusese oare ispitei ? De o săptămînă dorm acolo, la

zece paşi unul de altul. Patrick n-are decît trei trepte de coborît, o uşă de împins pentru a se pomeni lîngă patul Françoisei... Această comoditate oferită dragostei lor ar fi trebuit să-i incite la mai multă îndrăzneală. În orice caz, Madeleine ştia că în locul nepoatei sale n-ar fi rezistat. Dar Françoise e atît de rezonabilă, iar Patrick atît de puţin întreprinzător ! De cîte ori, temîndu-se să fie de prisos, le propusese să meargă singuri la plimbare ! Ei refuzau însă, insistau întotdeauna să vină şi ea. Se plictiseau oare în doi sau, dimpotrivă, se temeau că fără prezenţa unui martor nu-şi vor putea stăpîni pasiunea ? Ieri, Madeleine a vrut să-şi pieptene altfel nepoata, s-o fardeze puţin, dar fata se supărase :

— Eşti ca mama ! Vrei neapărat să arăt ca o *pin-up* ! [1]

— Nu, Françoise, sînt numai de părere că fiecare femeie trebuie să-şi pună cît mai mult în valoare calităţile fizice.

— Tu nu te fardezi, nu te ferchezuieşti !

— Cu mine e altceva. Am trecut de vîrsta asta.

— Niciodată n-ai făcut-o !

— Am greşit.

— În orice caz, Patrick mă preferă aşa. Nu poate suferi fetele vopsite !

Această discuţie avusese loc în prezenţa lui Patrick care se grăbise s-o aprobe pe Françoise. Ce băiat ciudat ! De o săptămînă de cînd e aici o dată nu şi-a contrazis logodnica ; o dată n-a rostit un cuvînt neaşteptat, absurd, sclipitor sau şocant. La masă, după liturghia din noaptea Crăciunului, la care asistaseră toţi trei, el nu băuse decît o jumătate de cupă de şampanie pentru că, zicea el, vinul i se urcă la cap. De asemenea, nu se atinsese aproape deloc de homarii, racii şi de celelalte crustacee şi moluşte comestibile care alcătuiau tradiţionalul meniu. Mesteca cu o încetineală uimitoare. Madeleine, care era obişnuită să mănînce repede şi cu poftă, nu suporta să-l vadă cum îşi mărunţeşte bucăţile în farfurie, cum cade pe gînduri între două înghiţituri şi mestecă la nesfîrşit acelaşi dumicat minuscul. Ca să-i mai distreze pe cei doi tineri îi

[1] *pin-up* : fată frumoasă, vedetă de cinema sau de music-hall, care apare des în fotografii.

dusese cu mașina să viziteze împrejurimile : Cornișa Normandă, podul din Tancarville, Honfleur, castelurile, bisericile... Treceau de la o priveliște la alta, de la un monument la altul, ca niște școlari silitori. Patrick cumpărase un ghid și citea explicațiile cu glas tare. Uimirile lui nu erau niciodată spontane ci stîrnite de comentariile cărții. Avînd o memorie foarte bună, a doua zi putea repeta aproape cuvînt cu cuvînt ceea ce învățase în ajun. Uneori, Madeleine își spunea în sinea sa că băiatul ăsta nu e în stare să încerce un sentiment personal și că țelul lui nu e de a lupta, de a se bucura, de a crea, de a trăi, ci de a aduna oriunde și oricînd date și cunoștințe, ca și cum plăcerea ar fi fost pentru el o pierdere de timp. Se întrebă unde i-ar putea duce ziua următoare : să viziteze portul din Le Havre sau, dimpotrivă, să meargă pînă la capul Barfleur... Deodată, își dori ceva de care se temuse atît pînă acum : să audă un pas de bărbat pe coridor, o ușă care se deschide și, prin perete, șușoteli, suspine de fericire. Dar nu, casa dormea liniștit. Patrick și Françoise nu se doreau deloc unul pe altul. Numai ea, Madeleine, era îndrăgostită. Îndrăgostită de viață, de tinerețe... Biată nebună, lăfăindu-se în patul ei Ludovic al XVI-lea de epocă, marcat Jacob [1]. Minute în șir, poate chiar o oră întreagă, rămase cu urechea la pîndă. Apoi, tocmai cînd credea că nu va mai putea adormi, se cufundă într-un somn adînc, greu, ca trasă de un bolovan legat de gît.

•

Cînd se trezi, era nouă dimineața. Niciodată nu se sculase atît de tîrziu. Se repezi la fereastră și îi văzu pe Françoise și pe Patrick care se plimbau cu pași mărunți în grădina prezbiteriului, ținîndu-se de mînă. Făcu un duș, se pieptănă, își trase la repezeală o pereche de pantaloni și un pulover, apoi coborî spre ei, strigîndu-le :

— Sper că nu m-ați așteptat și ați luat micul dejun !

Ba da, o așteptaseră ; între timp fuseseră chiar la slujbă ! Françoise își ajută mătușa să pună masa. Cești

[1] *Jacob Desmalter*, renumită familie de tîmplari și ebeniști francezi din secolul XVIII și XIX. A jucat un rol important în dezvoltarea artei mobilei.

pline de cafea cu lapte, pîine albă, pîine neagră, o bucată mare de unt și — suprem omagiu adus oaspeților — un borcan cu peltea de coacăze, făcut în casă cu fructele din grădină. Madeleine ședea pe banca de lemn, în fața celor doi tineri și pîndea pe chipul lor expresia unei sănătoase lăcomii matinale. Dar Françoise nu fusese niciodată prea mîncăcioasă. În ce-l privește pe Patrick, abia atingea cu cuțitul bucata de unt, ca și cum s-ar fi temut să mutileze o operă de artă și întindea pe felia-i de pîine un strat subțire și translucid.

— Nu-ți place untul ? întrebă Madeleine.

— Ba da, ba da, răspunse el.

— Atunci, de ce nu-ți pui mai mult ?

— Oh, nu-i nevoie ! vă asigur că e de ajuns.

— N-ai să-mi spui că ții regim ?

— Nu, deloc.

— Dar jeleul meu de coacăze, cred că n-ai nimic împotriva lui !

Se îndură să ia o linguriță cu care își coloră tartina și mușcă distrat din ea. După o jumătate de minut, tot mai mesteca din aceeași bucată. În pragul exasperării, Madeleine se întreba dacă apreciază cel puțin ceea ce degustă cu atîta încetineală. După ce înghiți în sfîrșit îmbucătura de pîine, Patrick sorbi o înghițitură de cafea cu lapte și nu mai scoase nici un cuvînt. După cum n-o complimentase pe Madeleine nici pentru masa de crustacee din noaptea de Crăciun, nici pentru tarta cu lămîie de alaltăieri, nici pentru felul cum era aranjată casa, nici pentru mobilele ei. Cine știe, poate că, lovit de un straniu blestem, trăia într-un univers incolor, inodor și insipid ? Personalitatea lui consta în a-i lipsi pe ceilalți de orice personalitate. Ca urmare Françoise era și ea mai rezervată. Cînd Partick își tampona buzele cu un șervețel, Madeleine își aminti că fotografia pe care i-o arătase nepoata ei îl înfățișa cu o pipă în mînă.

— Credeam că fumezi pipă ? spuse ea.

— M-am lăsat, acum un an !

— Patrick are o voință de fier, observă Françoise.

Madeleine dădu din cap cu o admirație malițioasă, aprinse o țigară și întrebă :

— Nu te deranjează dacă fumez în prezența dumitale ?

— Dimpotrivă, spuse el. Dacă tentațiile n-ar fi mereu prezente, n-ai avea nici un merit să li te împotrivești.

Françoise îi strînse mîna deasupra mesei. Schimbară o privire luminoasă de cercetaș.

— Bine, bine, copii, spuse Madeleine, dar ce facem noi azi ?

— Ar fi bine să mergem la Lisieux, să vizităm catedrala pe care Françoise și cu mine n-am văzut-o niciodată, răspunse Patrick.

— Ar fi minunat ! spuse Françoise.

Nici nu apucă bine să-și termine fraza și ploaia începu să bată în geamuri.

— Ei, drăcie ! exclamă Françoise. Cu ploaia asta, nu prea aș mai avea chef să ies din casă !

— Poate nu-i decît o răpăială ! spuse Madeleine, apucîndu-se să strîngă masa.

Cineva bătu la ușă. Era poștașul care își adăpostea geanta sub un impermeabil. Aducea cîteva prospecte pentru Madeleine și două ilustrate pentru Françoise. Una era din Chamonix și purta pe verso scrisul lăbărțat al Charlottei. Françoise citi cu glas tare :

— „Timp minunat, zăpadă splendidă, dar prea multă lume pe pîrtii. Regretăm lipsa ta și vă sărutăm pe tine și pe Madeleine."

Mai multe semnături se încălecau într-un colț : tata, Jean-Marc, Daniel, Charlotte... Francoise luă cealaltă carte poștală, se uită mai de-aproape, ridică sprîncenele și deodată se lumină la față.

— Ei, asta-i bună ! spuse ea cu o voce stranie, puțin tremurată. Știi cine îmi scrie ? Alexandre Kozlov, asistentul meu de la Institutul de limbi orientale !

— I-ai dat adresa de-aici ? întrebă Madeleine.

— Nu. Mi-a scris acasă, la Paris, dar portăreasa mi-a trimis cartea poștală aici. Ce tip ciudat ! A scris-o în rusește. Nu-s însă destul de tare la rusă ca s-o pot traduce fără dicționar. Și dicționarul meu e la Paris. Mi-e așa de ciudă !...

Învîrtea ilustrata între degete, dusă pe gînduri. Madeleine încercă să vorbească iar despre o plimbare cu mașina dar Françoise o întrerupse :

— Înțeleg eu cîte un cuvînt, dar ideea principală îmi scapă. Parcă ar fi niște versuri. Nu m-ar mira să fie ceva din Pușkin... Crezi că am putea găsi un dicționar rus-francez la Deauville ?

— În plin sezon, poate. Dar acum, mă îndoiesc : trei sferturi din librării sînt închise.

— Dar la Trouville ?

— Mai curînd la Honfleur.

— Hai acolo !

— Sigur că da ! aprobă Patrick. Nu știam unde să mergem. Iată că am găsit. Și apoi, dacă mai avem timp, dăm o raită pînă la Lisieux.

Madeleine acceptă programul. Brusca veselie a nepoatei o intriga. După ce adineauri strîmbase din nas cînd fusese vorba de-o plimbare prin ploaie, ea era acum cea care dădea zor cu plecarea.

Peste zece minute, Madeleine era la volan, cu Françoise alături de ea și Patrick pe bancheta din spate. Cercetară mai întîi, fără succes, toate librăriile din Trouville. Apoi o luară spre Honfleur. Françoise era foarte agitată :

— E totuși nemaipomenit ca în zilele noastre, în Franța, să fii nevoit să umbli din oraș în oraș ca să găsești un dicționar rus-francez ! Rusa e doar o limbă din ce în ce mai răspîndită...

— Probabil că nu în departamentul Calvados ! spuse Madeleine cu un zîmbet de blîndă ironie.

— Rîzi, Madou. Dar ar trebui să înveți și tu limba rusă. Așa cum te știu eu, te-ai entuziasma !

La Honfleur, într-o librărie din strada Republicii, Françoise descoperi în sfîrșit faimosul dicționar. Imediat propuse să ia loc cu toții într-un bistrou, în timp ce ea va descifra mesajul. Nu părea să pună la îndoială faptul că acest exercițiu este tot atît de captivant pentru ceilalți ca și pentru ea. Nimeriră într-o braserie, vizavi de biserica Sainte-Catherine. Prevăzătoare, fata luase cu ea niște hîrtie și un stilou. În timp ce se căznea cu traducerea, Patrick răsfoia ghidul și Madeleine fuma privind melan-

colic cum plouă peste marea biserică de lemn. În sfîrșit, Françoise ridică ochii :

— Gata !

Și citi cu patos :

Te-apasă greu urîtul... Și n-ai cui să-ntinzi mîna
Cînd sufletul vuiește de furtuni[1].

— Nu-i așa că-i frumos ? adăugă ea. Nu-i de Pușkin, cum credeam, ci de Lermontov. Kozlov a menționat dedesubt. Am să încerc să-i răspund în rusește ! Oh, ceva foarte simplu !

Așternu niște caractere stranii pe bucata ei de hîrtie, verifică în dicționar ortografia cuvintelor, le șterse, le scrise la loc și se opri pînă la urmă la o formulă foarte scurtă. Madeleine se miră de importanța pe care o acorda Françoise acestei cărți poștale și răspunsului ei : fetele sînt uneori atît de misterioase !

— Ce-ai scris acolo ? întrebă ea.

— Nimic original : „Am înțeles totul. Mulțumesc". Și semnez.

Împreună cu dicționarul, Françoise cumpărase la librărie o ilustrată înfățișînd Honfleur. Recopie textul cu multă grijă și indică adresa Institutului de limbi orientale, cu mențiunea : „Rog a se expedia pe adresa de acasă". Odată scrisoarea timbrată și pusă la cutie, Françoise se întoarse parcă din nou cu picioarele pe pămînt și întrebă cu tonul cel mai firesc din lume :

— Ei, acum încotro o luăm ?

Se plimbară iarăși prin vechiul oraș, rătăciră prin sălile muzeului Boudin și muzeului de Artă populară, se întoarseră spre Vechiul Bazin, străjuit de case înguste și înalte, acoperite cu plăci subțiri de ardezie care îmbrăcau pe alocuri și fațada. La prînz luară masa într-un mic restaurant, în apropierea clădirii Locotenenței. Peștele era excelent dar chelnerul servea atît de încet încît pînă și Patrick își pierdu răbdarea :

— Dacă vrem să mai vedem Lisieux înainte de amurg, ar fi timpul să pornim la drum !...

---

[1] În românește de Al. Philippide. Din vol. Lermontov, *Poezii*, Edit. Tineretului, 1959, p. 98.

Ajunseră la Lisieux pe la orele patru după-amiază. Seara, cînd se întoarse acasă, Madeleinei îi era lehamite de atîta alergătură turistică, dar Patrick și Françoise radiau de fericire : văzuseră exact ceea ce trebuia, își petrecuseră ziua cu folos. Nici unuia din ei nu-i era foame. După o gustare rece, Madeleine se instală împreună cu ei în fața căminului, aprinse un foc de lemne, puse o placă cu *Recviem*-ul lui Mozart și își luă goblenul pe genunchi. Să asculte muzică țesînd fire divers colorate era răsplata ei cea mai mare în serile de iarnă. Françoise părea să guste și ea farmecul acestei reverii, sprijinită de puternica vrajă a orchestrei și a corurilor. Dar după vreo cinci minute, Patrick dădu semne de oboseală. Pleoapele îi cădeau peste ochi. La sfîrșitul *Recviem*-ului, declară :

— Sînt cam obosit. Dacă îmi îngăduiți, mă duc să mă culc și să citesc ceva.

După scurt timp, Françoise se retrase și ea. Madeleine îi auzi cotrobăind sus, fiecare în camera lui. Apoi se făcu liniște în toată casa. Ploaia șiroia pe geamurile întunecate. Din cînd în cînd, o rafală de vînt împingea înapoi flăcările în cămin. O petală izolată, în colțul drept al goblenului, își primi ultima împunsătură. Madeleine se întoarse spre negrul-automat, îi învîrti mecanismul, ca și cum ar fi fost o datorie de omenie pentru ea să-l trezească la viață măcar o dată pe zi, și se uită la el cum trage din lulea mișcîndu-și sacadat capul. Cu ochii rotunzi, cu peruca aplecată pe-o parte, părea în culmea fericirii și îi mulțumea stăpînei sale.

X

Jean-Marc ridică ochii de pe cursul multigrafiat și ascultă pasul Charlottei care se apropia pe coridor. Ea bătu la ușă, intră și spuse cu un aer de contrarietate frivolă :

— Sînt furioasă la culme ! Philippe mi-a telefonat adineauri din Bruxelles ca să-mi spună că afacerile îl mai reține acolo și că se întoarce abia mîine la amiază. Aveam două bilete la recitalul lui Wladimir Willenstein

din astă-seară. Mă bucuram așa de mult la gîndul că voi merge la concertul lui ! Nu vrei să vii cu mine ?

Luat pe neașteptate, Jean-Marc șovăi o clipă: jurase în sinea lui să lucreze pînă la ora două dimineața ca să-l ispitească pe Didier Coppelin la viitoarea ședință de lucrări practice. Dar ispita era prea mare. Wladimir Willenstein venea atît de rar în Franța ! Nimeni nu-i interpreta pe marii romantici ca el. În program figura *Sonata în si bemol minor* de Chopin, marele lui succes.

— M-aș duce cu plăcere, spuse Jean-Marc. Dar cred că e o reprezentație de gală. Și n-am smoching !

— Ai să-ți pui costumul albastru-închis.

— Ești sigură c-o să meargă ?

— Bineînțeles ! Ce importanță are ?

Era veselă din cale-afară.

— Începe la nouă, continuă ea. Am să dau dispoziție să se servească masa la șapte și jumătate pentru voi trei, iar între timp eu am să mă îmbrac. Ah ! Îmi pare așa de bine !

Ieși, lăsîndu-l pe Jean-Marc perplex : dorea foarte mult să-l audă pe Wladimir Willenstein dar ar fi preferat să meargă la acest concert cu un prieten. Charlotte îl scosese pînă la urmă din sărite, la Chamonix, cu lipsa ei de sportivitate. Nu schia aproape deloc și își petrecea timpul bronzîndu-se într-un șezlong, la capătul unuia din cele două teleferice ; pantalonii ei de schi, în culori extravagante, și puloverele ultimul răcnet erau deplasate în mijlocul acestei naturi aspre, frumoase și austere. Făcu un efort pentru a se concentra asupra cursului și sublinie cu creionul roșu frazele care i se păreau mai importante. Dar privirea-i luneca pe pagină fără ca vreun termen juridic să i se întipărească în minte. La douăzeci de ani, să n-ai smoching !... „Trebuie să vorbesc cu tata..." Își scoase portofelul și controlă cît îi mai rămăsese din banii de buzunar pe care-i primea lunar : o sută zece franci și mai sînt zece zile pînă la întîi. Perfect ! Dacă n-o să aibă cheltuieli neprevăzute în zilele următoare, își va putea cumpăra o cravată la sfîrșitul lunii. Îi era cam rușine de norocul pe care-l avea gîndindu-se cu cîtă modestie era întotdeauna îmbrăcat Didier Coppelin. Poți fi oare înzestrat cu o deosebită inteligență și preocupat

totodată de croiala unor pantaloni, de lungimea unui sacou, de desenul unui fular ? Ce amestec de frivolitate și de seriozitate, de tristețe și de fantezie sălășluiește în ființa lui ! Îi era silă de el, se compătimea, ar fi vrut să fie Didier sau Willenstein ! Se uită la ceas — patru și zece ! — își dădu seama că pînă seara nu-i va mai fi mintea la învățătură. Încă de pe la șase, începu să se pregătească.

Seara luă masa împreună cu Françoise și Daniel, sub privirea acră a lui Mercédès. Îmbrăcat într-un costum albastru-închis, dintr-o țesătură cam subțire pentru acel anotimp, — cu o cămașă albă și o cravată neagră — mai simțea pe obraji mîngîierea aparatului de bărbierit și mînca distrat cu o nervozitate pe care nu și-o putea explica. Deodată, ușa se deschise ; Charlotte intră cu mers domol. Jean-Marc rămase încremenit în fața acestei apariții în care se îmbinau negrul mătăsos al unei stofe drapate cu iscusință, sclipirile bine combinate a trei giuvaere, luciul unui păr închis cu arcuri neobișnuite și paloarea rotundă și vulnerabilă a umerilor și a brațelor goale. Viziunea se opri, luminoasă și diafană, ca un abur ușor străpuns de raze. Daniel exclamă :

— Oh, ce frumoasă ești !

— Nu-ți cunoșteam rochia asta ! spuse Françoise.

— Cum să nu ! afirmă Charlotte. Mi-am făcut-o anul trecut ; am pus-o doar pe Odette să mi-o mai modifice pe ici-pe colo, ca s-o mai întinerească.

Se roti încet pe călcîie și parfumul i se răspîndi în cameră. Françoise — ah, cît de ștearsă părea acum alături de mama ei vitregă, atît de dichisită ! — mai adăugă unele cuvinte de laudă. Jean-Marc încerca în același timp un sentiment de admirație și de mînie. Va avea un aer caraghios în costumul lui albastru, alături de această femeie în toaletă de seară. Ca întotdeauna, nu se gîndește decît la ea ! Alta în locul ei s-ar fi îmbrăcat mai simplu ca să nu-l pună într-o situație neplăcută pe bărbatul care o însoțește. Dar ea, în egoismul ei de copil răzgîiat, nici nu-și dădea măcar seama că cineva ar putea suferi de pe urma acelei dorințe nepotolite de a se pune în evidență și de a fi adulată. Sau, mai bine zis, își dădea foarte bine

seama — nu era proastă ! — dar nu-i păsa. Incapabil de-a se stăpîni, Jean-Marc mormăi :

— Lumea o să mă ia drept șoferul tău !

— Ce copil ești ! spuse ea rîzînd. Arăți foarte bine așa cum ești ! În orice împrejurare, e preferabil să fii mai puțin gătit decît prea mult. Și apoi, e rolul femeilor să strălucească, nu-i așa ? Însă dacă te deranjează, pot să mă schimb :

— Ah, asta nu, interveni Françoise. Ar fi păcat !

— Nu-l asculta pe Jean-Marc, e complet țicnit ! adăugă Daniel. Dacă nu-i convine, vin eu cu tine, așa cum sînt îmbrăcat acum, în pulover cu gulerul întors !

Jean-Marc se ridică brusc de la masă și spuse, întorcîndu-se spre Charlotte :

— Cînd ai să vrei, putem pleca. Să chem un taxi ?

— Nu, prefer să luăm mașina noastră, spuse ea.

Și, deschizîndu-și poșetuța brodată cu perle, îi întinse cheia de contact. Acest gest îl împăcă pentru moment pe Jean-Marc cu rolul lui.

•

Vasta sală a teatrului Champs Elysées era scăldată într-o lumină prăfuită. La toate etajele, publicul se mișca și zumzăia în alveolele sale așteptînd proba de mutenie și de imobilitate la care avea să fie supus în curînd. Jean-Marc constată că temerile sale fuseseră zadarnice : Charlotte nu era prea gătită pentru această ocazie. În fotoliile de orchestră, la balconul întîi, în loji, nu vedeai decît podoabe, haine negre, cravate papion, umeri dezgoliți și scînteieri de strassuri. Cele mai multe fețe purtau pecetea vîrstei și a oboselii. Femeile, mai ales, aveau un aer maiestuos, rigid, îngrijorător. În privirile bărbaților se citea o indiferență rece. Unii se recunoșteau, se salutau. Tineretul se refugiase probabil la locurile ieftine, sus de tot, la galeric, în penumbră. Jean-Marc se simți deplasat alături de strălucitoarea Charlotte. Tot cercetînd în jurul lui, descoperi totuși vreo zece-cincisprezece persoane care nu erau în ținută de seară. O tînără, în stînga lui, cu un rînd mai în spate, purta o rochie verde-deschis foarte simplă și îndrepta spre scenă un profil de o excepțională

puritate. În timp ce Jean-Marc o contempla, Charlotte îi șopti la ureche :

— E o fată foarte drăguță în stînga ta. Ai văzut-o ?

— Da, răspunse el. Nu-i urîtă !

Un vuiet de avalanșă îi acoperi sfîrșitul frazei. Ropotul aplauzelor se rostogolea tot mai puternic în întîmpinarea unui bărbat scund care traversa singur scena imensă, apropiindu-se de rampă. Chel, uscățiv, într-un frac cu cozile atîrnînd, salută de mai multe ori publicul, se așeză în fața pianului, își frecă mîinile albe una de alta, înclină capul și așteptă ca, din această mulțime gălăgioasă și nedisciplinată, să ia naștere ca prin minune tăcerea. Deodată întreaga sală își opri răsuflarea și degetele lui Wladimir Willenstein zburară pe clape cu o agilitate diabolică. Interpreta *Concertul italian* de Bach. Fiecare sunet îi mergea lui Jean-Marc drept la inimă, ca și cum i-ar fi fost destinat lui personal. Era atît de transportat încît nu mai știa dacă plăcerea pe care o resimțea se datora execuției desăvîrșite a bucății muzicale sau tulburării fizice care punea tot mai mult stăpînire pe întreaga-i ființă, la adîncimi necontrolabile. Strecură o privire în direcția Charlottei și constată că și ea părea fermecată. Și doar nu era melomană. Simula probabil admirația pentru a nu face opinie separată. Iritat de acest gînd, își dădu seama că scăpase fără să observe cîteva măsuri. Prezența Charlottei lîngă el îl împiedica să se concentreze. O auzea respirînd, mișcîndu-se ușor... Totuși, finalul executat cu brio, într-un tempo vertiginos, îl entuziasmă. Charlotte aplaudă împreună cu el și, citind încîntarea din ochii ei, Jean-Marc se întrebă dacă nu cumva se înșelase adineauri.

Cînd Wladimir Wallenstein atacă *Sonata în si bemol minor* de Chopin, sala fu cuprinsă de o largă și încrezătoare destindere. Acum, cînd orice rezistență era înfrîntă, publicul cădea sub stăpînirea maiestrului. De la *allegro* la *scherzo*, entuziasmul crescu și mai mult ; *Marșul funebru*, auzit de o mie de ori, regăsi sub degetele pianistului o noutate tragică ; niciodată Jean-Marc nu simțise atît de pregnant opoziția dintre mecanismul rece, sacadat și matematic al morții și hohotele de plîns ale pămînteni-lor care refuză s-o admită ; imediat după aceea, pentru

final, mîinile virtuozului, dezlănțuite ca o rafală, avîntară mințile într-o cavalcadă de foc. Cînd răsună ultimul acord, publicul se prăbuși de pe culmile unde se înălțase și o tăcere buimacă se așternu în sală. Apoi izbucniră aclamațiile. Jean-Marc, profund impresionat, bătea din palmele-i fierbinți strigînd : „Bravo !" Rechemat de douăzeci de ori, Wladimir Willenstein saluta, înclinîndu-se pînă la pămînt. În sfîrșit, spectatorii obosiți de-atîta aplaudat, se ridicară cu aere de somnambuli. Antractul. Charlotte se plecă spre Jean-Marc și îi spuse :

— E îngrozitor ! Niciodată nu pot să ascult un concert pînă la capăt !

— Ce s-a întîmplat ? Ești obosită ? întrebă el.

— Nu, nu obosită... saturată, suprasaturată de muzică... E prea frumos !... De la un anumit punct, totul se încurcă în capul meu...

— Nu crezi că după pauză... ?

— Nu, Jean-Marc, mă cunosc eu. Iartă-mă, dar trebuie să plec !

O examină o secundă, mut de dezamăgire și de ciudă. Apoi, stăpînindu-și mînia, spuse :

— Ei, atunci, să plecăm !

— Dar n-am nevoie de tine ! Pot foarte bine să mă întorc singură acasă !

— Nici vorbă !

Charlotte îi mulțumi cu un zîmbet. Jean-Marc se gîndi cu disperare că după pauză Wladimir Wallenstein avea să interpreteze cele trei mișcări din *Duhurile nopții* de Ravel. Charlotte se și alăturase mulțimii murmuitoare care se revărsa spre hol. El o urmă, cu capul plecat, fără tragere de inimă.

În mașină, Charlotte se învioră, eliberată parcă de grija de-a părea serioasă :

— Mi-e o foame de lup !

Jean-Marc se uită la ea mirat.

— Păi sigur ! adăugă ea. Uiți că eu n-am stat la masă! Ce-ar fi să luăm ceva la Raoul ? E un local foarte drăguț, la doi pași de aici, rue Marbeuf.

Așadar, îl silise să plece în mijlocul concertului ca să „ia ceva" într-un „local foarte drăguț". Jean-Marc demară cu o brutalitate inutilă.

Într-o sală strîmtă, cu pereții îmbrăcați în pîslă galbenă, vreo zece persoane, așezate în jurul unor mese scunde, vorbeau cu glas scăzut, savurînd mîncăruri îmbietoare de noctambuli. Charlotte comandă un *croque-monsieur* — era specialitatea casei — și insistă ca și Jean-Marc să comande unul. Uitase oare că cinase la opt și jumătate ? Se repeta povestea cu rochia prea elegantă ! Preocupată numai și numai de persoana ei, socotea că e firesc ca și cei din jur să se adapteze întotdeauna la capriciile ei.

— Nu mi-e chiar atît de foame ca să pot înfuleca un *croque-monsieur*, obiectă el.

Și comandă un „scotch" cu gheață. Ea îi spuse că nici nu-și dă seama ce pierde iar el se stăpîni să nu-i replice că ea pierduse ceva mult mai important părăsind recitalul înainte de sfîrșit. Totuși, cînd văzu, depășind marginea farfuriei, enorma felie de pîine cu stratu-i pufos de brînză topită, aurie, rumenă, spumoasă, aromată, îi lăsă gura apă. Charlotte îi oferi o bucățică cu vîrful furculiței. El o prinse cu dinții, o savură și, declarîndu-se învins, făcu semn chelnerului să-i aducă și lui o porție.

— Eram sigură că pînă la urmă n-ai să reziști ! spuse ea rîzînd.

Peste puțin timp, stînd și mîncînd în fața ei, la o masă prea mică și prea joasă, cu coatele lipite de trunchi, cu bustul aplecat, Jean-Marc încercă primele semne ale unei relaxări sufletești. Proasta-i dispoziție se risipea fără să-și dea seama de ce. Poate pentru că-i plăcea prea mult tot ce-i frumos ca să rămînă multă vreme îmbufnat în fața unei femei elegante ? Armonia foarte studiată a toaletei și a bijuteriilor ei, a privirii și a gesturilor era mai evidentă în acest cadru restrîns decît în sala de spectacol. Aici, Charlotte însăși era un adevărat spectacol. După trei săptămîni de viață pariziană, pielea-i nu mai păstra, din rumeneala de la sporturile de iarnă, decît un reflex auriu. În lumina blîndă a lămpilor, fața-i triunghiulară părea catifelată iar ochii-i luceau mai adînc. Se apucase să-i explice lui Jean-Marc de ce nu reușește niciodată să asculte un concert pînă la capăt și explicațiile ei nu erau lipsite de logică.

— Mi se întîmplă la fel cînd vizitez un muzeu, continuă ea. La început, sînt entuziasmată, înghit totul cu nesaț ;

apoi, încetul cu încetul, simt că mă apropii de punctul critic ; începe să mi se facă greață de atîtea forme și culori ; și o iau la sănătoasa !

— Nu numai ție ți se întîmplă așa ceva, spuse Jean-Marc. Dar ar trebui să birui lipsa de răbdare...

— Aș încerca poate, dacă aș avea mai multă memorie. Dar nu țin minte nimic. Concertul de astă-seară, de pildă, m-a răscolit dar mîine am să uit pînă și numele bucăților pe care le-am ascultat. Alaltăieri, am văzut un tablou care mi-a plăcut foarte mult într-o galerie de pe rue Mazarine dar am și uitat numele pictorului. E demoralizant, zău !...

Părea sincer mîhnită.

— Și ce reprezenta tabloul acela ? întrebă el.

— Un peisaj cu o vegetație spălăcită, sub un cer de un albastru-aprins...

— Cu niște căsuțe cretoase în prim plan și ierburi înalte, aplecate de vînt, de ambele părți ale unui drum ?

— Da.

— L-am remarcat și eu, continuă el vesel. E un Léopold Nouzille. E formidabil !

O rază de bucurie, aproape de gratitudine, străluci în ochii Charlottei și Jean-Marc se simți înduioșat ca de un compliment.

— Îmi pare bine că avem uneori aceleași gusturi, spuse ea, lăsînd capul puțin într-o parte. Mă mir însă că așa pasionat cum ești de artă, de literatură, te-ai înscris totuși la drept.

— Urmez și literele pe lîngă drept !

— Da, bine spui : pe lîngă. Important pentru tine este însă dreptul !

— N-am încotro, de vreme ce va trebui să lucrez cu tata.

— Da, așa e...

De sub genele-i apropiate, ochii-i priveau undeva departe. Tăcură amîndoi.

— Păcat ! oftă ea din nou.

— De ce ?

— E întotdeauna trist să vezi un băiat atît de înzestrat silit să aleagă un drum îngust.

— Dar n-am de gînd să aleg un drum îngust ! replică el. Am să dau poate consultații juridice ca să-mi cîștig existența, dar asta nu mă va împiedica să-mi consacru timpul liber altor îndeletniciri !

— Nu-i chiar așa de ușor cum crezi : niciodată n-am putut obține acest lucru de la Philippe ! Întotdeauna, un bărbat se lasă prins, absorbit de meseria lui !

— Eu însă nu !

Chelnerul schimbă farfuriile și prezentă meniul.

— Oh ! știi de ce mi-e poftă ? exclamă Charlotte. De un „coupe Jack" garnisit, înconjurat, acoperit de frișcă. Mîine, am să fiu bolnavă, dar fie ce-o fi !...

O găsi atît de nostimă în accesul ei de lăcomie încît comandă și el un „coupe Jack", cu gîndul de a-i lăsa ei jumătate. Chiar după prima linguriță, Charlotte strînse buzele, își supse obrajii sub dubla senzație de dulce și de rece. Apoi genele-i negre se ridicară și-i apărură ochii, calmi, gravi :

— Am o invitație la vernisajul unei expoziții de pictori naivi, vinerea viitoare la Galeria Samuel. Îl știu eu pe Philippe și sînt sigură că n-o să vrea să vină cu mine : Olympe și Brigitte nu pot suferi așa ceva ; vrei să mergem împreună ?

Măgulit de această dovadă de considerație, bolborosi :

— Poate... să mai văd... Am niște cursuri importante, vineri... Lucrări practice...

— Anunță-mă, cu o zi înainte, nu-i prea tîrziu.

Și se întoarse la înghețata ei : atacă bulgărașul dintr-o parte, apoi de cealaltă, după tactica încercuirii. Jean-Marc își spuse că femeia care se afla acum în fața lui nu avea nimic comun cu aceea pe care o vedea zi de zi acasă, preocupată toată dimineața numai de persoana ei și blocînd telefonul ore întregi pentru a trăncăni cu Brigitte sau cu Olympe... Care din cele două Charlotte era cea adevărată ? O prefera pe asta de acum, prietenoasă, fină, misterioasă, interesată de probleme intelectuale. Îi veni în minte o frază rostită de taică-său : „O femeie este întotdeauna mai mult sau mai puțin oglinda bărbatului pe care îl privește". Oare pentru că-l privea pe el avea ea acum un aer atît de distins ? Jean-Marc își aduse aminte de călătoria la Bromeilles, de accident, de indispoziția lui,

de murdăria ceea amară scurgîndu-i-se printre buze. Ei gata ! s-a zis cu toată povestea asta ! Nu-i mai era ruşine de ea ; n-o mai ura ; putea aproape s-o considere o prietenă. În seara asta, în orice caz, poate datorită luminii din local, a rochiei, a machiajului, a nu ştiu ce strălucitor şi diafan care emana din întreaga-i fiinţă ! Poate că mîine, la lumina zilei, va deveni din nou, pentru el, o străină stînjenitoare ! Unele femei, deosebit de sigure pe farmecul lor, pot astfel, timp de cîteva ore, să ne dea o imagine falsă despre ele, dar iluzia aceasta e de scurtă durată. Auzi un glas foarte blînd întrebîndu-l :

— Ţi-am stricat toată seara, Jean-Marc, nu-i aşa ?

— Ei asta ! exclamă el. Dimpotrivă !

Se miră de propriile-i cuvinte în timp ce le rostea. Urmă o pauză, ca şi cum amîndoi ar fi epuizat deodată tot ce aveau să-şi spună. Jean-Marc se temu ca tăcerea stînjenitoare ce se aşternuse să nu distrugă, dacă s-ar prelungi, armonia întregii seri. Poate că şi Charlotte avu aceeaşi presimţire ? Murmură că e tîrziu, că e timpul să plece. Jean-Marc achită nota de plată fără ca ea să schiţeze vreun gest, lucru pentru care Jean-Marc îi fu recunoscător.

•

A doua zi, seara, întorcîndu-se de la Sorbona unde ascultase un curs de filologie, plictisitor şi obscur, Jean-Marc găsi pe masa lui un plic mare, bine pus la vedere. Îl deschise ; era un disc : *Duhurile nopţii* de Ravel, în interpretarea lui Wladimir Willenstein. Îl cuprinse un val de bucurie. Se repezi să-i mulţumească Charlottei de atenţia ei. Era în salon împreună cu tatăl lui.

— Măcar cu atît să-mi răscumpăr vina că te-am lipsit aseară de a doua parte a programului, spuse ea.

Jean-Marc observă că tatăl lui rîdea ; deci Charlotte i-a spus că au fost împreună la teatru, cum au părăsit sala de concert, poate chiar că au cinat la Raoul... O vagă tristeţe îl învălui ca şi cum, prin trăncăneala ei, ar fi pîngărit amintirea excepţională pe care voia s-o păstreze despre seara pe care o petrecuseră împreună.

— Ei, nu pui discul ? întrebă Philippe.

— Chiar acum ?

— Bineînțeles !

Jean-Marc așează discul pe platoul picupului și luă loc într-un fotoliu, în fața tatălui său și a Charlottei. Ea purta capotul roz-pal, fără nici o bijuterie. Nu era aproape deloc fardată. Mai puțin drăguță decît în ajun, mai puțin misterioasă. O lampă verde-deschis, acoperită de un abajur galben banan, răspîndea peste chipul ei o lumină difuză, de tihnă burgheză. Tot trupu-i era destins într-o atitudine molatecă — stătea cu spatele sprijinit de pernuțele divanului, picior peste picior, legănîndu-și ușor vîrful papucului. Își pusese mîna mică și durdulie pe mîna negricioasă și vînoasă a soțului, care ședea lîngă ea. Philippe tocmai se întorsese din călătorie, viața de toate zilele își relua cursul... Pe Jean-Marc îl surprinse aerul de egoism și de trăinicie conjugală pe care-l degaja această pereche. Tot așa, pe vremuri, în copilărie, văzuse la Grădina Zoologică un leu și o leoaică în cușca lor, legați prin obișnuință, plictiseală, hrană și prin diferitele constrîngeri ale captivității. Continua să se gîndească la aceste două fiare pașnice, în timp ce muzica lui Ravel dezlănțuia în juru-i strălucitoarele-i vrăji.

XI

Françoise era indignată : din tot Institutul de limbi orientale, numai trei studenți, în afară de ea, catadicsiseră să vină la conferința despre originile literaturii ruse pe care o ținea Alexandre Kozlov în fața membrilor cercului „Arta fără hotare". Mica sală prăfuită și vetustă era pe jumătate goală. Dinspre tavan venea un frig cumplit. Scaunele scîrțîiau. O muzică surdă, dintr-un studio de înregistrare vecin, străbătea în valuri pereții. Cei doi oratori care luaseră cuvîntul înaintea lui Alexandre Kozlov fuseseră din cale-afară de plicticoși, repetînd banalități despre *Cîntarea lui Roland* și despre *Cîntecul lui Hildebrand*. Acum, cu Alexandre Kozlov, era cu totul altceva. Înfățișarea-i palidă și nervoasă, ochii scînteietori

sub o șuviță de păr negru, vocea-i răsunătoare l-ar fi silit pînă și pe cel mai indiferent dintre auditori să-l asculte. Vorbea fără notițe, în picioare, cu mîinile în buzunar, din cînd în cînd lăsa capul în jos pentru a reflecta, apoi îl ridica, lansa o formulă tăioasă, făcea trei pași, se rotea pe călcîie și relua firul expunerii. Deși nu avea nici cel mai mic accent rusesc cînd se exprima în franceză, o linie melodică foarte mlădioasă amintea uneori originea lui. Într-o jumătate de oră analizase atît de bine *Cîntecul despre oastea lui Igor* încît această epopee din secolul al XII-lea apărea deodată, prin dramatismul narațiunii și culoarea metaforelor, o capodoperă universală comparabilă cu *Iliada* sau cu *Odiseea.* Apoi, mult prea devreme după dorința fetei, trecu la concluzii. Izbucniră slabe aplauze. Publicul se ridică. Cei patru studenți ai lui Alexandru Kozlov se îndreptară spre conferențiar. El sări jos de pe estradă. Cîteva cucoane mai în vîrstă, vorbind cu glas zgomotos, încercară să-l acapareze :

— Oh, dragul meu, ai fost încîntător !

Le dădu la o parte cu o categorică lipsă de politețe, mulțumi studenților că au venit într-o duminică după-masă pentru a asculta disertații „pe cît de inutile pe atît de plicticoase" și le propuse, direct, să vină la el acasă să bea un păhărel. Frédéric Massart și surorile Bordelet, Corinne și Mireille, acceptară. Françoise era nehotărîtă : se făcuse cinci și zece și avea întîlnire cu Patrick la șase. Va avea oare timp ?

— Stau la doi pași de aici, pe rue du Bac, spuse Alexandre Kozlov.

Această precizare o determină. Încercase de atîtea ori să-și închipuie ambianța în care trăiește acest om misterios încît era curioasă să-și confrunte presupunerile cu realitatea.

Bineînțeles, totul se dovedi altfel decît se așteptă. Apartamentul lui Alexandre Kozlov era compus dintr-un antrețel îngust, o cameră mare cu pereții tapetați cu hîrtie galbenă, decolorată și o baie-bucătărie care se putea zări în fund, prin deschizătura unei perdele. Mobile puține și așezate la întîmplare. Françoise trecu în revistă un divan acoperit cu un pled verde, o masă de brad dată cu baiț, două scaune de papură, un fotoliu de rafie, o etajeră cu

schelet metalic... Cărți franțuzești și rusești erau stivuite pe rafturi, pe jos, pe pervazul celor două ferestre și pînă și sub divan. Aerul era îmbîcsit cu miros de tutun ieftin. Era frig în cameră. Alexandre Kozlov aprinse o sobiță cu gaz și pofti tineretul să ia loc în jurul ei. Apoi, deschise dulapul din perete care servea, în stînga, drept șifonier pentru haine și, în dreapta, drept bufet și scoase de acolo pahare și două sticle.

— Nici n-am măcar vodcă, spuse el. Ce să-i facem, o să fie fără culoare locală !

Françoise acceptă un pahar de Banyuls. De o bucată de vreme nu-și putea desprinde ochii de la un tablou, atîrnat deasupra divanului, care înfățișa un sat rusesc, pe un șes, cu cîțiva mesteceni înalți și firavi, cu lanuri de grîu în depărtare și, dominînd toată această priveliște, un cer albastru, azuriu, orbitor.

— E un tablou pe care l-au adus părinții dumneavoastră din Rusia ? întrebă ea.

— Cînd părinții mei au venit din Rusia, aveau alte griji decît aceea de a aduce tablouri, răspunse Alexandre Kozlov.

— În ce an au venit aici ? întrebă Frédéric Massart.

— E mult de-atunci...

— Aclimatizarea a fost probabil foarte grea !

— Da, desigur...

— În locul lor ați fi procedat la fel ?

— Nu. Cred că aș fi rămas. Omul n-ar trebui niciodată să se expatrieze... Înseamnă să renunțe la însuși rostul vieții...

— Și nu vă tentează să vă întoarceți acolo, ca să vedeți cu ochii dumneavoastră ? întrebă Françoise.

— Pentru mine n-ar fi vorba *să mă întorc*, ci *să mă duc*, răspunse Alexandre Kozlov. M-am născut la Paris, acum aproape treizeci și doi de ani. Tot ce știu despre țara aceea am aflat din cărți. Mă ispitește, desigur, ideea să văd, să verific cu ochii mei, dar mă și îngrijorează totodată. Rusia mea lăuntrică nu s-ar prăbuși oare în contact cu realitatea ? E uneori mai bine să rămîi cu un vis... Și totuși, da, am să mă duc într-o bună zi, am să mă duc negreșit acolo !... Poate chiar la anul...

Stătea sprijinit pe-un capăt al divanului şi-şi învîrtea paharul între mîini, zîmbind melancolic. Françoise ridică din nou privirile spre tablou.

— E foarte urît, nu-i aşa ? reluă el.

— Nu, deloc, spuse ea. Îi găsesc ceva straniu...

— Cred şi eu ! Cînd l-am cumpărat, acum zece ani, într-un magazin de vechituri, cele cîteva izbe pe care le vezi acolo erau strivite sub un cer plumburiu, acoperit de nori, mestecenii erau desfrunziţi, iar pe primul plan se vedea o băltoacă murdară încreţită de vînt. Foarte mîndru de achiziţia mea, am arătat-o mamei. Tata murise cu puţin timp înainte şi locuiam pe atunci împreună cu ea. A recunoscut că e o lucrare de calitate, dar n-a spus nimic mai mult. Într-o seară cînd mă întorc acasă — ce să vezi ! — nu-mi mai recunosc tabloul. Arăta aşa cum îl vezi acum : un cer azuriu, cu spice de grîu aurit, cu copaci înfrunziţi... Şi de jur împrejur, un miros de vopsea proaspătă. O chem pe mama şi ea îmi răspunde aspru : „Asemenea urîţenii nu existau la noi. Am restabilit adevărul !" În amintirea ei, vremea era întotdeauna frumoasă în Rusia, natura era întotdeauna atrăgătoare !... Am păstrat acest tablou ca o dovadă a puterii pe care o poate avea, împotriva evidenţei, duioasa încăpăţînare a unei inimi. Înţelegeţi acum de ce mă tem să plec acolo ? Dacă deodată, în ziua sosirii mele, ar începe să plouă !...

Rîse uşor şi goli fundul paharului. Frédéric Massart îl întrebă dacă are legături cu alţi ruşi. Răspunse că se vede cu foarte puţini din ei ; prefera singurătatea, unica pasiune fiindu-i pare-se mama, care lucra ca guvernantă la un domn bătrîn. Kozlov vorbea despre ea cu o tandră ironie.

Corinne şi Mireille Bordelet se scuzară : trebuiau să plece. Françoise ar fi vrut să meargă şi ea dar nu se putea urni din loc ; o dorinţă arzătoare de a cunoaşte cît mai multe o reţinea în această cameră. Alexandre Kozlov îi mai turnă nişte Banyuls.

— Nu, e prea mult, protestă ea domol.

Se mulţumi să-şi înmoaie buzele în această licoare a cărei aromă dulce îi părea plăcută şi liniştitoare. El, în schimb, dădu paharul pe gît şi îl umplu repede la loc. Se vedea că nu se prea pricepea la vinuri ; şi nici la mîn-

care probabil. Era atras din fire de problemele spirituale. O ţigară îi fumega în colţul gurii. Scrumul îl scutura la întîmplare, într-o farfurioară sau pe parchet. Obrajii i se aprindeau. Un licăr negru îi scînteia în ochi. Cînd Françoise îl întrebă care dintre scriitorii ruşi este autorul lui preferat, răspunse fără a sta o clipă pe gînduri :

— Gogol.

— De ce ?

— Pentru că nimeni nu ne dă mai bine decît el senzaţia misterului ce înconjoară obiectul în aparenţă cel mai obişnuit, fiinţa în aparenţă cea mai banală ! Viziunea-i caricaturală despre lume ne învaţă să ne îndoim de toate !

— Era totuşi un ortodox înflăcărat, un credincios sincer ! spuse Frédéric Massart.

— Tocmai credincioşii sinceri îi îndeamnă cel mai mult pe oamenii cinstiţi la necredinţă !

Această afirmaţie o şocă pe Françoise.

— Sînteţi ateu ? întrebă ea cu glas şoptit.

— Nu, sînt sceptic ! Socot că trebuie să fii foarte naiv ca să te ploconeşti în faţa unor adevăruri imuabile, fie că e vorba de deism, de păgînism sau de ateism... Spiritul uman fiind, prin însăşi structura lui, incapabil să pătrundă în esenţa problemelor, tot ceea ce cărţile proclamă ca fiind adevărat azi se poate dovedi greşit mîine. E greşit să spui că această masă este lipsită de suflet, că acest scaun nu mă poate urî, e greşit să spui că moartea e un început, sau că, dimpotrivă, e un sfîrşit, tot aşa cum greşit este să afirmi că totul e greşit !... Omul se află pe pămînt pentru a săpa galerii în toate direcţiile, ştiind însă dinainte că nici una nu-l va duce neapărat la adevăr... Cea mai mare greşeală a bisericii constă în imobilismul ei. Gîndiţi-vă că e singura instituţie din lume care n-a evoluat aproape deloc de-a lungul secolelor. Atitudinea ei faţă de realitate e tot atît de insolită, de artificială, ca şi aceea a unui individ care s-ar încăpăţîna în zilele noastre să se lumineze cu opaiţul şi să călătorească cu diligenţa. În ce mă priveşte, ştiu mai ales că nu ştiu nimic. Mă cufund ceas de ceas tot mai adînc în necunoscut, în inexplicabil...

Buimăcită de acest puhoi de cuvinte, Françoise încercă să-şi stăpînească tulburarea şi întrebă cu glas şovăitor :

— Dacă nu credeți în Dumnezeu, înseamnă că nu faceți nici o deosebire între bine și rău ?

— Binele și răul sînt categorii relative, răspunse Alexandre Kozlov. Nu-l poți opune pe Dumnezeu diavolului. Trebuie ori să-i negi pe amîndoi, ori să-i adori împreună. După părerea mea, ei sînt ca partea umbrită și partea luminată a unuia și aceluiași obiect. Mi se pare tot atît de absurd să-l iubești pe Dumnezeu și să urăști diavolul ca și cum ai iubi partea dreaptă a acestei sticle pentru că e luminată și ai urî partea stîngă pentru că nu e. Cu atît mai mult cu cît e de ajuns să mișc puțin lampa pentru ca partea stîngă a sticlei să fie acum luminată iar cea dreaptă să fie cufundată în beznă. Nu ! totul e mai confuz, mai complicat decît pretind dascălii noștri spirituali. Ei construiesc tot felul de sisteme pentru a capta universul. Dar universul se strecoară printre axiomele lor ca apa prin ochiurile unei site. A fi în armonie cu universul înseamnă a te lăsa călăuzit de instinct. Singura regulă importántă este să nu dăunezi semenului tău. Nu faci răul atîta timp cît nu faci rău nimănui !...

— Așadar, după părerea dumneavoastră, totul e îngăduit ? întrebă Françoise.

— Da, în măsura în care nu atentez la libertatea sau la viața aproapelui meu.

Françoise simțea că n-are dreptate dar nu știa cum să-i demonstreze.

— Iartă-mă dacă te-am jignit în convingerile dumitale religioase, spuse Kozlov cu o voce mai blîndă.

— Nu m-ați jignit.

— Dar nici nu te-am convins ?

Uitîndu-se drept în ochii lui, Françoise îi răspunse :

— Nu.

Kozlov rîse, lăsîndu-și capul pe spate :

— Ei, atunci, cu atît mai bine ! Mi-ar fi părut foarte rău dacă aș fi făcut din dumneata o adeptă a ideilor mele !

— De ce ?

— Pentru că nu-i deloc plăcut să fii ca mine !

Mai bău o înghițitură și făcu o grimasă de dezgust :

— Ce porcărie ! E într-adevăr grețos de dulce !

Frédéric Massart ridicase o carte de pe jos și o răsfoia distrat. Cu siguranță că această discuție teologică nu-l

interesa. Era un băiat grăsuț, blond și studios. Françoise se întrebă ce caută ea în această cameră plină de fum, între cei doi bărbați. Se uită la ceas. Șase și jumătate. Și Patrick care o așteaptă ! Se zăpăci.:

— Trebuie să plec !

Alexandre Kozlov nu încercă s-o rețină.

•

Noroc că Patrick mai era încă acolo, la o masă în fundul cafenelei, cu capul plecat în fața unui pahar. Chipu-i blînd purta pecetea unei așteptări decepționate de trei sferturi de oră. Françoise nu se gîndi nici o clipă să-i ascundă adevărul. Între ei, totul trebuie să fie simplu și clar. Era principala condiție a dragostei lor. După ce se scuză pentru întîrziere și primi o sărutare pe obraz, se instală alături de el pe banchetă, comandă un suc de portocale și povesti, cu o volubilitate veselă, despre conferință și apoi despre întrunirea de la Alexandre Kozlov de-acasă.

— Dacă ai ști ce rău îmi pare că n-ai putut să vii cu mine ! exclamă ea.

— Am un colocviu important mîine dimineață, spuse Patrick. Vezi, mi-am adus chiar și notițele ca să tocesc pînă vii tu !

Françoise văzu caietul de pe masă și spuse cu glas mai scăzut :

— Bine !... Dar să știi că ai pierdut ceva deosebit de interesant !.... Kozlov a fost într-adevăr extraordinar. Cînd a conferențiat, bineînțeles, dar și după aceea, în conversația pe care am avut-o... E drept că are niște idei extravagante. Nu crede în Dumnezeu, de pildă. Sau mai bine zis crede că nu crede în Dumnezeu, pe cînd de fapt zbuciumul care-l mistuie nu este altceva decît prezența lui Dumnezeu în toate gîndurile lui.

— Nu-i prea original, mormăi Patrick. Indivizi ca ăștia care-l neagă pe Dumnezeu din trufie găsești cîtă frunză și iarbă.

— Dar nu-i pic de trufie în el !

— Atunci, înseamnă că încearcă să-i amăgească pe alții și să se amăgească și pe sine.

— Nu, e sincer, tragic de sincer. Trebuie neapărat să faci cunoștință cu el...

Françoise îl luă de mînă și adăugă :

— Vreau ca oamenii care-mi plac să-ți placă și ție.

Patrick schiță un zîmbet de recunoștință, dar nu scoase nici un cuvînt. Françoise se uita la el și peste chipul lui, ca o imagine suprapusă, îl vedea pe Alexandre Kozlov, învăluit în fum, vorbind și tot vorbind... Ce locuință proastă avea ! Cine îi gătește oare ? E totuși impresionant să vezi un om la vîrsta asta atît de legat sufletește de mama lui ! E un contrast ciudat între scepticismul vorbelor sale și căldura vie ce se putea ghici, clipă de clipă, îndărătul lor. Atitudinea lui zeflemistă, neîncrezătoare, semeață, nu e oare o formă de pudoare ? Ce-o fi discutînd cu Frédéric Massart acum, cînd ea se află aici, în atmosfera obișnuită și calmă a unei dragoste împărtășite ? Patrick îi întinse caietul și întrebă :

— Vrei să-mi pui cîteva întrebări-încuietoare ? De la pagina 50 la pagina 75.

Caietul cu coperțile de pînză cerată neagră, scrisul minuscul al lui Patrick (folosea o cerneală verde), două mîini întinse pe măsuță — astea toate-s adevărate, sînt poate chiar singurul lucru adevărat pe lume ! Françoise avu impresia că a ieșit din nou pe drumul drept după ce rătăcise pe niște poteci care nu duceau nicăieri. O cuprinse o nevoie de afecțiune.

— Hai ! dă-i drumul, spuse el. Sînt gata.

La prima întrebare pe care i-o puse, el răspunse fără nici o greșeală, cuvînt cu cuvînt, ca în caiet. O satisfacție plină de superioritate îi strălucea în dosul ochelarilor. Françoise îl lăudă pentru memoria lui și continuă să-i pună întrebări, cu sîrguință și plictiseală.

XII

Cu degetele încleștate pe stilou, Jean-Marc scria cît mai repede cu putință dar, din cînd în cînd, copleșit de elocința profesorului, se mai oprea în mijlocul unei fraze

pentru a o nota din zbor pe următoarea. Pînă la urmă se resemnă și renunță să mai țină pasul. În definitiv, chiar dacă-i va lipsi vreun paragraf, va găsi el legătura în cursurile multigrafiate. Își îngădui un minut de răgaz. De sus, din ultimul rînd al amfiteatrului, vedea sub el o mare de capete regulat etajate. Nuanțele lor se opuneau ca niște gheme de lînă pe rafturile unei mercerii. Cam tot atîția băieți cît și fete. Locurile de trecere erau înțesate cu servicte, cărți, impermeabile mototolite. Cursul de drept civil atrăgea întotdeauna multă lume. Era cald, înăbușitor. Deformat de difuzoare, glasul oratorului căpăta rezonanțe profetice :

— Noțiunea de contract real este, în dreptul francez modern, foarte diferită de cea acceptată în dreptul roman...

Jos, pe o estradă de piatră albă, în spatele unei mese imense demnă de banchetele unor eroi wagnerieni, profesorul de drept civil, Antonin Mérignac, minuscul, în robă neagră cu epitogă roșie, lungea gîtul și ridica glasul. În fața lui, tija suplă a unui microfon, în echilibru pe coada ei, încremenise cu capul întins înainte, aidoma unui șarpe vrăjit. Lumina electrică ce se revărsa din tavan prin niște ferăstruici scotea în relief modernismul geometric al sălii. Totul, în această clădire nouă a Facultății de drept din rue d'Assas, unde se țineau cursurile anului doi, era gigantic, artificial, necesar și lipsit de suflet. Jean-Marc prefera, din punct de vedere sentimental, vechea clădire a facultății, cu coridoarele ei întunecate și sălile prăfuite, dar recunoștea că aici, mai mult decît oriunde, aveai sentimentul că aparții lumii de mîine. Didier Coppelin, care ședea lîngă el, își îndreptă brusc șira spinării și oftă :

— Nu mai pot ! Vorbește prea repede !

Își dezmorțea degetele amenințate de un cîrcel. Mulți studenți renunțaseră să țină pasul. Unii chiar citeau ziarul sau dezlegau cuvinte încrucișate. În general, fetele erau mai rezistente. Cu spinarea încovoiată și mîna sprintenă, înnegreau pagină după pagină, așa cum ar fi tras la mașină.

— Sînt formidabile ! bombăni Jean-Marc. Dacă le-ar ajuta măcar la ceva, mai tîrziu !...

Vorbise prea tare. Cîteva capete se întoarseră. Se auziră cîţiva „sst !" repede acoperiţi de şuvoiul formulelor juridice care se revărsa dinspre catedră spre băncile amfiteatrului. În sfîrşit, difuzoarele începură printre pîrîituri să împroaşte peroraţia. Răsunară cîteva aplauze anemice. Antonin Mérignac părăsi estrada, precedat de un aprod şchiop. Numaidecît, şirurile bine rînduite ale auditoriului se destrămară. Un vuiet de conversaţii şi de tîrşîituri umplu amfiteatrul în timp ce, din toate părţile, scaunele rabatabile pocneau ridicîndu-se.

Cei mai mulţi dintre studenţi ieşeau în hol pentru a fuma o ţigară pînă la începerea cursului următor. Jean-Marc şi Didier rămaseră pe locurile lor ca să fie siguri că nu le vor pierde. Zece minute pauză. Ici şi colo, în locurile de trecere, se formau grupuri, tineri discutau, rîdeau, schimbau notiţe ; la capătul unui rînd, o fată şi un băiat îmbrăţişaţi se clătinau pe picioare, sărutîndu-se cu foc, în indiferenţa generală.

— A pipăit-o în tot timpul cursului, spuse Jean-Marc. Să fi fost măcar ceva de capul ei, dar e nasoală !

— Găseşti ? spuse Didier. Capul, da, dar corpul...

— Şi corpul ! Ia uită-te mai bine la ea.

O examinară amănunţit. Apoi, trecură la alte fete. După un tur de orizont imparţial, recunoscură că nivelul mediu era onorabil. În orice caz studentele de la drept lăsau cu mult în urmă fetele de la celelalte facultăţi. Deodată Didier întrebă :

— Eşti îndrăgostit de Micky ?

— Ce, ai căpiat ! exclamă Jean-Marc. Pentru mine, Micky e doar... cultură fizică !

— Prefer aşa ! M-am cam temut pentru tine în seara ceea !

— Nu mă cunoşti ! spuse Jean-Marc.

Rîse cu răceală dar îşi reproşă îndată asprimea. Avea oare dreptul s-o dispreţuiască pe Micky şi să recurgă totodată la serviciile ei de fiecare dată cînd dorinţa îl mistuia ? Sigur că da ! De ce nu ? Taică-său l-ar fi aprobat. Jean-Marc era mîndru că priveşte, ca şi el, femeile cu sînge rece. Între ambele sexe, orice gest, orice cuvînt e zadarnic dacă nu duce la dragostea fizică.

Studenții se întorceau în sală. În mai puțin de două minute, toate locurile fură din nou ocupate. Pe estrada puternic luminată își făcu apariția profesorul de drept administrativ care, întîmpinat de un plescăit de aplauze, își începu cursul.

Timp de o oră, Jean-Marc își lăsă peniță să lunece mașinal pe hîrtie. Profesorul vorbea despre actele de guvernămînt „care nu au nici caracter legislativ și nici caracter jurisdicțional", iar el se gîndea la fete, la prieteni, la tatăl lui, la viitor... Învălmășeala care se iscă la sfîrșit îl surprinse în plină visare. Urmînd șuvoiul colegilor, se pomeni împreună cu Didier în marele hol de la intrare unde o mie de capete pluteau, se învîrteau între stîlpii pătrați și negri. Ici-colo, cîțiva studenți plictisiți citeau anunțurile cu oferte de serviciu prinse cu pioneze pe niște panouri sau afișele promițătoare ale Corporației studențești și ale U.N.E.F.[1]-ului. „Vă sugerăm... Ajutor pentru vacanțele dumneavoastră... Restaurant universitar... Răscumpărarea cursurilor multigrafiate... Securitatea socială... În vizorul ceasului electric de pe perete, cifrele se schimbară brusc : ora 11 și 50.

— Mergem la *Soufflot* ? propuse Didier.

Traversară stația de parcare a facultății. Posesorii de motorete și de mașini se agitau în fața vehiculelor lor, la picioarele fațadei sobre, toată numai sticlă și metal. Era rece și uscat. Dacă treci prin grădina Luxembourgului, în cinci minute ajungi în Boul'Mich'[2]. Ce plăcut e să mergi cu pași mari, alături de un prieten, pe aleile pustii. Fără pușți care să ți se încurce printre picioare. Îndărătul copacilor goi, lungi întinderi drepte, grupuri statuare din piatră, un bazin, palatul... În cafeneaua din rue Soufflot, Jean-Marc și Didier regăsiră învălmășeala obișnuită : fete și băieți îngrămădiți, vorbind, fumînd, rîzînd, răsfoind cărți, bînd cafea sau suc de fructe. Un domeniu aparte, o enclavă, o „rezervație" studențească. Deși se prefăcea că disprețuiește acest gen de întruniri, Jean-Marc simțea ca o obligație morală nevoia de a se arăta, din cînd în cînd.

---

[1] *U.N.E.F. — Union Nationale des Etudiants de France* — Uniunea Națională a Studenților din Franța.

[2] Prescurtarea pentru Boulevard Saint-Michel — centrul cartierului latin.

la *Soufflot*. Îi zări, pe o banchetă, în fundul sălii, pe **Julien Prélat** și pe Maurice Nicot care-i făceau semn și își croi drum pînă la ei. Se strînseră ca să-i facă loc să șadă împreună cu Didier. La masa alăturată, două fete înghesuite din cauza lor, protestară. Nimeni nu le lua în seamă : erau serbede și blegi ca niște moluște. Julien Prélat care chiulise de la cursurile de drept administrativ și civil, întrebă :

— A fost interesant ?

— Administrativul, da, răspunse Didier. Ni s-a explicat teoria actelor de guvernămînt. E nemaipomenită această justificare a ilegalității invocîndu-se rațiunea de stat !

Jean-Marc regretă că nu ascultase cursul cu mai multă atenție. Totuși înțelese foarte repede despre ce era vorba și își putu da părerea cu o voce sigură. Era pentru o strictă legalitate în orice împrejurare, fie că e vorba de stat sau de particulari. Făcură cîteva aprecieri amare asupra incapacității și ușurinței celor care conduc statul. Se pare că ajungînd la putere, orice individ care, în viața de toate zilele, se dovedește inteligent, clarvăzător, cult își pierde deodată bunul simț. Ce mai încolo-încoace, politica e o mocirlă infectă. Franța e coruptă. Trebuie primenite toate instituțiile. Pentru a mai înveseli discuția, Maurice Nicot cită ultimele glume apărute în *Le Canard enchaîné*. Julien Prélat le găsi atît de hazlii încît și le notă într-un carnețel. El nu rîdea, ci necheza, lătra de bucurie. Jean-Marc se simți jenat de această atitudine. E băiat bun dar cam mărginit, își spuse el încă odată cu o afectuoasă severitate. Deși îi era tare foame, se lăsă dus de cei trei prieteni la restaurantul universitar în loc de a lua masa acasă. Erau toți trei înscriși la „Mabillon".

După o masă atît de frugală și de rapidă încît stomacul nu se prea resimți, se întoarseră toți patru la „Soufflot" și se cinstiră cu cîte un sandviș și o cafea. Vînzătorul ziarului *Le Monde* sosi tocmai atunci. Era un personaj tradițional, care avea dreptul la respectul tuturor consumatorilor. Însuși faptul de a-i cumpăra ziarul dovedea un înalt nivel intelectual. Într-o clipită, aceeași gazetă își desfășură aripile pe toate mesele. Jean-Marc aruncă o privire plictisită asupra editorialului, trecu la rubrica spectacole-

lor și declară că el tare ar avea chef să vadă *Șiretul de mătase*, filmul acela japonez despre care de șase săptămîni vorbește tot Parisul. Mai rula și acum nedublat, la *Studio Médicis* dar s-ar putea să fie scos de pe afiș dintr-o zi în alta. Ce-ar fi să meargă cu toții, pe la ora patru ? Ar putea trece înainte pe la bibliotecă pentru a pregăti lucrările practice pentru marțea viitoare iar de acolo... Maurice Nicot se eschivă : avea întîlnire cu o fată. Julien Prélat și Didier Coppelin acceptară.

Asistentul de lucrări practice le dăduse să studieze o serie de hotărîri asupra răspunderii funcționarilor de stat. Biblioteca, luminoasă, liniștită, bine încălzită, era pe jumătate goală. Se instalară toți trei la aceeași masă unul lîngă altul și își completară fișele. Peste un sfert de oră, cînd numerele locurilor lor se aprinseră pe tabloul luminos din fundul sălii, se duseră să-și ia cărțile cerute. Aplecat asupra *Principalelor Hotărîri ale Jurisprudenței administrative*, Jean-Marc își lua notițe și le confrunta cu informațiile pe care Didier le extrăgea dintr-un tratat de contencios. Julien Prélat citea *Le Monde*. La patru fără zece, anunță :

— E timpul s-o întindem ! Căci altminteri *Șiretul de mătase* ne trece pe lîngă nas !

Și izbucni în rîs, crezînd că a spus o vorbă de duh.

Se repeziră spre ieșire, urcară treptele în goană și se izbiră de aerul rece și transparent al străzii.

— Aoleu, o să facem piroane ! spuse Julien Prélat ridicîndu-și gulerul de la impermeabil.

Porniră cu pași mari, strecurîndu-se printre grupurile de trecători, coborînd de pe trotuar pentru a o lua înaintea pietonilor care mergeau prea încet, alergînd de îndată ce se ivea un spațiu liber în fața lor. În piața Edmond-Rostand dădură de o mare îngrămădeală. Niște studenți de la Belle-Arte cîntau din cornete cu piston, înconjurați de o ceată de prieteni veseli. Două mașini care se ciocniseră ușor blocau circulația. Un conductor de autobuz îl bestelea, de la înălțimea scaunului său, pe un șofer de taxi care-și scotea capul prin portieră pentru a-i răspunde. Și, dincolo de geamurile cafenelelor, într-un acvarium de fum și de lumină cu neon, pluteau chipuri tinere.

— Hai, mai iute, mai iute ! repeta Jean-Marc, că pierdem începutul !

Ajunseră în fața cinematografului cu sufletul la gură. Casierița îi liniști : rula abia desenul animat. Călăuziți de plasatoare, se furișară într-o sală întunecată, arhiplină, supraîncălzită, care clocotea de rîsete ca o oală pe foc. Doar un fotoliu, chiar în fața ecranului, și două strapontine pe la mijlocul sălii mai erau libere.

— Acum, la pauză, o să puteți schimba locurile ! le șopti plasatoarea, primindu-și bacșișul.

Julien Prélat, care era miop, acceptă locul din rîndul întîi și se îndepărtă, singur, în întuneric pe cînd ceilalți doi ocupau strapontinele. Jean-Marc, care ședea în spatele lui Didier pe un scăunel tare ca piatra, își dădea silința să urmărească alergăturile unui omuleț cu capul mare care umbla pe marginea unei prăpăstii. Deodată, omulețul se prăvăli în gol și începu să plutească, mantaua deschizîndu-i-se în formă de parașută, în mijlocul unui stol de păsări. Se aprinse din nou lumina. Lui Jean-Marc i se făcu poftă de o înghețată de ciocolată și se lăsă într-o rînă, ca să scoată mărunțiș din buzunar. În clipa aceea observă, cu trei rînduri mai în față, spre dreapta, o ceafă vînjoasă, niște umeri pătrați pe care-i cunoștea bine. Tatăl lui ? Nu, o fi cineva care-i seamănă ! Ba nu, el e ! Ce-o fi căutînd, singur, în sala asta ? Jean-Marc se sculă în picioare și strapontina se ridică, pocnind, în spatele lui.

— Ce vrei ? îl întrebă Didier întorcîndu-se.

— Nimic, nimic, mormăi Jean-Marc.

Tocmai observase alături de tatăl lui o tînără femeie care-i șoptea ceva la ureche. Imposibil să deslușească trăsăturile feței care i se prezenta din profil dar cu trei sferturi spre ecran. În orice caz, nu era Charlotte. Jean-Marc se așeză la loc, nedumerit. Didier cumpără două înghețate de ciocolată. Le mîncară în tăcere, în timp ce pe ecran se perindau imagini publicitare văzute de o sută de ori și care nu mai amuzau pe nimeni.

Se stinse lumina, apărură literele japoneze ale generic-ului. Aplecîndu-se puțin spre dreapta, Jean-Marc putea zări, într-o penumbră cu reflexe de zăpadă, cele două siluete negre, misterios asociate. Îi venea greu să urmărească intriga. Actorii jucau cu o încetineală solemnă,

O fată cu ochi migdalați și cu chipul de porțelan era chinuită de trei frați care vroiau s-o vîndă unui boier bogat, mustăcios și depravat, în timp ce ea era îndrăgostită de un frumos samurai imberb. Imaginile erau de o puritate impresionantă. Fiecare peisaj semăna cu o stampă. Dialogul ciripitor, tradus din cînd în cînd în subtitluri, sporea impresia de înstrăinare poetică ce se desprindea din această operă. Jean-Marc ar fi vrut să savureze cele mai mici nuanțe ale unui spectacol atît de original, dar urmărind conflictul în care erau angrenate personajele fictive de pe ecran — lacrimi, mîini răsucite, lovituri de sabie și cavalcade prin vijelie — gîndu-i era mereu la cele două ființe reale care, la zece pași de el, trăiau o aventură despre care nu știa nimic. „Femeia asta e metresa tatălui meu ! Căci altfel de ce-ar merge cu ea la cinema ? Personal, mă doare-n cot ! Găsesc chiar că e destul de amuzant ! Dar Charlotte... De cît timp o înșală oare ? E într-adevăr un tip cu totul deosebit !“ Samuraiul optă pînă la urmă pentru soluția foarte onorabilă a harachiriului. În fața acestui chip convulsionat, Jean-Marc fu cuprins de acea groază surdă pe care o încerca întotdeauna la vederea suferințelor fizice. Se făcu iar lumină în sală, ecranul apăru din nou alb, imaculat, spălat de ultimele miraje, fără nici o memorie, gata să servească din nou ca fundal altor vedenii. Cîțiva spectatori aplaudară.

— Formidabil ! exclamă Didier ridicîndu-se. Ei, ce zici ?

— Da, bîigui Jean-Marc, e foarte frumos !

În primul moment se gîndi să iasă din sală cît mai repede ca să nu se pomenească nas în nas cu taică-său. Apoi se răzgîndi. Curiozitatea îi dădea ghes. Nemișcat la marginea rîndului său, lăsă să treacă valul de spectatori care se scurgeau spre ieșire. În sfîrșit, cei doi ajunseră în dreptul lui. Femeia mergea înainte. Era foarte tînără, mărunțică, roșcovană, cu un nas scurt, o falcă mare și ceva obtuz în privire. „E absurd ! își spuse Jean-Marc. Charlotte e mult mai bine decît ea !“ În clipa aceea privirile li se încrucișară. Ceva rapid, teribil și totodată plăcut, ca o lovitură de coasă de-a curmezișul pieptului. Chipul lui Philippe se înăspri.

— Ah, erai și tu aici ? murmură el.

— Ți-l prezint pe prietenul meu Didier Coppelin, spuse Jean-Marc. Tatăl meu...

Se aștepta să vadă măcar o umbră de stînjeneală pe figura masivă și viu colorată a tatălui său. Dar Philippe zîmbi cu o dezinvoltură automată și spuse :

— Ce film frumos, nu-i așa ?

Se îndepărtă și o ajunse din urmă pe necunoscută, lîngă ieșire. Jean-Marc îl urmări cu o privire admirativă. „La largul lui pînă și în rahat !" se gîndi el. Julien Prélat se alătură prietenilor tot bodogănind :

— A fost cam nasol, nu-i așa ?

Ieșiră ultimii. Afară, Jean-Marc îl văzu de cealaltă parte a străzii pe taică-său care-i făcea un semn prietenos cu mîna și deschidea portiera mașinii. Femeia se vîrî înăuntru. Zece secunde mai tîrziu, mașina era plecată. Didier Coppelin și Julien Prélat propuseră să se întoarcă la *Soufflot* dar Jean-Marc îi invită la el să bea un pahar. Era nerăbdător să se vadă acasă de parcă l-ar fi așteptat și acolo vreo surpriză.

Încă din prag, înțelese că totul e în ordine. În salon, Charlotte bea ceaiul împreună cu prietenele ei, Brigitte și Olympe. Pe chipurile lor era întipărită o expresie de surîzătoare lîncezeală. Jean-Marc făcu prezentările. Charlotte îl cunoștea pe Julien Prélat, dar pe Didier Coppelin îl vedea pentru prima oară.

— Beți o ceașcă de ceai ? îi întrebă ea.

Refuzară jenați și rămaseră în picioare, lîngă ușă. Timiditatea lor îl surprinse pe Jean-Marc. Ce anume îi impresiona într-atît — prezența acestor trei femei atît de sigure de ele sau decorul prețios al salonului ? Brigitte, care făcuse pe vremuri doi ani de științe juridice, le puse cîteva întrebări despre programa de licență și evocă propriile ei amintiri cu un farmec deosebit. Olympe, mai blondă și mai fandosită decît oricînd, vorbi despre fratele ei mai mic care studia Științele Politice. După zece minute de conversație deșartă, Jean-Marc își antrenă prietenii în camera lui. Acolo, îi servi cu whisky (trecînd prin sufragerie luase sticla, din dulap) și puse la picup *Sonata pentru pian și vioară* de César Franck. Tolănit într-un fotoliu, cu paharul în mînă, Julien Prélat spuse :

— Trebuia să rămînem ! Blonda e grozavă !...

Această apreciere nu-l miră pe Jean-Marc. Lui Julien nu putea să-i placă decît Olympe, cea mai superficială din cele trei. Insista :

— N-arată prea bătrînă ! Cîți ani o fi avînd ?

Nici un cuvînt despre Charlotte ! Jean-Marc zîmbi cumpătimitor și își spuse că Julien devine din ce în ce mai puțin simpatic. „Ar trebui să am curajul să termin odată pentru totdeauna cu prietenia asta" se gîndi el. Pînă și conversația lui Didier i se păru deodată plicticoasă. Se bucură cînd, la ora șapte, amîndoi plecară.

Cînd rămase singur, Jean-Marc se aruncă pe divan, aprinse o țigară și își aținti privirea spre o crăpătură din tavan care, dintotdeauna, îl îndemnase la visare. Tatăl lui și femeia aia roșcovană — descoperirea asta îl năucise ! Așadar poți trăi ani de zile alături de o ființă fără să bănuiești măcar că o parte din ea — cea mai importantă — rămîne nevăzută ca baza acelor aisberguri din care patru cincimi sînt scufundate în apă. Sumedenia de convenții sociale nu servesc decît ca să ascundă brutalitatea, nedreptatea, poftele care determină existența tainică a indivizilor. Trebuie să fii idiot ca să crezi într-un zîmbet, într-o promisiune, într-o strîngere de mînă... „Și în jungla asta va trebui să-mi croiesc un drum ! Voi avea oare puterea necesară ?" Luă o carte de drept, o răsfoi, subliniind din cînd în cînd cîte o frază cu creionul roșu. De jur-împrejur, camera-i era luminoasă, tihnită, cu tapetul ei gri-bleu și mobilele stil Charles X, cam severe, puțin prea țepene. Cursurile multigrafiate se aliniau într-o ordine desăvîrșită pe birou. Nici o carte nu zăcea în afara rafturilor micii biblioteci cu geamuri. Ar fi vrut ca și viața să-i fie tot atît de bine rînduită ca această cameră. Deodată, își trase picioarele oblic și se așeză pe marginea divanului. Venea cineva. Ușa se deschise. Philippe intră, luă un scaun, îl sluci și se așeză călare pe el. Cu brațele încrucișate pe spetează, își privea fiul cu insistență.

— Învățai ? îl întrebă el.

— Da, oarecum, răspunse Jean-Marc.

— Ei, ce spui despre film ?

— E frumos și în același timp plicticos !

— Asta-i și părerea mea. E artă, artă adevărată, dar greu asimilabilă pentru noi, europenii. Ah, apropo, voiam să-ți spun : nu m-ai văzut la cinema, ai înțeles ?... Contez pe tine !

Jean-Marc își reținu un zîmbet. În timp ce se prefăcea mirat, o bucurie meschină pîlpîia ușor în el. Avea impresia că se răzbună pe taică-său care-l silise cîndva să privească niște răniți sîngerînd pe margineà drumului.

— Cum asta, nu te-am văzut la cinema ? întrebă el cu o candoare exagerată.

— Păi da ! mormăi Philippe. Ai văzut doar că nu eram singur !

— Ei și ?

— N-aș vrea să fiu nevoit să mă justific față de Charlotte.

— Ah, da, asta-i, oftă Jean-Marc. Dacă-i așa, bineînțeles, n-am să spun nimic !

Lăsă să treacă cîteva clipe și apoi, luîndu-și inima-n dinți, întrebă :

— Dar cine-i femeia ceea ?

— O fată încîntătoare, spuse Philippe ridicîndu-se în picioare. Nu strălucește prin deșteptăciune dar e proaspătă, nostimă, drăgălașă ! E atît de rară, în zilele noastre, drăgălășenia ! Cînd sînt cu ea, nu mă plictisesc niciodată...

— Dar Charlotte ?

— Charlotte ! Charlotte e Charlotte ! N-are nici o legătură cu povestea asta !

— Dar dacă ar afla ?

— De unde vrei să afle ? O respect prea mult ca să nu iau toate măsurile de precauție !

— O respecți doar ?

— O respect și o iubesc.

— Dar pe cealaltă ?

— Mă băiete, nu confunda dragostea și plăcerea. Cu Charlotte sînt căsătorit de cinci ani și e firesc să-și fi pierdut pentru mine farmecul noutății. Ai să înțelegi și tu cînd ai să ajungi la vîrsta mea. Fiecare pornește în viață cu idei frumoase despre onoare, încredere, fidelitate, și își dă seama foarte repede că spiritul propune și corpul dispune. Adu-ți aminte ce ți-am spus, zilele trecute, în mașină : trebuie să fii idiot sau pe jumătate impotent,

ca să te consacri unei singure femei. O femeie iubitoare se poate mulțumi cu un singur bărbat care întruchipează pentru ea toți masculii din lume. dar un bărbat iubitor trebuie să meargă din femeie în femeie dacă vrea să guste din plin farmecul feminității. Există, dealtfel, între toate femeile schimburi de radiații care fac ca frumusețea uneia să sporească frumusețea celeilalte. În felul acesta, nici una din ele nu e întru totul înșelată cînd o părăsești. N-o reneg pe Charlotte cînd o neglijez. Dimpotrivă, de fiecare dată cînd mă întorc la ea, o îmbogățesc cu un reflex a cărui sursă n-o cunoaște. Îi dăruiesc ceea ce am primit altundeva ! Infidelitatea, la bărbați, e o exigență cît se poate de firească pe cînd, la femei, e o perversiune. Bărbatul infidel își ia un concediu, pe cînd femeia infidelă săvîrșește o crimă împotriva dragostei !

Tulburat de violența acestei ieșiri, Jean-Marc constată o dată mai mult că tatăl lui îl întoarce ca pe o mănușă. Oricît îl critica în lipsă, de cum se afla în prezența lui recunoștea că are dreptate.

— În fond, tată, tu nu respecți femeile ! spuse el.

— Cum vrei să respecți ceea ce dorești ? Putem admira un tablou, o statuie, pentru că sînt obiecte fără utilitate practică. Dar dacă ar deveni deodată comestibile și, prin urmare, necesare vieții noastre, nu le-am mai admira, le-am dori pur și simplu. Așa se întîmplă și cu femeile. Sînt creaturi prefăcute, slabe, frivole, mincinoase. bolnave. Dar nu ne putem lipsi de ele. Numai pederaștii iubesc femeile pentru ele însele. Noi însă nu facem parte din soiul ăsta, nu-i așa ?

Și apăsă ușor cu pumnul pe fruntea fiului său. Jean-Marc simți această masă osoasă și caldă atingîndu-i capul. Ca și cum taică-său l-ar fi însemnat cu pecetea lui. Îl cuprinse un sentiment de descurajare. Avea totul de învățat. Marcédès bătu la ușă și anunță că cina e servită.

La masă, lui Jean-Marc i se păru că taică-său e mai vesel ca de obicei. Voia probabil să-i dea fiului său o lecție de dezinvoltură. Demonstrația continua. Întîi teoria, acum practica. Charlotte își asculta soțul care vorbea despre afaceri,. despre întîlnirile pe care le avusese în cursul zilei, fără a bănui cum minciunile se împleteau cu realitatea. Credulitatea tinerei femei îl mișcă pe Jean-

Marc. Era fragilă, candidă, aproape diafană în capotul ei roz. Mînecile-i evazate lăsau să i se vadă brațele goale pînă la cot. Îi era aproape milă de ea. Apoi își spuse că nu-i de plîns de vreme ce nu știe nimic. Secretul care-i lega de tatăl lui îi stîrnea un amestec de jenă și de mîndrie. Ca să arate clar că-i face jocul, declară pe un ton calm :

— Am văzut azi după-amiază *Șiretul de mătase*.

— E chiar așa bun după cum se spune ? întrebă Charlotte.

— E splendid ! Splendid și totodată greu suportabil !

— Philippe, trebuie neapărat să vedem filmul ăsta ! spuse ea întorcîndu-se către soțul ei.

— Ah ! nu ! exclamă el rîzînd. Nu pot suferi asemenea opere capitale de care spectatorul se apropie cu evlavie încercînd să se convingă că plictiseala lui e una din formele emoției artistice !

— Ei bine, atunci am să merg fără tine, cu Brigitte.

Philippe luă mîna soției sale și o sărută ușor :

— Ești supărată pe mine ?

Jean-Marc observa cu atîta încordare această comedie încît uitase chiar de mîncarea din farfurie. Cuplul pe care îl alcătuiau tatăl lui și Charlotte i se părea agățat într-un echilibru instabil, deasupra golului. Un ansamblu de iluzii, de imposturi, de reticențe înșelătoare sprijineau anevoie acest edificiu. Și povestea asta ținea de ani de zile ; va ține probabil așa, pînă în ziua cînd taică-său va îmbătrîni și se va sătura de aventuri ; atunci el și nevasta lui vor intra, cu capul sus, în legenda căsniciilor unite.

— Nu mănînci ? întrebă Charlotte.

— Nu, bîigui Jean-Marc. Nu mi-e foame.

Se lăsă pe spetează scaunului. I se pusese un nod în gît. Sila de viață i se urca în gură cu un gust de fiere. Mercédès schimbă farfuriile și servi brînza. Clinchet de cuțite, de furculițe, gîlgîitul șopotitor al vinului curgînd în pahare, o încîlcire de vorbe deșarte :

— Încă puțin ?

— E foarte bun !

— După părerea mea, celălalt era mai bun... Ba da, cel de alaltăieri !...

Conversația zumzăia în jurul lui Jean-Marc fără să-l atingă. Acum Françoise încerca să-i explice lui Daniel că o călătorie de studii în U.R.S.S. ar fi fost pentru el mult mai utilă și mai interesantă.

— Ah, ce toantă poți fi, mă fato ! bombănea Daniel. Dacă plec în Coasta de Fildeș, e pentru că vreau să dau de ființe primitive, pricepi ?... Primitive din cap pînă-n picioare !... După cîte știu, nu găsești așa ceva nicăieri în Europa.

— Dar Grecia, nu te-ar tenta ? insista Françoise. Ai veni cu noi ; ar fi plăcut !...

— Eu nu caut să fac lucruri plăcute, ci lucruri folositoare, importante !...

„Da, e adevărat, am un frate, o soră, se gîndi Jean-Marc, totul e de o banalitate covîrșitoare !"

În timpul desertului, Charlotte și Philippe se angajară într-o discuție mondenă. Charlotte avea de gînd să dea pînă la sfîrșitul lunii cel puțin patru dineuri pentru a întoarce unele invitații. Philippe, obosit, cerea o eșalonare mai rezonabilă. Ea nu se dădu bătută. El cedă mormăind. Jean-Marc își spuse că deseori, într-o căsnicie, învingătorul nu este acela pe care-l arată aparențele.

XIII

În luna martie, Philippe făcu numeroase călătorii în Belgia și în Anglia. Nu lipsea, de fiecare dată, decît o zi sau două, dar acest du-te-vino întrerupea mereu viața obișnuită a casei. Jean-Marc era convins că taică-său își lua metresa cu el în toate aceste deplasări. Cînd Charlotte spunea, oftînd : „Philippe se omoară cu munca !" îl durea în suflet pentru ea. O însoți de două ori la teatru și de două ori la niște expoziții de pictură. Dar niciodată nu mai regăsi, alături de ea, atmosfera de tainică înțelegere din seara aceea cînd fuseseră numai ei amîndoi la bar, după concert. Poate unde știa că taică-său o înșală ? Fără să vrea, se gîndea la ea ca la o victimă. De aceea își pierdea în ochii lui o parte din prestigiu. Într-o seară,

întorcîndu-se de la un spectacol la Comedia-Franceză intraseră să bea ceva la *Lipp*. Stînd la masă lîngă ea, Jean-Marc o examina cu obiectivitate și îi găsea un aer obosit. Rochia asta albastru-închis n-o prea avantaja. Nu-și pusese nici o bijuterie. Neglijență sau exces de simplitate ? În orice caz, era păcat ! Ca să iasă cu ea la teatru, refuzase să meargă la o întrunire cu băieții, acasă la Didier Coppelin. Acum îi părea rău. Cînd era cu Didier, avea întotdeauna impresia că-și îmbogățește mintea. Cea mai neînsemnată dintre discuțiile lor era o adevărată gimnastică intelectuală care le stîrnea amîndurora un sentiment de însuflețire și de satisfacție. Nici pomeneală de așa ceva cu Charlotte ! Poziția unuia față de celălalt, diferența de vîrstă, obiceiurile statornicite, toate îi împiedicau să-și vorbească deschis. Nici o clipă nu reușea să uite că e nevasta tatălui său. Văzîndu-se alături de ea într-o oglindă din cafenea, constatase iritat că formează un cuplu nepotrivit. El părea desigur prea mare ca să treacă drept fiul ei, și prea tînăr ca să-i fie amant. Și totuși oamenii care nu-i cunoșteau se opreau probabil la această din urmă ipoteză. I se părea că toți clienții de la *Lipp* își ațintesc privirile asupra lor. Charlotte se purta însă cu obișnuita-i dezinvoltură. Veselă, vorbăreață, rîdea la cel mai mic prilej și pretindea că nu-i este deloc somn. Oare ca să nu-l pună la cheltuială comandase numai o sticluță de apă minerală Perrier cu o felioară de lămîie ?

Cînd ajunse acasă, Jean-Marc își spuse că aceste ieșiri în oraș erau cu siguranță mai distractive pentru ea decît pentru el. Nu se simțea în largul lui cînd erau împreună, își irosea timpul. Ca o reacție, simți dorința să reia prietenia cu Valérie de Charneray, pe care o neglijase în ultimele săptămîni. Îi telefonă ; deși era foarte prinsă, îi dădu totuși întîlnire pentru duminica următoare, pe la unsprezece, la manejul Legouvé din Neuilly; îi făgăduia că nu-l va lăsa să aștepte prea mult ; o va putea vedea cînd se va întoarce de la o plimbare călare...

Călăreții se înapoiară în grup, la ora stabilită, săltînd și gîfîind, pe niște cai mari și blajini. Valérie coborî cu agerime, își bătu ușor iapa pe greabăn și o duse în grajd. Apoi se întoarse la Jean-Marc care o aștepta, rezemat de

una din barierele manejului. În costum de călărie, Valérie părea mai măruntă, mai subțirică decît de obicei. Cascheta-i de jocheu din catifea neagră îi stătea bine la părul ei blond dar pantalonii de călărie îi făceau fundul mare. Își biciuia pulpa piciorului drept cu cravașa. Obrajii îi erau trandafirii, ochii strălucitori.

— A fost formidabil ! spuse ea. Ar trebui și tu să călărești ! Papa mi-a promis că-mi cumpără o iapă tînără cînd împlinesc douăzeci și unu de ani. Dar voi încerca să-l conving să mi-o cumpere cînd împlinesc nouăsprezece ! Ce-i în mînă, nu-i minciună, nu-i așa ?

Intrară într-o cabană de bîrne care servea drept bar pentru clientela manejului. Valérie se prăvăli cu picioarele crăcănate într-un fotoliu de piele. „De ce oare fetele care poartă pantaloni nu pot rezista tentației de-a adopta atitudini băiețești ?" se gîndi Jean-Marc agasat. Apoi, scoțîndu-și cascheta, fata își scutură părul și-și făcu ușor vînt. Comandară două scotchuri.

— *On the rocks* [1], preciză Valérie.

Și, întorcîndu-se spre Jean-Marc, adăugă :

— Ei, ce mai e cu tine ? Papa mi-a spus că te-a văzut săptămîna trecută, nu mai țin minte unde, la teatru mi se pare, cu o femeie foarte frumoasă !

Jean-Marc ridică din umeri :

— Ei aș ! Eram cu mama mea vitregă !

— Ah ! deci asta e !

— Ce să fie ?

— Nimic... nimic...

Era furios. De ce Valérie făcea mutra asta de parcă ar ști ea despre ce este vorba ? Niciodată n-o să mai iasă în oraș cu Charlotte.

— Ești un trădător nesuferit ! spuse fata.

— Am avut mult de lucru la facultate.

— Puteai totuși să găsești o clipă liberă și să dai un semn de viață ! Am vrut în cîteva rînduri să-ți telefonez ca să te invit la niște serate simpatice, apoi mi-am zis : Nu ! Așa îi trebuie !... Știi că l-am văzut deseori pe Michel Gattigny în ultima vreme !

— Ah, vițelul ăla !

[1] Cu gheață (engl.).

— N-are nici frăgezimea și nici albeața acestui patruped ! observă Valérie.

Jean-Marc își aminti de băiatul acela grăsuț, oacheș, brutal, taciturn și izbucni în rîs :

— Asta da, poți să mai zici o dată...

— Și totuși dansează dumnezeiește !

Era evident că Valérie voia să-i atîțe gelozia. Iar el se lăsa antrenat, bucuros că ia din nou parte la un joc potrivit cu vîrsta lui.

— Cu alte cuvinte, nu mai ai nevoie de mine ! spuse el.

— Prostule !

Și îi arătă un vîrf de limbă trandafirie. Chipu-i strălucea de sănătate, de tinerețe. Nici un pic de fard pe pielea-i uimitor de albă. Numai buzele păreau înviorate cu puțin ruj. Dar nici de asta Jean-Marc nu era sigur ! Se apropie de ea, încît îi putea respira parfumul care se amesteca cu un miros, abia perceptibil, de cal nădușit. Cînd buzele lor erau cît pe ce să se atingă, Valérie se ridică brusc :

— Mă conduci acasă ?

Obișnuia să procedeze la asemenea „întreruperi de curent", cum le numea ea. Chemară un taxi prin telefon. Valérie locuia pe rue Spontini. Îl lăsă pe Jean-Marc într-un salon cu tapiserii solemne și mobile triste, în timp ce ea se schimba. Cînd se întoarse, crescuse cu patru centimetri — tocurile ! — avea o coafură complicată și un taior de culoarea mușțarului, dintr-o stofă groasă care o cam îngrășa. Ascultară o melodie foarte „dansantă" la picup, schițară doi sau trei pași fără antren și în sfîrșit se prăbușiră în niște fotolii, unul în fața altuia.

— Ești liber sîmbăta viitoare ? îl întrebă Valérie. E o serată formidabilă la Allegra.

Jean-Marc îi răspunse mai întîi că asemenea chestii nu-l mai amuzau, ceea ce era adevărat. De cînd începuse să pătrundă în sfera marilor probleme ale gîndirii, dansul încetase să-l mai intereseze. Totuși acceptă, pe jumătate îngăduitor, pe jumătate emoționat, să se întoarcă la distracțiile tinereții. Pentru a-l pune imediat „în atmosferă", fata începu să-i înșire oamenii „mai deosebiți" pe care îi va întîlni la serata aceea. Fiecare nume avea dreptul la cîte o înțepătură. Își executa numărul obișnuit și rîdea

cu o grimasă de copil răutăcios, în taiorul ei muștar. Acum Valérie îi plăcea parcă mai puțin. Tocmai atunci sosi doamna de Charneray, o femeie uscățivă, exuberantă, pe care Jean-Marc o vedea întotdeauna cu un fior de teamă, atît de mult semăna cu Valérie. În picioare, una lîngă alta, păreau două imagini ale uneia și aceleiași persoane, extrase dintr-o lucrare științifică despre efectele îmbătrînirii. Sărutînd mîna mamei, Jean-Marc se înclină, cu inima strînsă, în fața viitorului fetei. Din fericire, după cîteva fraze mondene, doamna de Charneray se eclipsă. Se făcuse aproape unu. Valérie îl conduse pe Jean-Marc pînă la ușă. Pe palier, îl întrebă :

— Nu mă săruți ?

Și, fără a mai aștepta răspunsul, îi întinse buzele. Cea mai elementară politețe îi cerea să se execute. În timp ce o săruta, îndelung, ea se lipi toată de burta lui unduindu-și șoldurile. Jean-Marc știa că niciodată nu-i va acorda mai mult decît această frecare și îi era ciudă că, fără să vrea, încearcă o plăcere stupidă și deșartă. În spatele lor, ușa era întredeschisă. Cineva putea veni, fie dinspre apartament, fie dinspre scară. Dar acest mic pericol o excita probabil și mai mult pe Valérie. Jean-Marc simți că se plictisește pe această gură lipsită de experiență. Se întrebă de ce tocmai fetele fac întotdeauna primul pas. Se tem oare atît de mult că nu vor fi luate în seamă încît nu lasă bărbaților nici măcar plăcerea — fie ea și iluzorie — de a le cuceri ? Sînt atît de grăbite încît nici nu mai apuci să le dorești ! Se desprinse de Valérie și o ținu cu brațele întinse în fața lui. Avea aerul unei înotătoare care gîfîie de oboseală. Poate că într-adevăr, pentru ea nu era decît un exercițiu sportiv.

— La revedere, spuse el.

Și se repezi jos pe scară.

Cînd se întoarse acasă, pe la unu și douăzeci, era convins că-și va găsi familia la masă și se pregătea să ceară scuze pentru întîrziere ; spre marea lui mirare însă, toată lumea terminase de mîncat. Tatăl lui, Charlotte, fratele și sora erau adunați în salon ca niște călători pe peronul unei gări. Observă că erau îmbrăcați și încălțați ca pentru o plimbare în pădure.

— Te așteptam, mă băiete ! îi spuse tatăl său, furios.

— De ce ? întrebă el.

Charlotte interveni cu glasu-i cumpătat :

— Întrucît am impresia că se face frumos afară, m-am gîndit să ne ducem la *Ferraudière.* Am dormi acolo la noapte şi am pleca înapoi mîine dis-de-dimineaţă. Françoise şi Daniel merg cu noi. Dacă îţi surîde...

— Dar n-a luat masa, spuse Françoise.

— Ei asta, mare lucru ! exclamă Philippe. Că noi mult am mai mîncat !

— Ai nişte şuncă în frigider ! preciză Daniel. Hai, mişcă mai repede !

Jean-Marc nu avea nici un program pentru această după-amiază de duminică dar perspectiva convoiului familial care se pregătea nu-l atrăgea deloc. Totuşi, tocmai cînd era pe punctul de a refuza, întîlni privirea tatălui său şi citi în ea o chemare atît de stăruitoare încît îl impresionă şi îi zdruncină hotărîrea. „Dacă nu merg, tata se va plictisi la *Ferraudière,* se gîndi el. Numai cu mine poate să mai stea de vorbă ca de la bărbat la bărbat." Un val de mîndrie îl cuprinse la acest gînd.

— Aşteptaţi-mă ! spuse el. În cinci minute sînt gata !

Alergă în camera lui, se dezbrăcă, îşi trase o pereche de pantaloni vechi, îmbrăcă un pulover şi o haină sport. În timp ce se schimba, Françoise îi aduse un sandviş gros cu şuncă şi un pahar de vin.

— Mulţam, surioaro, spuse el muşcînd, cu buzele răsfrînte, din sandviş.

Soră-sa se uita la el cu o tandreţe îndatoritoare. Ca de obicei, părul neîngrijit şi pantofii fără toc. „Hotărît lucru, nu se dichiseşte deloc, îşi spuse el. Cum se face că nimic la ea nu te atrage ? Poate că toate surorile sînt aşa ?"

În maşină, Jean-Marc se aşează, ca de obicei, pe bancheta din spate, înghesuit între Daniel şi Françoise. În faţa lui apărură din nou, ca două vase chinezeşti, ceafa tatălui şi a mamei vitrege, atît de diferite şi totuşi potrivite. Jean-Marc îşi aminti fără să vrea o altă imagine : cele două cefe pe care le zărise întîmplător, cu cîteva zile în urmă, la cinema. Un cap în locul altuia şi iată o întreagă aventură ! Fascinat de aceste două fusuri îmbrăcate în carne şi păr, nu acorda nici o atenţie peisajului

artificial care se întindea de-a lungul autostrăzii. Totuşi, cînd se apropiară de locul accidentului; simţi o strîngere de inimă. Nicăieri nici cea mai mică urmă. Natura nu are memorie. Nimeni din maşină nu făcu vreun comentariu. „Cei doi tipi au şi murit poate !" se gîndi Jean-Marc. Aparatul de radio difuza un solo de acordeon. Daniel pocnea din degete şi se legăna de pe o fesă pe alta în ritm. „Ce mă mai calcă pe nervi băiatul ăsta, cu aerul lui veşnic mulţumit de orice ! Aşa o fi poate la vîrsta lui ! Şi totuşi, nu, eu nu eram ca el la şaisprezece ani. Nu-şi bate capul cu nici un fel de întrebări, nu judecă pe nimeni. O iubeşte pe Françoise pentru că e Françoise, pe Charlotte pentru că e Charlotte, pe maică-sa pentru că e maică-sa, pe taică-său pentru că e taică-său, pe tatăl lui vitreg pentru că e tatăl lui vitreg, cîinii pentru că sînt cîini, pisicile pentru că sînt pisici, pe negri pentru că sînt negri, pe mine pentru că sînt eu... Să fie o dovadă de prostie sau de deşteptăciune ?"

— Nu te mai bîţîi aşa ! se răsti el, că mă apucă ameţeala !

Îşi dădu imediat seama că vorbise ca o guvernantă.

— Ce, ţi-e frică să nu borăşti ? îl întrebă Daniel.

Jean-Marc se făcu alb la faţă de mînie. Să-i tragă o palmă ! Dar Daniel şi izbucnise într-un rîs nevinovat. Nu se gîndea la nimic rău. Dealtfel, taică-său nu auzise nimic. Nici Charlotte. Şi asta-i principalul. Maşina gonea foarte repede. „Numai de n-am avea vreun accident !" îi trecu deodată prin minte lui Jean-Marc. Îşi închipuia izbitura, o durere cumplită în tot trupul, feţele brăzdate de cioburi de sticlă, sînge peste tot... „Ce m-a apucat ?" Tîmplele i se acopereau cu broboane de sudoare rece. Încercă să-şi vină în fire. Se apropiau de Bromeilles. Iată, în sfîrşit, poarta cea mare de la *Ferraudière* !

Casa, multă vreme lăsată în părăsire, era rece, umedă, impregnată de un miros vag de mucegai. Philippe dădu drumul la calorifer, femeile deschiseră obloanele. În toate camerele, mobilele, trezite brusc de lumina zilei, apărură, anchilozate şi arţăgoase. Nu se aflau acolo decît fotolii englezeşti cu arcurile cam lăsate, divane lipsite de stil, mese ţărăneşti şchioape, lămpi cu abajururi rustice, dar

la un loc, tot mobilierul, adunat de ici, de colo, cam la întîmplare, era nostim și, în fond, confortabil. Vecina, doamna Thiers, veni în grabă pentru a-i da o mînă de ajutor Charlottei și Françoisei în ale gospodăriei. Ștergeau praful prin locurile mai importante, puneau apă la fiert pentru ceai, pomeneau de ultimele cancanuri din sat. Lui Daniel îi căsunase să repare un radioreceptor și, aplecat asupra măruntaielor aparatului, trăgea în toate părțile cu pasiune firele multicolore încrucișate.

— Mergem să ne plimbăm puțin ? îl întrebă Philippe pe Jean-Marc.

— Să nu stați mai mult de o oră ! le strigă Charlotte. Vă așteptăm la ceai !

Ieșiră împreună și o luară pe un drum care tăia întinderi mari de pămînt cultivat. Cîmpul era plat, cuminte, supus dorințelor omului. O ușoară pîclă albăstrie plutea peste arături. Niște ciori croncăneau în depărtare. Jean-Marc încerca un sentiment plăcut, de solidaritate bărbătească și aproape de confirmare mergînd în același pas cu taică-său.

•

Françoise se uită la ceas și se necăji : oricît de repede ar conduce taică-său, tot n-ajung la Paris pînă la ora zece dimineața. Nu mai apucă ea cursul lui Alexandre Kozlov ! Și toate astea pentru că Charlotte adormise din nou după ce sunase deșteptătorul ! În schimb, Daniel era în al nouălea cer ! O să poată chiuli de la cele două ore de matematici. Dar ea... Ah ! nimeni nu poate s-o înțeleagă ! Mai bine nu s-ar fi dus cu părinții la *Ferraudière*. Toți studenții se vor aduna în sala n° 5, în afară de ea ! Alexandre Kozlov le dăduse să învețe o poezie de Jukovski. Și ea o știa pe de rost ! Declinarea cuvintelor cu terminație tare. Care e genitivul de la *stol*, masă ? Dar dativul ? Își punea singură întrebări la care răspundea cu o ușurință triumfătoare. Numai de m-ar întreba ! Pe măsură ce se apropiau de capitală, circulația pe autostradă devenea tot mai anevoioasă. Ai fi zis că toți parizienii se întorc acasă în același timp. Cînd ajunseră în sfîrșit în oraș, Françoise suferi de pe urma maliției coordonate a semafoarelor care treceau pe roșu de îndată ce mașina

se năpustea asupra lor. Era zece și cinci cînd ajunseră în rue Bonaparte. Sărind din mașină, Françoise o luă la goană spre rue de Lille. Zece minute întîrziere n-o să fie o nenorocire !...

În holul Institutului dădu peste un grup de studenți care vorbeau cu glas scăzut. Făceau cu toții parte din secția ei. Françoise îi întrebă ce așteaptă acolo.

— Kozlov n-a venit în dimineața asta, spuse Frédéric Massart. Se pare că i-a murit mama.

•

Era o biserică ortodoxă minusculă, instalată într-un apartament. În partea din fund a salonului se afla iconostasul. Icoane împodobeau pereții. Peste tot ardeau lumînări subțiri și albe în sfeșnice de fier forjat. Tavanul era înnegrit de fum, iar parchetul spuzit de pete de ceară. Vreo douăzeci de persoane asistau la serviciul funebru. Fiecare ținea în mînă cîte o mică lumînare aprinsă. În picioare, în ultimul rînd, Françoise urmărea cu o vădită curiozitate gesturile preotului. Era înalt, grav, bărbos, vorbea cu o voce cavernoasă. Diaconul îi răspundea cu glas fonfăit, legănîndu-și cădelnița din care se înălțau rotocoale de fum. Cu neputință să înțelegi ce spun. Nu semăna deloc cu rusa care se preda la Institut. O fi pesemne slavonă. Un miros dulceag, oriental, plutea în aer. Adunat într-un colț al camerei, corul — trei femei și doi bărbați, îmbrăcați modest — psalmodiau o cîntare religioasă de o tristețe sfîșietoare. Françoise nu mai asistase niciodată la o slujbă religioasă ortodoxă. O izbea solemnitatea primitivă a riturilor. Din cînd în cînd Frédéric Massart, care o însoțise la biserică, îi șoptea cîte o explicație pe care nu o înțelegea decît pe jumătate. Administratorul Institutului, secretara, directorul bibliotecii și trei profesori veniseră și ei. Mica lumînare pe care Françoise o ținea strîns în mînă se muia, se îndoia și vărsa lacrimi de ceară care i se închegau repede pe degete. Acolo, lîngă sicriul acoperit cu o pînză neagră, stătea, cu capul plecat, Alexandre Kozlov. Fata îi deslușea vag profilul : de departe părea nebărbierit, obosit și palid. Françoise își aduse aminte ce-i spusese despre mama lui și își închipuia cît de mare trebuie să-i fie durerea. Nu îngenunchease nici măcar o dată. Nu

simțea oare acum, cînd îl lovise o asemenea nenorocire, nevoia de a crede în Dumnezeu ? Credincioșii își stinseră lumînările și le predară paracliserului, care trecea printre ei trăgînd puțin piciorul. Slujba era pe sfîrșite. Corul tăcu. Cei prezenți începură să defileze prin fața lui Kozlov pentru a-i prezenta condoleanțe. Cînd o văzu pe Françoise, el schiță un gest de mirare. Ochii-i se aprinseră pentru o clipă dar imediat licărul lor se stinse. Strînse mîna tinerei fete fără a rosti un cuvînt de mulțumire. Oamenii de la pompele funebre sumețeau acum fusta neagră a catafalcului, apucau coșciugul de mînere și se îndreptau legănîndu-se, spre ieșire. Un autodric aștepta în stradă, cu ușile larg deschise. Sicriul, cu jerbele care-l însoțeau, fu împins lin în partea din spate a mașinii, rudele defunctei urcară în față. Françoise îl mai zări, prin geam, pe Alexandre Kozlov, închis ca într-o dubă. Vehicolul se urni greoi. Cei rămași pe trotuar își făcură semnul crucii.

— Nu vrei să mergi la cimitir ? o întrebă Frédéric Massart.

— O, nu, răspunse Françoise cu părere de rău.

Îi dăduse întîlnire lui Patrick în cafeneaua cea mică din rue Jacob.

•

Lecția se termină cu o explicație de text. Alexandre Kozlov citea cîteva rînduri în limba rusă, încet, articulînd clar silabele și scoțînd bine în evidență accentul tonic. Apoi invita cîte o studentă să citească din nou pasajul respectiv și să-l traducă. După frumoasele sonorități ale limbii ruse se auzea atunci bîiguiala unei voci franceze stîngace, o morfoleală de vocale și de consoane din care era cu neputință să mai recunoști muzica originalului. Alexandre Kozlov o corecta, răbdător, indulgent... Cea mai refractară era Mireille Bordelet. Citea abia mișcînd buzele și poticnindu-se mereu.

— „O"-urile dumitale sînt nazalizate, îi spuse Alexandre Kozlov. În limba rusă sunetul „o" trebuie să pornească de jos, din gît. Tot așa și „a"-urile dumitale, nu sînt suficient de deschise. Abia le pronunți... Franceza e o limbă cu nuanțe fonetice ușoare, în timp ce limba rusă e mai

apăsată, mai răspicată... Ar trebui să exersezi cu un magnetofon...

Se uită la ceas și indică următoarea lecție pe care o aveau de pregătit după cartea de citire. În sala albă și supraîncălzită, studenții se ridicară în picioare. Treizeci și cinci de fete și șase băieți. Proporția era aceeași și în celelalte trei grupe din anul întîi. Se strînseseră acolo din fel de fel de motive : fete care veneau din plictiseală, ca să le mai treacă timpul, altele care sperau să intre mai tîrziu ca traducătoare în vreo instituție publică, unele învățau limba rusă pentru propria lor plăcere, sau pentru că părinții erau ruși, sau pentru că așa era moda, sau pur și simplu pentru a însoți o prietenă...

Françoise își luă caietele și ieși din sală. Cufundată în gînduri, traversă curtea pătrată fără a vedea nimic în jurul ei. În tot timpul lecției, care durase o oră și jumătate, îl găsise pe Kozlov din cale-afară de nervos. Era prima lecție pe care o preda la Institut după ce-i murise mama. Această pierdere părea să fi avut o influență asupra legăturilor sale cu lumea reală. Era în același timp mai strălucitor și mai incoerent decît de obicei, vorbea prea repede, se lansa în digresiuni neașteptate, acumula formulele categorice numai pentru plăcerea de a se război cu ideile și cuvintele. Tonu-i agresiv, privirea-i scînteietoare le tăiau oamenilor orice dorință de a-l compătimi. Deodată Françoise simți că el se află în spatele ei. Totuși nu întoarse capul. În holul de la intrare, cîțiva studenți stăteau de vorbă în fața panoului de afișaj ale cărui bilețele, prinse de-a valma, oglindeau viața internă a Institutului : tot felul de oferte — camere de închiriat, cărți de vînzare sau lecții particulare de armeană, chineză, malgașă, arabă, rusă, română... Françoise schimbă cîteva cuvinte cu niște prieteni și ieși în stradă. Nici nu apucă să facă trei pași și Alexandre Kozlov o ajunse din urmă.

— Îți mulțumesc că ai venit la biserică, îi spuse el.

Fata se fîstîci :

— Era firesc doar !

— Nu, nu... era... în sfîrșit, am fost foarte mișcat !

O izbi schimbarea care se petrecuse cu el în numai cîteva clipe. Acum, cînd nu se mai afla în fața studenților, părea din nou abătut, istovit, frînt. Reprezentația luase

sfîrşit, actorul îşi scotea masca. Françoise ar fi vrut să-l ajute. Dar cum poţi consola un om care nu crede în Dumnezeu ? O cotiră pe rue des Saints-Pères.

— Vreţi să ne plimbăm puţin ? întrebă ea cu glas scăzut.

— Cu plăcere.

— E atît de frumos afară !

— Pleci din oraş în timpul vacanţei de Paşti ? întrebă el după o scurtă tăcere.

— Da, mă duc cu părinţii în Loiret, unde avem o căsuţă. Dar dumneavoastră ?

— Oh ! eu...

Un zîmbet amar îi trecu pe buze. Françoise îşi reproşă lipsa de tact. Coborîră spre cheiuri mergînd unul lîngă altul. Cerul se boltea, străveziu, deasupra oraşului. Reflexe de soare se strecurau printre crengile copacilor încărcate de muguri lucioşi şi friguroşi. Buchiniştii se plictiseau în faţa lăzilor deschise în cele patru vînturi. Françoise îşi dădu seama că nu poate să nu-i vorbească lui Alexandre Kozlov despre recenta lui pierdere. Nu poţi vindeca o rană ignorînd-o.

— Eraţi foarte legat de mama dumneavoastră, nu-i aşa ? îl întrebă ea.

— Da. O vedeam însă rar. Credeam că nu mai am nimic să-i spun. Iar acum, cînd nu mai e, mă întreb şi eu ce fac toată ziua. Mi s-a dus deodată toată copilăria. Mama şi cu mine eram legaţi prin atîtea amintiri, care nu aveau preţ decît pentru noi doi !...

Merseră cîteva secunde fără a scoate o vorbă. Apoi Alexandre Kozlov îngînă printre dinţi :

— Buzunarele îmi sînt pline de monezi care nu mai au curs.

Trecătorii îi atingeau uşor în treacăt. Maşinile care goneau chiar pe lîngă trotuar o ameţeau pe Françoise. „M-am înşelat — se gîndi ea cu bucurie — e mai omenos, mai sensibil decît ar vrea să pară." O scară abruptă pornind chiar din parapet ducea pînă la mal. Coborîră treptele fără a se fi înţeles dinainte. Jos, era o linişte şi o tăcere provincială. Nişte copaci, un petic de gazon pipernicit, o bancă. Fluviul, cenuşiu şi lat, curgea domol şi odihnitor. Un cîine lătra pe puntea unui şlep legat scurt de mal.

— Mama dumneavoastră era conştientă de gravitatea bolii ? întrebă Françoise.

— În ultima vreme, da, răspunse el. Dar nu-i era frică. Era foarte evlavioasă.

— A, da ? exclamă Françoise însufleţindu-se deodată. O punte fusese aruncată peste o prăpastie care i se părea de netrecut.

— O evlavie de copil mic, preciză Alexandre Kozlov. Credea în ceva minunat ce-o aşteaptă dincolo, pe lumea cealaltă !

— A fost o mare fericire pentru ea că a crezut în Dumnezeu !

— În momentul acela, poate... Dar după aceea ?

— Cum asta, după aceea ?

Alexandre Kozlov se opri. Era cu capul gol. Părul-i era tăiat scurt, pe frunte. Privirea-i umedă lucea tremurător.

— Dar dacă după moarte nu e nimic, dacă în locul raiului din carton închipuit de ea, n-o aşteaptă — ceea ce e mai verosimil — decît o prăpastie neagră şi fără fund, ce decepţie pentru ea ! Mă doare pentru că sînt aproape singur că, trecînd pe lumea cealaltă, a fost dezamăgită. Dezamăgită ca un copil care a fost minţit !

— Nu vă contraziceţi acum ? Dacă într-adevăr credeţi că mama dumneavoastră a fost dezamăgită, înseamnă că admiteţi, ca toţi creştinii, nemurirea sufletului...

— N-am negat-o niciodată. Neg însă precizările stupide pe care le dau unii asupra împrejurărilor concrete ale acestei nemuriri. Nici ei nu ştiu mai mult decît ştiu eu, atunci de ce nu tac din gură ? Să-l compătimesc pe necredincios ? Nu, credinciosul e cel care trebuie compătimit ! Căci necredinciosul e pregătit pentru orice eventualitate, pe cînd credinciosul, căruia i s-a făcut capul calendar cu tot felul de dogme sfinte, are nouăzeci şi nouă de şanse dintr-o sută să sufere în clipa revelaţiei finale. Mama mea suferă acum, simt acest lucru ! Suferă pentru că e nevoită să-mi dea dreptate !

— Iar eu sînt convinsă că nu suferă, că e fericită şi că vă vede de acolo, de sus !...

Françoise rostise aceste cuvinte fără a se gîndi, cu un avînt atît de însufleţit şi de sincer, încît în aceeaşi clipă i se făcu ruşine de exaltarea ei.

— Ce drăguță ești ! spuse Alexandre Kozlov. Îți aduci aminte de tabloul acela rusesc, atîrnat deasupra divanului ?

— Da, bineînțeles.

— Și dumitale îți place probabil să pictezi ceruri senine ! Dar așa e la vîrsta dumitale !

Françoise era din ce în ce mai tulburată. Avea sentimentul ciudat că i se taie respirația și că i se urcă sîngele în obraji.

— Dacă mă gîndesc bine, reluă Alexandre Kozlov, amintirea cea mai vie, cea mai scumpă pe care am păstrat-o despre mama e tocmai acest peisaj, cu cerul lui de un azur hidos, inadmisibil !...

Françoise căută o frază de consolare, dar tot ce-i venea în minte, era atît de banal !

— Da, spuse ea pînă la urmă. Sînt convinsă că de fiecare dată cînd îl veți privi, cerul acesta vă va insufla din nou dragostea de viață.

— Dar nu mi-am pierdut dragostea de viață, Françoise ! răspunse el.

Pentru prima oară îi spunea pe numele mic. Françoise porni din nou înainte rostind cu voce scăzută :

— Cu atît mai bine... Aveați aerul atît de abătut, atît de trist !...

— E foarte grav să-ți pierzi mama ! Dar face parte din jocul vieții : moartea, munca, dragostea, contemplarea unor lucruri rare și frumoase...

De cealaltă parte a Senei, Luvrul își întindea nobila-i fațada din piatră spălăcită și poroasă, cu ferestrele învăpăiate de reflexele soarelui la asfințit. Alexandre Kozlov făcu un gest larg cu mîna, ca și cum ar fi vrut să dăruiască fetei palatul, fluviul, cerul. Apoi se întoarse spre ea și o privi cu atenție.

— Ai făcut mari progrese la limba rusă, spuse el deodată pe un ton aproape vesel. Ce vrei să faci mai tîrziu ?

— Nu știu încă. Poate traducătoare la Ministerul de externe... În orice caz, vreau neapărat să lucrez după absolvirea Institutului. În zilele noastre, o femeie care nu lucrează...

El o întrerupse :

— Locuiești cu părinții ?

— Da.

— Vorbește-mi despre ei.

Françoise se uită mirată la el :

— Nu-i prea interesant... Sîntem o familie împărțită ca atîtea altele ! Tata și mama au divorțat și fiecare s-a recăsătorit...

— Stai cu mama ?

— Nu, cu tata !

— Păcat ! Mi se pare că o mamă e ceva foarte important în viață... mai ales în viața unei fete !

Françoise stătu puțin pe gînduri și recunoscu sincer.

— Nu... În orice caz, nu pentru mine...

— Dar o vezi des ?

— Din cînd în cînd, duminica.

— Cred că e o situație foarte penibilă.

— De ce ? Mă înțeleg foarte bine cu tatăl meu vitreg și cu mama mea vitregă. Nu judec pe nimeni. Frații mei la fel.

— Ai frați ? o întrebă cu un fel de aviditate.

Françoise se gîndi că el suferă trăind singur într-un univers îngust și de aceea tinde instinctiv către tot ce-i poate da o impresie de căldură, de mișcare, de mulțime. Ceilalți erau hrana lui sufletească. Întrucîtva ceea ce se petrecea și cu Madou.

— Da, am doi frați, răspunse ea.

— Seamănă cu dumneata ?

— Deloc !

— Spune-mi ceva despre ei.

Luată pe neașteptate, Françoise își dădu seama că-i cunoaște prea bine pe Daniel și pe Jean-Marc ca să-i poată descrie exact. O mie de amănunte contradictorii îi fluturau prin minte. De fiecare dată cînd era pe punctul să facă o apreciere asupra lor, constata că e incompletă.

— Jean-Marc, care are douăzeci de ani, e visător, impresionabil, nervos, ascuns și vădește, cred eu, unele înclinații artistice, se hotărî ea pînă la urmă. Nu va fi niciodată artist dar e foarte receptiv la creația celorlalți. E de o sensibilitate bolnăvicioasă ! În ce-l privește pe Daniel, e încă un copil ! N-are decît șaisprezece ani ! Dar e foarte curajos și perseverent ! E bun, vesel și cinstit ! Îi iubesc foarte mult pe amîndoi ! Asta-i tot !

— Dar pe dumneata, cum te-ai caracteriza, Françoise ?

— Nu-mi acord chiar atîta importanţă încît să simt dorinţa de a mă caracteriza !

— Cîţi ani ai ?

— Optsprezece.

— Ţi-aş fi dat mai mult. Eşti atît de rezonabilă !

Făcură cale-ntoarsă. Vîntul sufla tot mai tare şi se răcea. Un remorcher înainta împotriva curentului apei, trăgînd după el patru şlepuri greu încărcate. Pe ultimul din ele, o fetiţă flutura o batistă. Alexandre Kozlov îşi ridicase gulerul de la palton.

— Într-o bună zi ai să te măriţi ! spuse el.

— Da. Peste cinci ani !

— O, ce precizie !

— Sînt logodită.

Alexandre Kozlov ridică din sprîncene şi ochii-i deveniră sfredelitori.

— Eşti logodită ? N-aş fi crezut !

— De ce ?

— Pentru că n-ai aerul de îndrăgostită.

Françoise se întrebă dacă n-ar trebui să se simtă jignită dar pînă la urmă se hotărî să răspundă printr-o glumă :

— Sînt obişnuită să-mi ascund sentimentele !

— Şi cu ce se ocupă logodnicul dumitale ?

Françoise vorbi despre Patrick cu tandreţe şi ponderaţie. Dar tot ce spunea suna fals. Patrick nu semăna deloc cu omul pe care-l descria, nici la înfăţişare, nici la fire. Dealtfel, însăşi atenţia pe care i-o arăta Alexandre Kozlov o paraliza. Se opri în mijlocul unei fraze.

— Da, înţeleg, spuse Alexandre Kozlov. E cu siguranţă un băiat de ispravă !

— Da.

— Are mult noroc.

— Am şi eu cel puţin tot atît cît şi el !

— Ce curios ! Parcă eşti dintr-o altă epocă.

— Eu ?

— Da. Îţi sînt străine modele astea stupide, invidia, ura, disprețul. Îi iubeşti pe toţi cei din jurul dumitale !

— Şi nici nu v-am vorbit despre fiinţa cea mai minunată pe care o cunosc ! exclamă ea. E vorba de mătuşa mea. Noi îi spunem Madou. Ea ne-a crescut, pe fraţii mei şi pe mine. Locuieşte singură, în provincie. E anticară. Are un gust atît de fin, o minte atît de subtilă...

Françoise observă din nou că el o ascultă cu un licăr de recunoştinţă şi de aprobare în ochi. Ca şi cum i-ar fi oferit exact ceea ce voia. O asculta aşa cum un meloman ascultă o vioară cîntînd fără nici o notă falsă melodia care-i stăruie în minte.

Ajunseseră la picioarele micii scări de piatră care ducea spre partea superioară a cheiului. Un amurg neguros amorţea oraşul. Parcă un amestec de fum şi de praf de ardezie se ridica dinspre pămînt în întîmpinarea serii.

— E timpul să mă întorc acasă, spuse ea.

Alexandre Kozlov rămînea nemişcat. Chipu-i era ca încremenit. Se uita ţintă la fată. În sfîrşit rosti :

— N-am să uit niciodată această plimbare, Françoise.

— Nici eu, răspunse ea încet.

O conduse prin rue Bonaparte, pînă acasă. Acolo, în faţa bolţii de la intrare, îi strînse mîna. Portăreasa stătea în pragul locuinţei. Oameni forfoteau pe trotuarul îngust. Îmbrîncită din dreapta şi din stînga, Françoise se aştepta să-i apară în faţă tatăl, fraţii, Charlotte. O cuprinse o fericire plină de neliniste.

— La revedere, spuse Alexandre Kozlov.

Îşi retrase mîna. Şi deodată Françoise se pomeni singură. Alexandre Kozlov dispăruse în mulţime. Un autobuz trecu duduind, plin de chipuri indiferente de partea cealaltă a geamurilor.

XIV

Jean-Marc se întoarse fără să se ridice de pe scaun, pentru a vedea dacă uşa de la bucătărie e bine închisă. Avea mereu impresia că un curent rece îi îngheaţă umerii şi gleznele. O tuse seacă îl scutură. Tot aspirina îl ajută

cel mai bine. Luase două tablete înainte de masă, cu puțin vin, și timp de trei ceasuri nu-l mai durusе capul. Acum însă simțea că face din nou febră. Oare gripa asta o să-l țină tot timpul vacanței de Paști ? Și așa, în timp normal, *La Ferraudière* nu oferea prea multe distracții. Dar dacă, pe deasupra, o să fie nevoit să mai stea și în casă !... Un fior mai puternic îi trecu prin șira spinării. Îl dureau mîinile și picioarele, creierul îi era parcă încețoșat. „Am cel puțin treizeci și opt cu cinci." Desigur, ar fi fost mai cuminte să se bage înapoi în pat. Dar se plictisea, singur în camera lui. Aici, cel puțin, la bucătărie, neîntreruptul du-te-vino al Charlottei îl mai distra. I se năzărise să facă niște clătite pentru cină. Un divertisment ca oricare altul, la țară ! Ea care, la Paris, nu punea mîna pe o cratiță, desfășura la Bromeilles o activitate culinară nestăvilită. Vecina, doamna Thiers, nu venea decît dimineața, pentru a face curățenie în casă. Tot restul zilei se lipseau de servitoare și Charlotte se declara încîntată de această libertate care-i permitea să-și încerce talentele. Lectura ei principală era o carte de bucate împănată cu semne. O pusese pe masă, alături de ea, deschisă la pagina despre clătite. Din cînd în cînd, arunca cîte o privire de artist scrupulos. Un șorț alb, prea mare pentru ea, îi înfășura strîns șoldurile. Ca să nu-i prindă părul miros de bucătărie își confecționase un fel de turban din primul fular pe care-l găsise la îndemînă dar a cărui culoare, ca prin minune tocmai verde-smarald, îi sublinia finețea trăsăturilor și transparența de chihlimbar a pielii. Astfel deghizată, freca într-un castron o pastă fluidă și gălbuie, care răspîndea un parfum de vanilie.

— Faci de zece ori mai mult decît e nevoie, bîigui Jean-Marc.

Charlotte întoarse capul spre el, fără a înceta să bată cu telul și ochii îi străluciră sub turbanul cu pliuri molatic suprapuse.

— Lasă că știu eu ce poftă de mîncare aveți voi, spuse ea. Numai tu ești în stare să mănînci o duzină întreagă !

— Azi nu mi-e foame.

— Pentru că-i abia ora cinci !

— Nu, să știi că nu-s deloc în apele mele !

Charlotte își muie degetul arătător în compoziție pentru a-i aprecia consistența, își șterse degetele într-o cîrpă de bucătărie și se postă severă, maternă, în fața lui Jean-Marc, care ședea tot pe scaun.

— E adevărat că arăți cam prost ! spuse ea lipindu-și palma de fruntea lui.

Jean-Marc închise ochii. O răcoare plăcută i se răspîndi pînă spre tîmple și spre fălci.

— Ar trebui să urci la tine și să te bagi în pat, continuă ea.

— Nu.

— Am un roman polițist grozav. Ia-l ! Nici n-ai să-ți dai seama cum trece timpul !

Jean-Marc refuză clătinînd din cap. Atunci ea ridică din umeri, bombănind : „Ești încăpățînat ca un catîr !" și se întoarse la treburile ei. Jean-Marc privi pe fereastră : o ceață verzuie învăluia copacii din livadă ; nori plumburii striveau orizontul ; curînd va începe să plouă !... Trecuseră trei zile de cînd familia se instalase la Bromeilles. Familia, minus Philippe ! El, ca din întîmplare, fusese nevoit să plece cu avionul la New York. Afacerile îl vor reține acolo pînă la sfîrșitul lunii aprilie. Jean-Marc regreta absența lui. Nu putea avea discuții interesante nici cu Françoise, care stătea toate după-amiezile cufundată în manualele ei de limbă rusă, și nici cu Daniel, care cum se lumina de ziuă, pleca cu niște prieteni în pădurea de la Fontainebleau pentru a se cățăra pe stînci și își făcea din nou apariția abia seara, murdar, istovit și plin de zgîrieturi. „Ce plăcere o mai fi și asta să te istovești în așa hal ?" — se întreba Jean-Marc.

Françoise intră în bucătărie. Își terminase exercițiile și luase un aer zîmbitor și somnambulic, ca întotdeauna cînd își scotea nasul din cărțile ei.

— Ah, faci clătite ? Ce idee grozavă ! Nu uita să pui și ceva vișinată !

— Am și pus ! spuse Charlotte. Cred că am scăpat chiar prea multă !

Neavînd ce face, Françoise se învîrti cîteva clipe prin bucătărie apoi, deschizînd un dulap din perete, anunță :

— Nu mai avem pîine pentru diseară.

— Ei, drăcie ! exclamă Charlotte. Am uitat cu desăvîrşire să trimit după pîine !

— Nu-i nimic, o să ne lipsim, mormăi Jean-Marc.

— Tu ai să te lipseşti poate, spuse Françoise, dar Daniel nu. Biet-ul băiat o să se întoarcă flămînd ! Mă duc eu să cumpăr pîine la Puiseaux, pe jos. O să-mi prindă bine puţin aer curat : mi-e capul cît o baniţă !

— Asta-i acuma ! nu cumva clocești şi tu vreo gripă ? întrebă Charlotte.

— Nu ! Dar am stat două ore cu nasul în cărţile de rusă.

— În orice caz, ia o umbrelă : cu siguranţă c-o să plouă.

— Îmi place să simt picăturile de ploaie pe obraz.

— Dar părul, Françoise ! îi spuse Charlotte cu reproş.

— Oh ! părul, mult îmi mai pasă mie de el !

După ce Françoise ieşi pe uşă, Jean-Marc oftă :

— E într-adevăr nemaipomenită ! Cum poate o fată să fie atît de nepăsătoare faţă de coafura, de îmbrăcămintea ei ?

— Pui mult preţ pe eleganţa unei femei ? întrebă Charlotte.

— Foarte mult ! După părerea mea, eleganţa face parte din personalitatea ei intimă, e aproape mai importantă decît frumuseţea.

Charlotte zîmbi enigmatic şi puse telul pe masă.

— Gata. Cred că aluatul e tocmai bun.

Se făcu tăcere. Jean-Marc se întinse, căscă.

— Cum îi spune cărţii ăleia ?

— *Un cui în clovn.*

— Ce titlu aiurit ! Şi e bună ?

— E grozavă !

— Bine, atunci mă duc sus să văd ce-i cu ea !

— Cînd treci ia-o din camera mea. E pe noptieră. Îţi aduc numaidecît un grog şi nişte aspirină.

— Iar !

— Vrei să te faci bine sau nu ?

Îl împinse afară din bucătărie ; el era cu un cap mai înalt ; ea avea urme de făină pe obrazul drept.

Jean-Marc urcă scara de lemn, cu trepte largi și cu balustrada din fier forjat, intră în camera Charlottei și rămase o clipă nehotărît. Obloanele, pe jumătate închise, mențineau în dormitor o penumbră blîndă. Frumoase mobile țărănești se oglindeau în plăcile roșu-închis ale pardoselii. În mijlocul odăii, lipit de un panou din lemn, trona patul conjugal, scund, lat, dreptunghiular, categoric, indecent. Lîngă fereastră, pe o toaletă, se înșiruiau tot felul de borcănașe, tubușoare, flaconașe, toate accesoriile mărunte ale cochetăriei feminine. Parfumul Charlottei era aici mai sensibil decît oriunde. O cămașă de noapte din voal stătea aruncată neglijent pe un scaun. Un ciorap atîrna de cremonă. Jean-Marc sorbi aerul adînc, ca pentru a se impregna în întregime cu el, luă cartea de pe noptieră și ieși.

Odată vîrît în pat, se felicită că urmase sfatul Charlottei. Căldura așternutului îi dădea o senzație plăcută de moleșeală. Frisoanele se mai potoleau. Citi primele pagini. În fond, nu-i chiar așa de rău la țară ! Dealtfel, ce-ar fi făcut singur, la Paris ! Didier Coppelin era plecat în Périgord, la niște veri. Valérie se afla în Scoția. În ce-o privește pe Micky, nu ținea chiar atît de mult s-o vadă !... Și-apoi, Madou urma să vină la *Ferraudière*. Își anunțase vizita pentru a doua zi. Dacă s-ar putea face bine pînă atunci ! Acum aștepta cu nerăbdare grogul pe care adineauri îl refuzase ! Literele îi jucau pe dinaintea ochilor. Toate personajele vorbeau într-un argou grosolan. Chiar în capitolul doi, o călăreață de circ era descoperită la ea în cabină, cu beregata tăiată și un ghemotoc de sugativă roz strîns în mînă. „Era ceva macabru și totodată lasciv în acest trup frumos de femeie, dezarticulat și scăldat într-o băltoacă de sînge." „Cu siguranță c-a uitat de grogul meu !" își spuse Jean-Marc. Ciuli urechile. Nu se auzea nici un zgomot de la parter. „Ar trebui poate s-o chem." „Murdară treabă ! spuse Jim Howlen. Dacă aș cunoaște lepădătura care a făcut treaba asta..." Jean-Marc se uită la ceas : „Cinci și douăzeci. Dacă mai întîrzie, o să fie prea tîrziu..." „În timp ce rostea aceste cuvinte, o splendidă creatură blondă, cu șoldurile unduitoare și sînii provocatori, se ivi în pervazul ușii. Mallory scoase o fluierătură admirativă." Jean-Marc se ridică puțin într-un

cot. De data asta, nu mai încăpea nici o îndoială : cineva urca scările. Charlotte intră aducînd într-un pahar un lichid castaniu cu reflexe aurii din care ieşeau aburi. Nu-şi scosese turbanul verde.

— Hai, bea repede, spuse ea aşezîndu-se pe marginea patului.

Jean-Marc îşi muie buzele în licoare şi lăsă capul înapoi pe pernă :

— E fierbinte ! Nu pot !

— Ba da, ba da ! Fă şi tu un efort, mă băiete ! Altminteri n-o să aibă nici un efect ! Na, ia-ţi aspirina !

Înghiţi două tablete una după alta, bău un gît bun de grog, se strîmbă, mai bău încă. După ce goli paharul, Charlotte i-l luă din mînă.

— Ce porcărie ! mormăi Jean-Marc. Parcă îmi ia gîtul foc.

— Nu cumva îţi place să te alinţi ?

— Nu ! Dar ai pus dinamită înăuntru !

— Am pus ce trebuia. Acum ai să-ţi iei temperatura. Şi dacă mîine nu te simţi mai bine, îl chem pe doctorul Tirégoud.

— Nu se cheamă doctorul pentru o simplă gripă !

— Hai, fără vorbă. Un bolnav trebuie să asculte !

Îl brusca cu tandreţe iar el se complăcea, atent la zvîcnetele speriate din pieptul lui. „Ah, să mă mai dojenească dar să se ocupe de mine !" Vagi amintiri despre bolile copilăriei îl năpădiră. Mereu aceleaşi imagini : lumina slabă a unei lămpi acoperite, sticluţa cu medicamente, cărţi cu ilustraţii, dezmierdări. Dar Madou era aceea care-l îngrijea pe-atunci... Agasat, alungă aceste reminiscenţe care-l deranjau acum, cînd era bărbat în toată firea.

— Am să-ţi îndrept puţin pernele, spuse Charlotte. Şi apoi trebuie să te schimbi ! Eşti ud leoarcă !

Se ridică, deschise şifonierul, luă o pijama curată, un prosop, o mănuşă de baie şi se întoarse la Jean-Marc care se aşezase în capul oaselor.

— Ei, acum, dezbracă-te, îi porunci ea.

Tînărul îşi scoase bluza de la pijama şi simţi pe pieptu-i gol şi jilav înţepăturile neplăcute ale aerului din cameră. Charlotte se sprijini cu un genunchi de marginea

patului și se aplecă înainte. La numai cîțiva centimetri de el, în lumina difuză a lămpii, Jean-Marc văzu chipul acela fin, cu ochi atenți și întunecoși. Un miros de colonie se răspîndi dintr-un flacon destupat. După o clipă de șovăială, Charlotte începu să-l fricționeze. Îl freca pe piept, pe spate, pe ceafă, îi ciufulea energic părul.

— Ești într-adevăr drăguțel de tot așa, spuse ea rîzînd. Parcă ai avea doisprezece ani !

Glasu-i suna fals. Deodată se opri. O idee dură, precisă, îi apăru în ochi. Privirea-i mîngîia umerii lui Jean-Marc, bărbia, gura. Ca într-un vis, el o luă de mînă, îi scoase mănușa de baie și își lipi buzele de palma ei caldă, catifelată și prea parfumată. Cînd ridică privirea, expresia de pe fața Charlottei nu se schimbase. Rămaseră o bună bucată de vreme nemișcați, tăcuți. Apoi, fără ca el să aibă impresia că s-a apropiat de ea și nici ea să fi făcut vreo mișcare spre el, buzele lor se întîlniră. Jean-Marc crezu că ea își va reveni în fire, îl va respinge... Dar Charlotte rămînea nemișcată, slăbea tot mai mult sub sărutul lui, șoptea chiar lîngă gura lui :

— Jean-Marc !...

— Te iubesc, Charlotte ! bolborosi el. Te iubesc ! Te iubesc !...

O neliniște rău prevestitoare se adăuga fericirii sale, dîndu-i poate și mai mult preț. Creieru-i era golit de gînduri, parcă aspirate de o pîlnie. Prăbușirea, beznă, fie ce-o fi după aceea !

— Te iubesc !...

Charlotte se îndepărtă de el cu un suspin de satisfacție, ca un copil care a dat de dușcă paharul de lapte pe care-l poftea. Jean-Marc o cuprinse din nou în brațe. Dar de data asta ea nu se lăsă sărutată :

— Nu, Jean-Marc... Ascultă... Nu, nu trebuie... Pune-ți bluza la loc... Ai să răcești...

Și totuși el îi acoperea ceafa cu mici săruturi, mirosindu-i pielea cu nările larg deschise. Iar rezistența ei slăbea. Jean-Marc își dădea bine seama după mișcarea corpului care ba se oferea, ba se sustrăgea. Deodată Charlotte sări în picioare. Jos, la parter, cineva trîntise o ușă. Se auzi vocea Françoisei :

— Charlotte ? Unde eşti ?

— Aici, la Jean-Marc, răspunse ea. Vino sus !

Îşi îndreptă bluza, îşi netezi fusta şi chipul ei căpătă din nou o expresie de totală detaşare. Această transformare se petrecu atît de repede încît Jean-Marc se îndoi de cele petrecute cu cîteva clipe mai înainte.

— Ce repede ai venit ! îi spuse Charlotte Françoisei, care deschidea uşa.

— Da, l-am întîlnit pe domnul Vineuse, la Puiseaux. M-a adus înapoi cu maşina. Nu te simţi bine, Jean-Marc ?

— Nu, nu prea...

— Bietul băiat !...

— I-am făcut un grog zdravăn ! explică Charlotte. Îmi promiţi că nu te dai jos din pat, Jean-Marc ! Dacă ai nevoie de ceva, cheamă-ne !...

— Poate o să coboare totuşi la masă ! spuse Françoise.

— Bineînţeles, dacă o să vrea ! hotărî Charlotte. Dar pînă atunci trebuie să se odihnească !

Se retrase împreună cu Françoise şi Jean-Marc se trînti înapoi pe pernă. Cu ochii în tavan, încerca să înţeleagă ce se întîmplase cu el dar cu cît se străduia să-şi pună ordine în gînduri, cu atît se simţea mai depăşit de evenimente. În numai cîteva minute, lumea se întorsese pe dos. Toate relaţiile dintre oameni se schimbaseră. Nu mai puteai rosti acum un cuvînt în casa asta fără să fie o minciună. Cînd şi-o amintea pe Charlotte gemînd de plăcere sub săruturile lui se simţea cuprins de dragoste, de mîndrie, de exigenţă. Dar ceva în el, mai prudent, mai raţional, îi spunea că ar fi fost mai bine dacă nu s-ar fi întîmplat nimic. Se întrebă deodată dacă nu s-ar simţi uşurat dîndu-şi seama că totul n-a fost decît un vis. „Nu ! Mă iubeşte ! Sînt sigur ! Şi eu o iubesc !" Îi ardeau obrajii. Se sufoca sub cuvertură. Cu un gest brusc, o smulse de pe el. Ajunsese la un asemenea grad de exaltare încît îi era cu neputinţă să mai rămînă în pat. Se duse în baie, se clăti puţin pe faţă cu apă rece, se îmbrăcă dar îl apucă ameţeala şi se aşeză la loc pe marginea patului. De jos, răzbătură hohote de rîs. Se întorsese Daniel. Povestea probabil cum îşi petrecuse ziua : „A fost al dracului de greu !..." „De trei ori m-am căţărat pînă sus de tot..." „Aoleu, cîte n-am păţit !..." Jean-Marc n-avea nici un chef

să ia parte la veselia sportivă a fratelui său. Se culcă înapoi, așa îmbrăcat cum era, și se apucă din nou de romanul polițist. Dar nu mai înțelegea nimic din ce citea. Slăbiciunea i se transformase într-un fel de greață. Din cauza febrei, sîngele îi zvîcnea în tîmple. Închise ochii și se străduí să nu se gîndească la nimic.

La ora opt, Françoise ciocăni la ușă și îl întrebă dacă vrea să vină la cină. Jean-Marc coborî după ea pînă în camera cea mare. La masă, observă o misterioasă transformare în înfățișarea Charlottei. În locul turbanului — un păr negru în valuri de mătase. La încheietura mîinii strălucea o brățară cu ochiuri mari și plate. Purta pantaloni gri fer și un vechi pulover negru care-i ședea prea bine ca să nu-l fi ales printre altele zece pentru a arăta în seara asta cît mai atrăgătoare. Chipu-i oglindea echilibrul și buna dispoziție a unei fericite mame de familie. Cum ți-ai fi putut închipui că, acum două ore, aceeași femeie cu ochii rătăciți, gîfîind... ? Rîdea de glumele lui Daniel, discuta cu Françoise despre diferite rețete de clătite ; dar cînd ceilalți n-o priveau, îi arunca lui Jean-Marc o privire de tandrețe imperioasă. În mai multe rînduri, se temu ca soră-sa să nu surprindă acest schimb de gînduri, iuți ca fulgerul, pe deasupra mesei.

— Vă sfătuiesc să mai lăsați loc și pentru desert ! spuse Charlotte.

Françoise schimbă farfuriile în timp ce Charlotte aducea clătitele, stropite cu Grand Marnier și încununate de o flacără albăstruie și tremurătoare.

— Ce păcat că tata nu-i aici ! spuse Françoise. Îi plac atît de mult !

Jean-Marc avu o ușoară strîngere de inimă și-i aruncă Charlottei o privire pe furiș. Ea zîmbea, imperturbabilă.

— Am să-i gătesc de cum s-o întoarce ! spuse ea. Dați încoa farfuriile !

Clătitele se dovediră delicioase. Daniel se ghiftui spre marea bucurie a Charlottei și a Françoisei. Deși n-avea deloc chef să rîdă, Jean-Marc se străduia să pară și el vesel. Deodată un gust de lacrimi îi umplu gura.

— Iartă-mă, Charlotte, spuse el. Sînt cam obosit. Cred c-ar trebui să mă culc !

Se repezi ca vîntul afară, urcă în camera lui, se trînti de-a curmezișul patului și, cu fața vîrîtă în pernă, începu să plîngă de nervi, de slăbiciune, de mînie și de dragoste.

XV

Prin fereastra camerei sale, Jean-Marc o văzu pe Madeleine coborînd din mașină, cocoșîndu-se sub umbrela pe care Daniel o ținea deschisă deasupra ei și alergînd, ferindu-se de bălțoace, pînă la peron. Îl cuprinse un sentiment de ușurare atît de puternic încît el însuși se miră. În sfîrșit Madou era aici, cu fața-i deschisă și cinstită, cu înfățișarea-i îndesată ! Ca pe vremuri, cînd era copil, i se părea că-i de ajuns să vină pentru ca totul să reintre în normal. Îl va ajuta, prin însăși prezența ei, să-și biruie dragostea. Se auzeau tot mai aproape pași, voci vesele. Charlotte, Daniel și Françoise o conduceau pe Madeleine în camera de oaspeți din fundul coridorului.

— Ce mai potop, copii ! spunea Madeleine. Îmi dansează și acum în fața ochilor ștergătorul de parbriz. Ce bine-i că sînt aici, cu voi ! Dar unde-i Jean-Marc ?

— Are gripă. E sus, în camera lui. O fi dormind, spunea Charlotte.

Glasurile scăzură.

— Și noi care facem gălăgie ! spuse în șoaptă Madeleine. Sper că nu-i nimic grav ?...

Zumzetul conversației se pierdu în fundul casei. Puțin mai tîrziu scara pîrîi sub greutatea familiei care cobora.

Jean-Marc se uită în oglindă : era palid, cu ochii tulburi. Își scoase mașinal halatul, trase pe el un pulover gros, maro, luă din dulap un fular galben pe care și-l înnodă în jurul gîtului. Gestul acesta îl surprinse. Cui voia să placă ? Își trecu palma peste bărbia proaspăt rasă și deschise ușa.

Întreaga familie era adunată în camera cea mare. Un foc de lemne ardea în cămin. Jean-Marc o sărută pe Madeleine, o asigură că-i aproape complet restabilit și o întrebă cum a călătorit.

— Totul a mers foarte bine, spuse ea, dar mi-a venit cam greu să plec. În timpul vacanței de Paști se ivesc întotdeauna ceva mai mulți clienți la Touques. Noroc că vecina mea, doamna Gourmont, a acceptat să stea cîteva zile la prăvălie, în locul meu...

Se întrerupse pentru a-și aprinde o țigară, scoase cu voluptate două dîre de fum pe nări și adăugă :

— Ce mai face doamna Thiers ?

— Oh, doamna Thiers ! murmură Charlotte, să nu mai vorbim de ea ! Vine acum doar dimineața și să știi că-mi pare foarte bine. Prea e molîie și prea se văicărește. Nu mai puteam suporta să-mi stea toată ziulica pe cap !

— Bine, dar cine-ți gătește ?

— Eu. Și nu mă descurc prea rău !

Rostind aceste cuvinte, Charlotte se întoarse spre „copii" ca pentru a-i lua drept martori. Își plimbă privirea asupra lor și se opri în cele din urmă la Jean-Marc, care simți un fier ars prin inimă. De ce se uită la el cu atîta insistență ? Și încă față de toți ! Nu renunțase oare și ea, la nebunia lor ? Ce frumoasă e azi ! Chipul ei e înspăimîntător de senin și de luminos. În loc să-l ajute să se depărteze de ea, simte o plăcere răutăcioasă în a-l ademeni și mai mult. Nu vede oare că acest joc crud și fără ieșire îl face să sufere ? Buimăcit cum era, îi auzi pe Daniel și pe Françoise exclamînd :

— Extraordinare au fost clătitele alea !... Dar ce zici de puiul cu ciuperci de alaltăieri !...

Din fericire, nimeni nu remarcase privirea Charlottei. Nici măcar Madeleine care, înfundată în jilț, își observa nepoții cu ochii flămînzi și veseli, ca întotdeauna cînd se găsea din nou în sînul familiei, după săptămîni întregi de singurătate.

— Ce-ar fi să facem deseară o uriașă *fondue !*[1] propuse Daniel.

— Pentru masa de seară e cam grea ! obiectă Charlotte.

— Dimpotrivă ! Tocmai la cină se mănîncă *fondue !* Nu-i așa, Madou ?

— Pe mine, cu o *fondue* mă dați întotdeauna gata.

[1] *fondue* : mîncare preparată din brînză topită cu vin alb, în care fiecare comesean moaie bucăți de pîine.

Cu ţigara lipită de buză, Madeleine întindea bărbia şi închidea un ochi pe jumătate cînd vorbea, din cauza fumului care i se urca de-a lungul obrazului.

— Dar despre Philippe ce mai ştiţi ? întrebă ea întinzînd mîinile spre foc.

— E bine, răspunse Charlotte. Am primit chiar azidimineaţă o scrisoare de la el !

— Oh, şi nouă nu ne-ai spus ! exclamă Françoise.

— Am uitat !

— Ne-o citeşti ? întrebă Daniel cu un tupeu plin de candoare.

— Daniel ! protestă Madeleine. Aşa ceva nu se cade !

— Dar nu-i nici un fel de secret, spuse Charlotte rîzînd. Unde am putut s-o pun ? Ah, da, pe mesuţa aia de acolo. Françoise, vrei să mi-o dai ?

Jean-Marc, care şedea de-a curmezişul braţului unui fotoliu, asistă, cu inima strînsă, la un spectacol straniu : Charlotte despăturind o hîrtie şi citind cu o expresie de mieroasă cumînţenie conjugală :

— ...„Spre deosebire de părerile obişnuite, americanii sînt uimitor de lenţi. Se pierd ceasuri întregi în şedinţe absurde ! În fiecare zi desfacem ceea ce am făcut în ajun, chiar dacă a doua zi o luăm iar de la început, punct cu punct... Am impresia uneori că n-o s-o scoatem niciodată la capăt !"

Jean-Marc se simţea tot mai stînjenit ; lăsă fruntea în jos, de teamă să nu-şi trădeze sentimentele. „Şi între timp, face amor probabil cu vreo americană ! gîndea el. Ce porcărie ! De ce-ar trebui să-l respect ?"

Charlotte întoarse pagina :

— ...„Dealtfel, aici la New York e o vreme cumplită. Numai ceaţă şi ploaie. Spune-i lui Jean-Marc că n-am uitat de vesta de caşmir pe care m-a rugat să i-o cumpăr. Aici sînt şi mai frumoase decît la Londra. Am şi pus ochii pe una grozavă..."

Charlotte se opri din citit şi murmură :

— Vezi, Jean-Marc, n-a uitat !

Zîmbea cu o inocenţă scandaloasă. Jean-Marc avea nervii atît de încordaţi încît abia auzi sfîrşitul scrisorii.

— În orice caz, conchise Charlotte împăturind la loc scrisoarea, tot nu ne spune cînd se întoarce.

Madeleine își aruncă mucul de țigară în foc.

— S-a și făcut patru și jumătate ! spuse Daniel. Ei, ce facem ?

— Ce vrei să faci ? răspunse Françoise. Plouă cu găleata !

— Ce păcat că n-avem un televizor. Ar trebui să-l rugăm pe tata să cumpere unul pentru aici.

— Aveți un picup, spuse Madeleine. Nu vă ajunge ?

— Nu, răspunse Daniel. Picupul e bun ca să dansezi sau ca să lucrezi, dar nu-i viața adevărată. Asculți muzică și te plictisești de moarte gîndind : Doamne ce frumos e ! Cu televizorul, în schimb, ești chiar în mijlocul evenimentelor, vezi tot ce se petrece în lume...

— Și, fascinat de micul ecran, te tembelizezi încetul cu încetul ! afirmă Madeleine.

— Se pare că acum sînt programe foarte bune, spuse Charlotte. Mie nu mi-ar displăcea să avem un aparat de televiziune la *Ferraudière*. Dar ție, Jean-Marc ?

Luat prin surprindere, Jean-Marc se fîstîci. Charlotte îl cerceta cu privirea, cu sprîncenele arcuite și cu buza superioară ușor ridicată peste umeda strălucire a dinților. Cum ar fi putut s-o contrazică ?

— Nu, nici mie, se bîlbîi el.

Madeleine îi aruncă o privire mirată. Îl auzise de atîtea ori bătîndu-și joc de amatorii de televiziune !... De cînd a venit aici, i se pare posomorît, preocupat, cam romantic. O fi avînd neplăceri cu învățătura, o fi îndrăgostit sau își dă aere, așa cum îi reproșa ea uneori ? Ehei, cine știe dacă o să-i spună vreodată ce are pe inimă ?...

— Ploaia s-a oprit aproape ! spuse Daniel, care se dusese la fereastră. Am putea da totuși o raită prin pădure, cu Madiasca.

Tăcu, în ochi îi apăru un licăr vesel și adăugă :

— Madiasca ! Iasca ! Nici n-am să-ți mai spun altfel ! Ești „iasca" familiei. Cum apari tu, totul se aprinde !

— Nu-i deloc spiritual ! spuse Françoise.

— Daniel trece printr-o criză de calambururi extrem de penibilă pentru cei din anturajul lui, explică Charlotte.

— Ia încercați și voi să faceți la fel ! spuse Daniel. Crăpați de ciudă pentru că nu puteți, asta-i !... Știi cum

îi spun lui Jean-Marc, Madou ? „*J'en ai Marc...*“ [1] Iar Charlottei...

— Cred că într-adevăr ți-ar prinde bine să iei puțin aer, spuse Madeleine lovindu-l ușor cu palma peste cap. Clocotește acolo înăuntru !

— Am putea merge la Milly, spuse Françoise. Dar cu o condiție : ca Daniel să nu mai facă jocuri de cuvinte !

— Bine, în regulă, spuse Daniel. Vii cu noi, Charlotte ?

— Și *fondue,* cine o să mai facă ? întrebă Charlotte.

— Just ! Atunci tu rămîi în tabăra de bază ca să pregătești masa pentru membrii expediției. Și Jean-Marc ?

Jean-Marc era gata să accepte într-atît se temea să rămînă singur cu Charlotte. Dar ea se grăbi să intervină :

— Cu febra pe care o are, e mai bine să nu iasă din casă !

— Oh, să știi că în mașină !... spuse Madeleine.

— Chiar în mașină, Madeleine !

Jean-Marc simți, cu o lașă ușurare, că totul se hotărăște în afara voinței lui. Era ca o bilă din jucăriile acelea electrice, călăuzită de diferite clape și obstacole spre o destinație necunoscută.

Un fel de teamă îl cuprinse văzîndu-și fratele și sora luînd loc în mașină împreună cu Madeleine. După plecarea lor, Charlotte urcă în camera ei. Jean-Marc se crezu salvat, cel puțin deocamdată, și se înfundă într-un fotoliu de piele, cu fața spre cămin.

Cu picioarele întinse pe o măsuță scundă, un curs multigrafiat deschis pe genunchi, contempla flăcările al căror dans capricios îl împiedica să se concentreze. „În materie de contract, în caz că se ivesc noi împrejurări, judecătorul trebuie să adapteze textul vechi dar fără a-l denatura... Consiliul de Stat admite teoria impreviziunii, dar Curtea de Casație a respins-o întotdeauna. De ce această deosebire ?...“ Da, într-adevăr, de ce ? se întrebă el. Și constată că-i este absolut indiferent. După zece minute, Charlotte se întoarse. Luă un pachet de țigări care zăcea într-o cupă. Pachetul era gol. Îl mototoli și-l zvîrli, ghemotocit, în foc. O flacără vie se ridică din hîrtia care se desfăcea arzînd.

---

[1] *J'en ai marre* — în limbajul familiar : mi-e lehamite.

— N-ai o ţigară, Jean-Marc ?

Charlotte fuma vreo patru sau cinci ţigări pe zi, nu atît pentru că simţea nevoia, cît mai ales pentru frumuseţea gestului. Jean-Marc îi întinse pachetul lui. Niște Lucky Strike. Ţigările ei preferate. Ea se servi. Cu un deget el scăpără bricheta. Charlotte, aplecîndu-şi faţa deasupra flăcării, îşi aprinse ţigara şi scoase o dîră de fum. Apoi desprinse cu unghia un firicel de tutun care i se lipise de buza inferioară, murmură un „mulţumesc" neglijent şi trecu în antreu. Prin uşa rămasă deschisă, Jean-Marc o văzu cum îşi pune o manta neagră de ploaie şi îşi trage pe ochi o ciudată pălărie impermeabilă, ca de pescar.

— Unde te duci ? întrebă el.

— La Corbioux. Nu-mi ajunge şvaiţerul. Ce proastă sînt ! Trebuia s-o rog pe Madeleine !... Aici nu ştiu niciodată ce am să găsesc ! Sînt atît de zăpăcită !...

Jean-Marc rosti cu o voce şovăitoare :

— Merg cu tine...

— Nu te-am lăsat să pleci cu Madeleine şi acum am să te las să mergi cu mine ? spuse ea. Stai foarte bine aici, în faţa focului. Mă întorc imediat.

Îl fermecă cu un zîmbet tandru, apoi îşi strivi ţigara, aproape întreagă, într-o scrumieră şi se îndepărtă într-un foşnet de pînză impermeabilă. Jean-Marc se postă la fereastră ca s-o vadă traversînd grădina, mică siluetă neagră, sclipitoare şi strînsă-n mijloc, ca o aprigă insectă luptătoare. Începuse din nou să plouă. Peste cîteva minute, Charlotte se va întoarce. Şi atunci ? Să joace în continuare comedia asta în doi ! Cît timp încă ? Şi cu ce rezultat ? Un gînd violent îi veni deodată în minte : să plece, să plece imediat, şi singur ! Se va simţi foarte bine, în rue Bonaparte. Cînd Charlotte se va întoarce la Paris, după vacanţa de Paşti, el îşi va fi venit în fire. Poate îl va ajuta Micky să uite ? Dar ce reprezenta Micky, o muieruşcă nostimă, bună la pat, în comparaţie cu misterioasa Charlotte ? Umbla de la cămin la fereastră şi înapoi pentru a se calma dar nu făcea decît să-şi aţîţe dorinţa. De ce-o fi întîrziind atît de mult ? Băcănia e doar la doi paşi. Ieşi pe pragul uşii. Un aer rece şi umed îl învălui

şi-i stîrni tusea. Era cît pe ce să intre înapoi cînd la capătul aleii apăru Charlotte.

— Ce cauţi aici, Jean-Marc ? îi spuse ea cu reproş.

— Mă sufocam înăuntru.

Intră în casă. După cîteva clipe, Charlotte îl urmă în camera cea mare. Îşi scoase impermeabilul şi pălăria iar acum îşi înfoia puţin părul care se pleoştise.

— Am avut un noroc chior ! spuse ea. Corbioux avea nişte Comté. I-am golit prăvălia. Unde mi-e cartea de bucate ?

Nu-şi aducea niciodată aminte unde îşi punea lucrurile. Ochii îi alergau de pe o mobilă pe alta.

— N-ai văzut cartea de bucate, Jean-Marc ? repetă ea.

Privirea Charlottei îl izbi drept în faţă. Atunci, cu inima zvîcnind, Jean-Marc se hotărî.

— Charlotte, nu mai pot rămîne aici. Mă întorc mîine la Paris.

Charlotte îşi încruntă imperceptibil sprîncenele :

— Ce mai e şi povestea asta ?

— Trebuie, Charlotte !

— De ce ?

— Cum de nu înţelegi... după ceea ce a fost între noi ! ...Îţi dai şi tu seama, nu poate să mai continue aşa !... Eşti aici, în faţa mea !... Clipă de clipă... Am să-mi ies din minţi dacă rămîn !...

Charlotte zîmbi compătimitor :

— Eşti un copil ! Iei totul în tragic !

— Sînt bărbat, Charlotte. Şi te iubesc.

— Atunci, poartă-te ca un bărbat !

— Dar nu se poate, Charlotte !

— De ce crezi că ceea ce era posibil ieri n-ar mai putea fi mîine ? Trebuie să ştii să aştepţi !

— Să aştept ce ? Să mă îmbolnăvesc din nou ca să ai un pretext pentru a intra în camera mea. Şi asta făcea poate parte din tratamentul tău ?

— Nu fi vulgar, Jean-Marc, spuse ea pe un ton rece.

Tînărul se aşeză la loc în fotoliul de piele şi bîigui :

— Iartă-mă, te rog ! Nici nu mai ştiu ce vorbesc !

Charlotte, care stătea în spatele fotoliului, puse o mînă pe umărul lui. El apucă această mînă şi îşi lipi obrazul de ea. Şi totuşi o ura, de asta era sigur !

— Un lucru aș vrea să știu, Charlotte, continuă el. Mai ești îndrăgostită de tata ?

Ea rîse :

— Ce întrebare, Jean-Marc !

— Răspunde-mi !

Charlotte vru să se îndepărteze, dar el o reținu. Îi strîngea degetele dar avea impresia că ține în mînă doar un văl ușor de ceață. Insesizabilă, alunecoasă, imponderabilă, niciodată nu se va lăsa descumpănită de vreo întrebare și nici încătușată de vreun raționament.

— Răspunde ! insistă el.

Charlotte se liberă și, în treacăt, se privi în oglindă, apoi se întoarse scurt pe călcîie :

— Ce vrei să-ți spun ? Tatăl tău și cu mine sîntem căsătoriți de cinci ani. Asta explică totul !

— Tot nu înțeleg !

— Te credeam mai perspicace ! Vezi doar cum trăim. Ai înțeles probabil că între noi obișnuința a înlocuit dragostea. Îl respect, sînt legată sufletește de el. În ce-l privește e atît de ocupat cu afacerile, încît nici nu mai are ochi pentru mine. Ceea ce nu ne împiedică însă să ținem unul la altul...

— Tata e acum la New York. Dacă ai afla că te înșală, cum ai reacționa ? N-ai fi geloasă ?

Charlotte se aplecă asupra lui Jean-Marc, i se uită drept în ochi, aproape de tot, și răspunse, aruncîndu-i răsuflarea în față :

— Nu.

— Dar e absurd ! Prin urmare, accepți ?

— Nu, nu accept, pur și simplu nu vreau să știu.

— Iar el, dacă tu vreodată ai vrea...

— Să vreau ce ?

Îi aruncase această întrebare așa cum arunci un băț în calea unui om care aleargă. Oprit în plin avînt, Jean-Marc se împiedică. Charlotte își plimbă dezmierdător vîrful degetului arătător de-a lungul sprîncenelor lui, zîmbind la vreun gînd ambiguu.

— Dacă cumva aș vrea, așa cum te exprimi tu, tatăl tău ar avea pentru mine aceeași înțelegere pe care o am eu pentru el !

— E foarte comod !

— Mai puțin decît crezi ! E nevoie de luciditate și de inteligență ! Chiar dacă nu-l mai iubesc pe tatăl tău ca altădată, el a rămas pentru mine un aliat, un prieten, bărbatul al cărui nume îl port !

— Dar eu, eu ce reprezint pentru tine ?

Charlotte îl învălui într-o privire lacomă. Focul din cămin, care-i bătea în obraji, o ilumina, o străpungea, îi împodobea capul cu un nimb de abur arămiu.

— Tu, răspunse ea cu un glas semnificativ tărăgănat, tu ești farmecul, neprevăzutul, nebunia de care orice femeie are nevoie pentru a-și păstra dragostea de viață.

— Da, da, înțeleg, un mic divertisment și încă la domiciliu, mîrîi el furios.

— N-ai înțeles nimic, Jean-Marc, oftă ea. De ce vrei neapărat să înjoseşti acest sentiment delicat care ne atrage unul către celălalt ? Dacă ai lăsa ca lucrurile să meargă în voia lor...

Jean-Marc sări brusc în picioare. Toate reproșurile îi reveneau deodată în minte :

— În voia cui... a ce ?... Vorbește !... Hai, nu te teme de cuvinte !... Ce vrei ?... Să continui tot așa : o privire încoace, o sărutare încolo ?... E poate un joc amuzant pentru tine, dar eu, eu crăp, asta e ! Și mi-e groază să mă gîndesc la ce-ar putea fi mai departe ! Ei, vezi bine că trebuie să-mi iau tălpășița. Și cît mai repede !

Se năpusti sus pe scară, intră în camera lui, dar nu apucă să tragă ușa după el. Charlotte era în prag, gîfîind. Pentru prima oară, citi o temere primitivă pe acest chip care părea făcut pentru a exprima doar sentimente delicate.

— Nu poți să pleci mîine, din cauza Madeleinei, spuse cu glas repezit. N-ar înțelege, s-ar necăji. Așteaptă pînă poimîine. Pomenește mai întîi de plecare în timpul mesei. Născocește și tu un pretext...

Jean-Marc se lăsase cu toată greutatea pe marginea patului, cu fața ascunsă în palme. Simțea că-l năpădesc lacrimile dar nu putea plînge. Se sufoca în tăcere. O greutate îi strivea pieptul.

— Poimîine, e bine așa, nu ? întrebă Charlotte.

— Da, răspunse el, poimîine...

— Dragul meu Jean-Marc...

Ghicea, deasupra lui, trupul acesta aplecîndu-se. Un gest să facă doar şi ar cădea în braţele lui. Îi veni deodată s-o dezbrace, să-i zbîrlească frumoasa ei coafură, s-o posede ca pe o tîrfă şi apoi s-o bată pînă va cere îndurare. Toate femeile sînt demne de dispreţ. Rolul lor pe pămînt este de a-i împiedica pe bărbaţi să procedeze după cum le dictează onoarea. Bine făcea tatăl lui c-o înşela pe Charlotte cu prima venită. „Dacă mă atinge, îi trag o palmă !" îi trecu deodată prin minte. Ea îl mîngîie uşor cu dosul palmei peste obraz, într-un gest care-i era familiar. Jean-Marc rămase neclintit, ruşinîndu-se de slăbiciunea lui. I se destrămau oasele, nu mai avea schelet. Charlotte se îndreptă spre uşă.

— Unde te duci ? o întrebă el smerit.

— Să pregătesc *fondue*.

Aşadar în timp ce pentru el o lume întreagă se prăbuşea, ea nu uita de mîncarea pe care o avea de preparat ! Poate încercase chiar să-şi aducă aminte reţeta exactă, în timp ce-l mîngîia distrată pe obraz. În prag, Charlotte se întoarse :

— Vii jos la bucătărie să-mi ţii de urît ?

— Nu, răspunse el.

•

Orbită de ploaia care îi inunda parbrizul, Madeleine sugeră s-o ia înapoi spre casă. Dar Daniel o rugă să meargă cel puţin pînă la Dame-Jeanne. Avea nişte prieteni care îşi instalaseră tabăra acolo, lîngă stînci. Madeleine, care nu-i putea rezista, o apucă pe un drum îngust şi noroios unde micul Renault 4 începu să danseze prin hîrtoape. Ajunseră aşa, tîrîş-grăpiş, lîngă cîteva corturi fleşcăite de aversă. Daniel coborî din maşină, făgădui că se întoarce peste cinci minute şi o porni în goană spre pădurice.

Madeleine aprinse o ţigară. Se aştepta ca Françoise, profitînd de primele clipe cînd se aflau şi ele singure, să-i vorbească de logodnicul ei. Dar fata era tăcută, închisă, cu privirea absentă. Intrigată de muţenia ei, Madeleine o întrebă :

— Ce mai face Patrick al tău ?

Françoise își îndreptă capul și răspunse :

— E bine.

— Cred că nu-i prea plăcut pentru voi să fiți departe unul de altul în timpul vacanței de Paști !

— Nu strică să te desparți din cînd în cînd. Patrick învață mai bine cînd nu sînt cu el. Dealtfel, și eu învăț mai bine. Intrăm acum în trimestrul examenelor. E foarte important !

— Pentru el, probabil...

— Și pentru mine ! Vreau neapărat să-mi iau toate examenele de anul întîi. Și am să reușesc ! Avem profesori atît de buni !...

— Acela care ți-a trimis atunci ilustrata ?

— Da, Alexandre Kozlov, răspunse Françoise.

Și chipul i se învioră ca atins de o rază.

— De fapt, adăugă ea, nu-i decît asistent, dar de la el învățăm mai mult decît de la profesorul titular, domnul Bergeron. E un om excepțional ! O ființă frămîntată ! Un căutător de adevăruri profunde !...

Își întrerupse pomelnicul și se cufundă în gînduri. O arătare se ivi lîngă portiera mașinii. Era Daniel, zbîrlit, ud leoarcă, vesel nevoie mare.

— Mi-au propus să înnoptez cu ei, sub cort.

— Și ? întrebă Madeleine.

— Le-am spus că dacă-i să aleg între cort și mătușă, o prefer pe mătușa mea ![1]

— Iar începi ! îl certă Françoise.

— Da, recunoscu el. Asta nu-i grozav. Ei, ce vrei ! Nu merg întotdeauna roate ca pe toate. Adică, nu, toate ca pe roate !

Se trînti pe bancheta din spate și fredonă un cîntec studențesc, înlocuind pasajele deșucheate cu niște „pam, pam, pam"-uri pline de subînțelesuri.

— Nu-l lua în seamă, Madou, spuse Françoise, e cel mai bun mijloc ca să tacă din gură !

Madeleine rîse auzind acest cîntec : cunoștea toate cupletele dar nepotul credea că-i oferă o noutate. Madeleine știa că Daniel e acum la o vîrstă ingrată și că, peste

[1] Joc de cuvinte. În franceză *tente* (cort) și *tante* (mătușă) sînt omonime.

cîțiva ani, va lepăda acest înveliș de nerozie. Totuși, dacă ar fi în locul Charlottei și al lui Philippe, s-ar uita mai îndeaproape care-i sînt prietenii. Dar așa, locuind în alt oraș, cu ce-l putea ea ajuta ?

După vreo două minute, epuizîndu-și repertoriul, Daniel tăcu. Madeleine îl întrebă cum stă cu școala. Răspunse în doi peri : că-i în regulă, că are speranțe serioase să-și ia examenul cel mare din iunie, dar că e o porcărie, pentru că într-o bună zi ai să te trezești c-au desființat bacalaureatul, în timp ce el se omoară atîta ca să-l treacă. Apoi vorbi despre Coasta de Fildeș unde se aștepta să descopere lucruri nemaipomenite. În ce-o privește pe Françoise, ea nu se gîndea decît la croaziera din Grecia. Madeleine tare ar fi vrut să-i însoțească pe copii în această călătorie. Desigur, ar fi putut să-i pomenească lui Philippe, dar parcă îl și vedea privind-o cu o uimire insolentă, poate chiar cu indignare. Nu, orice o fi numai să nu suporte rușinea de a fi refuzată de fratele ei. O să-și petreacă foarte bine vara la Touques ; n-are nevoie de nimeni. Mașina sălta peste hopuri.

— Deschide geamul, Madou, să respirăm puțin aerul pădurii ! spuse Daniel.

Îi fu recunoscătoare pentru această simplă frază și îi zîmbi în retrovizor.

Pe Charlotte o găsiră în bucătărie, tăind cubușoare de brînză.

— Françoise, spuse ea, ai picat la țanc. Curăță-mi un cățel de usturoi și freacă fundul tigăii. Nu pot suferi să-mi miroase mîinile a usturoi. Daniel, adu-mi din pivniță două sticle de Chablis.

— Dar vișinata ? întrebă Françoise.

Charlotte îi apăsă cu degetul vîrful nasului și spuse rîzînd :

— O, tu și vișinata asta a ta ! E o idee fixă ! N-ai nici o grijă, am pus, am pus !...

Acest simplu gest și rîsul Charlottei erau atît de grațioase, încît îi procurară Madeleine un fel de desfătare artistică. „E într-adevăr încîntătoare, își spuse ea. E vioaie, veselă, e o plăcere s-o privești." Și totuși nu putea avea o încredere totală în cumnata ei. Punea mult preț pe frumusețea feminină, dar o considera incompatibilă cu unele

calităţi sufleteşti. Cu cît admira mai mult o mutrişoară cu trăsături fine, cu carnaţia delicată, cu atît avea mai puţină încredere în ceea ce se putea ascunde îndărătul unei asemenea perfecţiuni. Socotea că Dumnezeu nu putea să fi adunat într-o singură fiinţă frumuseţea fizică şi cea spirituală. Întorcîndu-se în această familie care fusese odinioară a ei şi unde o altă femeie ocupa acum locul principal, se simţea în acelaşi timp şi la ea acasă şi musafir. Fiecare obiect îi amintea cîte ceva şi nimic nu-i aparţinea personal. Se afla în situaţia unui emigrat care, întorcîndu-se în patrie, constată că ţara a evoluat între timp şi nu poate nici să se acomodeze acestei schimbări, nici să fie fericit în altă parte. Ca să-şi mai alunge melancolia, Madeleine spuse :

— Eu mă duc să tai crutoane !

Cînd totul fu gata, o larmă de voci îl chemară pe Jean-Marc, care coborî din camera lui. Mîncarea fumega pe o lampă de alcool. Charlotte dădu semnalul atacului.

Luînd-o înaintea tuturor, Daniel înfipse o furculiţă lungă într-un pătrăţel de pîine, îl cufundă în pasta clocotitoare şi aromată, îl învîrti de cîteva ori ca să prindă un strat cît mai gros, îl scoase, rupînd firele elastice de brînză topită, îl duse la gură şi scoase un urlet :

— Au ! e fierbinte !

— Aşa-ţi trebuie ! spuse Madeleine. N-aveai decît să nu te serveşti primul.

— Cînd mănînci o *fondue*, laşi la o parte bunele maniere ! replică el.

— Am impresia că tu le laşi întotdeauna la o parte !

Pe moment, Madeleine se temu să nu-i fi părut din cale-afară de „demodată" lui Daniel cu sfaturile ei de politeţe. Dar nu, băiatul avea pielea groasă şi inima uşoară. Devenind prudenţi, ceilalţi suflau pe fiecare bucăţică de pîine înainte de a o înghiţi. După părerea unanimă, *fondue* era o grozăvie.

— Nici la Chamonix n-o fac mai gustoasă ! decretă Daniel.

Madeleine şi Daniel mîncau cel mai zdravăn. Françoise, care rămăsese cu mult în urmă, tot ofta că nu mai poate. Dar se apropia mereu de crăticioară cu o figură vinovată. Jean-Marc, tras la faţă, cu privirea febrilă,

mesteca fără poftă, făcînd pauze lungi. În ce-o privește pe Charlotte, abandonase încă după a treia înghițitură. Cînd brînza din crăticioară scăzu la jumătate, numai Madeleine și Daniel mai rămaseră în cursă.

— Mi-e rușine ! spunea Madeleine. Dar e atît de bun !

Focul ardea în cămin ; ploaia răpăia în geamuri ; Jean-Marc bău două pahare de vin alb unul după altul. Era parcă supărat pe lumea întreagă. „S-o fi plictisind aici !" se gîndi Madeleine. Apoi observă o privire languroasă a Charlottei rătăcind prin încăpere, parcă în căutarea unui punct de sprijin, oprindu-se pe chipul tînărului, zăbovind cîteva clipe pentru a-și lua apoi din nou zborul într-o scurtă clipire de pleoape. „Femeia asta ar fi în stare să cocheteze cu oricine ! Să placă, să placă cu orice preț ! Asta-i principalul ei cusur !" Ploaia se înteți. Un oblon prost fixat pocni sub bătaia vîntului.

— Dacă mai ține vremea asta o zi sau două, spuse Charlotte, ne strîngem catrafusele și ne întoarcem la Paris.

O licărire scurtă de zăpăceală trecu prin ochii lui Jean-Marc.

— Asta așa e, o susținu Françoise, aici, cînd plouă, îți vine să-ți iei cîmpii ! Tu, ce părere ai, Madou ?

— Eu, copii, am venit aici ca să fiu cu voi ! Așa că dacă plecați, mă iau și eu după voi ! răspunse Madeleine.

Numai Daniel protestă :

— Ai dracului mai sînteți ! Și eu care trebuia să merg cu băieții să ne instalăm corturile la Dame-Jeanne !

— Ei și ce, n-ai decît să rămîi cu ei, spuse Charlotte. Dar treaba ta cum te întorci la Paris.

— Așa da, e-n regulă, mormăi el. Să știți însă că vremea se mai poate îndrepta !

— Ce spune barometrul ?

— Scade ! recunoscu Daniel.

Charlotte împărți ultimele bucățele de brînză prăjită rămase pe fundul crăticioarei. Apoi Françoise aduse o salată de fructe. Nimănui nu-i mai era foame, dar după o mîncare atît de condimentată, simțeai nevoia să-ți mai răcorești cerul gurii. După ce masa fu strînsă și văsăria stivuită în bucătărie, Charlotte propuse ca seara să se

încheie cu o formidabilă partidă de rummy. Daniel luă cărţile şi le amestecă. Jean-Marc urcă în camera lui să se culce.

XVI

Demult nu mai avusese Madeleine prilejul să ia parte la o întrunire de tineri. Invitaţii, vreo cincisprezece la număr, erau toţi studenţi la Institutul de limbi orientale, cu excepţia lui Patrick. Alexandre Kozlov promisese că va veni şi el dar nu sosise încă. Niciodată n-ar fi crezut Madeleine că nepoata ei va reuşi să adune atîta lume la ea acasă tocmai acum, în toiul vacanţei de Paşti. Totul se hotărîse foarte repede, cînd familia, exasperată de timpul ploios se întorsese la Paris, lăsîndu-l pe Daniel la Dame-Jeanne cu tinerii lui prieteni excursionişti. Charlotte o ajutase pe fiica ei vitregă să organizeze totul, apoi, dînd dovadă de un tact deosebit, se făcuse nevăzută. Madeleine ar fi vrut să-i urmeze exemplul dar Françoise stăruise să rămînă, probabil pentru a-i face cunoştinţă cu asistentul acela de rusă despre care vorbea întotdeauna cu atîta entuziasm. Insistase de asemenea să ia parte şi Jean-Marc : el urma să vină spre seară. Ca singura reprezentantă a generaţiei părinţilor, Madeleine se simţea deplasată printre aceşti băieţi şi fete cu chipurile atît de fragede. Îi părea totuşi bine că se află acolo, cufundată în atmosfera proaspătă a unei vîrste pe care o regretase de atîtea ori. Nostalgia ei era însoţită de curiozitate, iar tandreţea, de ironie. Toate becurile din salon erau aprinse. Pe două măsuţe cu rotile se aflau paharele, sticlele, platouri cu sandvişuri şi cu fursecuri. Fiecare se servea după plac. Se fuma mult. Patrick, în picioare lîngă fereastră, discuta cu un student pletos despre perspectivele petrolului din Sahara. După puţin timp se aşeză lîngă Madeleine. Françoise, care se ducea de la un grup la altul, le zîmbi în treacăt. Madeleine se gîndi să profite de această vecinătate pentru a-l cunoaşte mai bine pe tînăr. La Touques fusese atît de rezervat încît şi acum avea impresia că se

află lîngă un străin. Ca să se simtă în largul lui, Madeleine îl întrebă din nou ce are de gînd să facă după terminarea studiilor. Nu-şi schimbase oare planurile ? Patrick răspunse că nu şi îi descrise viitoarea-i carieră cu o precizie care-ţi îngheţa sufletul. Ştia de pe acum la ce întreprindere se va angaja, care-i vor fi şansele de avansare şi cît va primi atunci cînd va ieşi la pensie. Ascultîndu-l, Madeleine îşi dădea tot mai bine seama că îl interesa mai puţin o reuşită excepţională decît siguranţa că va duce o viaţă tihnită pînă la sfîrşitul zilelor. La naşterea lui se adunaseră pesemne deasupra leagănului toate zînele Asigurărilor Sociale. Poate că însăşi religia pe care o invoca atît de des nu era pentru el decît o formă de garanţie oficială împotriva ispitelor trupeşti. Nu, hotărît lucru, băiatul ăsta nu-i plăcea. Să fi fost oare mulţi ca el, pentru care viitorul nu era un drum larg, ademenitor, plin de primejdii, ci o alveolă îngustă unde să se instaleze cu mica lor familie sub protecţia Statului ? Scrută chipurile din jur şi încercă să le compare cu prietenii ei din tinereţe. Desigur, ăştia, cei de azi, i se păreau mai puţin străluciţi decît cei de ieri. Dar o înşela poate memoria. Trebuie să se ferească de această tendinţă de a critica prezentul din simpatie pentru trecut. Încercă să pună pe chipul fiecăruia din aceşti necunoscuţi eticheta pe care o va purta mai tîrziu în viaţă : ziarist, geolog, mamă de familie, traducătoare la o ambasadă, şef de birou la Ministerul Afacerilor Externe, ministru, diplomat, bibliotecar... Pentru ei, nimic nu era încă hotărît, stabilit, pecetluit ; puteau reuşi tot atît de bine cum puteau da greş ; nu erau decît proiectul propriei lor fiinţe ; o sumă extraordinară de vise, de iluzii, de energii potenţiale... Da, omenirea de mîine va arăta aşa cum o vor clădi aceşti băieţi cu umerii înguşti, aceste fete încă neconturate şi cuminţi. Privindu-i, te apleci asupra misterului de nepătruns al anilor ce vor să vină, te apropii de mormînt, dar în acelaşi timp prinzi noi speranţe. Madeleine se simţea tot mai emoţionată pe măsură ce înţelegea că aparţine unei epoci care şi-a trăit traiul în comparaţie cu toţi adolescenţii aceştia a căror adevărată avere consta tocmai în a nu avea nimic. Abia îl asculta pe Patrick care-i explica tehnica forării submarine şi simţea cum o cople-

șește tristețea irevocabilă a timpului care se scurge. Alți tineri se așezară lîngă ea. Se formă un cerc. Se iscă o discuție despre folosirea cinematografului în scopuri de propagandă și toți se însuflețiră. Cei mai mulți erau împotriva imixtiunii politicii în artă, dar Frédéric Massart susținea, și nu fără măiestrie, că angajarea integrală este condiția *sine qua non* a sincerității artistice. Françoise se așeza pe brațul unui fotoliu, arunca o vorbă, își schimba locul și se prefăcea că discuția o pasionează, dar era evident că gîndurile îi erau în altă parte. La șapte fără un sfert se auzi soneria și fata se îndreptă, transfigurată, spre ușă.

Madeleine văzu intrînd în salon un bărbat de vreo treizeci și doi de ani, înalt, zvelt, cu brațe lungi și o față frămîntată, cu obrajii supți, cu pielea mată, în care străluceau doi ochi mari, negri, aidoma celor din icoanele bizantine. Își dădu imediat seama că acesta e Alexandre Kozlov. După prezentările de cuviință, se așeză în fața ei, în mijlocul tineretului, acceptă un sandviș, un pahar de votcă, rosti cîteva fraze amabile... Acesta era oare omul acela extraordinar despre care vorbea Françoise ? Fata nu-și lua ochii de la el și prindea din zbor cele mai neînsemnate cuvinte pe care le rostea, de parcă ar fi fost sentințele unui oracol. Madeleine îl compătimi pe Patrick care însă nu părea să observe nimic. Sigur de deșteptăciunea lui ca de nodul șiretelor de la pantofi, acesta se apucă să trăncănească despre raporturile dintre știință și morală. Citise probabil recent vreun articol pe această temă și spera să strălucească în public etalîndu-și cunoștințele. Alexandre Kozlov, care părea obosit și distrat, îl lăsa să peroreze fără să-l contrazică. Monologul acesta o agasa însă pe Françoise, care încercă în cîteva rînduri să-l întrerupă. În zadar însă : Patrick o pornea cu și mai mult avînt. Alexandre Kozlov se aplecă spre Madeleine și-i spuse cu glas scăzut :

— Françoise mi-a vorbit foarte mult de dumneavoastră, doamnă. Sînteți anticară, nu-i așa ?

— O, e un cuvînt mult prea pretențios pentru meseria mea, așa cum o concep și o exercit eu !.

— În orice caz, vă interesați de viața obiectelor ! Aș fi vrut să am și eu timp pentru așa ceva !

— Vă plac lucrurile frumoase ?

— Nu. Îmi plac pur și simplu lucrurile, oricare ar fi ele, pentru misterul pe care-l degajă. Unele lucruri considerate foarte urîte îmi spun mai mult decît altele socotite foarte frumoase. După cum vedeți, nu sînt deloc cunoscător în artă. Mi-e chiar puțin rușine, față de dumneavoastră, de slabele mele cunoștințe !

— Cunoștințele nu înseamnă nimic, instinctul e totul. Și acest instinct, dumneavoastră îl aveți, cuvintele pe care le-ați rostit o dovedesc.

— În orice caz, cred că nu se poate nega influența pe care o are asupra noastră lumea așa-zisă neînsufletită. Nimic nu mă întristează mai mult — vă rog să mă scuzați — decît vitrina unui magazin de antichități ! Toate mobilele, toate bibelourile acelea părăsite, aproape moarte de plictiseală, și care așteaptă un nou stăpîn pentru a se trezi din nou la viață ! E tot atît de trist ca spectacolul unor cățeluși de lux plîngînd în cuștile lor, doar i-o cumpăra cineva !

Madeleine rîse, amuzată și tulburată. Glasul profund al acestui om, privirea-i întunecată, insistentă pînă la insolență, mîinile-i slabe cu degetele lungi pe jumătate dezdoite, ținînd un pahar, curbura umerilor, toate laolaltă îi dădeau un farmec care o subjuga și căruia nici nu voia să i se împotrivească.

— Sînteți aspru cu anticarii, spuse ea. Dar vă înțeleg. Și mie mi-e groază de obiectele puse în galantar !

Patrick, care de cîteva clipe tăcuse, se băgă tam-nisam în vorbă :

— În orice caz, pasiunea pentru obiecte nu trebuie să ne îndepărteze de oameni. Trebuie să trăim pentru oameni și nu pentru obiecte. Singurătatea în societatea noastră e un păcat !

— Parcă e cineva vreodată singur ? spuse Alexandre Kozlov. Ceea ce numim singurătate nu e decît o mică zonă de gol și de tăcere între noi și ceilalți. Chiar cei care se cred singuri sînt de fapt legați, prin mii de verigi invizibile, de lanțul oamenilor.

— Și lanțul acesta duce la Dumnezeu, observă sentențios Patrick.

— Așa sperăm cu toții, replică cu un zîmbet Alexandre Kozlov.

Patrick se ridică în picioare, cu mîinile în buzunar și o sclipire rece de reprobare în dosul ochelarilor. Françoise îi spusese probabil că Alexandre Kozlov e ateu și el voia acum să-l convingă pe intrus, să-l pună cu botul pe labe aici, față de toată lumea.

— În ce mă privește, domnule, nu sper, ci sînt sigur ! declară el. Fără Dumnezeu, nu se poate explica existența lumii. Cele mai mari genii, Pascal, Newton, Faraday, Maxwell, Ampère, Pasteur au crezut în Dumnezeu !

— Fiecare în felul lui ! răspunse Kozlov. Dar dacă explicația adevărată ar depăși posibilitățile înțelegerii umane ?

— Dumnezeu ne-a înzestrat cu rațiune tocmai ca să-l putem înțelege !

Fără a catadicsi să-i răspundă, Alexandre Kozlov se ridică pe picioarele-i lungi și își puse paharul gol pe un colț de masă. Françoise se apropie de el și îi mai turnă puțină votcă. Madeleine se uită la ei : stăteau în picioare, unul lîngă altul, și discutau, el — foarte degajat, cu haina descheiată, degetul mare vîrît sub curea, lăsîndu-și toată greutatea pe un picior, ea — încordată ca un arc, cu o strălucire neobișnuită în ochi. Alți tineri răspîndiți prin salon aveau discuții mai puțin serioase. Rîdeau în hohote. Corinne Bordelet întinse un braț chiar sub nasul Madeleinei : „Permiteți ?" și se întoarse la grupul ei cu farfuria de sandvișuri.

— Alea cu brînză sînt formidabile, declară Frédéric Massart.

— Dar alea cu pateu ? Le-ai gustat pe alea cu pateu ? întrebă Mireille, sora Corinnei.

Françoise le zîmbea, de departe, ca o adevărată stăpînă a casei.

Patrick, care suferea că nu-i putuse spune lui Alexandre Kozlov tot ce avea pe inimă, se legăna de pe un picior pe altul în fața Madeleinei, cu un aer absorbit și nerăbdător. Pînă la urmă nu se mai putu stăpîni și începu să bombănească :

— Domnul ăsta nu e deloc consecvent în raționamentul lui ! Omul trebuie să creadă în ceva precis ca să

aibă curajul de-a trăi ! Dacă s-ar simți irresponsabil, pierdut în mulțime, dacă nu s-ar teme de pedeapsă și nu s-ar aștepta la o răsplată pe lumea cealaltă, de ce-ar căuta să facă binele ?

Întrucît ridicase intenționat glasul, Alexandre Kozlov se întoarse spre el și spuse :

— Vorbim despre lucruri diferite, dragul meu. Dumneata susții necesitatea unei doctrine ezoterice pentru a menține poporul într-o stare de supunere și disciplină, în timp ce eu mă refer la o doctrină ezoterică, rezervată acelora care nu se tem să-și pună întrebări.

— Nu pot exista două religii ! exclamă Patrick. Una pentru inițiați și alta pentru mase. Dumnezeu nu se împarte in felii !

În sinea ei, Madeleine recunoscu că în această dispută, ea se afla mai aproape de Patrick decît de Kozlov. Ideile lui Patrick erau clare, liniștitoare, pe cînd cele ale lui Kozlov erau sumbre, îngrijorătoare, cinice. Nu ofereau nimic, dărîmau totul... Luîndu-și avînt, întrebă :

— Dar ce anume vă dă curajul să trăiți, domnule, dacă nu credeți în nimic ?

— Poate puterea dobîndită de-a lungul anilor, răspunse Alexandre Kozlov cu un rîs ușor care rămase fără ecou.

— E trist ! murmură Françoise pe un ton copilăresc.

Alexandre Kozlov trase din țigară, înghiți fumul și rosti încet, cîntărindu-și bine cuvintele :

— Mai puțin trist decît să înaintezi pe calea virtuții numai pentru că la capăt se află paradisul, ca o momeală.

— Și cum împăcați această disperare chibzuită cu munca dumneavoastră ? întrebă din nou Madeleine.

— Cît se poate de firesc : ideea muncii bine făcută mă satisface pe deplin și mă liniștește. Deși știu că după moarte nimic nu va rămîne din cuvintele și gesturile mele, deși îmi dau perfect de bine seama de nimicnicia ocupațiilor mele, în comparație cu prăpastia care mă va înghiți într-o bună zi, am sentimentul inexplicabil că așa trebuie să trăiesc. Dacă aș gîndi, dacă aș acționa altfel, cred că aș trăda pe cineva.

— Pe cine ? întrebă Madeleine.

Alexandre Kozlov făcu un gest vag cu mîna. Puțin scrum căzu pe covor.

— Pe mine, probabil, răspunse el.

Și, întorcîndu-se spre Françoise, adăugă cu un zîmbet ușor ironic în colțul gurii :

— Sau poate pe Dumnezeu...

— Ah, vedeți, tot la el vă întoarceți ! exclamă vesel Françoise.

— Nu m-am îndepărtat niciodată de el. Refuz doar să-l definesc. Îl accept ca pe o enigmă care mă depășește și a cărei prezență îmi este dezvăluită, din cînd în cînd, de ciripitul unei rîndunici săgetînd cerul între două acoperișuri, de o coajă de ou dusă de apa unui pîrîiaș...

În timp ce vorbea își stinsese țigara. Mîna-i dreaptă, în care ținea paharul de votcă pe jumătate gol, se îndepărta, se apropia, suplă, aeriană, cu arătătorul întins într-un gest de desemnare. Din nou izbucniră rîsete, în celălalt capăt al salonului. Mireille Bordelet schița un pas de dans.

— Într-un cuvînt, refuzați să îmbinați bunul-simț și religia, spuse Patrick pe un ton arțăgos.

Alexandre Kozlov mîji din ochi :

— Ah ! da, refuz ! Bunul-simț este o noțiune practică, prudentă ! Nu poți realiza nimic mare, călăuzindu-te numai după bunul-simț. Împins la extrem, bunul-simț ne-ar sili să acționăm numai din interes ; ne-ar împiedica să sprijinim o cauză nobilă dar dinainte pierdută, să ne sacrificăm confortul, viața, pentru propovăduirea unei idei care ni se pare justă, să ne depășim pe noi-înșine, să luptăm, să ne înșelăm, s-o luăm de la început, într-un cuvînt — să trăim !

Tăcu, își trase sufletul, și încheie cu o voce mai domoală :

— Totul e atît de simplu ! E firesc să existe o religie tradițională pentru a ajuta masele să accepte viața așa cum este. Dar omul evoluat, dacă stă și se gîndește puțin, trebuie să caute în altă parte un motiv care să-l determine să-și continue misiunea. De vreme ce este înzestrat cu inteligență, trebuie s-o cultive cît mai temeinic, s-o îmbogățească, s-o exploateze. E de datoria lui. Tot așa

cum datoria unei femei e de a-şi pune în valoare farmecul chipului...

Rostind aceste cuvinte se uită lung şi prietenos la Françoise. Fata se fîstîci, se înroşi, oferi băuturi şi sandvişuri musafirilor. Se aşternu o lungă tăcere, fiecare urmărind în sinea lui ecoul cuvintelor lui Alexandre Kozlov. Madeleine îl observa şi simţi un sentiment de jenă. Nu e oare puţin cabotinism în această violentă profesiune de credinţă ? Toate astea nu prea sună franţuzeşte ! Cineva, lîngă fereastră, povestea anecdote. O voce de fată strigă :

— Nu, Roland, sînt din cale-afară de tîmpite !

Tocmai atunci Charlotte intră în salon. Apariţia ei făcu senzaţie. Elegantă, sprintenă şi veselă, împărţi fiecăruia cîte un zîmbet şi un cuvînt hazliu. Deodată toate privirile se aţintiră asupra ei. Fetele păliră una după alta în timp ce ea şuşotea : „Nu vă deranjaţi !... Vai, e o copilărie !... Am intrat numai pentru o clipă !..." Chiar Alexandre Kozlov îi urmărea comportarea cu deferenţă, ca pe un număr bine pus la punct. Madeleine îşi spuse că lipsa de sinceritate ridicată la un asemenea nivel este într-adevăr o operă de artă. Françoise oferi mamei sale vitregi cel mai bun fotoliu. Charlotte se aşeză ca un fluture pe o floare. Toţi se adunară roată în jurul ei. Nu spunea nimic important, dar toată lumea o asculta cu plăcere şi chiar cu interes.

•

Jean-Marc se întoarse acasă abia la şapte şi jumătate. Încă din anticameră, larma de glasuri îl irită. Intrînd în salon, avu impresia că nu sora lui ci Charlotte avea musafiri. Toată după-amiaza tocise la dreptul civil împreună cu Hubertel, un coleg de facultate care, deşi nu se compara cu Didier, era un bun partener pentru studiile în *forcing* [1]. Îi era capul calendar de atîta proză juridică şi bău cu plăcere paharul de whisky pe care i-l servi Madeleine. Apoi se instală pe divan între doi tipi pe care nici nu-i cunoştea.

Ar fi vrut să arate interes pentru prietenii surorii sale dar, fără să vrea, privirea i se îndrepta mereu spre Char-

[1] *În asalt* (engl.).

lotte. De cînd se întorseseră din Bromeilles, ea nu încercase niciodată să se apropie de el. Astfel Jean-Marc putea crede că Charlotte renunțase definitiv, și această certitudine nu-i displăcea. Dealtfel, taică-său se întorcea peste trei zile. Iar luni începeau din nou cursurile la facultate... Reluarea obiceiurilor familiale și universitare reprezenta pentru el o garanție de securitate. Deocamdată însă, Charlotte, cu trupul aplecat într-o arcuire bine studiată, îi vorbea lui Alexandre Kozlov despre o expoziție de păpuși foarte vechi pe care o vizitase împreună cu o prietenă. Glasul ei afectat îl agasa pe Jean-Marc ca și cum ar fi fost un omagiu adus altcuiva. Această cochetărie, își spuse el, e o manie nedemnă de ea. În timp ce o ponegrea astfel în gînd, ea se ridică, se îndreptă spre el și îi ceru o țigară. Se simți ca un om readus la lumină din fundul unei prăpăstii. Charlotte îi ținu mîna în timp ce el își aprindea bricheta. Flăcăruia licări între ei, ca un semn de prietenie. Puțin fum, un zîmbet și gata, Charlotte îi și întorcea spatele. Jean-Marc ar fi vrut să găsească în el puterea de a se ridica și de-a pleca. Și totuși rămase acolo, fermecat, furios, sorbind tăcut paharul de whisky și frămîntat de gînduri negre pînă în clipa cînd ea însăși se retrase. Imediat după plecarea ei, toți musafirii se risipiră, ca și cum nimic nu i-ar mai fi reținut. În salonul pustiu, unde rămăseseră împrăștiate pahare și farfurii murdare, Françoise o întrebă, radioasă, pe Madeleine :

— Ei, ce părere ai despre Alexandre Kozlov ?

•

Jean-Marc își aprinse din nou veioza, se uită la ceas (era unu noaptea), își luă cursul de drept administrativ care zăcea pe jos și, cu ochii împăienjeniți de somn, începu să citească, plictisit, un paragraf :

„Prejudiciul moral nu este în dreptul administrativ decît un prejudiciu cu caracter neeconomic, adică un prejudiciu care nu se poate exprima decît în mod arbitrar în bani... Consiliul de Stat a refuzat multă vreme să repare prejudiciul moral ivit în urma unor accidente de persoane, sau cel puțin acel *pretium doloris*, adică prejudiciul de afecțiune..."

Nimeni nu cinase în seara ceea : sandvişurile şi fursecurile le tăiaseră tuturor pofta de mîncare. Charlotte o învoise pe Mercédès pentru perioada vacanţei de Paşti, astfel încît Agnès făcuse singură ordine în salon şi spălase vasele. Cu toate insistenţele Françoisei şi ale lui Jean-Marc, Madeleine se întorsese să înnopteze în camera ei de la hotelul Monet. Refuzul de a dormi la ei acasă devenea o idee fixă. Accepta să locuiască în casa fratelui ei de la ţară — poate pentru că nu era nici un hotel prin apropiere — dar nu la Paris ! Şi cu cît încercai s-o convingi, cu atît se închista într-o ostilitate comică. De fapt, Jean-Marc o iubea pentru încăpăţînarea ei. Ar fi vrut să aibă aceeaşi voinţă, ca să nu se abată niciodată de la linia pe care şi-o trasase ! Să-şi trăiască viaţa ca pe nişte şine. În plină viteză. Drept spre ţintă. Dar el şovăia, înainta bălăbănindu-se... Imaginea Charlottei puse stăpînire pe el şi simţi iarăşi că-i cresc aripi. De ce-o fi oare atît de distantă, răsplătindu-l totodată din cînd în cînd cu o privire sau o uşoară atingere a mîinii ? Toate aceste fiţe n-au oare scopul să-l ademenească, aşa, pur şi simplu din plictiseală, din curiozitate, pînă i se va întoarce soţul ? Ca să se răzbune pe ea, încercă să se convingă că e mai puţin frumoasă decît crezuse, că a fost de-a dreptul caraghioasă cu maimuţărelile ei faţă de musafirii Françoisei ! Dar cuvintele jignitoare pe care i le adresa în gînd cădeau fără să-şi atingă ţinta, ca nişte săgeţi cu bătaia prea scurtă. Dîndu-şi seama că somnul nu se mai lipeşte de el se sculă, făcu cîţiva paşi prin cameră, aprinse o ţigară gîndindu-se la Micky. Fusese la ea alaltăieri. Totul se petrecuse aşa cum era de aşteptat : dragostea, flecăreala în pat, dezamăgirea finală care-i încleia creierul, întoarcerea mohorîtă acasă... Îşi strivi ţigara într-o scrumieră, se culcă înapoi, stinse lampa. Ah, de n-ar visa ! Închise ochii şi aşteptă să i se facă somn. Se scurseră cîteva minute. Ca să-şi alunge gîndurile, repetă în minte paragrafe întregi din cursul de drept administrativ. Procedeul se dovedi excelent. Încetul cu încetul, capul i se umplea de cerneală. *Pretium doloris,* prejudiciu de afecţiune... Simţi deodată că se prăbuşeşte în beznă.

Un zgomot uşor îl trezi. Ridicîndu-se într-un cot, văzu o dîră de lumină care se lărgea, despicînd masa opacă a

peretelui, chiar în fața lui. Cineva deschidea încet ușa. Jean-Marc căută pe dibuite comutatorul. Camera se umplu deodată de lumină : Charlotte ! Un deshabillé de voal alb îi flutura pe corp. Chipu-i era grav. Înainte ca Jean-Marc să fi putut scoate un cuvînt, Charlotte își duse un deget la buze ca să-l îndemne să tacă. Încremenit de mirare, Jean-Marc se uita cum se apropie cu pas lunecos de patul lui. Sub cămașa-i subțire ghicea forma sînilor, a șoldurilor în mișcare. Se opri în fața lui, diafană, albă, teribilă. Două mîini mlădioase îi cuprinseră capul. Se aplecă asupra lui și, în această apropiere, Jean-Marc văzu, crescînd, un chip pe care nu-l cunoștea. În ochii Charlottei se putea citi o rugă smerită și răutăcioasă, ceva tandru și animalic în același timp care-l fascina.

— Jean-Marc, șopti ea, nu mai pot !

Atunci simți în el o asemenea dezlănțuire de forțe încît i se păru că-i plesnește coșul pieptului. Își înăbuși un strigăt, cuprinse în brațe acest trup a cărui căldură îi mîngîia obrazul și se rostogoliră împreună pe coasta unui munte, luptînd și contopindu-și răsuflările, pînă la poalele povîrnișului unde plăcerea îl străfulgeră.

XVII

Charlotte aruncă o privire spre vitezometrul încastrat în tabloul de bord și spuse :

— Nu așa repede, Jean-Marc.

— Trebuie să ne grăbim dacă vrem să ajungem la Paris înainte de opt și jumătate.

— O să ajungem cînd o să putem, iubitule. Prefer să născocesc ceva decît să avem un accident.

Era cît pe ce să răspundă furios : „Eu însă nu !" dar nu scoase nici o vorbă și micșoră viteza profund impresionat de privirea duioasă care însoțise cuvintele Charlottei. Autostrada era ca un fluviu larg transportînd într-un sens lumini roșii de semnalizare, iar în celălalt faruri mari, galbene. O reverberație mov, în depărtare, vestea că Parisul nu mai e departe. Jean-Marc trecu pe

culoarul din dreapta lăsînd, cu părere de rău, să i-o ia înainte mașini mai rapide. Charlotte puse o mînă pe ceafa lui. Ea avusese ideea să petreacă împreună după-amiaza la *Ferraudière*. Desigur, se simțiseră mai bine decît noaptea precedentă, în camera lui Jean-Marc, cînd cel mai mic zgomot le înghețа sîngele în vine de frică. Refugiați în casa de la țară, s-au putut crede, timp de cîteva ceasuri, liberi de orice obligație. Nici unul din ei nu avea de dat socoteală cuiva ; nimic nu le amenința dragostea. Charlotte adusese de la Paris trei trandafiri roșii și îi pusese într-o vază ; Jean-Marc aprinsese focul în cămin ; apoi fiecare văzuse, în ochii partenerului, cum se naște și crește dorința pe care celălalt i-o inspiră. Jean-Marc mai păstra ascunsă sub îmbrăcăminte o căldură catifelată ce-i amintea de trupul Charlottei, lipit de-al lui din cap pînă în picioare. Avea impresia că gura lui nu mai e aceeași de cînd Charlotte o umpluse cu sărutările ei. Îi mai răsunau în urechi cuvintele pe care ea i le șoptise în întuneric. Trebuia să depună un efort pentru a se convinge că Charlotte îi spusese într-adevăr că are ochi frumoși, că e bine făcut, că e puternic, că o face fericită. Dar el, el ce-i strigase acestei femei în culmea pasiunii ? Nu mai ținea bine minte. De un lucru era însă sigur : că dragostea, așa cum o cunoscuse pînă atunci, era un exercițiu fizic necesar și cam scîrbos, pe cînd cu ea toate dezmierdările erau purificate. Nici unul din gesturile ei nu-l șocase, nici o atitudine nu-i păruse dizgrațioasă. Trupu-i gol era pentru el o adevărată minunăție. O strîngea în brațe, o îndoia și se mira că ea toată — carne, mușchi și nervi — era o întruchipare vie a viselor sale cele mai nesăbuite. Era oare cu putință ca această înțelegere extraordinară să fie condamnată la o grabnică destrămare ? Apăsă din nou pe accelerator. Ajunsese într-o asemenea stare încît dorea aproape să i se întîmple un accident. Să dispară odată cu ea într-o ciocnire orbitoare mai bine decît să înfrunte compromisurile murdare ale viitorului.

— Jean-Marc, spuse ea pe un ton de repros, iar începi ?

Furios, depăși două mașini și spuse :

— Cînd mă gîndesc că peste două zile, chiar la ora asta...

— Taci, iubitule. Mîine ne vom întoarce la *Ferraudière*.

— Și poimîine, ai să te duci să-l aștepți la aeroport !

— Dar asta nu va schimba nimic !

— Așa crezi tu ! Sau, mai curînd, așa ai vrea să cred eu ! Dar e imposibil, Charlotte ! Cînd va fi aici, totul se va termina între noi doi !

— De ce ?

— N-am să pot suporta... Să te știu în brațele lui, chiar în seara aceea...

— Dar demult nu mai e nimic între Philippe și mine !

— Minți ! Minți ! Dealtfel, am să citesc pe fața ta, a doua zi dimineață. Oh, Charlotte ! sînt atît de nenorocit ! Ce-o să se întîmple cu noi ?

La dreapta lui, în lumina slabă a tabloului de bord fosforescent, ghicea un profil încordat. O voință neînduplecată sălășluia în acest căpșor de păpușă fină ca porțelanul.

— Bizuie-te pe mine, spuse ea. Nu te gîndi decît la dragostea noastră. Nimic altceva nu trebuie să conteze pentru tine.

— Dar pentru tine ?

— Te iubesc, Jean-Marc. Te iubesc ca o nebună. Dar ține bine minte că nimeni nu are mai mult sînge-rece decît o nebună care știe ce vrea.

Se aplecă spre el și îi punctă cu mici sărutări, calde și rapide, lobul urechii, marginea maxilarului, colțul gurii. Un val de dorință îl cuprinse. Apoi vru iarăși să moară pentru a nu fi nevoit să coboare de pe culmile acestei fericiri. Dar gîndul la răniții pe care îi văzuse cîndva la marginea drumului îl dezmetici. Lichidul acela stacojiu, închis de obicei în rețeaua vinelor, etalîndu-se acolo, în văzul tuturor, impregnînd hainele, pămîntul. Charlotte desfigurată. Martorii, scandalul, durerea poate... Un fior rece îi trecu prin șira spinării.

La primul semafor cu lumină roșie din Paris, Charlotte îi spuse :

— Am să trec eu la volan iar tu ai să vii cu metroul. Nu trebuie să ajungem acasă în același timp.

Se gîndea la toate. Jean-Marc se supuse.

Mașina se îndepărtă, lăsîndu-l buimac, la marginea trotuarului. Dintr-o dată, nu mai avea nimic.

Cînd ajunse acasă, la nouă fără un sfert, toată lumea era la masă : Charlotte, Madeleine, Françoise și chiar Daniel, care se întorsese în cursul după amiezii de la Fontainebleau. Cu chipul înțepenit de reprobare, Mercédès se opri din servit și rămase nemișcată, așteptînd dispoziții.

— Exagerezi, Jean-Marc ! spuse Charlotte cu o voce suavă. Pe zi ce trece vii tot mai tîrziu !

Odată mai mult, îl tulbură ușurința cu care mințea. Printr-o pornire nedreaptă îi era chiar necaz pe ea că ocrotește atît de bine taina dintre ei. Cum putea fi sinceră cu el, cînd era atît de puțin sinceră cu ceilalți ? Îngăimă cîteva cuvinte de scuză, se așeză la masă, luă ceva în farfurie. Daniel continuă să povestească întîmplările dintr-o grotă pe care o descoperise cu prietenii și care era plină de lilieci, spînzurați, cu capul în jos, de gheare.

— Știi ce nostimi sînt ! Un botișor de cîine, o blană netedă...

— Cum ? Te-ai atins de ei ? întrebă Françoise.

— Bineînțeles !

— Vai, ce dezgustător !

Restul se pierdu, pentru Jean-Marc, într-un freamăt de glasuri. O mie de lilieci dădeau din aripi în cameră. De cîteva ori, ridicînd ochii, întîlni privirea vigilentă a mătușii sale. O fi bănuind ceva ? Nu, nu se poate, îi atribuie o perspicacitate pe care n-a avut-o niciodată. Jean-Marc se liniști, bău un pahar de vin, se prefăcu că-l interesează conversația. Deodată cîteva cuvinte rostite de Charlotte îl plesniră drept peste față :

— Ah ! Jean-Marc, era să uit : astă-seară, cînd am venit acasă, am găsit o telegramă de la taică-tău. Are într-adevăr o meserie imposibilă ! Îmi scrie că e nevoit să rămînă la New York pînă la sfîrșitul săptămînii viitoare. Sînt așa de furioasă !...

Charlotte strîmbă din năsuc ca un copil răsfățat și clătină din cap. Sufocat, Jean-Marc nu știa ce mutră să facă. O jalnică bucurie îl cuprinse. Asta înseamnă cîte zile de răgaz ? Șase, șapte ?...

— Da, e stupid ! bîigui el.
Și i se făcu rușine de sunetul propriului său glas.

•

Din nou autostrada Sudului — geometrică și monotonă — întinzîndu-se cît vezi cu ochii în ceață. De data asta însă, Jean-Marc nu se îndrepta spre *Ferraudière.* Singur într-o mică mașină hodorogită pe care i-o împrumutase Julien Prélat, gonea spre Orly. Charlotte o fi și sosit acolo ca să-l întîmpine pe Philippe la coborîrea din avion. Jean-Marc o lăsase să plece fără să-i spună că o va urmări de la distanță. Peste cîteva clipe, ascuns în mulțimea de la aeroport, îi va urmări pe îndelete atitudinea. Conta foarte mult pe această încercare pentru a afla dacă Charlotte nu mințea cînd pretindea că nu mai nutrește pentru soțul ei decît o afecțiune convențională. Neștiindu-se observată, nu-și va ascunde sentimentele. Numai de n-ar ajunge prea tîrziu ! Și mașina asta care se tîrîie, gîfîind. Potrivit orarului pe care-l consultase, avionul urma să aterizeze dintr-o clipă în alta. E drept că descărcarea bagajelor, formalitățile vamale vor mai lua pe puțin o jumătate de oră... Orice s-ar întîmpla, nu se va arăta. Experiența asta îi va arăta gradul lui de stăpînire. Dar mai tîrziu ? Nici nu voia să se gîndească. De cîte ori nu-i repetase Charlotte : „Nu te gîndi la ce se va întîmpla mai tîrziu, iubitule !" Ah ! cît de fericit l-a făcut toată săptămîna asta ! șase zile la rînd fuseseră împreună la Bromeilles și cu fiecare nouă întîlnire, o iubea tot mai mult. „Charlotte, Charlotte !" rostea el în șoaptă numai pentru plăcerea de a-i pronunța numele.

Niște panouri indicatoare îi porunceau s-o ia la stînga. Dintr-o parte și alta a drumului se iviră lampadare înalte cît gîtul unei girafe. Terenul extrem de neted prevestea apropierea aeroportului. O traiectorie bubuitoare brăzdă cerul. O clădire uriașă, numai din sticlă, se desprinse din ceață. Jean-Marc își duse mașina la locul de parcare și alergă înapoi spre clădirea aeroportului.

Odată ajuns înăuntru, rămase cîteva clipe buimac în această hală impersonală, translucidă și fără de margini. Siluetele se destrămau între reflexele difuze ale tavanului și dalele strălucitoare ale pardoselii. Glasuri de fe-

cioare, dulci, sepulcrale și afectate anunțau la megafon sosirile unor avioane plecate din toate colțurile globului pămîntesc. Jean-Marc se informă la o fată în uniformă care ședea la un birou mult prea mare pentru ea. Avea tot timpul : avionul din New York aterizase abia cu zece minute în urmă. Călătorii vor ieși prin poarta n° 46. Cumpără un bilet de intrare, îl prezentă controlorului, se instală pe o treaptă a scării rulante și ajunse la etajul întîi, într-o sală imensă, ai cărei pereți de sticlă dădeau spre aerodrom. Afară, avioane mari moțăiau, cu aripile întinse, într-un deșert de beton cenușiu. Printre ele umblau încoace și încolo camioncte rapide și mînioase ca niște cîini ciobănești. O mînă de omuleți, ridicol de mici, se foiau în jurul unui aparat care tocmai aterizase. Spre deosebire de forfota de afară, înăuntru, în sala aeroportului, domnea o liniște toropitoare. Peste tot — tablouri luminoase, distribuitoare automate de bomboane, de timbre, de țigări, prăvălioare cu articole de marochinărie sau cu amintiri din Paris. Dar numai la bar și în fața chioșcului de ziare erau ceva clienți. Clinchetul linguriților se amesteca cu o muzică plăcută, difuzată în surdină de megafoane. Jean-Marc se apropie cu băgare de seamă de birourile vamale și polițienești ale porții 46. Sub plăcuța purtînd acest număr, agenții respectivi își și ocupaseră locurile în boxe individuale. Niște coridoare în zigzag duceau la ghișeele lor. Persoanele care veniseră să-i întîmpine pe noii-sosiți se îngrămădiseră îndărătul unei bariere. De departe, Jean-Marc o recunoscu pe Charlotte. Își pusese taiorul bej, taiorul lui preferat. Pantofii, poșeta, coafura, felul cum se fardase, totul vădea dorința de a plăcea soțului ei. Degeaba se jura că nu mai reprezintă nimic pentru ea ; se bucura fără îndoială de întoarcerea lui. Era de ajuns s-o privești cu atenție : fața încordată, privirea ascuțită, zvîcnirea nervoasă a piciorului, totul dovedea cît e de nerăbdătoare. Nu poți șterge într-o săptămînă cinci ani de deprinderi conjugale, toată această drojdie de secrete, de toane, de plăceri casnice, de indispoziții rușinoase, de manii, de minciuni, care leagă bărbatul și soția mai puternic decît dragostea. O căsnicie fericită, e ceva greu de urnit din loc, ceva greu și moale, inform ca un balot de rufe murdare...

Jean-Marc se ascunse lîngă tejgheaua unui chioşc de produse cosmetice şi deschise un ziar în dreptul feţei. Numai vreo douăzeci de metri îl despărţeau de Charlotte. Ea nu-l putea vedea, dar el o vedea cum n-o mai văzuse încă niciodată. Sinceră, nudă, dezarmată, de vreme ce se credea la adăpost. Formidabila indiscreţie a lui Dumnezeu care ne priveşte printre ziduri. Minutele se scurgeau iar el tot nu se sătura de această cunoaştere transcendentă. În două rînduri, Charlotte făcu cîţiva paşi în direcţia lui, se răsuci brusc, fără a bănui că se află atît de aproape, şi se îndepărtă, indiferentă. De fiecare dată, el îşi reveni cu greu. Mîinile îi amorţeau, tot ţinînd ziarul în faţă, ca un ecran. Duduituri de motoare acopereau din cînd în cînd „muzica de ambianţă" şi zdrăngănitul văsăriei din bar. „Zborul spre Ajaccio. Pasagerii sînt rugaţi să poftească la avion. Poarta n° 20..."

Deodată, se produse un fel de învălmăşeală în faţa porţii n° 46. Primii pasageri ai avionului din New York intrau unul cîte unul în coridor şi, cu actele în mînă, înaintau spre ghişeele poliţiştilor şi ale vameşilor. O ştampilă pe paşaport, o privire în servieta de piele a omului de afaceri sau în poşeta prea nouă a doamnei aflată în călătorie de plăcere, şi suspecţii, absolviţi într-o clipă, se grăbeau, obosiţi, buimaci şi radioşi, spre ieşire. Cei care tropăiseră de nerăbdare aşteptîndu-i îi înconjurau, îi îmbrăţişau şi îi luau cu ei într-un freamăt de vorbe banale.

Nemişcată în mijlocul mulţimii, Charlotte pîndea apariţia soţului. Dar el tot nu venea. „Dacă o fi scăpat avionul ?" se întrebă Jean-Marc cu speranţă. În aceeaşi clipă, îşi pierdu cumpătul. Tînăra asta roşcovană, cu trăsături cam vulgare, printre pasageri. O văzuse împreună cu taică-său la cinema. Bineînţeles, făcuse şi ea voiajul în America. „O metresă oficială", cum se spunea pe vremea mătuşii Madou. Avea un aer comun, mărginit şi sănătos. Mergînd drept înainte fără a se întoarce, se prefăcea, potrivit instrucţiunilor primite, că nu-l cunoaşte pe domnul Philippe Eygletière care se afla în acelaşi avion. Şi Charlotte care nu bănuia nimic ! Jean-Marc ar fi vrut să-i poată spune adevărul. Ea îi atrăsese însă atenţia că asemenea lucruri n-o interesează !...

Chiar înainte de a-l vedea pe taică-său, ghici, după expresia radioasă a Charlottei, că ea îl zărise de departe. Înălțîndu-se pe vîrful picioarelor, îi făcea semn cu mîna fluturîndu-și degetele în aer. Philippe se apropie de ea, o cuprinse în brațe, o strînse, o legănă încet, de la dreapta la stînga, sărutînd-o pe obraz și pe gît.

Jean-Marc simți cum i se strînge inima de durere. Desigur, Charlotte trebuia să se poarte drăguț ca să nu trezească bănuielile lui Philippe. Dar cum poți cîntări cîtă prefăcătorie și cîtă sinceritate e în această îmbrățișare conjugală ? Nu căuta oare decît să-și apere dragostea pentru Jean-Marc cînd se ghemuia la pieptul soțului ei ? Sau poate savura o plăcere vicioasă la gîndul că din brațele fiului va trece din nou în brațele tatălui ? Trecînd de la unul la altul, nu se putea să nu facă comparații ! Noaptea asta chiar, cu siguranță... Sîngele i se urcă în obraji lui Jean-Marc, împurpurîndu-i pielea de la baza gîtului la rădăcina părului. Faptul că Charlotte și-ar putea dărui trupul altuia, că ar putea îndrăzni aceleași gesturi, șopti aceleași cuvinte, încerca aceeași încrezătoare destindere îl revolta ca și cum ar fi dobîndit asupra ei drepturi imprescriptibile. Și sărutul ăsta care nu se mai termină ! Chiar dacă e trucat, e totuși insuportabil ! Totul se duce dracului : dragostea, încrederea, speranța... Dacă ar fi fost măcar nevasta altcuiva, a oricui ! Dar era nevasta tatălui său ! Ei și ! Ce e un tată pentru fiul lui ? Un om pe care îl cunoaște, îl admiră, de care se teme din cea mai fragedă copilărie. O pildă de urmat în cel mai bun caz. Or, dacă voia să urmeze această pildă, trebuia să dea la o parte toate scrupulele. De cîte ori nu-i spusese taică-său : „Fii egoist !... Trebuie să fii impotent sau idiot ca să te consacri unei singure femei..."

Philippe o luase pe Charlotte de braț și se îndrepta spre ieșire. Ca un cersetor, Jean-Marc îi urma de la distanță. Se străduia din răsputeri să conteste ce-l unea de omul acela solid, masiv, care se afla la cîțiva pași de el. Legăturile de sînge, dragostea filială, toate nu-s decît convenții perimate ! Nimic misterios, nimic sfînt în această rudenie care ne unește sub același nume și același acoperiș. Consecința unei întîlniri vîscoase în pîntecul unei femei.. Puțină sămînță încredințată din întîmplare, unei

femei sau alteia. Şi toate astea sînt acoperite de poezie, de filozofie, de morală ! Ah, nu !... Eu nu-ţi datorez ţie nimic şi nici tu mie. „Fiecare pentru sine" cum spuneai tu şi „Vai de cei fără de noroc". Jean-Marc înainta, furios, în junglă. Totuşi, oricît de mult îşi ponegrea tatăl, mai stăruia în sufletul lui o tandreţe, un respect jalnic. Nu izbutea să se lepede dintr-o dată de hainele lui de copil.

Coborîră la parter pe o scară rulantă şi se îndreptară spre alt birou, unde urma să aibă loc controlul vamal al geamantanelor transportate-n cala bagajelor. Philippe dispăru şi se întoarse curînd, definitiv eliberat. Charlotte îl luă din nou de braţ şi porniră alături, zîmbind şi vorbind, în spatele unui hamal care împingea un cărucior încărcat cu valize.

Jean-Marc îi lăsă să se îndepărteze. Văzuse ce voia să vadă. Sus, deasupra capului, voci serafice continuau să înşire nume de oraşe pe care nu le va vedea probabil niciodată :

— Avionul dinspre Abidjan... Avionul dinspre Tokio... Avionul dinspre Cairo...

El nu căuta aventura atît de departe : se mulţumea cu Bromeilles (departamentul Loiret) ! Şi ca victimă, persoana cea mai apropiată, mama sa vitregă ! Ce m-a apucat ? E grotesc ! Povestea cu Fedra ! Ce mai rîdeam pe vremuri în clasă ! Şi iată că am păţit şi eu la fel ! Graţiosul Hipolit şi orbul Tezeu ! „E Venus ce mă-nfruntă şi prada ei şi-o cere." La dracu ! O furnicătură îi împăienjenea ochii. Cuplul trecu de uşa din sticlă care se deschidea singură, ca în paradis. Hamalul cu bagajele îi aştepta pe trotuar. Charlotte se duse după maşină pe care o lăsase la parcare. Tot mergînd, se juca cu cheile. La întoarcere, soţul mărinimos o va lăsa probabil la volan. În felul acesta, va putea s-o privească, s-o adulmece mai bine...

Fără a se arăta, Jean-Marc îşi examina, prin peretele de sticlă, tatăl care aprindea o ţigară şi îşi mişca umerii sub palton ca pentru a intra cît mai bine în pielea personajului pe care-l regăsea după o absenţă de o lună. Pentru că avea patruzeci şi cinci de ani, totul îi aparţinea, casa, nevasta, copiii, vesela, tablourile, maşina... Iar el, Jean-Marc, pentru că avea numai douăzeci de ani, n-avea drep-

tul la nimic care să fie al lui. Locuia la altul, mînca pîinea altuia, iubea nevasta altuia. Fiinţele şi obiectele care îi umpleau viaţa îi fuseseră împrumutate pentru un timp. La prima poruncă, trebuia să le restituie. Un linge-blîde, totdeauna la cheremul unei toane a stăpînului casei. Şi aşa va fi pînă la douăzeci şi cinci, douăzeci şi şase de ani, pînă la primii gologani pe care-i va cîştiga la prima lui slujbă. Ura banul ; se jură să adune o cantitate înspăimîntătoare, aşa cum faci legămîntul să te răzbuni.

Maşina trase lîngă trotuar. Hamalul aşează geamantanele în portbagaj. Philippe plăti cu un gest larg, se aşeză alături de nevastă-sa şi trînti portiera. De la postul lui de observaţie, Jean-Marc văzu cum maşina se îndepărtează într-o alunecare fatidică. Luă imediat hotărîrea să nu se întoarcă deseară la masă. Să stea faţă în faţă cu taică-său, să-i suporte strîngerea de mînă, privirea-i de bărbătească încredere, întrebările-i afectuoase, nu, aşa ceva ar fi peste putinţă. În orice caz, nu astă-seară. Va trebui să mai treacă un timp pînă se va obişnui, pînă se va stăpîni, pînă va putea accepta... Se îndreptă spre o cabină telefonică, sună acasă, dădu de Agnès la capătul celălalt al firului :

— Te rog să-i spui doamnei că-mi pare foarte rău dar n-am să pot lua masa deseară acasă... Da, am să lucrez pînă seara tîrziu la un coleg... Tata să nu stea să mă aştepte... Îl voi vedea mîine...

Puse receptorul în furcă, uşurat. Era îngrozitor, trăia de la o amînare la alta, ca un jucător care împrumută în dreapta ca să restituie în stînga. Şi acum, ce să facă pînă se va lăsa noaptea ? Urcă din nou pe scara rulantă şi începu să umble haihui în imensa galerie de la etajul întîi. Locul acesta anonim se potrivea cu haosul din mintea lui. Totul era acolo atît de artificial şi rece încît nici un amănunt nu-l putea impresiona. Plutea în mijlocul unor bancuri de peştişori, într-un acvarium monumental. Oboseala începea să-l cuprindă. Tăcerea şi zgomotul, metalul şi sticla se confundau în capul lui. Dincolo de peretele transparent, un avion uriaş se îndepărta, rulînd încet pe pistă. Luminiţa-i roşie pîlpîia la intervale regulate. Jean-Marc îl urmări cu privirea pînă ce se topi în pîcla amurgului, apoi mai cumpără un ziar pe care-l aruncă

fără să-l citească. Dintre toți oamenii aceștia care soseau sau plecau, numai el nu știa încotro s-o ia.

La ora opt, mîncă un sandviș fără nici un gust la bar, bău o halbă de bere și se întoarse să-și ia mașina de la parcare. Didier Coppelin îi spusese că nu se va mișca de acasă toată seara. Ar fi plăcut să stea puțin de vorbă. Să discute despre drept, despre literatură, despre politică, despre orice, numai despre Charlotte nu !... Condamnat să ascundă tot ce era mai important în viața lui, Jean-Marc suporta cu stoicism această constrîngere. Altceva îl mîhnea : la volanul mașinii, în drum spre Paris, se gîndea cu tristețe că nu demult prietenia era pentru el lucrul cel mai de preț, iar acum recurgea la ea ca la un leac care să-i aline singurătatea. Pasiunea senzuală otrăvea cele mai frumoase sentimente care încercau să i se opună. Odată stăpînit de farmecul unei femei, pînă și bărbatul cel mai hotărît nu poate regăsi în camaraderie fericirea sănătoasă și naivă a tinereții sale. Pentru Jean-Marc era începutul unei decăderi care-l ducea la egoismul maturității. Și bietul Didier Coppelin care-l mai credea capabil de fraternitate virilă, pe cînd el era de fapt înjosit și măcinat de dragoste.

Didier Coppelin îl întîmpină cu bucurie. Se uita la televizor împreună cu părinții. Niște oameni simpli, binevoitori și șterși, într-un salon fără stil. Nu erau divorțați, ceea ce lui Jean-Marc i se păru o anomalie și ca o dovadă de înapoiere. Majoritatea fetelor și băieților pe care-i cunoștea erau în situația lui : tatăl într-o parte, mama în altă parte, ici și colo plozi născuți dintr-o nouă căsătorie, mătuși mai tinere decît nepoții, unchi sugîndu-și biberonul în brațele unei nepoate... Complexitatea situațiilor cerea din partea unor copii, ajunși la vîrsta judecății, un calm, un echilibru și o insensibilitate exemplare. Călîți încă de mici, erau pregătiți să primească mai tîrziu toate loviturile vieții. Și totuși era de ajuns să apară o femeie ca Charlotte, pentru ca Jean-Marc să se dovedească mai vulnerabil decît un adolescent romantic. Susținu cu greu o conversație amabilă cu părinții lui Didier. Aspectul lor naiv, în genul vechilor ilustrații populare, îl agasa. Cu siguranță că sărbătoriseră, sau aveau să sărbătorească în curînd, nunta de argint. Didier îl duse în camera lui.

Să nu-i poată spune nimic, ce chin ! Cu atît mai mult cu cît Didier îl ademenea fără să-şi dea seama :

— Ce-i cu tine, mă băiete ?... De ce ai o mutră aşa prăpădită ?... Spune, dacă pot să te ajut cu ceva !...

Mă, puţoiule ! Jean-Marc se stăpînea să nu strige, să nu plîngă. Toţi nervii tremurau în el, ca aparatul complicat al unui om-orchestră. Se mai linişti puţin abia atunci cînd Didier îi propuse să revadă împreună un capitol mai dificil din cursul de drept civil despre stipulaţiile pentru altul.

Învăţară pînă la douăsprezece şi jumătate noaptea, cu gulerul descheiat, bînd Coca-Cola şi fumînd ţigări americane. Apoi Didier declară că i s-a făcut somn. Jean-Marc încercă să-i mai smulgă cîteva minute şi în sfîrşit plecă, dezamăgit, şovăitor, cu un gust amar în gură. Parcă se ducea la spînzurătoare.

Cînd ajunse pe rue Bonaparte în faţa casei, răsuflă uşurat văzînd că ferestrele de la etajul doi nu erau luminate. Toată familia dormea. Drumul era liber. Intră în apartament ca un hoţ.

Fără să mai aprindă lumina, se strecură pe dibuite în camera lui. Ce s-o fi petrecînd acum în dormitorul Charlottei ? E oare întinsă cuminte, la marginea patului, sau doarme, moleşită de dragoste, în braţele soţului ? Asta ar fi fost interesant de văzut şi nu banala lor întîlnire de la aeroport ! Ca o femeie să redevină o femelă, e nevoie de un minimum de umbră şi de confort, îşi spuse Jean-Marc. Abia ieri după-masă, la *Ferraudière,* Charlotte aţipise la pieptul lui. Jean-Marc dăduse cearşaful la o parte şi, încremenit de admiraţie şi de tandreţe, îi privise, timp de cinci minute, trupul complet gol. Avea probabil acum aceeaşi expresie de îngeraş bosumflat, aceleaşi mîini molatic desfăcute, ca şi cum ar lăsa să-i lunece nisip printre degete, aceeaşi mişcare gingaşă şi vulnerabilă a sînilor... Respira scurt şi des, cu pleoapele închise. Şi din întreaga-i fiinţă se degaja un parfum ciudat de fîn cosit şi de cafea neagră... Iar alături de ea, tatăl lui. Tatăl lui care avea păr pe piept. Jean-Marc n-avea. Îi păruse rău pînă în ziua cînd Charlotte îi spusese, trecîndu-şi mîna pe pieptul lui : „Îmi place atît de mult pielea ta !" Căci îi spusese aceste cuvinte, doar nu visase, iar acum... Îi

venea să se posteze în fața ușii camerei lor ca să surprindă un suspin, un cuvînt, un sforăit sau pur și simplu tăcerea conjugală. La ce bun ? Știa destule ca să aibă cu ce-și hrăni coșmarurile.

Se dezbrăcă, se întinse în pat, trase pătura pe trupu-i acum inutil. Gîndul că la zece pași de el, Charlotte zăcea sub laba grea a altui bărbat îl împiedica să adoarmă. Cu fălcile încleștate, cu ochii pironiți în întuneric, gîfîia sfîșiat de o rană adîncă.

La ora șase și jumătate dimineața, era în picioare... Se bărbieri, se îmbrăcă și plecă de acasă înainte de venirea servitorilor. Comandă o cafea cu lapte într-un bistrou din apropiere, care tocmai deschisese. Pentru a evita tot felul de întrebări, lăsase la el pe masă un bilețel prin care își anunța familia că va lua prînzul la un prieten. Își dădea bine seama că nu va putea evita la nesfîrșit să se întîlnească cu taică-său. Asta va fi ultima oară cînd se eschivează... Se întoarse pe banchetă și aruncă o privire prin geam. Piața Saint-Germain-des-Prés se trezea încet la viață. La picioarele clopotniței moțăia o turmă de mașini. Gunoierii brutalizau cu zgomot lăzile. Trecători se îndreptau grăbiți spre o gură de metro sau se așezau într-un șir somnoros în fața unei stații de autobuz. Din cînd în cînd, o siluetă se furișa în biserică, altele ieșeau. Această trezire la viață era nespus de tristă. Un client, alături de Jean-Marc, comandă un pahar de vin alb și un ou tare. Ce idee, la opt dimineața ! Dar cine știe, poate o fi bun. Chelnerul trecu, tîrșindu-și picioarele și își luă tava care deodată sclipi ca un soare.

După cîteva clipe lui Jean-Marc i se făcu greață de la mirosul oului tare descojit. Plăti și ieși.

XVIII

Charlotte trase cu urechea : i se păruse că cineva deschisese și închisese cu grijă ușa de la intrare. Nu, era cu un etaj mai sus. Din nou, o așteptare crispată. Alături de ea, pe marele divan din salon, Philippe vorbea

despre Statele Unite cu Madeleine, afundată într-un jilț, cu țigara în gură și un pahar în mînă. Discuția lor n-o interesa pe Charlotte. Își dădea toată silința ca figura ei să păstreze un aer de o politicoasă curiozitate. Plasa și ea cîte un cuvînt apoi se cufunda din nou în gîndurile ei. Trebuie să fie aproape șapte. Ieri Jean-Marc se întorsese acasă după ce toată lumea se culcase, azi-dimineață plecase în zori și nu venise la masa de prînz. Va telefona oare din nou scuzîndu-se că nu poate lua cina acasă ? Ce-o fi făcînd acum ? Unde o fi umblînd ? De ce nu se întoarce ? Să-i fi spus ea ceva care să-l fi jignit ? Nu, îi e pur și simplu rușine să dea ochii cu taică-său ! Asta-i și nimic altceva. Din cauza asta rătăcește prin oraș. Cine știe, poate se învîrte acum în fața casei ca să mai prindă curaj... Îi era ciudă pe el că-i lipsește într-atît tăria de caracter. Dar tot farmecul lui nu stătea tocmai în această slăbiciune ? E atît de tînăr ! Charlotte simți cum un val plăcut de căldură îi năvălește în coșul pieptului, cum o furnică în căușul palmei de slăbiciune și își potrivi un zîmbet ca să-și ascundă tulburarea. Ochii ei distrați se opriră asupra Madeleinei. Privirile lor se întîlniră. Chiar fără să se uite într-o oglindă, Charlotte își dădu seama, în clipa aceea, că rochia îi vine bine. Îi plăcea să placă. Pentru ea era chiar o necesitate vitală. Dacă nu simțea în jurul ei un anumit grad de admirație, își pierdea culoarea, se ofilea. Deocamdată, numai Madeleine se uita la ea, prin urmare numai Madeleinei îi erau destinate strălucirea ochilor de sub genele-i umbroase pe jumătate coborîte, grațioasa mișcare a bustului ușor aplecat înainte. Niciodată n-a știut ce părere are de fapt cumnata sa despre ea. „Probabil că nu mă iubește. I-am luat locul în casă, alături de copii. Dacă ar bănui că Jean-Marc și cu mine..." Miji și mai mult ochii, ca și cum un sentiment nedeslușit de frică ar fi atins-o în treacăt. O mișcare rapidă, inofensivă și amuzantă ca o șopîrlă care alunecă între două pietre pentru a se ascunde într-o crăpătură.

— Eu, o singură dată am fost la New York, spuse Madeleine, în '46 : pe atunci în Franța nu se găsea aproape nimic, pe cînd acolo magazinele gemeau sub belșugul de alimente, de stofe, de țigări, de mașini de spălat ! M-a

încîntat şi m-a întristat totodată. Mă uitam la lucruri şi la oameni ca o cerşetoare, îmi petreceam tot timpul criticînd prosteşte în dreapta şi în stînga, şi am plecat umilită, nemulţumită, ruşinată...

— În orice caz, eşti omul cel mai puţin potrivit ca să apreciezi modul de viaţă american, hotărî Philippe.

— Asta aşa-i, adăugă Charlotte, mărturisesc că nu prea o văd pe Madeleine în paradisul *gadget*-urilor, al *juke-boxe*-urilor şi al *drug-stor*-ilor !

— Cred că nici dumneata, spuse Madeleine, nu te-ai simţi bine în Statele Unite !

— De ce ? întrebă Charlotte ridicînd din sprîncene.

— Nu ştiu... Ai un fel de graţie, de delicateţe puţin molatecă ce nu se prea potriveşte cu brutalitatea de acolo.

Acest compliment neaşteptat o bucură pe Charlotte. „Să mă fi înşelat oare în privinţa ei ?" se întrebă ea. Şi deodată Madeleine i se păru mai simpatică. Faţa-i deschisă, purtările-i aspre arătau că face parte dintre acei oameni faţă de care îţi deschizi inima şi din rîndurile cărora femeile îşi aleg bucuros prietenele. Dar Charlotte nu avusese niciodată prietene adevărate şi nici nu simţea nevoia să aibă. Olympe şi Brigitte nu erau pentru dînsa decît nişte oglinzi în care îi plăcea să se privească.

— De fapt, Charlotte, în ce an ai fost în Statele Unite ? întrebă Madeleine.

— Cred că acum doi ani, răspunse Charlotte.

— Da, acum doi ani, confirmă Philippe. Eram acolo de Paşti...

— Mărturisesc că mi-ar face plăcere să mai merg o dată, murmură Charlotte lăsîndu-şi capul pe perne, cu o cochetărie bine studiată.

Cu gîtul umflat şi nările larg deschise, îi aruncă soţului o privire piezişă.

— Ei, atunci, spuse el, am să caut să pun la cale o călătorie...

Şi, întorcîndu-se spre Madeleine, continuă cu avînt :

— New-York-ul se transformă într-un ritm fantastic ! Casele dispar într-o noapte şi peste o săptămînă cresc la loc, înalte de şaizeci de etaje. Oraşul înaintează mai repede decît oamenii. Dacă nu deschizi ochii, ţi-o ia înainte, rămîi de căruţă, devii un moşneag...

Limbuţia-i o agasa pe Charlotte. Spusese înadins că i-ar face plăcere să meargă din nou cu el la New York ca să-l tachineze, să-l pună în încurcătură. Ştia demult că nu călătoreşte singur. Niciodată nu-i fusese credincios. La drept vorbind, nu-i prea păsa de aventurile lui amoroase. Schimba metresele atît de des încît aceste trădări se transformaseră într-un fel de fidelitate pe de-a-ndoaselea. Gelozia e un sentiment care, pentru a se dezvolta, are nevoie să se fixeze pe un anumit chip. Dar cu Philippe, care trecea de la o troacă la alta, aşa ceva era cu neputinţă. Se temea să nu-i scape o părticică de viaţă dacă ar sta şi ar alege. Ce-i mai împuiase urechile cu teoriile lui despre sfînta goană după plăcere, pentru a se justifica ! Deoarece la început încerca să se justifice, deşi ea nu-l întreba nimic. Şi ea, pe de altă parte, avusese amanţi. Dar el niciodată nu-şi dăduse seama. Era prea îndrăgostit de persoana lui pentru a-şi închipui că pe Charlotte ar putea-o interesa altcineva decît el ! Se gîndise ea oare la altfel de fericire cînd se măritase cu el, cu cinci ani în urmă ? Pe vremea ceea, era primă-vînzătoare la Suzanne Valloy. Casa de mode era în pragul falimentului şi domnul Philippe Eygletière, consilierul juridic al întreprinderii, încerca s-o readucă pe linia de plutire cu ajutorul unor capitaluri italiene. Şi reuşise. Dealtfel toate îi reuşeau. Charlotte îl văzuse, pentru prima oară, la un cocteil, după prezentarea colecţiei... Nu-i plăcea să-şi aducă aminte de subita lor pasiune, deoarece acum nu mai rămăsese mare lucru din ea. Din această scurtă şi violentă iubire nu mai păstra în inimă decît un resentiment rece, perseverent, nestăvilit. Nu pentru că Philippe o înşela, ci pentru că părea să fi uitat că e femeie : se arăta tandru sau pur şi simplu prevenitor cu ea numai în prezenţa străinilor. Lipsa asta de atenţie o rănea mai mult decît o trădare, căci prin răceala lui o jignea în ceea ce avea ea mai scump : dragostea ce şi-o purta sieşi. Niciodată nu-l va urî îndeajuns pentru a-l pedepsi de această indiferenţă. Ascunzîndu-se în spatele măştii imperturbabile a frumuseţii ei, îşi analiza amănunţit soţul cu o cruzime excitantă. Îl găsea greoi, încărunţit, infatuat, egoist, interesat, plicticos. Poveştile lui despre New York toată lumea le ştia... Ce se va întîmpla dacă Jean-Marc nu va veni deseară ?

Un clinchet discret de veselă se auzea din sufragerie. Mercédès-punea masa. Bineînțeles, toanta aia s-a apucat cu o oră mai devreme !

— Sper c-am să-l văd astă-seară pe Jean-Marc ! spuse Madeleine. Mai ales că mîine plec...

— Trebuie să vină dintr-o clipă în alta! răspunse Charlotte. Altminteri ar fi telefonat pînă acum.

— Bineînțeles, exclamă cu bonomie Philippe.

Charlotte își muie buzele în paharul pe care soțul ei tocmai îl pusese pe măsuța scundă. Îi plăcea gustul whisky-ului dar nu bea aproape deloc, căci decretase odată pentru totdeauna că femeile care au o slăbiciune pentru băuturile spirtoase pierd de timpuriu prospețimea tenului.

— Dealtfel, nici Françoise și nici Daniel n-au venit încă, spuse ea.

— Da, așa e ! oftă Madeleine. Tineretul ne părăsește !

Tocmai cînd Charlotte se sprijinea din nou, molatec, de pernele divanului, se auzi pocnind ușa de la intrare. Recunoscu mersul lui Jean-Marc care se apropia. Bucuria și teama îi strîngeau inima. „Ce mutră o să aibă ? îi fulgeră prin minte. Va ști oare să se stăpînească ? E atît de neajutorat, atît de puțin pregătit pentru încercarea pe care i-o impun !"

Ușa se deschise. Jean-Marc intră, palid, cu fața trasă, și înaintă cu o falsă dezinvoltură spre taică-său. Philippe se îndreptase din șale și deschisese brațele : un zîmbet larg îi lumina fața.

— Salve, mă băiete ! spuse el cu voioșie. Îmi pare bine că te văd.

— Jean-Marc, e stafia din casă, spuse Charlotte rîzînd. Nu-l zărești decît ca o străfulgerare, între două uși. Și tot nu ești întotdeauna sigur că e într-adevăr el !

— E atît de ocupat cu studiile ! spuse Madeleine, întotdeauna indulgentă cînd era vorba de nepoții ei.

— Mda, spuse Philippe, cu studiile sau cu altceva !

Jean-Marc se aplecă asupra mîinii Charlottei, o sărută pe Madeleine pe amîndoi obrajii, își îmbrățișă tatăl. Charlotte își închipui ce simte el în clipa aceea și se înduioșă știindu-l nefericit.

— Ai călătorit bine ? întrebă Jean-Marc, așezîndu-se.

— Minunat, ca întotdeauna ! răspunse Philippe.

— Dar cu afacerile, eşti mulţumit... ?

— În general da, deşi nu-i chiar ceea ce speram.

Jean-Marc aprinse o ţigară. Deşi îşi dădea toată silinţa, gesturile îi erau lipsite de naturaleţe. „E un pachet de nervi !" îşi spuse Charlotte cu o vagă dorinţă de a-l consola. Acum Philippe îi explica fiului său discuţiile pe care le avusese cu firma Taylor pe care urma, în principiu, s-o reprezinte la Paris. Vorbea repede şi graseind, fără a-şi căuta cuvintele. Ca întotdeauna, îl interesa prea mult persoana lui ca să ţină seama de ceilalţi. Lipsa lui de atenţie îl ajuta pe Jean-Marc să se reculeagă. Charlotte urmărea pe chipul lui progresele unei disimulări necesare. Tînărul îi puse tatălui său întrebări care o uimiră prin inteligenţa lor. O impresiona însă mai ales atitudinea lui plină de o eleganţă înnăscută, gura-i cărnoasă, gîtu-i delicat, mîinile subţiri. Nu semăna deloc cu tinerii de azi, nici la fizic şi nici la minte. Pentru ea, era pe atît de misterios, delicat, rasat, rezervat pe cît majoritatea celorlalţi erau de necioplţi, mitocani şi cinici. „O generaţie de mici lăcătuşi !" spunea Olympe. Charlotte luă o ţigară numai pentru plăcerea de a-i cere foc lui Jean-Marc. Iarăşi „mica ceremonie a flăcării" : ochi în ochi ; te îmbeţi de privirea celuilalt pînă îţi vine ameţeală. El lăsă primul ochii în jos. Nu încape îndoială că între ei există o înţelegere fizică de o calitate excepţională. Charlotte n-ar fi crezut niciodată că întîlnirea lor îi va rezerva o asemenea fericire. Oricît de ciudat părea, savura în el ceea ce era şi în acelaşi timp ceea ce avea să fie. Ţinea în braţele ei proiectul unui om. Ea îl va ajuta să se afirme, să se maturizeze, să iasă din această copilărie de pe urma căreia mai păstra încă trupul fraged şi mintea confuză. Ea îl va aduce pe lume. „Douăzeci de ani iar eu treizeci şi doi !" La gîndul acestei diferenţe de vîrstă, teama se amesteca în sufletul ei cu mîndria, iar dulcele sentiment de mamă adoptivă cu cruzimea unui instrument chirurgical.

— Dacă te amuză, spuse Philippe, iată protocolul foarte sumar pe care l-am încheiat...

Scoase nişte hîrtii din buzunarul interior al hainei şi le întinse pe măsuţă. Jean-Marc se aplecă asupra lor. Philippe puse o mînă pe umărul fiului său. „Ce tablou înduioşător !" se gîndi Charlotte cu ironie.

— Înțelegi ? întrebă Philippe întorcînd o pagină.

— Da, răspunse Jean-Marc, în fond totul depinde de tipul pe care o să ți-l vîre pe gît ca să-i reprezinte.

— Așa-i, dacă-i Bodenfeld, o să fie totul în regulă, dar dacă-i Crawford...

Charlotte îi cuprindea cu privirea pe amîndoi, tată și fiu, și își spunea : „Cînd mă gîndesc că din cei trei copii ai lui, Philippe îl preferă pe Jean-Marc crezînd că se recunoaște în el. Ce aberație ! Jean-Marc e incomparabil mai bine decît taică-său ! Și nu e numai o chestiune de vîrstă. E altă plămădeală. Dealtfel, Philippe nu-l iubește cu adevărat pe Jean-Marc. El nu iubește pe nimeni. Ca să iubească pe cineva ar trebui mai întîi să se iubească mai puțin pe el și de așa ceva nu-i în stare !..." De fapt, fiecare din acești doi bărbați avea drepturi asupra ei. Dar cel care era gelos pe celălalt n-avea nici un motiv. Chiar în prima noapte după întoarcere, Philippe nu manifestase față de soție decît o tandrețe distantă. Spunea că l-a istovit călătoria, că-i obsedat de disputele lui cu americanii. Zadarnice justificări ! Charlotte ar fi vrut să i se refuze dar n-avusese prilejul. Disprețul acesta, îl simțea pe tot trupul ei ca o jignire. Răzbunarea era să vadă cum acest tată atît de mîndru de fiul lui e totuși tras pe sfoară de el. Philippe radia în rolul lui de încornorat. Cuvîntul acesta vulgar o înveseli. Purta pe cap aceste coarne ca un coif de carnaval. Iar dedesubt, fața-i strălucea satisfăcută, aproape neroadă, de atîta ignoranță, suficiență și încredere. Pe Charlotte o cuprinse o stare ciudată de exaltare și de zeflemisire. Era nerăbdătoare să fie din nou singură cu Jean-Marc. Să-i vorbească, să-l atingă... „Pe cuvîntul meu, sînt îndrăgostită ! își spuse ea. E curată nebunie !" Această revelație o întinerea. Se mira cîte resurse de sensibilitate sălășluiau în ea, deși credea că se cunoaște foarte bine.

Tocmai cînd era mai tulburată, intrară în salon Françoise și Daniel. De ăștia uitase ! Veneau de la mama lor care era bolnavă. O criză de ficat, pare-se. Charlotte îi lăsă împreună cu tatăl și mătușa lor și se duse la ea în cameră să se pieptene. I se părea deosebit de important să fie cît mai atrăgătoare deseară, la cină.

Așa cum sperase, cinci minute mai tîrziu Jean-Marc trecu în dreptul băii. Charlotte deschise ușa și rămase în prag, dreaptă, cu umerii goi, cu brațele atîrnînd leneș. Jean-Marc se întoarse.

— Ce s-a întîmplat, iubitule ? șopti ea cu o privire dezmierdătoare.

— Nimic, bolborosi el.

— Am fost atît de îngrijorată !

Jean-Marc lăsă capul în jos :

— Îți explic eu altă dată.

După cîteva clipe de tăcere, ea îl întrebă cu o voce și mai scăzută :

— Ești liber mîine după-masă ?

— De ce ?

— Ca să mergem la *Ferraudière.*

Jean-Marc o privi îndelung cu un aer speriat și totodată rugător. Ea îi zîmbi fără a întredeschide buzele.

— Crezi c-am putea ? spuse el în sfîrșit.

— Bineînțeles !

— Bine. Atunci am să caut să-mi fac timp...

Merse mai departe, intră în camera lui, trecu în baie, deschise robinetele lavaboului și lăsă să-i curgă apa pe mîini. În oglinda de pe perete își vedea chipul ușor aplecat. Lampa din tavan era prea puternică : îl orbea. Fascinat de albul strălucitor al porțelanului, Jean-Marc pierdea noțiunea timpului. Retrăia mereu clipa cînd își sărutase tatăl. Sărutul lui Iuda. Cum putuse oare ? La dezgustul pe care-l încerca față de el însuși se adăugă deodată o milă imensă, sfîșietoare, nestăpînită față de omul pe care-l admirase și-l respectase cel mai mult în copilărie și care acum nu mai însemna nimic.

XIX

Philippe coborî sprinten cele cinci etaje fără a se atinge de balustradă și se pomeni în stradă, bucurîndu-se de spațiu, de soare, de zgomotul din jur. După atmosfera închisă din camera unde Odile îl reținuse două ore, respira

acum cu nesaț și aproape cu recunoștință aerul Parisului. Înaltele fațade burgheze, solide, înstărite de pe bulevardul Paul-Doumer erau parcă imaginea propriei sale reușite. Se uită la ceas : cinci și douăzeci. Dacă merge cu pas vioi ajunge la birou, în piața François I, tocmai bine ca să semneze corespondența. Această lungă plimbare singuratică de la locuința metresei pînă la sediul întreprinderii era exercițiul cel mai rodnic al zilei. Dus de mișcarea cadențată a picioarelor, cugeta, recapitula, judeca, proiecta, visa... De obicei gîndurile-i erau destul de optimiste. Să fie oare vina Odilei că azi e predispus la critică ? Ultima lor întîlnire îi lăsase o impresie de plictiseală. Avea un corp nostim, cu talia subțire și sînii voluminoși. Bogatu-i păr roșcat, dezmințit de firișoarele negre de la subsuori, mutrișoara-i poznașă, ciripitul fiecar nu-l mai amuzau. „Ar fi timpul să mă despart de ea. Dar cu cine s-o înlocuiesc ?“ Ce monotonie în șirul ăsta de femei care se cred incomparabile și care seamănă unele cu altele ! Evocîndu-și experiențele amoroase, Philippe se convingea tot mai mult că, pentru un bărbat echilibrat, atracția pentru dragoste este incompatibilă cu respectul pentru femei. Îi era ciudă pe femei că nu se poate lipsi de ele. Cu cît le dorise mai mult, cu atît îl scoteau din sărite cînd nu le mai dorea. După ce-și satisfăcea pofta, simțea cum se trezește în el ostilitatea masculului față de femelele vinovate de timpul pierdut, de forțele risipite, o pică surdă, sumbră, originară. Totuși, acest dispreț nu-l împiedica pe Philippe să examineze trecătoarele. Unele din ele erau tinerele, drăguțe. Tinerețea îl atrăgea. Odile avea douăzeci și doi de ani... Îi stricase însă toată plăcerea acestei călătorii cu reflecțiile ei neroade. De obicei îi plăceau femeile zvăpăiate. Flecăreala lor îl mai odihnea după o zi de muncă. Dar Odile întrecea măsura. Îl rugase într-atît s-o ducă la New York, încît nu avusese curajul s-o refuze. Niște ochi de fetiță în fața unei vitrine cu jucării. De fiecare dată cînd ceda unei porniri de generozitate, i se întîmpla să regrete după aceea. „Da, încep să devin patern cu fata asta. E timpul să termin !“ își spuse el cu hotărîre. Și așteptă ca semaforul să treacă pe roșu ca să traverseze

strada. În fața lui se înălța masa albă și geometrică a palatului Chaillot. În spațiul dintre cele două aripi, fremăta un Paris vaporos, turistic și primăvăratic. De pe esplanadă, niște turiști străini fotografiau turnul Eiffel. Philippe se revăzu în fața lui Empire State Building și își spuse : „De fapt, mai bine aș fi plecat la New York cu Charlotte !" Se revoltă însă imediat la acest gînd : „Nu, Charlotte ar fi fost tot atît de nesuferită ca și Odile, și din motive diametral opuse. Odile are, cel puțin, o fire blîndă ; nu-i pretențioasă ; nu se formalizează ! Pe cînd Charlotte, cu inteligența și rafinamentul ei, e o adevărată povară ! Trebuie întotdeauna să fii plin de atenții față de ea, să-i consacri tot timpul și toate gîndurile, să-i admiri toaletele, să-i faci complimente, s-o scoți la diferite spectacole sau în societate unde să poată străluci. Principalul defect al femeilor măritate constă în faptul că sînt însetate după omagii. Nu vor să înțeleagă că soții pot fi preocupați de munca lor, de grijile lor..." Pornit pe această cale, își dădu seama că încearcă să se justifice. Or, se simțea complet nevinovat față de Charlotte. Sau, mai bine zis, socotea că vinile sînt împărțite ! E cu neputință să rămîi credincios unei femei care nu face nimic ca să-și rețină soțul. E cochetă, e drept, dar fără cel mai mic gînd voluptos. Provocările ei cele mai îndrăznețe constă în a-și schimba coafura, în a se învălui într-o eșarfă de culori încîntătoare, în a schimba locul unei broșe pe corsaj. Era un joc prea subtil pentru arena închisă a vieții conjugale. Un bărbat care trăiește zi și noapte cu o femeie are nevoie de bucate mai condimentate. Altminteri, se va duce să caute alte mîncăruri, care au pentru el atracția noutății. Și totuși, o iubește, o stimează... Philippe își reproșă că n-a hotărît chiar de la începutul căsniciei să aibă fiecare cameră separată. În felul acesta s-ar fi păstrat vreme mai îndelungată misterul ce-i era indispensabil pentru a-și reface puterile... În orice caz, cînd s-a întors de la New York trebuia să-i arate într-un fel că o dorește. Ea cu siguranță că se aștepta la așa ceva, că spera o asemenea atitudine. Dar odată ajuns în dormitor, simțise că nu-l atrage deloc acest corp care-i era cunoscut pînă în cele mai mici amănunte. Să

fi fost din cauza oboselii ? Sau un fel de pudoare care se instala încetul cu încetul în căsnicia lui și moleșea pînă la urmă simțurile ? Sau poate teama ca Charlotte să nu-i ceară o plăcere complicată, cerebrală, pe care nu i-ar fi putut-o oferi ? Se prefăcuse că nu înțelege semnificația privirilor ei, a gesturilor ei dibace și indolente în timp ce umbla de colo pînă colo, într-un neglijeu subțire, în lumina blîndă a lămpii. Cu oricare altă femeie ar fi putut, probabil... Îl străfulgeră teama că au început să-l lase puterile. Evocă amintiri recente, se cufundă în triste socoteli. Un tînăr îl ajunse din urmă și-l depăși. Iuți și el pasul și i-o luă din nou înainte. Această copilărie îi dădu din nou încredere în vigoarea lui. Era îmbujorat la față. Mușchii îi lucrau bine. Încerca o mulțumire ostășească auzindu-și pașii răsunînd ritmic și apăsat pe caldarîm. Patruzeci și cinci de ani, la vîrsta asta un bărbat nu-i bătrîn !... Ar fi putut să-i facă un copil Charlottei. Asta ar fi statornicit-o. Vai, ce expresie oribilă ! Ca și cum ai turna plumb în suportul unei lămpi ca să nu se răstoarne ! Charlotte însărcinată ! Din fericire, nici ea n-a vrut ! Se temea atît de mult să nu i se pocească trupul ! Îi era recunoscător că nu face parte din iepele acelea de prăsilă pentru care procreația e mai importantă decît dragostea. Cît de mult o urîse pe prima lui nevastă în rolul ei de mamă nesățioasă ! Necesitatea asta fizică de-a fi fecundată, de-a da viață, de-a șterge, de a alăpta ! Cînd se apleca asupra unui prunc, toată fața nu-i era decît un uter ilar. Chiar după prima naștere a Luciei, Philippe încetase s-o mai dorească. Avea impresia că face dragoste cu o uzină. Și cînd te gîndești că a mai avut un al patrulea copil cu cel de-al doilea soț ! Probabil că nu se va opri aici !... Cît i-a trebuit pînă să poată divorța de ea ! El o înșela și ea știa, plîngea, implora, amenința, se crampona, din cauza copiilor spunea ea. Pînă în clipa cînd îl întîlnise pe dobitocul ăla de Yves Mercier. Atunci, deodată, își pierduse capul. Mama ceea admirabilă își lăsa baltă progenitura pentru a se arunca în brațele masculului pe care îl alesese. Își lepăda liota de copii ca să-și poată lua zborul mai ușor și mai repede. „Ai tu grijă de ei, Philippe ! Am toată încrederea în tine !" În doi timpi și trei mișcări, era divorțată, și din nou căpă-

tuită. Lui Philippe îi făcea plăcere că Jean-Marc împărtășește probabil părerea lui despre maică-sa. De fiecare dată cînd se gîndea la fiul lui mai mare, încerca o mîndrie de creator. Se îndreptă din șale.

Pe bulevardul Președintelui Wilson, frunzulițe firave fremătau în vîrful ramurilor. Da, Jean-Marc justifica mitul cam ridicol al dragostei paterne. Se recunoștea în el, cînd îl privea se simțea uneori mai tînăr. Nu nutrea aceleași sentimente față de Daniel, o mică brută sportivă cu ambiții mărginite și mușchi tari. Iar de Françoise se simțea și mai puțin legat ! Totuși, i se părea că ar fi îndrăgit-o mai mult dacă ar fi fost drăguță și cochetă. Ar fi fost mîndru de succesele ei la bărbați. Poate ar fi suferit chiar, aflînd într-o zi că e îndrăgostită. Dar alături de el trăia un fel de călugăriță laică. Mădeleine, minus inteligența ! Nici nu-i plăcea s-o sărute. Mirosea a săpun, a apă de colonie, a orice, numai a femeie nu !

Traversă strada și făcu ocolul pieții Alma pentru a se vedea, în treacăt, în vitrina unei florării. Controlul acesta pe furiș devenise pentru el o obișnuință. Cu o gravitate prefăcută aruncă o privire în oglinda îngustă care reflecta un chip puternic, rotund și colorat pe care nu l-ar fi schimbat pentru nimic în lume. Știa că avea ceva deosebit de atrăgător, că din întreaga-i ființă emana un farmec, „un fluid", cum spunea Odile. Acesta izvora din ochii lui, iradia din gura lui cu dinți albi și puternici. Femeile erau irezistibil atrase și se izbeau de privirea lui ca niște somnambule. E drept că-și organizase viața de minune. Abia acum șase ani, mai era încă un șoarece de cabinet, evitînd călătoriile lungi, mărginindu-și lecturile la tratate de drept, la culegeri de jurisprudență, la publicații de specialitate, adnotînd cu pasiune *Jurnalul Oficial,* luîndu-și acasă dosare cu documente ca să le poată studia cu mintea odihnită. Dar încă de pe atunci avea grijă să-și pregătească ajutoare care să preia această activitate, colaboratori zeloși și meticuloși, formați la școala lui. Visseaux și Zurelli erau acum perfect în stare să-l înlocuiască în lucrările pregătitoare. Philippe nu intervenea personal decît atunci cînd dosarul era gata. Avea darul de a pătrunde foarte repede în atmosfera unei afaceri. În cîteva minute, capcanele erau descoperite, inventariate, deju-

cate. Clienții pe care-i primea după aceea aveau impresia că problema lor îl obsedase săptămîni de-a rîndul, pe cînd el improviza adeseori, în prezența lor, soluția pe care le-o propunea. Considera că important în profesiunea lui e să ai memorie, sînge rece, darul vorbirii și misterioasa însușire de a inspira simpatie. Pentru chestiunile de importanță secundară, îi lăsa pe Visseaux și Zurelli să ducă discuțiile pînă la capăt. Asta îi permitea să stea la distanță. În momentul de față, bucata cea mai grasă era afacerea Housson ale cărei contradicții juridice nu le putea descurca nimeni, în afară de el. De zece zile de cînd se întorsese de la New York încerca să pună pe picioare o combinație rațională. Și în seara asta avea întîlnire cu grupul financiar. Housson aducea brevetul dar refuza ca numele să-i figureze în denumirea societății din cauza legăturilor sale cu o firmă concurentă. Să încasezi un procentaj asupra vînzărilor fără să-ți apară numele în scriptele contabile e cu neputință... Doar dacă... Philippe se lansă în niște elucubrații extravagante care-l amuzau fără să-l convingă. Dacă o să reușească, o să-i ofere Charlottei un giuvaer. Broșa ceea despre care îi vorbise ea... Se admiră singur la gîndul propriei sale generozități. Nu, hotărît lucru, nu-i un egoist. Duce toată familia în circă. Dovada ? Croaziera ceea din Grecia. cine a fost cu ideea, dacă nu el ? Paul Duhourion, al cărui frate lucra la o agenție de turism, luase asupra lui organizarea materială a călătoriei. Astfel vor avea cea mai bună navă și în cele mai avantajoase condiții. Cerul albastru, soarele sclipitor al Greciei, șase săptămîni de emoții artistice și de fidelitate conjugală, accepta această perspectivă fără părere de rău. Tot ce hotăra el era bine. Încercă din nou agreabila senzație că și-a făcut rînduială în sertare. El, numai el, dînd ordine, înlăturînd obstacole, el, puternic, lucid, viril, independent...

Strada Jean-Goujon se supuse, lugubră și amorfă, pasului său dominator. În piața François I, plăcuța de aramă pe care scria „Cabinetul Eygletière" lucea în soare. bine lustruită. Urcă dintr-o suflare treptele acoperite cu o mochetă bleu-închis, împinse ușa de la intrare și se opri mirat : Jean-Marc ședea și-l aștepta în anticameră, în

fața domnișoarei Bigarros, care avea misiunea de a trece prin sită vizitatorii.

— Ce cauți tu aici, mă băiete ? îl întrebă Philippe luîndu-l de braț.

Îi părea întotdeauna bine cînd Jean-Marc trecea pe la el la birou. O dublă plăcere : de a-și arăta fiul colaboratorilor și de a se arăta fiului în activitatea sa directorială.

— Am trecut pe aici, răspunse Jean-Marc. Dacă ai o clipă liberă...

— Dar bineînțeles ! Intră ! Domnișoară, ai grijă te rog să nu ne deranjeze nimeni ! Afară, desigur, de domnul Housson dacă telefonează...

— Dar corespondența, domnule ? întrebă domnișoara Bigarros.

— Adă-mi-o chiar acum.

Îl trase pe Jean-Marc în cabinetul lui, luă loc la un mare birou curat ca în palmă (avea ca principiu să nu lase nici un dosar la vedere !) și își încrucișă mîinile sub bărbie. La dreapta — telefonul, la stînga — un tablou cu butoane de sonerie. Tapet bej, mochetă tête-de-nègre, o pînză abstractă atîrnată pe perete, cadou al unui client cam trăsnit. Domnișoara Bigarros aduse parafa și se retrase cu discreția deferentă a unei umbre. Philippe deschise mapa, aruncă o privire asupra primei scrisori, mîzgăli o semnătură și întrebă, fără a ridica ochii :

— Ce mai e nou ?

— Uite ce-i tată, spuse Jean-Marc. Aș vrea să mă mut... să stau singur...

Philippe se răsturnă pe speteaza fotoliului și-și examină fiul cu atenție. Adoptase ca regulă, în afaceri, să nu-și arate niciodată mirarea. Dealtfel, acum nici nu era mirat ; dorința lui Jean-Marc i se părea logică : orice tînăr, de cum începe să aibă aventuri sentimentale, e nerăbdător să locuiască singur, departe de părinți ; principalul este ca această schimbare în modul de viață să nu se facă în detrimentul studiilor.

— Bine, bine, ai să te muți, spuse Philippe, dar unde ?

— Un prieten îmi cedează camera lui, rue d'Assas, răspunse Jean-Marc. Trebuie să se întoarcă la părinți, în provincie.

— Și e o cameră potrivită ?
— Foarte potrivită !
— Canalizare, încălzire centrală ?
— Da, sigur...

Philippe își îngădui luxul să mai semneze două scrisori, apoi rosti cu glas așezat :

— Mă băiete, și eu am fost ca tine ! Încă de la vîrsta de douăzeci de ani am vrut să am ungherul meu, și părinții au fost destul de inteligenți ca să nu mă împiedice. Așa că n-am să-ți pun bețe-n roate. Numai că, între noi fie zis, știu foarte bine că nu ții să locuiești singur numai ca să tocești la drept ! Tot mai ești îndrăgostit de fata ceea ?

— Care fată ? bîigui Jean-Marc făcînd ochii mari.

— Nu țin minte cum îi spune... Fata ceea de familie bună...

— Valéry de Charneray ? Da de unde !

— Ah ! Mi-a venit inima la loc ! Pentru că, fata asta, din cîte am înțeles, dacă ai aduce-o vreodată la tine acasă, nu te-ai mai putea descotorosi de ea. Deci, atenție sporită la micile fecioare care se țin scai de tine, la adorabilele prietene care se oferă să-ți facă menajul, să-ți strîngă patul și care nu mai vor apoi să dea drumul cearșafului ! Schimbă-le cît mai des ! Schimbarea e chezășia securității !...

Philippe izbucni în rîs și căută pe chipul fiului său reflectarea veseliei cam deocheate care-l cuprinse pe el. Dar se vede că Jean-Marc era melancolic în dragoste, așa cum alții sînt triști la beție. Acest plictis devirilizat în relațiile cu femeile era dealtfel o trăsătură foarte răspîndită în sînul tinerei generații. Filozofia disperării, camaraderia din cale-afară de familiară dintre băieți și fete, dansurile dezarticulate, moda lipsită de grație, toate astea, se gîndi Philippe, duce la nivelarea sexelor și anihilează dorințele. Ar fi vrut să-l scuture pe acest adolescent dezamăgit înainte de a fi trăit :

— Sau oi fi avînd vreo combinație acum ?

— Nu, răspunse Jean-Marc.

O mînie smerită răsuna în glasul lui. Avea o privire piezișă. Cu ambele mîini crispate pe genunchi se silea să rămînă jos pe scaun.

— Bine, bine, spuse Philippe rîzînd. Nu vreau să fiu indiscret. Cînd ai de gînd să te muți ?

— La începutul lunii viitoare.

— Cu Charlotte ai vorbit ?

Jean-Marc îi aruncă o privire pătrunzătoare.

— Nu încă. Dar de ce ?

— Pentru că așa se cade, mă băiete. Dealtfel, să știi că are să-i pară foarte rău. Ține mult la tine. Femeile nu înțeleg asemenea lucruri. În orice caz, în ce privește masa...

— Masa am s-o iau la restaurantul universității, spuse repede Jean-Marc.

— Ca să înfuleci la repezeală orice porcărie ? Nu, ai să continui să mănînci acasă, dacă bineînțeles n-ai nimic împotrivă...

— Nu, deloc, dar...

— În felul ăsta o să avem totuși prilejul să te vedem.

— Da, sigur...

— Agnès ar putea să vină pe la tine, de două-trei ori pe săptămînă să-ți facă curățenie...

— Asta nu, exclamă Jean-Marc. Dacă mă mut, e ca să fiu într-adevăr independent...

Această răzvrătire îi era pe plac lui Philippe. Și el ar fi răspuns același lucru în locul fiului său. Un zîmbet de mîndrie îi trecu pe buze.

— Mai rămîne un lucru, spuse el. Chiria !

— E o nimica toată, spuse Jean-Marc.

— Totuși !...

— Mă descurc eu ! Am să dau meditații...

— Nu vreau să-ți irosești timpul rezervat studiilor. Oricum, aveam de gînd să-ți dau mai mulți bani de buzunar.

Jean-Marc plecă umerii. Această generozitate era ca o lovitură de grație. Așadar, pînă și propria-i libertate nu și-a putut-o cuceri ci a primit-o cadou.

Philippe termină de semnat corespondența, o sună pe domnișoara Bigarros, îi dădu înapoi parafa și, întorcîndu-se spre Jean-Marc, îl întrebă :

— E mobilată camera aia ?

— Strictul necesar.

— Ai să găsești tot ce-ți trebuie la noi în pod. N-ai decît să alegi. Charlotte o să fie încîntată să facă pe decoratoarea !

— Nu-i nevoie, tată.

— Nu vrei să te ajute ?

— Nu.

— Are mult gust !

— Știu... Dar... nu... zău, nu-i nevoie... Aș vrea ca eu singur... să fac totul singur, înțelegi ?...

— Da, sigur, spuse Philippe. Sper însă că ai să ne inviți în noua ta casă, într-una din zile, nu ?

Jean-Marc schiță un zîmbet silit. Era atît de încordat încît îl durea pielea de pe față. Simțea că nu mai poate rezista :

— Bineînțeles !

Sună telefonul. Philippe ridică receptorul și fața-i căpătă un aer grav. Cu urechea lipită de receptor, cu privirea îndreptată spre fiul lui, asculta, încrunta sprîncenele, răspundea. La celălalt capăt al firului, interlocutorul — domnul Housson — nu prea părea dispus să se lase convins. Dar încetul cu încetul, vocea lui Philippe căpăta o siguranță onctuoasă. Frazele lui deveneau mai lungi și domnul Housson nu-l mai întrerupea. „Numaidecît îl îmbrobodește" se gîndi Jean-Marc. În clipa ceea, domnul Visseaux intră, se scuză, schiță un gest de retragere dar Philippe îi făcu semn să rămînă, mîzgăli cîteva cuvinte pe un bloc-notes și îi întinse pagina fără a înceta să vorbească la telefon. Imediat, domnul Visseaux îl chemă pe domnul Zurelli. Philippe îi dădu și lui instrucțiuni, mai întîi pe o bucată de hîrtie, apoi cu glas scăzut, acoperind cu palma microfonul. Jean-Marc, care altădată s-ar fi minunat de această autoritate dezinvoltă, suferea acum văzînd în ea o insultă adusă propriei sale slăbiciuni. Îi era insuportabil gîndul că-l scoate din încurcături tocmai omul pe care ar fi vrut să-l înlocuiască în toate. Tatăl lui nu-l lăsa să trăiască, îl strivea cu autoritatea, cu vîrsta, cu prezența lui. Vocea lui Philippe devenea tot mai convingătoare. Duelul se apropia de sfîrșit.

— Sigur ! spunea Philippe. E singura soluție... Dacă vă garantez eu... Mă văd cu domnii aceia la ora șapte...

Am să le comunic că... Așa-i bine, mîine la ora șaisprezece fix, în biroul meu...

Philippe puse receptorul în furcă. Chipul îi radia de bucurie : treaba era ca și făcută. Domnul Visseaux și domnul Zurelli se retraseră, muți de admirație.

— Așa, spuse Philippe adresîndu-se din nou lui Jean-Marc. Fă-mi o mică socoteală în ce privește bugetul tău. Sînt dinainte de acord. Am o întîlnire la ora șapte, dar o lichidez repede. Dacă poți să mă aștepți, mergem apoi împreună acasă.

Jean-Marc refuză. Trebuia să treacă pe la un prieten, să împrumute o carte... Această scuză era atît de stîngace și rostită pe un ton atît de vinovat încît îi era ciudă pe el. Din cauza minciunii simțea cum roșește și-l trec nădușelile. Tatăl lui, distrat și înțelegător, îl conduse pînă la ușă. În anticameră se auzea tăcănitul discret al unei mașini de scris. Domnișoara Bigarros ridică nasul de pe claviatură și urmări cu privirea înduioșată acest personaj mitic : fiul patronului.

XX

„Va veni ? Nu va veni ?" încercă să ghicească Daniel, și se lăsă dus de valurile visării. Ieri, acasă la familia Sauvelot, dansase cu Danielle care-i promisese că-l va aștepta, într-o zi, la ieșirea de la liceu. „Într-o zi", e mult prea vag ! Știa de la fratele ei orarul lecțiilor ; nu-i venea greu să fie acolo la ora patru, din moment ce învăța prin apropiere, la liceul Fénelon : repeta penultima clasă de liceu ; dansa bine : și apoi Laurent Sauvelot e un băiat atît de bun ! E curios cît de puțin seamănă cu soră-sa ! Ea e blondă, drăguță, iar el, brunet, cu părul tăiat scurt, cu sprîncenele stufoase, bărbia proeminentă și niște urechi mari și clăpăuge. Dar nu-i deloc tocilar. Îl atrage mai curînd literatura. Ziarist vrea să se facă. Acum, stă în rîndul doi în amfiteatru și se preface că ascultă, cu fruntea sprijinită în palme, dar probabil că ține un roman polițist deschis pe genunchi. Și pentru Daniel, toate po-

veştile astea cu lentile divergente, cu focar-imagine, cu focar-obiect, cu distanţă focală erau o seamă de cunoştinţe abstracte, fără nici o legătură cu viaţa reală. Ceea ce nu se putea reprezenta decît prin linii şi cifre, pe o tablă, îl plictisea. Bineînţeles, o să înveţe el la fizică şi la chimie de vreme ce se cere la bacalaureat, dar cu impresia demoralizantă că-şi iroseşte vremea. Dealtfel, e cu neputinţă să îndrăgeşti aceste materii cînd îl ai ca profesor pe prichindelul ăla de Mouchinot. Scund, cu privirea sticloasă, cu gura mobilă sub o mustaţă ca două virgule, împroşca tot timpul stropi de salivă cînd vorbea. Daniel îl poreclise „Fa diez" pentru că era „cel mai aproape de sol".

— „Să luăm un punct luminos A, situat la infinit, o stea de pildă. Razele pe care le emite sînt paralele între ele ; razele refractate corespunzătoare par să provină de la un punct A' din planul focal imagine P'..."

Daniel notă maşinal fraza dar renunţă să scrie mai departe. Oricum, Mouchinot îşi repeta cuvînt cu cuvînt cursul din anii precedenţi. Şi cum Daniel păstrase caietele fratelui său... Uite, ăsta are într-adevăr un noroc chior ! Stă acum într-o cameră separată, rue d'Assas, la doi paşi de Facultate ! Salon fusese babacul că-i dăduse voie... Oare i-o da şi lui mai tîrziu cînd o fi student ?... Da, bineînţeles ! De fapt nu stă prost acasă — ţine mult la bîrlogul lui roşu şi negru, la peştele-lună atîrnat de tavan, la afişele, la cărţile lui — totuşi, se învîrte familionul tot timpul pe-acolo şi dacă o să vrea să primească o fată... Danielle, de pildă !... „Mai e pînă atunci !" recunoscu el cu obiectivitate. Cu Jean-Marc însă, e altceva, are probabil tot felul de aventuri, numai el să vrea. În primul rînd, e bine făcut, are maniere elegante, ştie să vorbească... Daniel ar fi vrut ca fratele să-i fie un adevărat prieten. Dar Jean-Marc se încăpăţîna să se poarte cu el de parc-ar fi un puşti, deşi diferenţa dintre ei era de numai trei ani şi jumătate. Alaltăieri, cînd s-a mutat, abia e catadicsit să accepte ajutorul lui Daniel. Tatăl lui Julien Prélat, care e şef de lucrări pe un şantier, le împrumutase o camionetă. Daniel îşi aminti cum urcase la repezeală scările, cu un fotoliu pe cap. Şase etaje ! Le înghi-

ţise ca pe-o nimica toată. După aceea cărase în spinare două lăzi pline cu cărţi fără să gîfîie măcar. Acolo sus, Didier Coppelin, Julien Prélat şi Jean-Marc aranjau mobila şi scoteau cărţile din lăzi. Camera, mare, mansardată, mirosea a zugrăveală proaspătă. Jean-Marc avea de gînd să se mute abia peste trei zile, pentru că instalatorul mai avea încă de lucru : îi monta într-un colţ o cabină de duş cu pereţi metalici. Ce obicei ciudat : să te speli în fiecare dimineaţă din cap pînă-n picioare ! În orice caz, s-au distrat bine. Julien Prélat adusese trei sticle de vin negru. Din zece în zece minute, cineva exclama : „Mă, dar cald mai e !..." şi hop, umpleau paharele... Instalatorul băuse cu ei. Din toţi prietenii lui Jean-Marc, Daniel îl prefera pe Julien Prélat. Didier îşi dădea aere de intelectual meditativ şi antisportiv, pe cînd Julien se purta simplu şi firesc. Aprecia calambururile lui Daniel, chiar dacă nu erau cine ştie ce noi. Dealtfel, şi el făcea uneori cîte un calambur. La cel mai mic prilej, izbucnea într-un rîs gălăgios, deschis. Ca şi Laurent Sauvelot, Laurent e însă dintr-o familie mai bună. N-o să facă oare mutre cînd o s-o vadă pe soră-sa în faţa liceului ? Dar nu vine ea ! În orice caz, nu azi ! Are şi ea mîndria ei, o să mai lase să treacă vreo două-trei zile, să-l mai fiarbă puţin... Mouchinot desena figuri geometrice pe tablă, haşura un triunghi. Daniel copie cu sîrguinţă desenul. Pe lemnul pupitrului, alături de caietul lui, erau gravate sentinţe vechi : „Bacalaureatul e ca spălatul rufelor : moi, usuci şi calci..." [1] „ Aici mi-am pierdut anii cei mai frumoşi şi toate iluziile..." Această ultimă formulă îi aparţinea lui Daniel. O cioplise cu o lună înainte. Bacalaureatul, ah, bacalaureatul ăsta, cînd o să se poată oare gîndi la altceva ? Pînă şi Coasta de Fildeş, pădurile ei virgine, populaţiile ei primitive, fluviile întretăiate de praguri, maimuţele şi antilopele, tot acest univers liber şi sălbatic era otrăvit de ameninţarea examenului de bacalaureat. „Şi mai ales cînd te gîndeşti că nu serveşte la nimic, pînă şi guvernul a recunoscut-o !" Daniel oftă şi

[1] Joc de cuvinte. În argoul (mai ales şcolăresc) *on mouille* (moi), *on sèche* (usuci) *et on repasse* (calci sau revii) înseamnă : faci pe tine de frică, taci chitic la întrebări şi te prezinţi din nou la anul.

întoarse pagina. La dreapta lui, Debuquer, cu spatele încovoiat, scria și tot scria, cu acrul că pricepe și reține totul... Are premiul întîi în sînge, băiatul ăsta ! Și totuși, toți din clasă îi sînt prieteni. Dacă e vreun om în lume pe care să-l invidieze Daniel, apoi ăsta e. Fire întotdeauna cumpătată și pantofii bine lustruiți, Debuquer era o pildă de ceea ce poate realiza, pe o planetă absurdă, o minte vioaie, metodică și stăruitoare. Cum se face că ieri, acasă la Sauvelot, Danielle aproape că nici nu-l luase în seamă ? Ciudate mai sînt și fetele ! Aoleu ! „Fa diez" și-a întrerupt expunerea. Daniel era acum cu ochii în patru. Mouchinot avea prostul obicei de a pune întrebări elevilor la sfîrșitul lecției și nu la început, cum procedau cei mai mulți dintre colegii lui. Asta era curat sadism. Cînd își dădea seama că auditoriul, legănat de sunetul vocii sale, se lasă pradă unui sentiment de siguranță vecin cu somnolența, Mouchinot își întrerupea debitul verbal, își îndrepta trupul pirpiriu și îi întreba pe băieții care i se păreau cel mai puțin pregătiți. „Numai de nu m-ar chema pe mine ! Abia am frunzărit manualul aseară... Gata, m-a pocnit !"

— Eygletière, treci te rog la tablă.

— Fir-ar al dracului ! Sînt clei, îi șopti Daniel lui Debuquer în timp ce se ridica.

Coborî treptele amfiteatrului tîrșindu-și picioarele ca să mai cîștige cîteva secunde.

— Hai ! Mai repede, mai repede ! Parcă ai avea tălpi de scafandru, nu alta ! spuse Mouchinot.

Cîteva rîsete țîșniră în grupul lingăilor.

— Ați avut de studiat capitolul despre lentilele convergente, spuse Mouchinot. Desenează-mi, te rog, formarea imaginii unui obiect situat în fața unei asemenea lentile și comentează-mi desenul.

Daniel încruntă sprîncenele dar nu găsi în memoria lui decît o întretăiere de linii pline și de linii punctate, de litere și de cifre fără nici o semnificație. Din fericire, Laurent Sauvelot, cu o remarcabilă prezență de spirit, pocni din degete și întrebă :

— Domnule profesor, e adevărat că microscopul și luneta astronomică au fost excluse anul acesta din programa bacalaureatului ?

— Cine ți-a spus tîmpenia asta? exclamă Mouchinot, întorcîndu-se spre Laurent.

— Un prieten al părinților mei care e inspector școlar.

— E prima oară că aud așa ceva! Și-a bătut joc de dumneata!

— Pe cuvîntul meu, dom'le profesor...

— E adevărat, interveni Debuquer care prinsese șpilul. Și eu am auzit același lucru.

— Și eu, și eu! le ținu isonul grăsanul de Zouleïbos.

În acest timp, Louvier, care ședea în primul rînd ridică în sus manualul de fizică deschis la pagina cu înfățișarea grafică a imaginilor. Dintr-o privire, Daniel recunoscu desenul. Totul redeveni clar în mintea lui. Iar Mouchinot, după ce restabilise liniștea în clasă i se adresă:

— Ei, te ascult, Eygletière.

Daniel luă o bucată de cretă, desenă pe tablă un obiect A B perpendicular pe axă, lentila O, imaginea A'B' răsturnată, vorbi despre imagine reală, imagine virtuală, se mai încurcă puțin, se scuză, ascultă cu un profund interes observațiile lui Mouchinot și se întoarse la locul lui, cu aerul amărît și inima plină de bucurie. Luase nota 12 [1].

— Era cît pe ce să mă înfunde, bestia, mormăi el în timp ce se așeza. Mulțam' băieți!

Ar fi fost mai puțin bucuros dacă ar fi știut lecția pe de rost decît acum cînd, neștiind-o, le dăduse colegilor prilejul să-și arate devotamentul. Întoarse capul și le făcu recunoscător cu ochiul celor care-l sprijiniseră în momentele grele prin care trecuse. Mouchinot mai avu timpul să cheme doi elevi la tablă, iar un al treilea fu salvat la țanc de soneria stridentă care anunța sfîrșitul lecției.

Daniel, Debuquer și Sauvelot lăsară să treacă valul impetuos al colegilor de clasă care se înghesuiau și clocoteau în coridoare. Ei ieșiră ultimii, ca și cum, străini de zgomotoasa gloată școlară, ar fi fost deja studenți. Daniel, care mergea la mijloc, între cei doi prieteni, se mai întrebă

[1] Notele se dau în Franța de la 1 la 20.

pentru ultima oară dacă Danielle îl aşteaptă în faţa şcolii.

La ieşirea din liceu îl izbi lumina puternică a soarelui, blînda dezmierdare a văzduhului, chipurile vesele ale trecătorilor. Un poliţist oprea circulaţia ca să permită elevilor să traverseze strada. Parcă ar fi fost în faţa unei grădiniţe de copii !

— Uite-o pe soră-mea ! spuse Laurent Sauvelot. Ce naiba o fi căutînd aici ?

Danielle aştepta pe trotuarul de vizavi. Traversară şi se apropiară de ea. Fata le spuse că venise aşa, „într-o doară", plimbîndu-se prin apropiere. Laurent Sauvelot nu făcu nici un comentariu. Daniel se umflă în pene. Propuse să schimbe de data asta cafenelele „prăpădite" din cartier şi să meargă cu toţii în rue Bonaparte, la doi paşi de casa lui, într-un bistrou frecventat de studenţii de la Belle-Arte. Porniră cu pas domol. Debuquer povesti fetei cum întreaga clasă abătuse atenţia lui Mouchinot ca să-i permită lui Daniel să-şi vină în fire, şi să-şi arunce frumuşel ochii asupra unui manual. Danielle rîse descoperind nişte dinţişori mici, deşi şi foarte albi. Privirea-i luminoasă se îndreptă spre Daniel care avu deodată impresia că e cu zece ani mai mare, are muşchi de atlet şi un profil de june-prim. Fata i se păru mai frumoasă decît crezuse. E cu neputinţă să-ţi dai seama ce culoare au ochii ei. Şi ăsta e doar un lucru esenţial. Un bărbat trebuie întotdeauna să ştie ce culoare au ochii femeii pe care o iubeşte. Ochii Daniellei erau... erau... Da, gri-bleu, cu punctişoare aurii... Cînd era mai mic visase adesea la o femeie cu ochi verzi, migdalaţi. E caraghios. Aşa ceva nici nu există. Şi totuşi ochii Daniellei nu erau oare puţin alungiţi spre tîmple ? Dacă te uiţi bine, mai ales cînd lasă capul în jos... Îl tulbura mai ales acest prenume : Danielle. Parcă ar fi fost o păcăleală. Dacă n-o fi cumva un semn al destinului ? Fata vorbea acum de un film american „for — mi — dabil" pe care-l văzuse recent pe Champs-Elysées. Daniel, care văzuse şi el filmul, afirmă că nu e decît o „jalnică imitaţie" a „marilor westernuri" care rulau la cinemateci. În schimb, căzură de acord în aprecierea ultimului disc al lui Duke Barlow care era „senzaţional". Daniel fredonă un pasaj, pocnind din degete

iar fata reluă cîntecul, cu mici fiorituri, legănîndu-şi în ritm umerii şi capul, cu o privire piezişă.

— Cînţi grozav de bine ! spuse el.

— Da ?

O ţinea de braţ. Danielle îi ajungea pînă la umăr. Debuquer şi Sauvelot se avîntaseră într-o discuţie politică. Convingerile lui Sauvelot depindeau foarte mult de notele pe care le primea în clasă. Dacă profesorii apreciau îndeajuns cunoştinţele sale, înclina spre dreapta şi considera că orînduirea existentă nu-i deloc de lepădat ; dacă lua o notă mai slabă la vreo teză, indignarea îl cuprindea şi, trecînd în extrema-stîngă, propovăduia necesitatea unei răsturnări generale. Fiind în ultima vreme penultimul la matematică, socotea că numai un regim intransigent ar fi în stare să regenereze lumea veche, putredă. Pînă şi *l'Humanité* era, după părerea lui, un ziar reacţionar. Socotind că o ia cam razna, Daniel interveni ca să-şi spună şi el părerea. În focul discuţiei, băieţii uitară de Danielle. Mergeau gesticulînd, ridicînd vocea, întrerupîndu-se unul pe altul. Unii trecători, şocaţi, se dădeau la o parte, dar băieţilor puţin le păsa : acest cartier lor le aparţinea. Ajunseră astfel pînă în josul străzii Bonaparte.

Deodată, Daniel o zări pe Françoise care venea în direcţia lor. Se întorcea acasă. E totuşi enervant, de fiecare dată cînd se plimbă cu prieteni, trebuie să dea de ea ! Ţine la soră-sa dar cînd e ea de faţă, se simte stingherit ca şi cum simpla ei prezenţă l-ar împiedica să se considere bărbat în toată firea. Şi n-are cum s-o evite. Se uită la ea cu ciudă. Françoise avea ceva straniu în înfăţişarea ei. Dar ce anume ? Ah, da, părul ! E mai lucios, mai mătăsos, mai tapat ca de obicei. Nu-i stă însă mai bine. E ceva artificial în ea. De ce şi-o fi schimbat oare coafura ? Ah, da, deseară sînt invitaţi la masă soţii Duhourion, Hermelin, Chaulouze. Ce plictiseală ! Charlotte, cu mania asta a ei de-a organiza recepţii !... Va trebui să se spele, să se schimbe, să mănînce delicat, să tacă politicos în timp ce vorbesc musafirii ! Se vor scula de la masă la ora zece, după ce vor fi evocat pentru a suta oară viitoarea croazieră în Grecia !

Françoise venea în întîmpinarea fratelui ei zîmbind. Daniel îi prezentă, cu stîngăcie, pe Danielle, Debuquer și Sauvelot. Françoise avu buna inspirație de-a nu zăbovi : părea foarte grăbită. Schimbară două-trei fraze și fata dispăru în gang. Curtea era plină de mașini. Portarul ăsta lasă pe oricine să intre !

— Ei, ce facem, mergem la bistroul ăla al tău ? întrebă Sauvelot.

Porniră mai departe. Bistroul era ticsit de lume, îmbîcsit de fum dar nici picior de student de la Belle-Arte.

— Și-or fi mutat cartierul general, spuse Daniel.

— E totuși foarte bine aici ! declară Danielle.

Se înghesuiră în jurul unei măsuțe rotunde și comandară patru coca-cola. Daniel, care ședea chiar în fața Daniellei, o contempla gîndindu-se : „Mă iubește și o iubesc !" dar nici o furtună nu se ridica în sufletul lui. Era mai bine așa, avînd în vedere că trebuia să se pregătească de bacalaureat. Observă, în fața tejghelei, un negru vînjos cu pielea lucioasă care bea o halbă de bere. Spuma se așeza ca o horbotă albă în jurul buzelor sale groase și vînete.

— E cu siguranță din Coasta de Fildeș, șopti Daniel.

— De unde știi ? întrebă Danielle.

— De cînd îi studiez după fotografii, am învățat să-i recunosc de departe !

— Prin urmare, pleci, e sigur ?

— De data asta, da, cît se poate de sigur ! Am primit o adresă din partea fundației Zellidja care mă înștiințează că proiectul meu a fost reținut. Îmi dau o bursă de patru sute cincizeci de franci, scrisori de recomandație pentru o mulțime de tipi importanți din Africa și îmi pun pile pe lîngă companiile navale...

— Și îți place chiar așa de mult să pleci acolo ?

Daniel zîmbi, aprinse o țigară și începu să vorbească entuziasmat despre viitoarea lui călătorie. Ochii fetei se împăienjeniră. Ghicind că e tristă, Daniel se bucură.

•

„Dragă mătușă Madou,

Aș fi vrut să păstrez tăcerea asupra celor ce s-au întîmplat dar e mai presus de puterile mele ! Trebuie să

ştii. Prea e urîtă lumea asta ! Niciodată n-aş fi crezut că fiinţa cea mai apropiată m-ar putea dezamăgi ca un străin ! Acum patru zile am fost la coafor. Părul meu devenise de nesuferit. Trebuia să-i dau o linie ceva mai personală. M-am întors pe la cinci şi, cum eram destul de mulţumită de coafura mea, am alergat să i-o arăt Charlottei. Nu era în camera ei. Am vrut atunci să ştiu părerea lui Jean-Marc. Am bătut la uşa lui, am intrat fără să mai aştept răspunsul şi i-am văzut pe amîndoi. Ea era în braţele lui ! Văzîndu-mă, s-au desprins repede unul de altul. Nu-mi venea să-mi cred ochilor. Am luat-o la fugă. Jean-Marc a venit la mine, a căutat să-mi explice. Am refuzat să-l ascult. Iar seara au fost la noi la masă soţii Duhourion, Hermelin, Chaulouze. Ce chin ! Numai de n-ar bănui tata ceva ! E atît de bun, de drept, de încrezător, munceşte atît de mult pentru noi toţi, iar în timpul ăsta !... Femeia asta e un monstru ! O urăsc ! Iar Jean-Marc n-are pic de caracter. Ea face tot ce vrea din el. De ieri locuieşte în camera pe care a închiriat-o pe rue d'Assas. Asta înseamnă că am să-l văd numai din cînd în cînd, la masă : tot e bine. Dar ideea asta de a locui singur, cu siguranţă că ea i-a băgat-o în cap. Aşa va fi mai comod pentru întîlnirile lor murdare. Şi tata, care-i întotdeauna atît de mîndru de fiul lui, îl încurajează să ducă, aşa cum spune el, o existenţă independentă ! Doamne Dumnezeule ! Secretul ăsta mă sugrumă. N-am nici o autoritate ca să-l silesc pe Jean-Marc să se despartă de această femeie ! Nu ştiu ce să fac. Nici nu mai dorm noaptea. Madou, te rog, întoarce-te ! Vorbeşte cu Jean-Marc. Scuturăl. Trezeşte-l din nebunia asta ! Pe tine cred că o să te asculte. Situaţia asta nu mai poate dura ! Din fericire, Daniel habar n-are ce se întîmplă şi mă rog lui Dumnezeu să nu afle niciodată. Acasă, îmi dau silinţa să mă port. cît mai firesc din cauza tatii. Dar e greu. De zece ori pe zi, mi se pare, că am să izbucnesc în lacrimi, am să mă arunc de gîtul lui, să-i spun totul, să-l implor s-o alunge pe femeia asta. Vezi, Madou, că trebuie să vii aici. Repede. Cît mai repede cu putinţă ! Iartă-mă. Şi îţi mulţumesc. Te strîng în braţe cu mai multă dragoste decît oricînd. Françoise."

Madeleine își scoase ochelarii, împături scrisoarea la loc și se așeză într-un fotoliu, lîngă cămin, unde își dădea sufletul un foc de lemne. Era consternată dar nu mirată. Ultima oară cînd fusese la Paris presimțise primejdia, deși nu avea nici o bănuială concretă. Familia fratelui ei părea încă trainică și totuși parcă adia un iz ușor de putregai. O prea mare răceală în atitudinea lui Jean-Marc, o cochetărie nerușinată în felul de a se purta al Charlottei, unele tăceri semnificative între ei... Pe moment, Madeleine respinsese cu indignare bănuiala care-i fulgerase prin minte. Era cît pe ce să se acuze singură că vede peste tot numai lucruri urîte. Dar Jean-Marc era oare într-adevăr amantul Charlottei ? Françoise îi văzuse sărutîndu-se ; restul nu e decît o presupunere. Desigur, cînd o femeie de treizeci și doi de ani se aruncă de gîtul unui băiat de douăzeci, e puțin probabil să se mulțumească numai cu atît. Doar la gîndul ăsta simțea cum i se urcă un val de sînge cald în obraji și se sufocă. Nu-și plîngea fratele. Înșelîndu-l pe Philippe, Charlotte nu făcea decît să-i plătească polița. Dar ideea de a-l alege pe fiul ei vitreg era de-a dreptul diabolică. „A crescut sub ochii ei, i-a insuflat gusturile ei și acum, cînd e de ajuns de copt !..." Françoise are dreptate : stricata asta poate să-l nenorocească pe Jean-Marc, să facă o cîrpă din el. Ca să se răzbune pe soțul ei sau pur și simplu ca să se distreze. Bietul băiat ! Și Françoise, cît de mult suferă, cît de jignită se simte în cinstea, în dragostea ei filială, în concepția ei înaltă despre familie ! E curios că n-a pregetat să-i scrie toate astea deschis pe cînd, cu șase luni în urmă, folosise atîtea perifraze și ocolișuri ca s-o anunțe că e îndrăgostită de Patrick. Dealtfel, de data asta nici nu pomenește de logodnicul ei. Singura aluzie la viața ei personală se referă la faptul că s-a dus la coafor. Și aici e ceva surprinzător : Françoise preocupată de „linia" părului ! În jurul Madeleinei, nimic nu mai era ca înainte. Dincolo de zidurile ocrotitoare, fremăta lumea celorlalți, plină de răpiri, de comploturi, de plăceri senzuale și de pedepse mai cumplite decît chinurile iadului. Gîndul la aceste primejdii o înspăimînta și totodată o atrăgea. Trebuie salvat Jean-Marc, trebuie reconfortată Françoise ! Dar cum ? Nu știa încă. Dar va găsi ea soluția.

Va pica pe capul lor ca din senin. Bineînțeles, asta-i va complica puțin existența. Nu poți să-ți lași așa casa, prăvălia... Madeleine încercă singură să se convingă că are de luat unele măsuri, că are de rezolvat unele probleme, înainte de a pleca ; apoi recunoscu cu tristețe că nimic n-o reține la Touques și urcă la etaj să-și pregătească gemantanul.

•

Era o liniște deplină în apartament. Daniel ședea de un ceas la masa de lucru și se căznea să dezlege o problemă de trigonometrie. Răspunsese la primele două întrebări dar pe a treia habar n-avea de unde s-o înceapă. Jean-Marc ar fi putut să-l ajute ; din păcate nu va veni deseară la masă. Ehei, bine o mai duce acolo în camera lui din rue d'Assas ! Daniel se uită la ceas : s-a și făcut trei și douăzeci ! Doar n-o să-și irosească singura după-amiază liberă din săptămînă uitîndu-se ca mîța-n calendar la niște funcții și curbe ! Cu atît mai mult cu cît are și o temă la franceză de terminat : „Comentați acest vers de Alfred de Vigny : Mi-e dragă măreția durerilor umane" ! Și la fizică o lecție de învățat pentru „Fa diez" ! Nu, niciodată n-o s-o poată scoate la capăt ! Doar dacă... Îi veni deodată o inspirație ; își luă toate hîrțoagele și se repezi în salon : „Să-i dau un telefon lui Debuquer. El cu siguranță că știe !"

Nu se înșela. Cu o amabilitate din care nu lipsea o nuanță de condescendență, Debuquer îi dictă soluția problemei :

— Doar știi, mă băiete, că sensul variației unei funcții depinde de semnul derivatei...

— Da !

— Pornind de aici, totul e foarte simplu. Derivă y și vezi care-i semnul lui y' ! O să ai : y' = cos. x — sin. x. Ți-a căzut fisa ?

— Da... da...

În două minute itele fură descurcate. Daniel mulțumi, așeză receptorul înapoi în furcă, consultă însemnările pe care le luase și simți cum i se luase parcă o piatră de pe inimă. Cuprins de euforie, se hotărî să-i dea un

telefon Daniellei. N-avea nimic să-i spună dar se gîndea că ar fi plăcut să-i audă vocea înainte de-a se apuca din nou de învățat. Dar probabil că nici nu-i acasă. Dacă dă de maică-sa, o să închidă telefonul. Îi răspunse însă Danielle :

— Alo ?

Parcă cineva i-ar fi pișcat în piept o strună de ghitară. O notă duioasă îi vibră prelung în inimă.

— Alo ! Tu ești, Danielle ? Sînt eu, Daniel. Ce faci ?

— Bine.

— Ce mai nou ?

— Păi, nimic. Dar la tine ?

— Nimic deosebit, răspunse el înfundîndu-se de-a curmezișul unui fotoliu, cu picioarele atîrnînd leneș peste una din rezemătoare.

Aprinse o țigară. O moleșeală plăcută îi cuprinse tot trupul. Stătea pe un tron de nori. Gîndu-i se scălda în parfumuri și aromate.

— Laurent e acasă ? întrebă el.

— Nu.

— Ești singură ?

— Da.

— Nici nu ne mai vedem capul de atîta treabă ! Laurent ți-o fi spus probabil ! O problemă de trigonometrie, o temă la franceză, o lecție de fizică ! Încetul cu încetul mă tîmpesc !...

— Eu n-am decît o temă la franceză. Dar așa de nasoală !...

— Despre ce ?

— Molière în *Prețioasele ridicole* și Molière în *Mizantropul*. Comparați, explicați... În sfîrșit, îți dai seama !

Se așternu tăcerea. Lui Daniel îi plăceau aceste lungi pauze în conversația lor. Auzea respirația îndepărtată și totuși atît de apropiată a Daniellei și și-o închipuia, la celălalt capăt al firului, ghemuită pe o canapea, cu ochii ei frumoși, gri-bleu, aproape oblici.

— Alo ! Mai ești pe fir ? spuse el în sfîrșit.

— Da.

— La ce te gîndeai ?

— La nimic. Dar tu ?

Daniel era cît pe ce să răspundă : „La tine !" dar se stăpîni. Ar fi fost o neghiobie !

— La problema mea de trigonometrie, răspunse el. Dacă-mi pică una ca asta la bacalaureat, am sfeclit-o !

— Ce pesimist eşti ! spuse ea.

— De obicei, nu ! Dar mărturisesc că de data asta...

Iarăşi tăcere ; Daniel o lăsă să se desfăşoare, ca un val negru şi domol, cu creasta spumoasă ; cînd era cît pe ce să se spargă, plăcerea-i deveni dureroasă. Murmură cu glas răguşit :

— Asta-i tot ce ai să-mi spui ?

— Da.

— N-ai mai văzut nimic nou ? N-ai auzit nimic mai noştim ?

— Oh ! da ! Era să uit ! Un Zephyr Sacks care a ieşit acuma, pe un ritm de blues-uri vechi, e într-adevăr for-mi-dabil !

Daniel ar fi sărutat-o pentru felul cum rostea acest cuvînt.

— Ia stai ! Rămîi la telefon ! continuă ea.

Se auziră nişte zgomote în aparat apoi răsună parcă din depărtare o melodie lentă, solemnă şi disperată. Glasuri de femei interveneau cu hohote de plîns într-un cor de voci bărbăteşti grave şi măsurate.

— Îţi place ? întrebă Danielle.

— Ce ?

— Discul, mă prostule !

— Da, foarte mult.

— E for-mi-dabil ! Nu-i aşa ?

— Formidabil, răspunse el cu glas sugrumat.

Urmă o altă melodie cu un ritm mai vioi. Afundat în fotoliu, cu privirea aţintită spre tavan, cu o ţigară fumegînd între două degete, Daniel se lăsa pradă unei deosebite emoţii artistice. Deodată uşa se deschise şi în prag se ivi Charlotte. Daniel nici nu ştia că e acasă.

— Mai ţii mult telefonul ocupat ? De o oră te aştept !

— Nu, nu... acum... — se fîstici Daniel.

Spera că Charlotte va ieşi din cameră dar ea nu se urnea din loc şi se uita la el de sus în jos cu o indignare ironică. Vrînd-nevrînd, Daniel îşi lăsă picioarele în jos,

se așează normal în fotoliu, se aplecă asupra aparatului și spuse, acoperindu-și gura cu palma :

— Alo ! Danielle... Trebuie să închid... Da... Vino să mă iei într-o zi de la școală... Așa... La revedere...

Cînd puse receptorul în furcă, Charlotte zîmbi :

— Îi spune Danielle ?

— Da, răspunse el.

— E nostim !

Daniel nu răspunse, furios pe el că i se îmbujorează obrajii.

— Iartă-mă, spuse el după cîteva secunde, trebuie să mă duc la mine în cameră, am o groază de lecții azi !

Dar Charlotte nici nu-l mai asculta și, punînd stăpînire pe telefon, forma un număr cu un deget sprinten. În clipa următoare o auzi exclamînd :

— Allo ! Tu ești, Olympe !... Bună, scumpeteo !...

Daniel se întoarse în camera lui. Trecu pe curat soluția problemei de trigonometrie, scrise două pagini confuze despre filozofia lui Alfred de Vigny și se apucă să învețe lecția de fizică. Cu siguranță că Mouchinot, care nu reușise să-l înfunde săptămîna trecută, o să-l asculte din nou mîine. Daniel voia să-i poată răspunde fără nici o greșeală. Să scoată de la el un 16 sau un 17. Așa, pentru plăcerea lui personală. Sau ca s-o epateze pe Danielle. Recenta lor convorbire îi lăsase în suflet o dîră de lumină. Era mereu prezentă, în tot ce gîndea, în tot ce studia. Plimbîndu-se în lung și-n lat prin camera lui, cu manualul de fizică deschis în mînă, își simțea inima zvîcnind în timp ce citea cu glas scăzut :

— „Cînd alipești două lentile subțiri, sistemul se comportă ca o singură lentilă subțire a cărei convergență este suma algebrică a convergențelor lentilelor alipite..."

XXI

La etajul șase, camerele servitorilor dădeau într-un coridor curat întreținut. La capătul lui, o ușă fusese proaspăt vopsită în verde-închis. Numai acolo poate fi. Dar

oare Jean-Marc e acasă ? Și dacă e, n-o fi cumva cineva la el ? Charlotte poate... Fie ce-o fi ! Madeleine se îndreptă spre această ușă a cărei suprafață sumbră și lucioasă o fascina. Fragil zăgaz ce o desparte de un viitor plin de neliniște. E de ajuns să treacă acest prag pentru ca totul să devină ireparabil. Se opri, trase cu urechea. Nici un zgomot. Cu degetul îndoit, ciocăni ușor.

— Da, da, numaidecît, răsună glasul lui Jean-Marc.

Deschise ușa, întinse mîna și chipu-i căpătă o expresie de fiară încolțită.

— Oh ! Madeleine ! bolborosi el. Credeam că-i portăreasa care-mi aduce corespondența. Nu știam că ai de gînd să vii la Paris !

— Nici eu nu știam acum patru ore, răspunse Madeleine uitîndu-se drept în ochii lui.

— Ți-au dat cei de acasă adresa mea ?

— Da.

Se dădu la o parte ca s-o lase să intre. Madeleine descoperi o cameră mansardată, destul de spațioasă, cu pereții zugrăviți în alb și cu mobile desperecheate. Fiecare din ele îi amintea cîte ceva. Divanul, biroul, etajera, scaunul, comoda, fotoliul — erau slujitori credincioși, epavele unei îndelungate vieți de familie. Pe masă zăceau cărți deschise. Băiatul învăța. Singur. Madeleine răsuflă ușurată. Luă loc într-un fotoliu și aprinse o țigară. Gustul acru al fumului îi dădu din nou siguranța de sine. Jean-Marc închise ușa.

— Îți place aici ? întrebă el.

În loc să-i răspundă, Madeleine îl întrebă pe un ton aspru :

— De ce te-ai mutat ?

Un zîmbet de șiretenie rușinată îi înflori lui Jean-Marc pe buze. Cu fruntea plecată, cu umerii lăsați în jos, încerca s-o ia pe ocolite :

— Păi, Madeleine... gîndește-te și tu... am douăzeci de ani... E firesc să vreau puțină libertate...

— Frumoasă mai e libertatea ta, Jean-Marc.

— Nu înțeleg ce vrei să spui.

— Tu și Charlotte...

Jean-Marc înălță capul. Strînse pleoapele și ochii îngustați îi luciră ca o lamă de oțel.

— Ah, prin urmare asta-i ! Ai văzut-o pe Françoise ! Dumnezeu știe ce ți-o mai fi povestit mironosița aia !

— N-a făcut decît să confirme ceea ce ghicisem data trecută cînd am fost la voi !

Jean-Marc luă o țigară, aruncă înapoi pachetul pe masă, aprinse bricheta, trase un fum ca să mai cîștige timp de gîndit.

— Data trecută cînd ai fost la noi ? spuse el cu un zîmbet sarcastic. Trebuie să recunosc că ești tare de tot, pentru că data trecută cînd ai fost aici, nu era absolut nimic între noi !

Stupiditatea acestei minciuni o exasperă pe Madeleine.

— Asta înseamnă că acum e ceva ! i-o întoarse ea.

Jean-Marc își cam pierdu cumpătul :

— Nu, deloc ! Nu-i mai mult decît înainte ! Toate astea-s prostii ! Françoise își bagă singură în cap tot felul de idei...

— Dar v-a văzut, Jean-Marc !

— Văzut ! văzut ! Asta ce dovedește ? Chiar admițînd că mi-am pierdut o clipă firea... Căci asta e !... Mi-am pierdut firea !... Și Françoise a picat tocmai atunci !...

În timp ce vorbea, Madeleine inspecta camera, Charlotte fusese pe aici, de asta era sigură : ea pusese această măsuță, pieziș în fața ferestrei, ea alesese culoarea perdelelor, ea cumpărase de la vreun buchinist de pe cheiuri stampele astea naive. Pe speteaza unui scaun atîrna o eșarfă de damă avînd ca desen niște frunze moarte și niște pene de cocoș. Madeleine o dăruise cumnatei sale cu un an în urmă. Se ridică, cu țigara bine înfiptă între buze și se îndreptă încet spre eșarfă.

— Am încercat să-i explic Françoisei cele întîmplate, continuă Jean-Marc. Dar ea nu vrea s-audă nimic. Sincer vorbind, îmi pare foarte bine că ai venit, pentru că tu cel puțin ai să știi s-o astîmperi. Trebuie neapărat să se lase de obiceiul de-a mai face o dramă din orice fleac !

Madeleine ridică eșarfa cu vîrful degetelor și rosti cu voce calmă :

— Dar asta, Jean-Marc, nu-i o dramă ?

Tînărul își încruntă sprîncenele și o ușoară buimăceală i se citi în privire :

— Ei şi ? mormăi el. Charlotte a fost aici ! Da ! Ca să mă ajute să aranjez...

Madeleine lăsă eşarfa să cadă înapoi pe scaun :

— Mă crezi chiar proastă ?

Primind această lovitură, Jean-Marc respiră adînc ca pentru a-şi stăpîni mînia. Grav, hotărît, făcu un pas spre Madeleine.

— Te iubesc nespus de mult, Madeleine, spuse el. Eşti pentru mine mai mult decît o mamă. Dar de viaţa mea de bărbat nu vreau să te atingi.

— Ţi-e frică să nu-mi murdăresc mîinile ? îi strigă ea.

Jean-Marc ridică din umeri. Cu degetele tremurînd, Madeleine îşi strivi mucul de ţigară într-o scrumieră :

— Jean-Marc, nu ştiu dacă îţi dai bine seama de ceea ce faci acum. E pur şi simplu o mîrşăvie ! Te implor să-ţi vii în fire ! Ai să te desparţi de Charlotte !

— Asta, îi răspunse el privind-o cu ochi de gheaţă, poţi să aştepţi tu mult şi bine !

O grimasă răutăcioasă şi molîie îl desfigura. Semăna acum, deodată, cu un puşti de doisprezece ani arţăgos, care se răzvrăteşte. Madeleine îi venea să plîngă de mila lui. Ah ! frumoasă treabă făcuse Charlotte ! Stăpînindu-şi tandreţea care o cuprindea şi care ameninţa s-o dezarmeze, îngînă printre dinţi :

— Eşti un ticălos !

— Ei da ! izbucni el, sînt un ticălos ! Şi chiar un mare ticălos ! Dar mă doare-n cot ! Sînt aici la mine acasă ! Am dreptul să fac ce vreau ! Pleacă !

— Vrei într-adevăr să plec ? întrebă ea cu blîndeţe.

— Da, vreau să pleci şi să nu mai pui piciorul aici, sub nici un pretext !

Madeleine înţelese că insistînd risca să-l înfurie şi mai mult. În copilărie avusese asemenea accese de mînie nestăpînită, aproape crize de nervi. Cel mai bine e să aştepte pînă va trece furtuna.

— Dacă o să ai nevoie de mine... spuse ea îndreptîndu-se spre uşă.

— N-o să am niciodată nevoie de tine ! Nici de tine şi nici de altcineva ! Pleacă ! Dar pleacă odată ! Ce mai aştepţi aici ? Sînt sătul pînă-n gît de voi toţi !

Madeleine ieşi însoţită de urletele lui. Pe scară se simţi sfîrşită de oboseală. Procedase oare fără tact ? Da, fără îndoială. În orice caz, nu-şi îndeplinise misiunea. Nu-i va fi uşor să-l despartă pe Jean-Marc de Charlotte, îi va trebui timp, se gîndi Madeleine. Nu se văzuse încă cu Françoise dar îşi dăduseră întîlnire la telefon pentru ora şase, la hotelul Monet. Să-i spună oare că fusese la Jean-Marc ? Totul depinde de întorsătura pe care o va lua convorbirea. Îi părea rău că lăsase maşina la garaj. Jean-Marc locuia mai departe de rue Bonaparte decît crezuse ea. Porni drept înainte cu pas energic.

Cînd intră în holul hotelului, o tînără se ridică brusc dintr-un fotoliu. Madeleine nu-şi recunoscu imediat nepoata. Françoise era uşor machiată şi un reflex auriu îi juca în părul şaten.

— Drăguţa mea ! exclamă Madeleine îmbrăţişînd-o. Era cît pe ce să nu te recunosc ! Dar ştii că îţi vine foarte bine ?

Françoise o întrerupse însă. Ochii îi erau plini de îngrijorare.

— În sfîrşit, ai venit ! bîigui ea. Ah, ce bine ! Nici nu poţi să-ţi dai seama ! Ţi-am scris atît de dezlînat !...

— Hai, vino repede, îi spuse Madeleine.

Urcară amîndouă în camera ei. Geamantanul zăcea pe masă, nedesfăcut. Madeleine se aşeză pe marginea patului iar Françoise luă loc într-un fotoliu, în faţa ei. Se uitară îndelung una la alta fără a scoate o vorbă. Apoi Françoise bolborosi cu glas spart :

— Ce-o să se întîmple cu noi, Madou ? Mi-e frică ! Mi-e frică de mine, de ea, de Jean-Marc, de tata ! Nici nu poţi să-ţi dai seama ce coşmar trăiesc acasă ! Femeia asta... e diavolul în persoană !... Se fandoseşte faţă de tata... se răsfaţă... Şi asta, de faţă cu mine... eu care ştiu totul !... Cum de îndrăzneşte oare ?...

Madeleine era hotărîtă să minimalizeze importanţa celor întîmplate pentru ca Françoise să nu ajungă la disperare.

— Prea pui totul la inimă, drăguţa mea, spuse ea.

— Dacă i-ai fi văzut aşa cum i-am văzut eu !...

— N-ai să-mi spui că dacă Jean-Marc a avut o clipă de rătăcire...

— Numeşti asta o clipă de rătăcire ? Dar n-ai înţeles, Madou ! Ea e metresa lui !...

— De unde ştii ?

— Citesc pe chipul ei. Se întîlneşte zilnic cu Jean-Marc. Se întoarce seara acasă, radioasă. Şi tata, tata care-i face complimente !... E îngrozitor... Trebuie să se termine odată !... Trebuie să stai de-vorbă cu Jean-Marc!...

— Am şi vorbit cu el, răspunse calm Madeleine.

— Cînd ?

— Adineauri, de la el vin.

Françoise îşi apropie faţa, încordîndu-şi atenţia.

— Ce ţi-a spus ?

— Am discutat mult. Mi-am putut da seama că nu-i vorba de un sentiment serios între ei. A făcut o prostie şi, deşi n-o recunoaşte încă, o regretă. Şi s-a mutat mai ales ca să fie mai departe de ea.

— El ţi-a spus asta ? exclamă Françoise. Dar minte ! Minte ! Ea l-a învăţat să mintă ! A făcut din el un monstru !...

Françoise îşi ascunse faţa în palme. Madeleine o sili să se aşeze lîngă ea şi-i atrase capul pe pieptul ei cu un gest ocrotitor.

— Peste tot vezi numai monştri ! spuse ea. Judeci ca o fetiţă. Sînt convinsă că toată povestea asta se va termina curînd, tot atît de simplu cum a început. Cui nu i s-a întîmplat să-şi piardă la un moment dat capul ?

— Totul are însă o limită ! Tu, Madou, dacă ai fi fost în locul Charlottei, niciodată n-ai fi făcut aşa ceva !

— Nu, bineînţeles... Şi totuşi, poţi să pui mîna în foc ? Bărbaţii şi femeile sînt uneori frămîntaţi de instincte misterioase şi puternice care ies la iveală tocmai cînd se cred la adăpost..

— Nu sîntem totuşi nişte animale !

— În aparenţă, nu ! Dar de fapt... în adîncul, în străfundul nostru !... Principalul, iubita mea, e ca totul să intre din nou pe făgaşul obişnuit înainte ca tatăl tău să bănuiască ceva. Rolul tău — un rol foarte ingrat, recunosc — e de a menţine în casă o atmosferă liniştită, caldă. Rolul meu — e de a-l face pe Jean-Marc să-şi vină în fire. Amîndouă împreună vom izbuti.

Françoise respira acum mai liniştit. Îşi suflă nasul şi se ghemui şi mai mult lîngă Madeleine.

— Eşti tare drăguţă că ai venit, spuse ea. E atît de greu, pentru mine, să lupt de una singură ! Numai de n-ar afla vreodată Patrick !...

— De unde vrei să afle ?...

— Nu ştiu... Dacă ar afla, ar fugi de noi ca de ciumă !...

Tăcură amîndouă. Madeleine aprinse o ţigară. Françoise, dusă pe gînduri, privea în depărtare.

— Ştii, Madou, de cînd ai plecat am trecut printr-o seamă de bucurii, de decepţii... E o asemenea învălmăşeală în capul meu încît nici eu nu reuşesc să mă dumiresc... Parcă timpul care înainte se scurgea normal a început deodată s-o ia la goană... Lucrez mult. Vreau neapărat să reuşesc la examen, aşa că am convins-o pe Mireille Bordelet să luăm amîndouă împreună lecţii particulare de rusă cu Alexandre Kozlov. În felul acesta, împărţim cheltuielile. El vine la noi acasă de două ori pe săptămînă, marţea şi vinerea. Tata e foarte mulţumit. Fapt este că într-o oră învăţăm mai mult decît într-o săptămînă la Institut ! E un om atît de cultivat, atît de sensibil ! Mi-a devenit un prieten bun !

— Da ?

Şi Madeleine îşi ascunse mirarea luînd un aer de curiozitate amuzată.

— Alaltăieri, după ce am plecat de la Institut, am fost cu el şi am băut un pahar la cafeneaua *Les Deux Magots*, urmă Françoise. Am avut o discuţie pasionantă. Deodată nu m-am mai putut stăpîni şi i-am povestit totul !

— Adică cum totul ?

— Povestea dintre Jean-Marc şi Charlotte.

— Cum, ai făcut tu aşa ceva ? şopti Madeleine înmărmurită.

— Da.

Madeleine avu impresia că stă de vorbă cu altcineva sau că un an întreg se scursese în cîteva clipe.

— A avut exact aceeaşi reacţie ca şi tine, continuă Françoise.

— Ei, vezi !...

— I-am vorbit şi de Patrick... Nu trebuia ?

— Ba da, de ce nu ? spuse Madeleine.

Acum, după prima clipă de mirare, Madeleine observa cu ușurare aceste semne de convalescență la Françoise. Tineretul dispune de o extraordinară capacitate de a se smulge din ghearele disperării. Dragostea de viață biruie întotdeauna, asemenea unei flăcări care nu vrea să se lase înăbușită de fum. Mîngîindu-și nepoata pe cap, Madeleine spuse :

— Ce bine ai făcut că ți-ai schimbat coafura și te-ai fardat puțin ! Îți pune ochii în valoare ! Așa ești de zece ori mai frumoasă. Patrick te-a sfătuit ?

— Oh, nu !

— Dar ce spune de această transformare ?

— Nici n-a observat măcar ! Nu vede nimic sau nu vrea să vadă nimic ! Nu se gîndește decît la cariera lui, cît va cîștiga, cît va pune de-o parte ! Nu-i un om, ci un birou de orientare profesională !

Françoise căzu pe gînduri, cu sprîncenele încruntate, și apoi adăugă, cu o voce mai scăzută :

— Ce curios e, Madou : mă plictisesc cu el ! O fi poate inteligent, dar nu-i prea subtil...

Madeleine fu imediat de acord cu această apreciere. De mult voia să-i deschidă ochii Françoisei asupra iremediabilei platitudini a lui Patrick. Sfîrtecat în bucățele, bietul băiat după cîteva secunde nici nu mai exista.

— E atît de trist ! continuă Françoise. Eram convinsă că Patrick și cu mine sîntem făcuți unul pentru altul. Și uite, acum mă întreb dacă trebuie să mă mărit cu el !

— Dacă îți pui această întrebare înseamnă că nu trebuie ! spuse Madeleine.

— Nu poți să-ți iei chiar așa cuvîntul înapoi !

— Ba da, scumpa mea ! E mai bine să te desparți de băiatul ăsta decît să te nenorocești pe tine și să-l nenorocești și pe el sub pretext că ați fost de acord să vă căsătoriți peste cinci ani. Acum pot să-ți mărturisesc că încă de la început nu mi-a plăcut Patrick ăsta al tău ! Ți-ai fi distrus viața dacă te-ai fi măritat cu el. Te asigur că de cînd ești cu el ai început să te ofilești.

— După părerea ta, ar trebui deci să mă despart ?

— Sincer vorbind, da.

— Patrick nu se așteaptă la așa ceva. O să sufere ! Am să caut să rămînem prieteni...

— Asta da, foarte bine...

— Dealtfel, o să sufere mai puțin decît îmi închipui. Dacă n-o să ne mai vedem, o să-i rămînă mai mult timp pentru toceală. Și cum e obsedat de examenele lui... Cînd mă gîndesc că am fost îndrăgostită de el ! E de neconceput!

— Ai crezut că ești îndrăgostită, Françoise, dar ți se părea doar ! Acum însă vezi să nu te îndrăgostești de-a binelea !

— Numai grija asta s-o am !

— Dar profesorul tău de rusă ? întrebă Madeleine cu o privire maliţioasă pironită asupra ei.

Françoise izbucni în rîs și își lăsă capul pe spate :

— Kozlov ? Ce-ți trece prin minte, Madou ! Știi cîți ani are ? Treizeci și doi !... Sînt foarte mîndră că s-a împrietenit cu mine și că mai stăm de vorbă vreo zece minute după lecții. Dar de aici pînă la a-mi închipui că-i plac !... A, nu, nici pomeneală !... Dealtfel, nici n-aș vrea !... Ar fi pur și simplu caraghios !...

După ce se risipi acest acces de ilaritate, Françoise se întristă din nou, ca și cum deodată toate frămîntările ar fi pus iarăși stăpînire pe ea.

— Ah, Madou, dacă ai ști cît de greu îmi vine ! spuse ea. Aș vrea să locuiesc cu tine, la Touques. Aici, totul e urît, totul e minciună, totul mă rănește. Cînd mă gîndesc că deseară trebuie să stau din nou la masă cu Charlotte !... Ce-ar fi să mănînci la noi ?...

Madeleine refuză : voia să stea departe de familie, pentru a dispune de o mai mare libertate de acțiune.

— Atunci, să luăm masa împreună... oriunde ! propuse Françoise.

— Nu, răspunse Madeleine. Tu trebuie să te întorci acasă ! Trebuie să te porți mai departe drăguț și firesc cu taică-tău... Nimănui nu trebuie să-i treacă prin minte că ne-am întîlnit.

— Charlotte va afla de la Jean-Marc.

— Poate că nu.

— Crezi că s-ar ascunde de ea ? întrebă Françoise cu o subită nădejde în glas.

— Nu m-ar mira. Ei, acum ai să mă ajuți să-mi strîng lucrurile !

La opt fără zece, Madeleine îi făcu Françoisei vînt pe uşă după ce avu grijă să-i dea întîlnire pentru a doua zi. Apoi se pregăti să meargă la masă, singură, într-un restaurant din cartier.

•

Fără a arunca măcar o privire asupra listei de bucate pe care i-o întindea ospătarul-şef, Madeleine spuse :

— Adă-mi, te rog, o scrumbie de Baltica, o porţie de şuncă cu varză acră şi bere.

Ospătarul-şef îi zîmbi. S-o fi recunoscut ? Nu, cu siguranţă că nu ! Pe vremuri, lua deseori masa la *Lipp* împreună cu Hubert, apoi singură. Nimic nu se schimbase. Nici decorul, nici chelnerii. Madeleine aprinse o ţigară şi contemplă, prin perdeaua de fum, această sală stil 1370, unde lumina electrică se revărsa şi se răsfrîngea pe plăcile multicolore de faianţă, pe oglinzile mari cu profunzimi acvatice, pe lambriurile de lemn roşu-închis şi pe chipurile alineate ale clienţilor. Nişte vecini cu coatele nestăpînite o înghesuiau. După atîtea emoţii, Madeleine se odihnea văzînd numai oameni străini pentru care nu însemna nimic şi care nu aveau nevoie de ea. Totuşi, ici şi colo recunoştea cîte o figură. Acela de acolo n-o fi oare anticarul ungur din rue Jacob ? Ba da ! Ce-a îmbătrînit ! Şi ăla cu ochelari ? Un ziarist renumit. Încercă să-şi amintească numele lui, crezu că l-a găsit, îi scăpă iar. Dar ăla care desenează ceva într-un bloc-notes ? Un pictor probabil... La o masă din faţa ei o femeie blondă se farda după ce devorase nişte cîrnaţi cu maioneză ; soţul ei, care mînca spaghete, avea gura legată de farfurie printr-un scul de fire moi ; doi domni cu o înfăţişare gravă savurau o tocană de viţel...

Era afluenţa de la opt şi jumătate. Personalul nu mai prididea. În sfîrşit, un chelner mai în vîrstă, cu platfus, purtînd plastron negru şi şorţ alb îi aduse, legănîndu-şi şoldurile, scrumbia de Baltica şi berea.

Madeleine era flămîndă dar chiar de la primele înghiţituri îi trecu pofta de mîncare. O apăsa o greutate pe piept. De fiecare dată cînd respira simţea o dureroasă înţepătură în dreptul inimii. Unii intrau, alţii ieşeau. Această neîntreruptă agitaţie nocturnă semăna cu frămîntarea

apelor într-o grotă submarină. Chelnerul schimbă farfuriile și aduse șunca cu varză. În fața acestei grămăjoare fibroase, gălbui și aromate, Madeleine ceda. Rupse o bucățică de șuncă, bău un gît de bere acră și spumoasă și se gîndi la Françoise care în clipa asta, biruindu-și repulsia, lua masa în familie. Biata fată, atît de puțin obișnuită cu minciuna! Noroc că găsește în propriile-i probleme sentimentale un derivativ la necazurile pe care i le pricinuiește frate-său... Principalul e să-și stăpînească pasiunile succesive — Patrick, Alexandre Kozlov, și cine știe care altul? În orice caz, Jean-Marc e mult mai vrednic de compătimit. Gîndurile-i se întorceau mereu la el. Îl vedea din nou împotrivindu-i-se cu ochii plini de ură. Niciodată n-ar fi crezut că într-o zi o va privi astfel. Ca un cîine căruia cineva vrea să-i ia strachina. „Du-te! Nu mai pune piciorul la mine în casă!" Madeleine își pierduse copilul. Mai rău încă, devenise o dușmană pentru el. „Cum o fi trăind? O fi avînd oare destui bani? Unde mănîncă? Ce face în fiecare seară? Nici măcar asta n-am reușit să aflu! Charlotte și-a făcut mendrele cu el, din cochetărie. Și bietul băiat și-a pierdut capul. Dacă i-ar cere ea, ar fi în stare să mă omoare. Ba nu, s-ar omorî mai curînd el." Madeleine se poticni de aceste cuvinte și o presimțire rea îi îngheță sîngele în vine. Gîndul că e incapabilă să-l ajute o ducea la disperare. Nici nu știa măcar cum ar mai putea să dea ochii cu el. Dealtfel, relațiile lor deveniseră atît de încordate încît orice nou demers de a-l convinge s-ar putea întoarce împotriva ei. Ce rost are să zăbovească atît de mult la Paris? Va rămîne încă două zile, pentru Françoise. După aceea se va întoarce la Toulques. Deodată i se făcu greață de la mirosul verzei. Madeleine dădu farfuria la o parte. Dar fratele ei, în toată povestea asta? Oricît de aspru l-ar judeca, era totuși îngrozită gîndindu-se la ce s-ar putea întîmpla dacă ar ști că Charlotte îl înșală cu propriul lui fiu. Ce lovitură pentru dragostea paternă, pentru mîndria lui de bărbat! Ambele-i cîrje retezate dintr-o singură lovitură s-ar prăbuși cu fața în noroi.

Un consumator plăti, se sculă și plecă. Adus de ospătarul-șef, un alt client îi luă locul. Madeleine avu o tresă-

rire de mirare recunoscîndu-l pe Alexandre Kozlov. Era singur, avea aerul preocupat, obosit. După ce dădu chelnerului comanda, deschise un ziar și se cufundă în lectură. Din cînd în cînd ridica ochii. Privirea-i lunecă peste Madeleine fără s-o vadă. După ce fu servit, Madeleinei îi veni mai ușor să-l examineze. Kozlov mînca și continua să citească. Avea o figură inteligentă, plină de energie. „Cîtă tristețe în această singurătate !" își spuse Madeleine, uitînd că și ea era singură și nu se simțea deloc rău. O așeză în gînd pe Françoise alături de acest bărbat. Nu, categoric, o asemenea pereche e de neconceput. „În ochii lui, Françoise e încă o fetiță. Și cine știe ce poveste a născocit ea în mintea ei !"

— Serviți un desert, doamnă ? întrebă chelnerul.

Madeleine rezistă tentației de a comanda o tartă și ceru bărbătește o cafea neagră. Alexandre Kozlov continua să citească. Deodată Madeleine se temu ca el să n-o vadă și să nu vină să-i vorbească. Nu era deloc dispusă în seara asta să întrețină o conversație. O apucă deodată graba și achită nota de plată. Cînd se ridică, mișcă puțin masa și la acest zgomot Alexandre Kozlov ridică ochii. Privirile li se încrucișară. Ea schiță un zîmbet. El o salută fără a avea însă aerul s-o recunoască. Madeleine se pomeni în stradă, cu o senzație inexplicabilă de ciudă.

Felinarele luminau de jos în sus frunzișul diafan al copacilor. Fațada bisericii Saint-Germain-des-Prés se desprindea pe fundalul întunecat al nopții ca sub razele unui clar de lună medieval. Cafenelele puternic iluminate erau pline de consumatori dar puțini oameni se încumetau să stea pe terase. Mașinile treceau în goană. Era o seară caldă și plăcută. Madeleine încercă un sentiment ciudat și neplăcut de disponibilitate. Să se întoarcă la hotel. Să uite totul. Să citească un roman polițist. Să fumeze. Să doarmă.

Funcționarul de la recepție îi întinse cheia de la cameră, luă un plic din căsuța ei și îi spuse :

— A lăsat cineva scrisoarea asta pentru dumneavoastră, doamnă.

Madeleine desfăcu plicul și recunoscu scrisul lui Jean-Marc.

„Dragă Madou,

Am trecut la ora opt pe la tine dar nu te-am găsit. Mă întorc mai tîrziu. Trebuie neapărat să-ţi vorbesc. Te sărut tare de tot. — Jean-Marc."

Din toată scrisoarea, Madeleine nu reţinea decît aceste cîteva cuvinte : „Te sărut tare de tot". O cuprinse o caldă bucurie. Nu ştia încă ce-i va spune Jean-Marc dar principalul era că se întorcea la ea şi însuşi acest lucru era nesperat. Refugiată în cameră, începu să pîndească paşii de pe coridor. Cînd auzi un ciocănit în uşă o rugă muta îi trecu repede prin minte.

Jean-Marc intră. Era şi mai palid decît după-amiază. Ochii îi erau injectaţi şi înconjuraţi de cearcăne negre. Buza de jos îi lucea. Madeleine se stăpîni, să nu-l întîmpine cu vorbe de dezmierdare. Se temea că cedînd prea repede el ar putea crede că-i încuviinţează purtarea.

— Stai jos, îi spuse ea cu răceală.

Jean-Marc rămase în picioare, cu mîinile în buzunar.

— M-am purtat ca un netrebnic adineauri cu tine, Madou, mormăi el. Te rog să mă ierţi. Dar e peste puterile mele : ţi-am mai spus, nu suport să se amestece cineva în viaţa mea particulară.

— Credeai că am să te încurajez ?

— Nu, dar că ai să mă înţelegi, Madou !

Îi spunea atît de rar *Madou* încît ea se înduioşă.

— Îmi ceri un lucru imposibil, Jean-Marc, spuse ea. Charlotte este soţia tatălui tău...

— O înşală în dreapta şi-n stînga ! exclamă el. Aşa cum ar înşela oricare altă femeie ! Şi ai vrea să respect un om ca ăsta ? Ei, află că de cînd ştiu anumite lucruri despre el, mă simt dezlegat de orice obligaţii ! Dealtfel, mi-a împuiat atîta capul explicîndu-mi că totul îţi este îngăduit în dragoste, că nici o femeie nu-i demnă de un respect absolut, că datoria unui individ cu o constituţie normală este de a-şi satisface dorinţele oriunde şi oricînd ! A vrut să mă plămădească după chipul şi asemănarea lui ! Ei uite că a reuşit ! N-are nici un drept să se plîngă ! Cine seamănă vînt culege furtună !

Se opri, gîfîind, cu privirea vindicativă. Madeleine preferă să nu-i răspundă ca să-i lase timp să se mai

liniștească. Și într-adevăr, după un minut de tăcere, Jean-Marc rosti cu o voce mai blîndă :

— E îngrozitor, Madou... Dar nu mă pot lipsi de Charlotte, mă înțelegi ? Dacă trece o zi fără s-o văd, sînt de-a dreptul bolnav, nu mai pot să lucrez, lîncezesc...

— Și totuși trebuie să ieși din încurcătura asta ! spuse Madeleine.

— Am încercat. Credeam că dacă mă voi muta îmi va fi mai ușor. Charlotte însă nu voia. Era chiar furioasă pe mine !

— Și acum ?

Jean-Marc clătină din cap.

— Acum, e și mai rău. Ne-am dat seama că pe măsură ce încercăm să ne îndepărtăm unul de altul, ne dorim tot mai mult. Dar cel mai îngrozitor e că și ea mă iubește!

— Te iubește așa cum o femeie ca Charlotte poate iubi ! spuse Madeleine privindu-l țintă.

— Nu, Madeleine. Te înșeli. Charlotte e o ființă extraordinar de fină, de inteligentă, de sensibilă, de feminină. Noi amîndoi sîntem făcuți unul pentru altul. Trupurile și sufletele noastre ! E... e aproape o minune !... Și în fața unei asemenea minuni, nimic nu mai contează !

Ochii îi străluceau, obrajii îi ardeau. Lipsa de pudoare cu care se destăinuia o jenă pe Madeleine. Parcă o tîra deodată în viața lui intimă, lîngă patul desfăcut. Și totuși îl găsea frumos în nesăbuința-i tinerească.

— Ești fericit și de aceea nu vrei să vezi răul pe care-l pricinuiești în jurul tău, spuse ea.

— Mă străduiesc să-l reduc la minimum. Tata nu știe nimic... Și nu va ști niciodată nimic...

— Dar îi strîngi mîna, Jean-Marc...

— Pe cît pot mă feresc să-l întîlnesc. Iau masa la restaurantul universității. Cînd mi se întîmplă să mănînc la prînz sau seara acasă, sînt de-a dreptul bolnav. Mai ales din cauza Françoisei. De ce a trebuit oare să afle ? Ce ți-a spus despre mine ?

— Mai nimic, murmură Madeleine.

— E atît de romantioasă ! Știu că o dezgust, că mă urăște !...

— Nu, te compătimește. Așa cum te compătimesc și eu, Jean-Marc. Cum stai cu studiile ?

— Am mîine dimineață colocviu la lucrări practice.

— Și bineînțeles, nu te-ai pregătit ?

— Nu... Dar la lucrări practice nu-i chiar așa de important...

— Și Facultatea de litere ?

— M-am lăsat păgubaș.

— Oh, Jean-Marc, ce păcat !

— Nu, nu-mi pare rău. La cursurile alea de la Sorbona, mă duceam așa, fără prea multă convingere... Oricum, n-aș fi avut timpul să fac în același timp și dreptul și literele... Prefer să mă consacru dreptului... Am în curînd examen...

— Dacă n-ai să înveți mai mult, ai să pici.

— Am să învăț...

— Cu femeia asta în viața ta ? M-aș mira foarte tare ! Aș vrea să te ajut, dragul meu băiețaș.

— Nimeni nu mă poate ajuta !

— Ba da. Lasă-mă pe mine. Am să stau de vorbă cu Charlotte.

O strălucire trecu prin ochii lui Jean-Marc. Strigă:

— Nu, Madou ! Să nu faci așa ceva !

Apoi, lăsînd capul în jos adăugă :

— Nu vreau să ne despărțim.

— Mi-ai spus adineauri că te-ai mutat tocmai ca să fii mai departe de ea.

— Nu, nu-i adevărat ! Așa credeam, dar nu-i adevărat! Nici eu nu mai știu ce-i cu mine ! Ah, Madou, dacă aș fi bolnav, dacă mi-aș fi ieșit din minți, sînt sigur că n-ai fi supărată pe mine ! Tot așa nu trebuie să fii supărată pe mine că sînt îndrăgostit de Charlotte. Dragostea asta e înfiptă aici, în creierul meu ; e ceva precis, copleșitor incurabil. Cu cît ai să încerci să mă vindeci, cu atît ai să mă împingi mai mult în brațele ei. Lucrul cel mai bun e să te întorci la Touques. Îți promit că am să-ți scriu. Iubește-mă ca și pînă acum.

Era cu mîna pe clanță.

— Ai și plecat ? întrebă Madeleine profund impresionată.

— Da.

— Ei, atunci, la revedere !

— La revedere, Madou. Şi îţi mulţumesc.

Madeleine citi în ochii lui o asemenea disperare încît hotărî în sinea ei : „Pe tine, mă băiete, te salvez eu cu orice preţ ; am să stau de vorbă cu Charlotte !" Jean-Marc ieşi, închise uşa după el. Madeleine ascultă cum paşii i se îndepărtează pe coridor.

XXII

Mercédès se întoarse în antreu şi anunţă :

— Doamna vă poftește în camera ei. Dacă vreţi să veniţi după mine...

— Cunosc eu drumul, spuse Madeleine.

Trecu prin faţa servitoarei care, ca de obicei, o măsură dispreţuitor din ochi. Cînd intră în dormitorul tapisat cu mătase roz-pal, se miră că nu e nimeni. Patul era acoperit cu o blană de vigonie. Un îngeraş din lemn policrom susţinea perdelele baldachinului. Două berjere stil Napoleon III, foarte confortabile, străjuiau un gheridon din lemn cu incrustaţii fine pe care înflorea un buchet de trandafiri de culoarea ceaiului. Din baie, prin uşa întredeschisă, se auzi glasul Charlottei, tărăgănat, melodios :

— Madeleine, ce vînt bun te aduce pe meleagurile noastre ? O clipă şi sînt a dumitale !

Charlotte îşi făcu îndată apariţia, îmbrăcată într-un halat gros din pînză plușată albă, încinsă cu un şnur şi cu mînecile suflecate deasupra cotului. Gulerul halatului se răsfrîngea atît cît să se poată zări gingaşa brazdă dintre sîni. O bonetă, ca o horbotă de nor subţire, îi era aşezată pe păr. Sub această scufie de bunicuţă strălucea o mutrişoară demachiată, de o finețe şi o impertinenţă fermecătoare. „Cum ar putea rezista un băiat de douăzeci de ani acestei permanente ademeniri ?" — se gîndi Madeleine cu o admiraţie înciudată. Un parfum de fîn cosit se răspîndi în jurul ei.

— Nu te sărut ! spuse Charlotte. M-am dat cu cremă !

Şi îi trimise din vîrful buzelor un sărut aerian. Apoi o pofti să ia loc şi se aşeză şi ea, un picior depilat cu grijă despicînd poalele halatului.

— Te rog să mă ierţi că te primesc în ţinuta asta ! Eram însă moartă de oboseală cînd m-am întors de la cumpărături. Am vrut să fac o baie ca să mă mai destind puţin. Ce se vor mai bucura copiii cînd te vor vedea ! Sper că de data asta vei rămîne mai mult la noi !

— Mă îndoiesc, răspunse aspru Madeleine. Am venit din cauza lui Jean-Marc.

Charlotte îi aruncă o privire de o imperturbabilă candoare şi murmură :

— Din cauza lui Jean-Marc ? Dar ce s-a întîmplat cu el ?

O asemenea stăpînire de sine o ului pe Madeleine. Simţi cum o cuprinde mînia. Bătăile inimii îi răsunau în cap şi îi încurcau planurile.

— Ştiu totul, spuse ea.

Charlotte îşi subţie buzele schiţînd un zîmbet :

— Ah, da ? Ei şi ?

— Nu poţi stărui în nebunia asta, Charlotte ! Hai, mai înţeleg că Jean-Marc, care e încă un copil, şi-a putut pierde capul ! Dar dumneata...

Cu cît se enerva mai mult, cu atît Charlotte părea mai în largul ei. Ai fi zis că toată această scenă o amuză. Chipul ei, atitudinea ei, neglijenţa bine studiată a toaletei, totul vădea un adversar şiret şi abil.

— Nu înţeleg de ce te frămînţi, îi spuse ea cu o veninoasă blîndeţe. Ceea ce se petrece aici nu te priveşte pe dumneata.

— Ba da ! Fie că vrei, fie că nu, familia asta este şi a mea !

— Eşti mama lui Jean-Marc sau soţia lui Philippe ca să vorbeşti astfel ?

— L-am crescut pe Jean-Marc. E ca şi copilul meu ! Şi cînd văd ce eşti pe cale să faci acum din el...

— Fac din el un bărbat. Şi dacă nu mă înşel, chiar un bărbat fericit.

— Îndemnîndu-l să-şi trădeze tatăl !

Madeleine rosti aceste cuvinte pe un ton cam teatral şi-i păru rău.

Ochii cenuşii-verzui ai Charlottei îi dădură de înţeles că în zadar spera s-o intimideze ridicînd glasul.

— Draga mea Madelcine, spuse ea, nu e bine să-ţi ieşi aşa din fire. Un cuvînt atrage după sine altul şi deodată ne-am putea pomeni certate la cuţite, fără ca măcar să ştim prea bine de ce. Nu cred că asta-i dorinţa dumitale !

— Dorinţa mea e să-l laşi în pace pe Jean-Marc !

— Asta e oare şi dorinţa lui ?

— Ştii bine că nu !

— Atunci de ce ar trebui să renunţ la plăcerea de a-l iubi ? Din ataşament faţă de Philippe, care mă înşală din prima zi de căsnicie ?

— Din respect faţă de principiile care trebuie să călăuzească raporturile dintre tată şi fiu.

— Ei, acum îmi ceri prea mult ! N-am nici o înclinaţie către sacrificiu !

— Dacă ar afla Philippe...

— Îţi promit să fac tot ce-mi stă în putinţă ca să nu afle.

Atîta neobrăzare o paraliza pe Madeleine. Nu mai găsea argumente. Îşi adună toate puterile şi spuse pronunţînd răspicat fiecare cuvînt :

— Am impresia, Charlotte, că nu-ţi dai bine seama de ce aş fi în stare pentru a-mi atinge scopul !

— Ameninţări ? murmură Charlotte mijind ochii. Vai, cîtă stîngăcie din partea dumitale !

— N-am încotro, de vreme ce nu vrei să înţelegi alt limbaj !

— Să ştii că nici ăsta nu mă sperie. Nu poţi face nimic împotriva noastră.

Ca răspuns la o asemenea provocare, Madeleine hotărî să mizeze totul pe o singură carte.

— Te-ai gîndit care ar fi viitorul dumitale dacă Philippe ar afla adevărul ? întrebă ea.

— De la cine să afle ? De la Françoise ? De la dumneata ?

— Ce importanţă are de la cine ! Ar da divorţ !

— N-ar fi chiar o mare nenorocire pentru mine !

— Te-ai pomeni deodată într-o situaţie materială deplorabilă !

Chipul Charlottei se lumină de parcă s-ar fi revărsat asupra ei binecuvîntarea divină. Ochii, gura, întreaga-i înfăţişare nu oglindea decît chibzuială, echilibru şi blîndeţe.

— Nu-ţi face atîtea griji pentru mine, dragă Madeleine, spuse ea. Cînd Philippe a vrut să se însoare cu mine, i-am pus condiţia să nu existe contract matrimonial între noi. Era foarte îndrăgostit de mine pe atunci. Şi a acceptat. Ne-am căsătorit astfel sub regimul comunităţii bunurilor. În caz de divorţ, totul se va împărţi pe din două, inclusiv veniturile pe care le aduc afacerile lui. Va trebui să-mi plătească despăgubiri, dacă se va opune. Şi acum valorează foarte mult. Îl cunosc îndeajuns pe Philippe ca să ştiu că va prefera să închidă ochii şi să mă păstreze lîngă el, chiar aşa necredincioasă cum sînt !

Madeleine nu ştiuse niciodată în ce condiţii se încheiase căsătoria fratelui ei. Se miră cît de neprevăzător fusese Philippe. Aşadar, pînă şi el, un om de afaceri atît de dur şi de prudent, se lăsase amăgit de această femeie ! Bolborosi cu glas răguşit :

— Eşti o femeie josnică !

— Lucidă doar, răspunse Charlotte.

— N-ai nici o scuză.

— Ba da. Aceea de a-l iubi pe Jean-Marc.

După această explozie de mînie, Madeleine începea să se potolească. Poţi să ai pică pe un monstru ? Vedea în Charlotte o creatură fenomenală, făcută din cristal şi din fier, o concentrare de minciună, de egoism şi de cruzime sub cea mai frumoasă înfăţişare din lume. Se aşternu între ele o îndelungată tăcere, ca o întrerupere vremelnică a ostilităţilor. Charlotte desfăcu un pachet de ţigări americane. Madeleine îşi şi aprinsese o „gauloise“ [1]. Fumau amîndouă, faţă-n faţă, fiecare cîntărind puterea de rezistenţă a celeilalte. Madeleine, care nu era lipsită de spirit sportiv, recunoştea cinstit că a pierdut prima repriză. Dar instinctul îi spunea că nu trebuie să rupă legăturile cu Charlotte. Numai în măsura în care va da impresia că acceptă punctul ei de vedere îi va rămîne poate o şansă de a răsturna pînă la urmă situaţia în

[1] *Gauloise* : marcă de ţigări ieftine, populare.

favoarea ei. Madeleine își încleștă atît de tare mîinile pe antebrațele-i încrucișate încît simți că o doare carnea.

— Dragă Madeleine ! oftă Charlotte. Cîtă bătaie de cap îți dau ! Îmi îngădui să-ți spun că totul ar merge mult mai bine dacă nu te-ai amesteca în treburile astea ? Știu că te-ai văzut ieri cu Jean-Marc...

— El ți-a spus ?

— Bineînțeles !

Atinsă acolo unde o durea mai mult, Madeleine simți că Charlotte cîștigă tot mai mult teren.

— Mi-a mai spus că ți-a dat și el același sfat, continuă Charlotte. Ce rost are atunci să te încăpățînezi ?

Madeleine lăsă capul în jos, amețită de amărăciune și de mînie. Ce să facă acum ? Se zvîrcolea în ceață.

— Și cum vezi dumneata viitorul ? întrebă ea cu asprime.

Cu palma-i întredeschisă, Charlotte schiță un arabesc în aer :

— Nu mai sîntem nici una, nici alta atît de tinere și de naive ca să credem în veșnicia sentimentelor. Într-o bună zi, Jean-Marc se va plictisi de mine, dacă nu cumva mă voi plictisi eu de el mai înainte. Ne vom despărți, îmbogățiți cu cîteva amintiri minunate. Și totul va fi din nou în ordine, în ordinea aceea tristă pe care o prețuiești, pare-se, mai mult decît orice. După cum vezi, nu-mi fac nici un fel de iluzii ! Ar trebui deci să fii liniștită.

— Sînt consternată ! spuse Madeleine.

— Principalul e că Jean-Marc nu e consternat. E de-a dreptul încîntător ! Și te iubește atît de mult ! Să știi că sînt aproape geloasă pe dumneata !

Zîmbi și își scutură scrumul țigării. Făcînd această mișcare, răscroitura de la halat i se lărgi descoperindu-i umărul rotund și castaniu, cu reflexe aurii. Madeleine fu nevoită să recunoască în sinea ei că femeia asta e frumoasă. De o frumusețe care stîrnește dorința de a lovi, de a distruge. Se lăsa seara.

— Nu se mai vede nimic ! spuse Charlotte.

Întinse mîna și aprinse o lampă.

— Bineînțeles, rămîi să iei masa cu noi.

— Nu, răspunse Madeleine.

O frămînta un gînd pe care nu îndrăznea să-l exprime pentru a nu recunoaşte cît de mare îi este înfrîngerea. În sfîrşit, biruindu-şi sila, mormăi :

— Jean-Marc mă rugase să nu trec pe la dumneata. Şi i-am promis. Dar nu m-am putut stăpîni şi...

— Şi vrei să nu-i spun nimic de vizita dumitale ? Dar bineînţeles, e cît se poate de firesc !

Madeleine, care venise ca o acuzatoare, se pomenea acum în situaţia umilitoare a unei solicitante. Tot ceea ce întreprindea în ultima vreme se întorcea împotriva ei. Se ridică în picioare.

— Pleci ? întrebă Charlotte. E drept că Philippe trebuie să vină dintr-o clipă în alta. Şi dacă nu vrei să dai ochii cu el...

XXIII

Françoise puse receptorul în furcă şi rămase gînditoare în mijlocul salonului : doamna Bordelet o anunţase că Mireille a făcut un icter şi nu va veni la lecţia de limba rusă. Icterul e o boală gravă ! Încă de ieri Mireille arăta prost, era trasă la faţă, avea tenul pămîntiu... Françoise hotărî să treacă pe la ea peste cîteva zile. Se înţelegea bine cu Mireille, o fată veselă, cu sufletul curat şi simplu ca o apă de izvor. Şi totuşi nu simţea nevoia să se apropie de ea, să şi-o facă prietenă. Niciodată n-a avut prietene adevărate ; numai colege, camarade cel mult. De cîte ori nu-i reproşase Madeleine lipsa de sociabilitate ! De ce o fi aşa ? Din sălbăticie ? Din timiditate ? Dintr-o înclinaţie spre singurătate ? Se simţea altfel decît fetele de vîrsta ei, trăia parcă într-o altă lume, într-o altă epocă, cu alte preocupări. Se uită la ceasul de la mînă : patru şi douăzeci. Alexandre Kozlov va veni ca de obicei, la cinci. Se întoarse grăbită în camera ei.

Nici nu apucă bine să intre şi îşi făcu apariţia Daniel, care voia să-i arate dosarul alcătuit în legătură cu viitoarea lui călătorie. Aceste pregătiri aveau atîta importanţă pentru el încît Françoise şi-ar fi mîhnit fratele dacă

nu s-ar fi arătat interesată. Imediat după ce fundația Zellidja îl anunțase că proiectul îi fusese reținut, Daniel scrisese ambasadei Coastei de Fildeș de la Paris și unor reprezentanțe ale acestei țări pentru a le comunica intenția de a pleca în luna iulie. Françoise îi bătuse la mașină scrisorile. Copiile se aflau într-o mapă de carton. Într-o altă mapă erau rînduite copiile scrisorilor pe care le adresase unor firme constructoare de aparate fotografice și de camere de luat vederi. Pentru el nu încăpea nici o îndoială că aceste mari întreprinderi îi vor împrumuta materialul de care avea nevoie. ispitite de publicitatea pe care promitea că le-o va face în cursul călătoriei sale. Deocamdată însă, nimeni nu-i răspunsese.

— Uite ce le-am scris azi ălora de la Kodak, ca să-i mai impulsionez, spuse el. Citește și spune-mi ce părere ai !

Îi vîrî sub nas o hîrtie. Françoise își aruncă ochii pe o scrisoare de o uimitoare îndrăzneală pentru un puști de șaisprezece ani și jumătate. În locul lui, niciodată n-ar fi cutezat să vorbească de „realizările viitoare", să ceară un „răspuns cît se poate de grabnic" și să-l roage pe director să primească „sentimentele sale cele mai sincere" în așteptarea unei „rezolvări favorabile".

— Cam sari peste cal ! spuse Françoise.

— Dacă nici eu n-am să arăt că am încredere în ceea ce fac, cum vrei să mă creadă alții ?

— Sînt sigură că o să-ți arunce scrisoarea la coș !

— Am să mă duc atunci la director. Am să zac ore întregi în anticameră. Pînă la urmă însă tot o să mă primească...

Françoise îi dădu înapoi scrisoarea :

— În fond, poate că ai dreptate.

— Mi-o bați la mașină ?

— Nu acum ! Trebuie să-mi vină profesorul de rusă.

— Bine ! zise el. În cazul ăsta mă retrag în vastele mele apartamente ! Îmi dai voie să iau mașina de scris ? N-o să iasă chiar așa frumos ca la tine, dar ce să-i faci !

Apucă cu ambele mîini mașina de scris și ieși din cameră, fluierînd încet o frîntură de melodie. Françoise se repezi imediat la oglindă : uitase să-și mai aranjeze coafura. Bineînțeles, părul îi cădea lațe, fața-i era de o paloare bolnăvicioasă. Și se făcuse cinci fără douăzeci și

cinci ! Își dădu de două ori cu pieptenele, își pudră nasul și obrajii. Întorcea capul ba la dreapta, ba la stînga, încerca să se convingă că e frumoasă și îi venea să plîngă. Pentru prima oară va lua azi o lecție de limbă rusă singură cu Alexandre Kozlov. Ce om ciudat ! De la ceaiul acela care avusese loc la ea acasă, ieșise de trei ori cu el la plimbare, după orele de curs. Și de fiecare dată i se păruse și mai insesizabil. Făcea cîțiva pași alături de ea, pe cheiurile Senei, răsfoia cîte o carte de pe tarabele buchiniștilor, se uita la fluviu, cu șlepurile și vaporașele sale, vorbea despre moarte, despre politică, despre artă, despre științele exacte. Și apoi deodată se însenina, întinerea, afirma că nu există literatură mai autentică decît *Les Pieds nickelés* [1] sau *Arsène Lupin* [2], vorbea cu entuziasm despre filmele de cow-boy, visa la o porție uriașă de varză acră cu șuncă și cu bere. Françoise avea atunci impresia că Alexandre Kozlov e de vîrsta lui Daniel. Dar nu dura mult și el o antrena iar într-o vîltoare de idei. Oricare era subiectul pe care-l aborda, niciodată nu se gîndea la ceea ce alții spuseseră înaintea lui. Acest refuz al miturilor imprima cuvintelor sale o sinceritate și o putere de convingere cu totul neobișnuite. Ura constrîngerile sociale, ierarhiile, uniformele, convenționalismele, tradițiile, legile, căsătoria, distincțiile onorifice. Și-ar fi putut da doctoratul, ar fi putut deveni profesor dar nu simțea dorința. Or, Françoise știa că un asistent de la Limbi Orientale e foarte prost plătit. Traducerile pe care le mai făcea pentru diferite edituri nu-i puteau permite s-o scoată la capăt. Nevoile lui erau însă mici iar ambițiile și mai mici. Nu-l interesa latura materială a vieții. Îi spunea Françoisei că ea reprezintă pentru el o lume închisă, o planetă cu legi misterioase, greu de înțeles ; o implora să păstreze în ea ceea ce are mai de preț — sinceritatea, independența, simplitatea. Ascultîndu-l, Françoise simțea că devine un om întreg. El o făcea să se înțeleagă mai bine pe ea însăși, îi stîrnea interesul față

[1] *Les Pieds nickelés* — o bandă desenată pentru copii, foarte populară în Franța prin anii '30.

[2] *Arsène Lupin* — eroul unor celebre romane polițiste de Maurice Leblanc (1864—1941).

de ea însăşi... Sunetul soneriei o făcu să tresară din creştet pînă-n tălpi. El trebuie să fie !

Ajunse cu picioarele tremurînde în antreu tocmai cînd Alexandre Kozlov îi dădea paltonul servitoarei.

— Îmi pare foarte rău, spuse Françoise. Mireille Bordelet e bolnavă şi nu va putea veni...

Schimbară cîteva consideraţiuni banale despre boala tinerei fete, şi deodată Françoise realiză că se aflau în camera *ei,* alături de masa *ei* de lucru, în mijlocul cărţilor *ei,* bibelourilor *ei,* amintirilor *ei ;* o fericire atît de mare o cuprinse încît nici măcar nu încercă să-i caute motivul.

Cufundat într-un fotoliu astfel încît i se ridicaseră umerii de la sacou, cu picioarele întinse molatic în faţa lui, Alexandre Kozlov fuma o ţigară şi răsfoia o cărţulie cu copertă albastră. Françoise îşi deschisese caietul, îşi pregătise stiloul şi aştepta. De obicei, el dicta un text scurt şi ruga pe una din fete, Françoise sau Mireille, să-l citească şi să-l traducă. De data asta însă, Kozlov spuse că avînd în vedere dificultatea bucăţii pe care o alesese — poezia *Prorocul* de Puşkin — o va citi el mai întîi, cu glas tare. Françoise vru să-l impresioneze cu sîrguinţa ei şi îşi încordă atenţia. Vocea gravă şi lentă a lui Alexandre Kozlov o izbi parcă drept în faţă. Versurile pe care le declama erau desigur prea grele pentru o studentă din anul întîi căci chiar de la început Françoise îşi dădu seama că nu e în stare să le urmărească. Prindea ici-colo cîte un cuvînt dar nu pătrundea sensul general al poeziei. Renunţă însă curînd să înţeleagă ce spune Kozlov şi îşi îndreptă atenţia numai la mişcarea buzelor lui. E frumos ? E urît ? Aceste întrebări n-au nici un sens. E deasupra urîţeniei şi a frumuseţii, cu chipu-i frămîntat, cu ochii-i scînteietori, cu gesturile-i bruşte. Atitudinea-i neconformistă se oglindea pînă şi în îmbrăcămintea lui — un pulover gri care-i venea pînă la rădăcina gîtului sub o haină dintr-o stofă de lînă aspră, maro, nişte pantofi comozi în formă de mocasini... Fuma prea mult, ca şi mătuşa Madou. Ţigara pe care o lăsase din mînă ca să citească mocnea într-o scrumieră. Françoise ar fi vrut ca poemul lui Puşkin să fie foarte lung, să-l poată asculta ore în şir pe Alexandre Kozlov vorbind ruseşte fără să fie

obligată să-i răspundă. Deodată își aduse aminte de o frază pe care i-o spusese mătușa Madou : „Acum însă vezi să nu te îndrăgostești de-a binelea !" Ce romantică e mătușa Madou ! E unul din cusururile epocii sale. Alexandre Kozlov se opri și Françoise se prăbuși parcă într-un puț adînc.

— Ai înțeles, în linii mari, despre ce este vorba ? întrebă el, ridicîndu-se din fotoliu.

— Nu, mărturisesc că nu, bolborosi ea.

Și se aprinse la față.

— Ți s-a părut prea greu ?

— Da...

— Atunci n-am să-ți dictez *Prorocul*. Dar am să încerc să ți-l explic. E una din cele mai frumoase poezii ale lui Pușkin. A scris-o în 1826, pe vremea cînd era încă în surghiun, la proprietatea lui din Mihailovskoe. Împăratul Nicolai I, care tocmai se urcase pe tron, a trimis după el...

Françoise iar nu mai asculta cuvintele lui Alexandre Kozlov. Cu ochii larg deschiși, se lăsa dusă în voia valurilor.

— Ce-i cu dumneata, Françoise ? o întrebă cu blîndețe Kozlov.

Fata tresări.

— Eu ?... Nu... nimic...

Simți pe chipul ei o privire lentă și iscoditoare care o cerceta cu de-amănuntul : părul, ochii, gura, bărbia. Era plăcut și în același timp supărător.

— Mă uit mai demult la dumneata, spuse el. Ești cu gîndul în altă parte...

O cuprinse de încheietura mîinii. Această atingere o tulbură adînc. Clipele care se scurgeau n-o ajutau să-și vină în fire ci, dimpotrivă, o încătușau și mai mult. Și cînd Kozlov rupse îndelunga tăcere care se așternuse între ei, cuvintele sale căpătară o greutate deosebită.

— Françoise, mica mea Françoise, joci un joc periculos ! spuse el zîmbind.

— Dar... nu joc !

— Atunci e și mai grav !

Fără a-și lua privirea de la ea, Kozlov se aplecă și îi luă capul în mîini. Urechile Françoisei erau închise între

două palme calde, în creier îi răsuna un vuiet de maree. Alexandre Kozlov ridică ușor spre el chipul acesta uluit. O privire adîncă pătrundea în ea cu insistența unei pietre care cade în fundul unei ape. Întorcînd capul la dreapta, apoi la stînga, Françoise se desprinse atîta cît să atingă ușor cu buzele podul celor două palme care o imobilizau. Un miros viril de piele și de tutun o ameți. Ridicată parcă de un val irezistibil, se sculă brusc în picioare. Scaunul pe care-l împinse se răsturnă în spatele ei cu zgomot. Nu mai era ea aceea care acționa. Un pas înainte. Un piept de bărbat ca un zid. Se lipi încet de el. Stofa aspră a sacoului îi zgîria obrajii. Două brațe o înlănțuiră. Cu fața ascunsă în umărul lui, Françoise nu mai vedea nimic și, ținîndu-și răsuflarea, aștepta cu inima plină de bucurie și de spaimă. Două buze calde îi atinseră tîmpla. Ce bine e ! Ar fi alunecat jos de n-ar fi fost cele două brațe care o susțineau în picioare. Un singur sărut. Trecură cîteva clipe lungi și Alexandre Kozlov îi dădu drumul din strînsoare. Liberă și năucită se îndepărtă de el. Kozlov o privi de departe cu un zîmbet tandru și trist pe buze. Françoise nu înțelegea.

— Françoise, îi spuse el, am să te aștept mîine la ora cinci, la mine acasă. Gîndește-te bine înainte de-a te hotărî. Ori vii, și accepți totul, știind că nu vei construi nimic trainic alături de mine, ori nu vii, alegi cumințenia, și relațiile dintre noi vor rămîne ca mai înainte. Acum, stai jos. Vreau totuși să-ți explic pînă la capăt *Prorocul*. Am făcut și eu o traducere. Nu-i cine știe ce...

Françoise se așeză la loc, buimacă, fără a-și lua ochii de la el. Alexandre Kozlov făcu o pauză apoi începu să recite în limba franceză :

Pășeam cu suflet chinuit
Prin reci pustiuri neguroase —
La o răscruce s-a ivit
Un serafim cu aripi șase.
C-un deget lin, adietor,
Mi-atinse pleoapele ușor
Profetici ochi mării deodată
Ca vulturoaica speriată,
Urechea mi-a atins abia
Și-un vuiet s-a stîrnit în ea —

Cum, Puşkin să fi scris într-adevăr aşa ceva ? I se părea mai curînd că Alexandre Kozlov se lansase într-o improvizaţie ironică pentru a analiza tulburarea din sufletul ei.

Şi-auzit-am cum vibrează
Tot cerul, îngerii zburînd
Şi monştri-n fund de mări trecînd... [1]

Pînă la sfîrşitul lecţiei Kozlov n-o mai privi niciodată cu ochi calzi. Îi dictă scurte propoziţii, îi preciză sensul cîte unui cuvînt, îi atrase atenţia asupra unei construcţii, gramaticale mai îndrăzneţe sau asupra rafinamentului unui vers. Françoise nota totul dar n-o interesa nimic. La ora şase fix Kozlov declară că trebuie să plece. Ea crezu că a şi uitat ce-i spusese după ce o luase în braţe. Dar în clipa cînd să iasă din cameră, cu mîna pe clanţa uşii, îi şopti :

— Am să te aştept mîine, Françoise.

Incapabilă să scoată un cuvînt, se mulţumi să dea din cap fără să răspundă. Se simţea neroadă, urîtă, stîngace, prost pieptănată. În hol dădură peste Charlotte care ieşea, ca din întîmplare, din salon. Françoise observă pe chipul mamei sale vitregi acea radiaţie pe care o emana întotdeauna de îndată ce se afla în prezenţa unor persoane străine. Aşa cum o actriţă obosită îşi revine şi străluceşte de îndată ce intră în scenă, Charlotte căpăta altă înfăţişare în prezenţa primului spectator care se ivea. Surîzătoare, îi pofti pe Alexandre Kozlov şi pe Françoise în salon, se interesă de tema lecţiei, declară că expoziţia unui oarecare Hugo Théocope pe care o vizitase în cursul după-amiezii era un mare fiasco, servi whisky, sună servitoarea ca să aducă gheaţă. Françoise ar fi dorit ca Alexandre Kozlov să rămînă rece la farmecul Charlottei. Dar el nu mai părea deloc grăbit să plece. Françoise regretă că-i povestise despre legăturile dintre Charlotte şi Jean-Marc. Merita el o asemenea încredere ? După tot ceea ce-i spusese ea, ar fi trebuit acum s-o dispreţuiască pe această femeie, dar el accepta foarte liniştit paharul pe

[1] Din vol. A. Puşkin, *Versuri*, Bucureşti, Ed. Univers, 1974, p. 41. Traducere de George Lesnea.

care ea i-l oferea. O găsea probabil frumoasă ? Nu-i păsa că are un suflet josnic ! Importantă e înfățișarea ei grațioasă. Ce n-ar fi dat în clipa aceea Françoise ca să fie la fel de atrăgătoare ca mama ei vitregă ! Kozlov sorbea din pahar, îi vorbea Charlottei care-l asculta cu un aer interesat și lacom. Aveau amîndoi o lungă experiență de viață. Erau de aceeași vîrstă. Se înțelegeau din privire. O fetiță între doi oameni mari. „O să mi-l ia" — își zise în sinea ei. Și gîndul acesta o duru atît de tare, încît își mușcă buzele.

În sfîrșit, Alexandre Kozlov plecă. Françoise închise ușa după el cu ușurare. Avea tocmai de gînd să se întoarcă în camera ei cînd Charlotte îi spuse :

— Altă dată, dacă nu-ți vine prietena, te sfătuiesc să te instalezi mai curînd în salon pentru meditația de rusă.

— De ce ? întrebă Françoise pe un ton agresiv.

— Pentru că nu se cade să-l primești pe acest bărbat la tine în cameră !

Françoisei i se făcu negru înaintea ochilor de mînie.

— Nu ești tu aceea care-mi poate da lecții de bună-purtare, răspunse ea.

Buzele Charlottei tremurară ușor înainte de a lua din nou forma unui zîmbet :

— Ai cumva ceva pe conștiință de simți nevoia să fii obraznică ?

— Eu n-am nimic pe conștiință!... Știi prea bine!... Dar tu... tu...

— Eu ?

— După ceea ce-ai făcut, singurul drept pe care-l ai în casa asta e să taci !

Niciodată nu s-ar fi crezut în stare să rostească o frază atît de usturătoare. Bine a făcut că i-a închis gura mamei sale vitregi. Și asta nu e decît un început ! Gustul dulce al răzbunării o amețea. Dar după cîteva clipe de tăcere Charlotte replică cu glas domol :

— Și totuși tu ai să taci, Françoise, și atîta timp cît va fi nevoie.

Se rezema cu o mînă, într-o atitudine voit neglijentă, de consola din antreu. Chipul ei oglindea un calm desăvîrșit. Françoise voia să-i răspundă pe același ton dar de data asta nu găsi cuvintele potrivite, își adună toată ura

într-o singură privire, o zbughi, se încuie în camera ei și se aruncă cu fața în jos de-a curmezișul patului. Ce se întîmpla oare cu ea ? În cîteva minute devenise o femeie înarmată cu gheare, capabilă să se apere și să atace. Furia și bucuria învălmășite fierbeau atît de năvalnic în ea încît nu-și mai putea stăpîni gîndurile. Această deșteptare trebuie să fie încununată de un eveniment excepțional. Sprijinită într-un cot, privea cu atenție fotoliul în care șezuse Alexandre Kozlov, covorul pe care călcase cu pasu-i mare și nervos, scrumiera în care îi rămăsese țigara pe jumătate arsă. De ce l-o fi lăsat să plece ? Să aștepte pînă mîine la cinci ? E absurd ! De parcă ar avea nevoie de un termen de gîndire ca să știe că-l iubește din tot sufletul ! Dealtfel, nici nu mai poate sta în casa asta condusă de Charlotte. S-o vadă iarăși deseară la masă, zîmbind și ciripind în fața tatii ca și cum nimic nu s-ar fi întîmplat ! Nu, de o sută de ori nu ! S-a săturat pînă-n gît ! Sări deodată de pe pat. O întreagă furtună îi bîntuia sufletul. Se pieptănă în fața oglinzii, ieși din cameră, traversă salonul pustiu și bătu la ușa mamei sale vitregi.

— Ce este ?

Françoise intră. Charlotte ședea într-un fotoliu adînc și citea. Ridică spre Françoise o privire pașnică.

— N-am să iau masa deseară acasă și nici n-am să dorm aici, spuse pe un ton sec Françoise. Mă duc la mama.

Charlotte puse cartea alături de ea, pe un gheridon, și rosti cu glas scăzut :

— Françoise, îți interzic...

— Nu poți să-mi mai interzici nimic !

Trăsăturile Charlottei se înăspriră.

— Îți interzic să pleci înainte de sosirea tatălui tău, auzi ? Lui ai să-i ceri voie !

O ușoară neliniște i se putea desluși în glas și Françoise înțelese că pentru prima oară Charlotte se temea de ea. Înfruntînd chipul acesta mînios și îngrijorat, fata strigă :

— Nu ! Ai să-i spui tu în locul meu ! Ai să-i explici de ce am plecat, dacă ai curajul ! Mă îndoiesc însă că-ți va da dreptate !

Şi ieşi trîntind puternic uşa. Se temu o clipă că Charlotte va alerga după ea pentru a încerca s-o reţină. Dar nimic nu se mişcă în apartament.

Se pomeni în stradă, ameţită de libertate. Alexandre Kozlov o fi ajuns acum acasă. Se va duce la el. Ce-o să spună cînd o s-o vadă ? Străbătu cu paşi mari rue Bonaparte fără a-i lua în seamă pe trecătorii care o îmbrînceau. Era frumos afară. Nişte băieţi rîdeau într-o maşină descoperită. O pisică încolăcită se încălzea la soare în vitrina unui magazin de antichităţi. Strada îngustă dădea într-o piaţă scăldată în lumină. Deodată apăru în faţa ei biserica Saint-Germain-des-Prés, ca un reproş întruchipat. Fusese de atîtea ori aici. Îndoielile, bucuriile, mîhnirile ei de copil, apoi de domnişoară, aici le adusese, ca nişte ofrande. Şi de fiecare dată plecase cu sufletul împăcat de liniştea şi răcoarea din naos. Să împingă uşa, să se strecoare în penumbra prietenoasă, să spună o rugăciune... Simţea imboldul în inimă, pe buze, dar îşi încordă voinţa şi rezistă ispitei. Ştia că dacă se va lăsa pradă inspiraţiei religioase nu va mai avea curajul, după aceea, să se ducă acolo. Alexandre Kozlov are dreptate ! Fiecare fiinţă are Dumnezeul pe care-l merită. Există un Dumnezeu aspru, bătrîn şi cicălitor care sălăşluieşte în biserică şi pe care credincioşii îl regăsesc în fiecare duminică, la slujbă ; şi există un alt Dumnezeu, cu vederi largi, care trăieşte afară. Cu Dumnezeul acesta vrea să aibă ea de-a face. El o înţelege, o încurajează în nebunia asta a ei. Pentru că îi place tot ce este tînăr, neobişnuit, generos. Îşi desprinse privirea de la clopotniţa de piatră cenuşie şi o îndreptă spre cerul atît de vast, atît de limpede, încît îi umplu sufletul de lumină. Maşinile se opriseră. Françoise traversă piaţa. Mai simţea în spatele ei clădirea masivă a bisericii. După ce trecu de *Café de Flore* o uită cu desăvîrşire.

Trecînd colţul şi intrînd în rue du Bac îşi încetini pasul. Nu voia să ajungă cu sufletul la gură. Kozlov locuia la etajul doi. Urcă scările, ezită cîteva clipe în faţa uşii, apoi întinse mîna şi sună. Nimeni nu răspunse. N-a venit încă. Françoise coborî treptele de lemn cu marginile tocite. Portarul dădu puţin la o parte perdeluţa, care acoperea geamul de la uşă, şi o urmări cu privirea pînă ieşi.

Françoise se îndepărtă de casă şi se postă la colţul străzii de Varenne. La intersecţie un sergent de stradă dirija circulaţia. Se uită la vitrine încercînd să se arate interesată. Zece paşi la dreapta, zece paşi la stînga, după scurt timp cunoscu toate galantarele pînă în cele mai mici amănunte. Atunci îşi lărgi cîmpul de plimbare. Mergea de la farmacie la mezelărie. La fiecare două secunde arunca o privire spre poarta imobilului. Nu poate să-l scape. Trecu o oră. Fel de fel de gînduri sterile îi apăsau creierii. Această neîntreruptă perindare de persoane necunoscute o obosea. Ştia însă că e în stare să aştepte încă mult. Foarte mult. Toată noaptea, la nevoie... Se lăsa amurgul. Se lumină o fereastră peste drum... apoi încă una.

Deodată Françoise tresări de bucurie. Printre atîţia trecători inutili, iată-l în sfîrşit ! Mergea, cufundat în gînduri, cu un ziar subsuoară şi o jumătate de franzelă subţire în mînă. La ce s-o fi gîndind oare ?

Françoise îl urmări cu privirea pînă dispăru sub bolta de la intrare, socoti cam cît timp îi trebuie ca să urce scările, mai aşteptă vreo cinci minute şi intră şi ea în bloc. De data asta, după ce sună auzi aproape imediat paşi apropiindu-se. O cuprinse atunci o frică inexplicabilă şi vru s-o ia la goană. Dar picioarele îi erau ca de lemn. Inima i se zbătea sincopat în piept cînd văzu uşa deschizîndu-se în faţa ei.

— Françoise, ce s-a întîmplat ? se miră Alexandre Kozlov.

— Nu puteam aştepta pînă mîine, bolborosi ea.

Kozlov zîmbi, îi luă ambele mîini şi o trase spre el în casă.

XXIV

O palidă fîşie de lumină se strecura printre perdelele prost trase. Françoise întinse mîna, îşi luă de lîngă piciorul divanului cesuleţul şi-l ridică pînă în dreptul ochilor, străduindu-se să nu mişte restul corpului : cinci şi cinci. Alexandre Kozlov dormea lîngă ea, cu gura între-

deschisă, inert ca un om sugrumat. Dar cadavrul acesta degaja o căldură blîndă. Una din mîinile lui se odihnea pe coapsa goală a fetei. Françoise își aminti tot ce se întîmplase și din nou un sentiment de dezgust o copleși. Nu înțelegea cum de puteau duce atîtea priviri curate, atîtea cuvinte însuflețitoare la asemenea mișcări dezordonate, la acest horcăit, la această pîngărire călduță din adîncul trupului ei. Crezuse că dragostea o va apropia de Dumnezeu dar se simțea acum înjosită, în rînd cu animalele. Își va putea oare recăpăta stima față de ea însăși după o asemenea degradare ? Și Alexandre Kozlov care părea atît de fericit că încercase această plăcere cu ea ! El, un om de valoare, frămîntat de problemele cele mai înalte !... Cum e oare cu putință ? O tutuise. Îi mulțumise. Îi ceruse iertare. Îi spusese : „Nu te teme... Vei fi fericită... Îți făgăduiesc..." În zadar își tot repeta aceste cuvinte, nu stîrneau în sufletul ei nici mîndrie, nici speranță. Doar o tristețe de moarte. Cunoscuse o fericire care nu i se potrivea. O fericire care o împiedica să fie ea însăși. Ceva se revărsa din inima ei ; lacrimi i se prelingeau pe obraji în gura-i moale și amară. Nu le putea opri. Își ascunse fața în palme, apoi își atinse ușor cu vîrful degetelor umerii goi. Contactul cu propriu-i trup, neted, cald, satisfăcut, îi displăcu. Își aminti iar de zvîrcolirile-i involuntare și-și încleștă dinții. Ce murdărie ! Și din gimnastica asta rușinoasă se naște, dacă vrea Dumnezeu, un copil ! Cum se poate explica ? Cum se poate admite ? În orice caz, Dumnezeu nu încuviințează fapta ei. Altminteri sufletul i-ar fi tot atît de liniștit ca și trupul. Săvîrșise o crimă împotriva ei însăși și împotriva lui Dumnezeu.

Se strecură afară din pat, își adună hainele pe un scaun și se îmbrăcă cu mișcări mărunte și zgîrcite fără a-și lua ochii de la Alexandre Kozlov. Tocmai cînd termina de încheiat nasturii de la bluză, el se întoarse, împingînd cuvertura cu o mișcare spasmodică a picioarelor. Françoise încremeni, aproape moartă de frică : acum se va trezi. Dar nu. Kozlov se cufundase iar în somn, cu pieptul descoperit, cu capul într-o parte. Respirația-i adîncă și regulată era aceea din timpul marilor călătorii

nocturne. Françoise își luă pantofii în mînă, întredeschise ușa și se furișă pe palier.

În stradă o întîmpină o dimineață rece și mohorîtă. Lăzile de gunoi se înșiruiau, pline ochi, în fața porților închise. Françoise știa că mai devreme sau mai tîrziu se va întoarce în brațele lui Alexandre Kozlov. Cu sau fără voia ei, el îi era destinul. Deocamdată însă, numai gîndul acesta o îngrozea. Încotro s-o apuce ? Ce să facă ? Un univers încremenit se întindea în fața ei. În tot orașul acesta imens, nu exista nici o ființă în stare s-o înțeleagă și s-o ajute. Ca și cum s-ar fi trezit deodată într-o țară unde se vorbește o limbă necunoscută. Se uită în oglinda unui galantar : o privea o față palidă, obosită, dezonorată. Mai văzuse o asemenea înfățișare jalnică la Jean-Marc. Ce dură a fost cu el ! Deodată simți nevoia irezistibilă de a-și revedea fratele. O porni cu pași mari spre rue d'Assas. Mergea, uneori alerga, apoi iar mergea cu pas normal. Se ducea pentru prima oară la noua lui locuință. Dar știa cum să-l găsească ; Madeleine îi explicase : o ușă proaspăt vopsită în verde, în fundul unui coridor...

Bătu la ușă. O lungă tăcere. O fi dormind încă. Françoise ciocăni din nou. De data asta se auzi un zgomot la nivelul podelei. Un lipăit de picioare goale. Ușa se deschise. Apăru Jean-Marc, cu părul zbîrlit, cu ochii umflați de somn, înfășurat într-un halat subțire de mătase violet-închis. Cînd o zări pe soră-sa tresări făcînd o mișcare bruscă înapoi. Incapabilă să rostească un cuvînt, Françoise îi înlănțui gîtul cu brațele și se aruncă la pieptul lui. Un hohot de plîns o zgudui. Se sufoca, de parcă cineva i-ar fi ținut capul sub apă. Jean-Marc o îndepărtă cu greu de el pentru a o sili să-și arate fața și întrebă :

— Ce s-a întîmplat, Françoise ? Hai, vorbește odată !

— N-am dormit noaptea asta acasă, bîlbîi ea.

Stupoarea pe care o citi în ochii lui Jean-Marc o mai liniști puțin. Nu mai era singură. Se afla parcă din nou în camera lor de copii.

— Unde ai fost ? întrebă el scurt.

— La Alexandre Kozlov.

Își încruntă sprîncenele și mormăi :

— Care Kozlov ? Profesorul tău ?

— Da.

— Cum asta ? Te-ai culcat cu el ?

— Da, Jean-Marc !

— Nu se poate ! Oricare alta aș mai înțelege, dar nu tu, Françoise ! Mă duc să-i sparg capul !

— Dar eu am vrut, spuse ea.

Jean-Marc, cu pumnii încleștați își tot urma gîndul :

— Ce ticălos ! Doamne, ce ticălos !

— Nu e un ticălos, Jean-Marc. E un bărbat. Un bărbat ca și tine. Mă iubește...

Jean-Marc făcu un gest categoric cu mîna :

— Bătrînul ăla !...

— Are treizeci și doi de ani.

— Tocmai de asta !

— Dar Charlotte ? spuse ea.

Jean-Marc rămase o clipă uluit, apoi replică iritat :

— Eh !... Charlotte... Cu Charlotte e altceva !... E femeie... e frumoasă...

— Și el e frumos !

Jean-Marc făcu ochii mari de mirare.

— Da ? Așa ți se pare ? mormăi el.

Și luîndu-și sora de mîini o sili să stea jos lîngă el, pe patul desfăcut.

— Ascultă, măi fetițo, îi spuse cu tandrețe, ai făcut o tîmpenie enormă, dar toate fetele pe care le cunosc au trecut, mai devreme sau mai tîrziu, prin așa ceva ! Tu erai o excepție ! Mă uitam la tine și mă întrebam din ce ești făcută. Sincer vorbind, n-ai de ce să te lași pradă disperării. Cu condiția, bineînțeles, să reușești acum să-ți vii în fire. Cu siguranță că individul ăsta n-are de gînd să se însoare cu tine și, la drept vorbind, nici combinată cu el nu te văd !

Françoise se uită țintă în ochii lui printr-un văl de lacrimi și spuse :

— Dar îl iubesc, Jean-Marc ! Îl iubesc, așa cum tu o iubești pe Charlotte !

Și o podidi iarăși plînsul. Sughița de oboseală, de încordare nervoasă, de durere, de dezgust. Jean-Marc scoase

repede un prosop pluşat, muie un capăt în apă şi-i tamponă faţa. Atîta solicitudine din partea fratelui o tulbură şi mai mult. Deschizînd gura sub mîngîierea prosopului umezit, Françoise vorbea, vorbea necontenit, cu diafragma dureroasă, cu respiraţia întretăiată, încît abia i se auzeau cuvintele.

— Nu, Jean-Marc... Nu trebuie să-mi ceri să mă despart de el... N-am să fac aşa ceva... Tot aşa cum tu nu te-ai despărţi de Charlotte dacă ţi-aş cere... Am fost nedreaptă cu tine, brutală... N-am înţeles nimic... Ce mult trebuie să suferi !... Iartă-mă !...

— Ia mai taci odată ! îi spuse el, aşezîndu-se la loc pe pat şi cuprinzînd-o cu stîngăcie în braţe.

Françoise îşi aduse aminte cum pe vremuri, cînd erau copii, stătuseră tot aşa, ghemuiţi unul lîngă altul, într-o noapte cu furtună. Dar astăzi, era de ajuns să mişte puţin capul ca o bărbie nerasă să-i zgîrie obrazul.

— Ceea ce ni se întîmplă nouă, şi ţie şi mie, e îngrozitor, oftă Françoise. Mi-e ruşine ! De ce a îngăduit Dumnezeu aşa ceva ? Şi nu putem face nimic unul pentru altul ! Am îmbătrînit ! Am trecut în lumea celor mari ! Şi am devenit tot atît de nasoi ca şi ei !

— Nu vorbi aşa mult, Françoise ! Lasă... Odihneşte-te...

— Nasoi ! Nasoi ! Jean-Marc. Ăsta e cuvîntul ! Nu se poate oare să îmbătrîneşti şi să rămîi totuşi curat ? Eram sigură că sînt la adăpost de murdăria asta ! Iubeam un băiat... Patrick... Nu-l cunoşti... Ba da, l-ai văzut în ziua aceea la noi acasă... Aveam de gînd să mă mărit cu el peste cinci ani, după ce ne-am fi terminat studiile... Şi iată acum... Mîine am să-i spun... Trebuie să-i spun adevărul, adevărul murdar !...

— Cum, erai îndrăgostită de băiatul ăla şi eu habar n-aveam ! spuse Jean-Marc. E nemaipomenit !

— Ţineam la el, dar nu eram îndrăgostită de vreme ce Alexandre Kozlov...

Se aplecă înainte, cocoşîndu-se. Nemaiştiind ce să facă, ce să spună în faţa acestei suferinţe de femeie, Jean-Marc începu s-o mîngîie pe păr. Palma-i urma conturul capului aplecat, cobora de-a lungul obrazului ei fierbinte.

— Mă simt bine alături de tine, spuse ea.

Rămaseră multă vreme tăcuți. Apoi Jean-Marc se desprinse cu blîndețe, murmură : „Îmi dai voie ?“, aprinse o țigară și se ridică. Un miros de tutun umplu camera. Françoise se gîndi din nou la Alexandre Kozlov. S-o fi trezit poate, o caută, e îngrijorat. Un val de dragoste o străbătu. Ridicînd capul îl văzu pe Jean-Marc în picioare în fața ei, desculț, cu mîinile înfundate în buzunarele halatului.

— Biata mea Françoise ! spuse el cu un zîmbet trist. Eh ! se poate spune într-adevăr că tu și cu mine „nici doi pași nu știm să facem fără să ne cadă beleaua pe cap“...

Rostise aceste ultime cuvinte cu accentul din Auvergne. Așa le spunea, pe vremuri, cînd erau copii, o servitoare, bătrîna Albertine. Françoise dădu din cap salutînd astfel amintirea aceasta care rămăsese pentru ei ca o parolă. O ustura gîtul din cauza lacrimilor, inima-i era grea dar se simțea totuși mai liniștită. Spovedania o potolise, o storsese de puteri.

— Tata și Charlotte or fi tare îngrijorați dacă ai lipsit toată noaptea de-acasă, reluă Jean-Marc.

— N-ai nici o grijă, mormăi Françoise, i-am spus Charlottei că am să dorm la mama.

— Dar acum te întorci acasă ?

Françoise clătină negativ din cap :

— Nu. Nu pot. O urăsc pe Charlotte. E peste puterile mele să trăiesc alături de ea și de tata. Mai ales acum...

Jean-Marc se arătă îngrijorat :

— Ascultă. Françoise... Nu se poate... Nu poți să faci așa ceva !... Trebuie să te întorci neapărat în rue Bonaparte... Altminteri o să iasă scandal. va fi nevoie să dai tot felul de explicații...

Se temea probabil ca revolta inoportună a surorii sale să nu compromită propriile lui relații cu Charlotte. Dragul de el ! Ce vrednic de milă e în atașamentul lui față de această femeie ! Și ea, cît de mult îi seamănă !

— Fii fără grijă, îi răspunse ea. Am să stau la mama.

N-ar fi putut spune cînd îi venise ideea asta. Dar acum, formulînd-o, se bucura așa cum se întîmplă cînd găsești deodată, întîmplător, soluția la o problemă care te-a fră-

mîntat multă vreme. Totul se lumina în mintea ei. Scăpase de o povară.

— Tata niciodată n-o să accepte ! spuse Jean-Marc.

— Ba da ! Charlotte o să aibă grijă să-l convingă. Planul ăsta o să-i convină chiar într-atît, încît pentru prima dată va fi şi ea de aceeaşi părere cu mine !

Jean-Marc încreţi fruntea, îngîndurat şi murmură :

— Ştii... Voiam să-ţi spun... în legătură cu Charlotte... N-o cunoşti bine... Nu-i deloc aşa cum crezi...

Françoise se ridică şi ea la rîndul ei şi îşi sărută fratele. În această prăvălire a tuturor valorilor, îi rămînea cel puţin atîta : o afecţiune sigură, de o vîrstă cu ea, cu rădăcini adînci în tradiţiile familiei. Jean-Marc se uită la ceas :

— Ei, fir-ar al dracului ! E opt fără douăzeci ! Am un curs la opt şi jumătate ! Abia îmi ajunge timpul să mă pregătesc !

— Te deranjează dacă mai rămîn puţin aici ? întrebă Françoise.

— Nu, deloc ! Odihneşte-te. Mă întorc pe la unsprezece şi jumătate. Luăm masa împreună ?

— Nu, Jean-Marc. Trebuie să trec pe la mama în dimineaţa asta ; am să iau masa la ea.

— Atunci cînd te mai văd ?

— Deseară pe la cinci, vrei ?

Jean-Marc se strîmbă.

— Deseară, nu, n-am să pot. Învăţ cu un coleg.

Ea se gîndi că are întîlnire cu Charlotte. Poate chiar aici. Era cît pe ce să se indigneze, dar se stăpîni. Nu mai avea dreptul să condamne pe nimeni.

— Dar mîine, la prînz, eşti liber ? întrebă ea.

— Perfect ! Vino să mă iei la douăsprezece şi jumătate fix. Am să te duc într-o *pizzeria* formidabilă care s-a deschis de curînd lîngă scuarul Monge. Se mănîncă împărăteşte pe o nimica toată...

Dispăru în spatele unui paravan şi se auzi cum face duş. Istovită, Françoise îşi scoase pantofii şi se întinse pe pat, cu capul înfundat în pernă. Respira mirosul fratelui ei. Treptat se liniştea. Gînduri din ce în ce mai incoerente

i se perindau prin minte. Cînd Jean-Marc se apropie, gata îmbrăcat, ca adormise. Se uită la sora lui, zîmbi și ieși din cameră în vîrful picioarelor.

•

După ce se extazie de noua coafură a fiicei sale, Lucie o duse în odăița unde tocmai călca o bluză cu mîneci lungi.

— Înțelegi, nu pot s-o las pe Marie să-mi calce bluzele. De cîtva timp îmi strică totul. Am trimis-o să se plimbe cu Liky prin scuar. Uite, poți să le vezi de aici...

Françoise se aplecă peste fereastră și zări, jos, în grădina cu alei cimentate, niște femei așezate în rînd și care urmăreau zbenguielile a vreo douăzeci de puncte multicolore : copiii imobilului.

Era zece și jumătate. Un soare blînd mîngîia fațadele netede și făcea să strălucească gazonul.

— O vezi ? întrebă Lucie.

— Nu, răspunse Françoise. Nu pot s-o recunosc de la distanța asta.

În spatele ei, fierul de călcat lunecă sfîrîind pe o stofă jilavă.

— Liky poartă un costumaș roz ! Chiar ăla pe care i l-ai cumpărat tu ! Dealtfel, trebuie să vină curînd sus. Bineînțeles, rămîi cu noi la masă !

— Dacă vrei...

— Sigur că vreau ! Yvon o să fie încîntat ! Sînt curioasă să știu ce-o să spună despre coafura ta. Pe mine să știi însă că m-ai cîștigat. Și te fardezi foarte bine. Doar că, în locul tău, aș da puțin cu creionul pe pleoape. Face ochii mai expresivi.

Françoise se întoarse și se uită la mama ei — prea tînără, prea blondă — care așeza fierul de călcat pe suport și întindea bluza pe masă. Camera de oaspeți, transformată în călcătorie, era plină cu tot felul de cutii de carton. O mașină de cusut electrică nou-nouță trona pe o măsuță de metal. Pe jos, un coș plin vîrf cu rufe de călcat. În crăpăturile parchetului luceau ace cu gămălie rătăcite.

— N-a întrebat nimeni de mine la telefon ? întrebă Françoise.

— Nu. De ce ?

— S-ar putea să-ţi telefoneze Charlotte. Am spus ieri acasă că am să dorm la tine. Dar am minţit. De fapt, am dormit la o prietenă...

Mirarea o făcu pe Lucie să ridice brusc capul. Cu ochii holbaţi între genele-i încărcate de rimel negru, îngăimă :

— Dar asta e foarte grav, fetiţa mea ! De ce-ai făcut aşa ceva ?

— M-am ciondănit cu Charlotte...

— În legătură cu ce ?

— O, nimic important !

Lucie apucă fierul de călcat şi-l conduse iar cu o mişcare lină şi apăsată care pornea din umăr.

— S-a purtat urît cu tine ? întrebă ea. Eu credeam că totuşi vă împăcaţi bine amîndouă !

— Te rog, mamă, nu-mi pune întrebări.

— Hm, ca să vezi ! mormăi Lucie aplecîndu-se asupra mesei pentru a-şi netezi cu migală bluza. Asta-i bună !... Dar, de fapt, ce vrei ?...

Pesemne că nici nu voia să afle mai mult. Ceea ce se petrecea acolo, pe rue Bonaparte, constituia pentru ea un domeniu rezervat la care nici nu dorea să se gîndească. Un lung oftat filozofic îi ridică pieptul, în sutienul cu rotunjimi artificiale.

— Era inevitabil, fetiţa mea, continuă ea. Mă miră chiar că nu te-ai ciorovăit mai des cu femeia asta. Orice ar face, tot o străină rămîne pentru voi ! Ah, bieţii mei iepuraşi ! Dar trebuie să fim rezonabili. Aşa-i viaţa ! La urma urmelor, ai optsprezece ani, în curînd o să te măriţi...

Făcu să lunece fierul cu mişcări scurte şi repezi pe o mînecă a bluzei. Mătasea mov pal se turtea sub nasul aparatului. Françoise respiră adînc şi spuse :

— Ştii, mamă, m-am gîndit mult în ultima vreme. Aş vrea să vin să stau aici.

O văzu pe maică-sa schimbînd feţe-feţe.

— Să stai aici ? Cum asta, să stai aici ?

— Vreau să spun... să locuiesc cu tine, cu voi...

De data asta, o expresie de contrarietate, aproape de teamă, trecu prin ochii mamei sale. Puse fierul de călcat pe talpă, vertical, și bîigui :

— Dar nu se poate !

— De ce, mamă ?

— Pentru că... noi... noi n-avem cameră liberă !

— Dar asta ? Te asigur că ar fi foarte bună pentru mine !

— Bine, Françoise, dar aici îmi țin rufele, aici calc. Am nevoie de ea. Și apoi, mai tîrziu... mai tîrziu o să doarmă Angélique aici... Nu, asta-i o chestiune mult prea complicată... Fără să mai vorbim de faptul că taică-tău ar fi furios !... Nu vreau să am discuții cu el !...

Vorbea repede, pe un ton vinovat și iritat. Avea parcă necaz pe fiică-sa că o pune în această situație delicată. Françoise, consternată, o asculta simțind cum se adîncește în jurul ei o prăpastie pe care nimic n-o va mai umple vreodată. Una după alta, toate ființele pe care se bizuia își arătau adevărata lor față. De fapt, se gîndi Françoise, maică-sa e vinovată de toate nenorocirile care s-au abătut acum asupra familiei lor. Dacă maică-sa n-ar fi divorțat, nu s-ar fi întîmplat nici drama cu Jean-Marc și Charlotte, n-ar fi fost nici drama ei... Toată familia ar trăi unită și fericită în apartamentul din rue Bonaparte. Lucie îndoi bluza și o așeză cu grijă pe un scaun. Își strîngea buzele, bosumflată. Pentru prima oară în viața ei, Françoise se uita cu pică și mînie la această femeie prea fardată care își părăsise copiii pentru a se duce după un alt bărbat și care, refugiată într-o fericire egoistă, se temea să nu vină ei acum s-o deranjeze. Da, toate sînt din pricina ei ! Pînă și Charlotte mai poate avea o scuză, ea însă nu !

— Și apoi, trebuie să ținem seama și de Yvon, continua Lucie. Ce-o să spună el, dacă îi aduc așa, deodată, în casă o fată mare ca tine ?

Acum se fandosea și era dezgustătoare. Françoise nu putea decît să-i țină isonul :

— Da... da... sigur... Ai dreptate... Nu m-am gîndit...

Dar în sufletul ei simțea chinuitoarea umilință de a fi alungată dintr-un loc unde multă vreme crezuse, din candoare, că este aproape ca la ea acasă. Eforturile pe care le depunea maică-sa ca să-i facă hapul mai ușor de înghițit erau foarte penibile. Ar fi vrut să-i spună : „Hai, gata, mamă, de-ajuns !... Nu te mai osteni atîta !...“ Cînd Lucie vru s-o ia de mînă, Françoise și-o retrase brusc. În clipa ceea sună telefonul. O presimțire îi strînse inima.

— Charlotte trebuie să fie ! exclamă ea.

Și fugi după maică-sa care ieșea din odăiță. Telefonul era în camera de zi. Lucie ridică receptorul, spuse : „Da ! La aparat !“ și îi făcu semn fiicei sale să ia al doilea receptor. Françoise auzi vocea amabilă a Charlottei :

— Bună ziua, doamnă. Vă rog să mă scuzați că vă deranjez...

— Dar vă rog, doamnă, răspunse Lucie pe un fals ton monden.

— Françoise e la dumneavoastră ?

Lucie îi aruncă fiicei sale o privire complice și răspunse cu complezență :

— Da, sigur ! de ieri-seara ! A dormit la noi. Vreți să vorbiți cu ea ?

Se umfla în pene. Era curtoazia întruchipată. Françoise luă receptorul pe care i-l întindea mama ei și imediat vocea Charlottei se schimbă.

— Uite ce, Françoise, ajunge cu prostiile! I-am spus lui taică-tău că ai mîncat aseară în oraș și că te-ai întors tîrziu. El crede prin urmare că ai dormit acasă. Dacă vii imediat, nici n-o să te întrebe nimic. Dacă nu, am să fiu nevoită să-i spun că ai petrecut noaptea la maică-ta și asta o să-l necăjească. Ai de ales !

Françoise nu răspunse. I se făcea greață. Era la capătul puterilor și îi era silă de lumea întreagă.

— Tu auzi ce-ți spun ? reluă glasul iritat al Charlottei.

— Da, murmură Françoise, vin chiar acum.

Puse aparatul în furcă. Mama ei se uita la ea, mirată :

— Credeam că vrei să stai la masă cu noi !

— Nu, mamă, răspunse ea trist. Ei mă așteaptă acolo. Trebuie să mă duc... .

XXV

Aplecată asupra caietului, Françoise scria puțin, asculta distrată și regreta că venise la curs. Bărbatul pe care-l vedea ținîndu-și lecția în sala aceasta unde vreo patruzeci de auditori îl urmăreau atent n-avea nimic comun cu acela care, noaptea trecută, o ținuse în brațe. Françoisei nu-i venea să creadă că fața aceasta, echilibrată și voluntară, era aceea pe care o surprinsese ieri, în penumbră, răvășită de pasiune senzuală, că vocea aceasta solemnă care explica acum un text rusesc cu o sintaxă complicată, îi șoptise cuvinte a căror amintire o dogorea. Absorbit de subiectul pe care-l trata, nu se uita mai mult la Françoise decît la ceilalți studenți. Ceea ce constituia pentru ea esențialul în viață nu era probabil decît ceva accesoriu pentru el. Kozlov o rugă pe Chantal Augustini să traducă o fabulă de Krîlov, îl întrebă pe Gilbert Moreau despre conjugarea unor verbe cuprinse în primele versuri. Françoise se temu să nu-i pună și ei vreo întrebare de gramatică. În starea în care se afla ar fi fost incapabilă să răspundă. Dar el o lăsă în pace în colțișorul ei, pierdută în gînduri de tandrețe și îngrijorare. Dejunul în familie, de care se temuse atît, se desfășurase fără incidente între un tată preocupat de afacerile lui, un frate mai tînăr care nu vorbea decît de viitoarea lui călătorie și o mamă vitregă strălucind de gentilețe. Nici cea mai mică aluzie la escapada ei din ajun. Charlotte pregătise terenul. Datorită ei, minciunile cele mai riscante căpătau puterea adevărului. Jean-Marc a promis că vine să ia masa deseară acasă. O să se mire cînd o să-și vadă sora : chiar în dimineața aceea îi spusese doar că vrea să se mute la mama. Îi va explica totul. Acum, Jean-Marc e confidentul ei. Françoise tresări pentru că Alexandre Kozlov ridicase glasul :

— Nu sînteți destul de pregătiți... Examenele bat la ușă... Dacă nu vă puneți cu burta pe carte...

Cuvintele acestea aspre n-o priveau pe ea. Ea nu mai făcea parte din această grupă. Își pierduse deodată, în mod inexplicabil, orice interes față de studii. Sentimentul pe care-l nutrea față de Alexandre Kozlov era oare atît de

profund încît n-o mai interesa nimic altceva ? În orice caz, limba rusă care o atrăsese atît de mult, n-o mai interesa acum. Niciodată n-o să reușească s-o învețe, o să cadă la examen... Ei și ? Mare pagubă ! Important e ce se va întîmpla între ea și acest bărbat acum, mîine, poimîine... Un zgomot de picioare o surprinse în plină visare. Cursul se terminase. Cîteva fete îl înconjurară pe Alexandre Kozlov. Fiecare avea ceva de întrebat. Zău, dar enervante sînt, ce mai vor de la el ? Găsea că e prea amabil cu unele studente dîndu-le atîtea lămuriri. Poate a și făcut dragoste cu vreuna din ele ? Nu, ar fi știut ea, ar fi ghicit. Dealtfel, nici una nu-i drăguță. Ei și ? El nu caută neapărat fete drăguțe. Altminteri... Sala se golea. Françoise ieși ultima. Alexandre Kozlov o opri din drum și șopti :

— De ce-ai plecat așa, pe furiș, azi-dimineață ?

— Nu puteam să mai rămîn, îngăimă ea. Trebuia să mă întorc acasă...

— De ce nu m-ai trezit ?

— N-avea nici un rost. Știam că te voi vedea după-amiază la Institut...

— Ai treabă acum ?

— Nu.

— Vrei să vii la mine peste o oră ?

Se uita drept în ochii ei, cu o privire blîndă și insistentă. Deodată Françoise dori să se afle iar goală în brațele lui. Simțind că i se moaie picioarele murmură :

— Da.

Kozlov plecă. Ea se mai învîrti cîteva minute pe la bibliotecă, de ochii lumii, și ieși și ea.

Pe stradă dădu peste Patrick care o aștepta. Ce încurcătură ! Uitase că-i fixase o întîlnire. Ce mici îi sînt ochii îndărătul ochelarilor ! Nici nu și-a dat seama pînă acum.

— În sfîrșit ! De cînd nu te-am mai văzut !... exclamă el. Ce-i cu tine ?

— Am fost foarte ocupată zilele astea !

— Mi-am dat și eu seama ! De fiecare dată cînd îți telefonam nu erai acasă !

— Ți-am răspuns totuși ieri !

— Da, printr-o minune...

Făcură cîțiva pași în direcția Senei.

— Am putea intra undeva, să bem un păhărel, propuse el.

— Știi... sînt... sînt cam grăbită, răspunse Françoise.

— Cum asta, grăbită ? Am stabilit doar că ne întîlnim la patru !...

— Da, dar din păcate, a intervenit ceva neașteptat... O obligație de ultimă clipă... Îmi pare rău...

— Cum ? Nu ești liberă acum ?

— Nu... Adică, am cîteva minute... Putem sta de vorbă... așa... pe drum... Tocmai voiam să-ți spun... Patrick... Cred că cu noi amîndoi... a fost o greșeală. Te prețuiesc foarte mult, am sentimente de prietenie pentru tine, dar asta nu-i de ajuns ca să întemeiezi un cămin...

I se păru deodată că e foarte ușor să rupi cu cineva. Argumentele veneau de la sine, clare și indiscutabile. Patrick ridică bărbia. Mirarea îi dădea un aer nătîng.

— Cum așa ? Dar eu nu-s de acord ! spuse el. Nu-s deloc de acord ! Treci poate printr-o criză. Asta se întîmplă la femei ! Dar eu care sînt cu capul pe umeri...

Françoise ascultă, plictisită, protestele, întrebările, îndemnurile lui. Voia să știe ce s-a întîmplat. Poate iubește pe altcineva ? Sau a făcut el ceva care a supărat-o ? Nu-ți iei așa cuvîntul înapoi, fără nici un motiv ! Cum rămîne cu toate proiectele lor ? Doar n-o să renunțe la ele dintr-un capriciu !... El o iubește, el nu s-a schimbat... La toate aceste cuvinte, Françoise răspundea pe un ton evaziv și rece. Cu cît Patrick insista mai mult, cu atît era ea mai calmă. Felul lui de a suferi o lăsa indiferentă. Îndrăgostită de alt bărbat, nu-i putea fi milă de acesta. Ba chiar i se părea imposibil ca Patrick să se cramponeze în halul ăsta ! Ar fi vrut să-l mături din calea ei. Hotărît lucru, dragostea e un sentiment feroce. Îi promisese lui Alexandre Kozlov că vine la ora cinci. Și e patru și douăzeci. Tocmai cînd să ajungă pe chei, Françoise se întoarse brusc pe călcîie și o luă înapoi pe rue des Saints-Pères.

— De ce mergi încolo ? întrebă Patrick.

În loc să răspundă, Françoise spuse oftînd :

— Bietul meu Patrick, vorbele tale n-ajută la nimic. N-am să mă răzgîndesc. Trebuie să ne despărțim.

— Prin urmare îți iei cuvîntul înapoi ? spuse el cu o emfază care i se păru Françoisei ridicolă.

— Dacă vrei să-i zicem așa...

— Ei bine, eu nu-mi retrag cuvîntul dat. Dealtfel, sînt convins că porneşti pe un drum greşit. Am să aştept atîta timp cît va fi nevoie.

O asemenea constanţă o emoţionă pe Françoise. Patrick nu afişa o atitudine disperată, ci cumpănea lucid viitorul. Asta-i Patrick !

— Vrei să rămînem prieteni ? reluă el.

— Dar bineînţeles.

— Am să-ţi dau un telefon zilele astea. Nu înainte de sîmbătă însă, căci am un colocviu de pregătit. Dar după aceea...

— Aşa, foarte bine !

— Pot să te mai conduc puţin ?

— Nu, Patrick.

Françoise îi întinse mîna. El îi strînse fără vlagă vîrful degetelor, îi aruncă o privire ştearsă, se întoarse şi plecă.

Mult timp pe Françoise n-o părăsi gîndul că săvîrşise o faptă urîtă. Remuşcările i se risipiră în clipa cînd ajunse pe rue du Bac. Era cinci şi zece. Îi părea rău că pierduse zece minute. N-o va dojeni oare Alexandre Kozlov că a întîrziat ? Urcă scara cu inima plină de bucurie şi de teamă.

•

Daniel părăsi biroul punînd cu grijă piciorul pe mochetă ca şi cum ar fi călcat pe un covor de flori. Ceea ce se hotărîse aici, în numai zece minute, întrecea visele sale cele mai îndrăzneţe. În loc să trimită prin poştă scrisoarea pe care o dactilografiase în ajun, hotărîse, la ieşirea din liceu, să joace cartea „tupeului", să meargă direct la firma Kodak-Pathé şi să solicite o întrevedere cu directorul. În caz de refuz, va cere să fie primit în altă zi. Afacerile astea trebuie rezolvate prin viu grai, între patru ochi. Totul mersese ca pe roate. E drept că nu-l primise chiar directorul, ci un alt domn, dar tot unul foarte important. Un bătrîn de cel puţin patruzeci de ani. Purta ochelari şi fuma un mic trabuc strîmb şi cu miros acru. La început, Daniel fusese intimidat. Dar apoi, încetul cu încetul, încurajat de zîmbetul interlocutorului, îşi expusese proiec-

tul din ce în ce mai degajat ca și cum s-ar fi aflat în fața băieților. Drept rezultat, tipul, din ce în ce mai zîmbitor, convocase o secretară, îi dictase o scrisoare, o semnase...

Cînd ajunse în stradă, Daniel citi din nou documentul cu tot atîta emoție, de parcă ar fi fost citat într-un ordin de zi al armatei :

„Domnule,

Ca urmare a convorbirii noastre de astăzi, ne obligăm să vă predăm, la 1 iulie a.c., materialul indicat în lista anexată la prezenta scrisoare. Acest material vă este încredințat cu titlul de împrumut pentru a vă permite să realizați un film și o serie de fotografii în alb-negru și în culori în cursul călătoriei pe care urmează s-o efectuați, vara aceasta, în Coasta de Fildeș, datorită bursei care v-a fost acordată de fundația Zellidja. În schimb, dumneavoastră vă revine obligația să consacrați firmei noastre o secvență a susmenționatului film și să ne permiteți să alegem, pentru publicitatea noastră, douăzeci de fotografii din cele pe care le veți face cu pelicula furnizată de noi. Reîntoarcerea dumneavoastră fiind stabilită pentru data de 15 septembrie, ne veți restitui materialul respectiv pînă la sfîrșitul aceleiași luni.

Vă urăm mult succes și vă rugăm să primiți, domnule, asigurarea sentimentelor noastre distinse."

Daniel se îndreptă din șale. Un om pe care-l vedea pentru prima oară avusese încredere în el. I se puneau la dispoziție aparate care valorau mii și mii de franci. Era tratat ca un adevărat reporter, era numit „domnule", i se ura „mult succes", va uimi o lume întreagă ! O expresie de mîndrie nătîngă îi lățea buzele. I se părea că acest zîmbet involuntar se transmite trecătorilor, că toată lumea îl găsește simpatic, că pe pămînt nu sînt decît oameni fericiți. Acum, cînd era sigur că va avea o cameră de luat vederi ultimul model și peliculă, problema reportajului era rezolvată. Mai rămînea transportul. Nu voia să se atingă chiar de la început de cei patru sute cincizeci de franci cît reprezenta bursa, care și așa era cam slăbuță. Va găsi oare ceva de lucru acolo, pe loc, ca să aibă din ce

trăi ? Mai bine să pună răul înainte şi să prevadă zile grele. Mîine e joi, deci e liber după-amiază. Se va interesa pe la diferite companii de navigaţie, poate obţine un bilet cu preţ redus (sau chiar un drum gratuit, de ce nu ?) de la Marsilia la Abidjan, pe un cargobot. Împături scrisoarea, o bagă în portofel şi se gîndi cu bucurie ce uimită va fi toată familia cînd va anunţa seara, la masă, rezultatul demersurilor sale. Tocmai trebuie să vină şi Jean-Marc. O să rămînă cu toţii ţuţ ! Îi veni deodată cheful să zburde. Încălecă pe motoretă, apăsă pe pedală şi ascultă cu profundă voluptate duduitul motorului. Zgomotul era pentru el cea mai înaltă manifestare a forţei, a sănătăţii, a vieţii. Cum poţi iubi tăcerea ? Demară brusc, cu scrisoarea pe inimă.

•

Scrisoarea trecea din mînă în mînă făcînd înconjurul mesei. Daniel urmărea, triumfător, chipurile comesenilor : cea mai mirată era Charlotte, ai cărei ochi străluceau de ironie. Se aplecă graţios spre Françoise, care era cam îngîndurată, cam amorţită, ca întotdeauna dealtfel, şi şopti :

— Ia citeşte ! E extraordinar ! Daniel, te-ai descurcat dumnezeieşte !

— Zi mai bine că a avut un noroc chior ! murmură Jean-Marc.

— De ce ? exclamă Daniel. Am mers fără teamă drept la ţintă, asta-i tot !

— Şi ai dat peste un tip deosebit de înţelegător !

— Pentru că am ştiut să-i explic ! Tu, în locul meu, te-ai fi bîlbîit.

— Da, cu siguranţă, spuse Jean-Marc cu un zîmbet de superioritate.

Daniel îl observa pe taică-său ; şi el părea mulţumit, dar nu-şi spunea încă părerea. Ceru să vadă din nou scrisoarea, o mai citi odată şi spuse :

— Tot materialul ăsta va trebui asigurat.

— A, da ? se miră Daniel. De ce ?

— Dacă cumva îl strici sau îl pierzi...

— Da, asta-i adevărat !

— Și cum ești minor, va trebui probabil să încheie asigurarea pe numele meu. Și ce ai de gînd să faci cu transportul ?

Daniel nu-și mai încăpea în piele de mîndrie. Era în centrul atenției. În timp ce Marcédès schimba farfuriile, el explică pe îndelete că are intenția, chiar de-a doua zi, să dea o raită pe la diferite companii de navigație. Tatăl îl întrerupse :

— N-ai să obții niciodată o călătorie gratuită. Ar fi mult mai simplu să cumperi un bilet de clasa a treia pe un vapor de pasageri care face curse regulate Marsilia-Abidjan.

— Bine, tată, dar asta costă foarte scump ! spuse Daniel.

— Șase sute de franci, cel mult.

— Și eu n-am dreptul decît la patru sute cincizeci !

— Am să-ți dau eu diferența. Iar cînd ai să ajungi acolo, ai să te duci la unul din clienții mei, domnul Thomassin, care locuiește la Abidjan. Am să-i scriu eu. Îți va da banii de care o să ai nevoie, în limitele unei sume rezonabile pe care o vom stabili împreună.

— Și cum am să-i dau înapoi ? întrebă Daniel.

— N-ai tu grijă de asta ! Sînt doar tatăl tău, am și eu dreptul să te mai ajut puțin !

Daniel se întunecă la față, descurajat.

— Ah, tată, n-ai înțeles nimic ! bombăni el. Potrivit regulamentului, trebuie să-mi plătesc toate cheltuielile din banii pe care am să-i cîștig eu însumi, pe loc.

Philippe zîmbi cu indulgență.

— În principiu, da ! Dar cine o să te controleze ? Nimeni ! Atunci ? Tare prost ar trebui să fii ca să nu profiți de micile avantaje pe care ți le ofer. Sînt convins dealtfel că toți prietenii tăi vor proceda la fel !

— Iar eu sînt convins că nu ! exclamă Daniel, care se înroși pînă-n vîrful urechilor

— De ce ?

— Pentru că ei sînt ca și mine. Important pentru ei e să joace jocul cinstit !

— Și să cîștige !

— Dar nu trișînd, tată ! Dacă trișezi, nu mai are nici un rost ! Totul e atunci o minciună !...

Se făcu tăcere. Daniel își plimbă privirea în jur. Tatăl lui se uita la el cu ironie, Charlotte îi zîmbea cu afecțiune, Jean-Marc, palid și gînditor, privea aiurea, Françoise, cu ochii în jos, fărîmița, nervoasă, o coajă de pîine între degete.

— Bine, spuse Philippe, ai să faci cum vrei !

Mercédès aduse fructele. Daniel își luă înapoi scrisoarea și o băgă în buzunar, între două bucățele de carton, ca să n-o mototolească.

— Mîine, Françoise ia masa la prînz cu mine, spuse Jean-Marc, dacă n-aveți nimic împotrivă !

— Nu, din contra, spuse Charlotte.

Daniel spera că invitația se va referi și la el. Dar pesemne că nici Jean-Marc și nici Françoise nu prețuiau din cale-afară societatea lui. Se consolă gîndindu-se la luptele care-l așteaptă în birourile agenților maritime. Și apoi, în iulie, marea aventură ! E nevoie de cel puțin două săptămîni ca să ajungi, cu vaporul, la Abidjan. Întinderea nesfîrșită a mării, ruliul, decalajul orar, peștii zburători, nopțile pe punte, cu toate stelele emisferei australe deasupra capului. Daniel era departe de țărm cînd auzi glasul preocupat al tatălui său anunțînd că săptămîna viitoare va fi nevoit să plece din nou la Londra.

— Iarăși ! exclamă Charlotte.

— Sînt dezolat, draga mea, spuse Philippe luîndu-i mîna și ducînd-o la buze. Dar știi prea bine că nu pot încredința nimănui răspunderea de a trata cu grupul Hopkins...

Charlotte părea consternată, furioasă. Într-un fel, are dreptate, se gîndi Daniel. Tare neplăcut trebuie să fie pentru o femeie să aibă un bărbat care hoinărește tot timpul ! Cu toate astea, cînd va fi căsătorit, și el va pleca probabil deseori de-acasă pentru a face călătorii lungi. Biata Danielle ! Dar oare cu ea se va însura ? Hm ! nu-i deloc sigur ! Are de gînd să profite din plin de viață înainte de a se căpătui.

— Și cît timp crezi că ai să lipsești ? întrebă Charlotte neîncrezătoare.

— Două sau trei zile, răspunse Philippe.

— Asta spui aici, dar cînd ai să fii acolo, ai să găsești o mie de treburi de făcut care te vor reține mai mult !

Philippe rîse cu poftă :

— Te asigur că nu, draga mea !

Charlotte rîse și ea și își învălui soțul într-o privire plină de dragoste și de îngăduință. Daniel admiră buna lor înțelegere. E atît de rar o pereche unită, la vîrsta lor ! Jean-Marc și Françoise, cu nasul în farfurie, par să nu-și dea seama ce noroc au cu asemenea părinți.

După masă, Daniel se retrase în camera lui pentru a pregăti o lucrare la istorie, care cădea întocmai ca musca-n lapte, dat fiind că nu mai erau decît șase săptămîni pînă la bacalaureat. Dar băieții s-au înțeles cu toții între ei, nimeni n-o să scrie mai mult de zece rînduri, o să fie o adevărată hecatombă. E totuși nemaipomenit ! Profesorii ăștia fac parcă tot ce le stă în putință ca elevilor să le fie silă de învățătură. Anul ăsta, pînă și guvernul e împotriva tineretului. Daniel era însă prea preocupat de viitoarea lui călătorie ca să-și poată lua propria indignare în serios. Se revolta așa cum ar fi făcut gimnastică. Ca să nu se îngrașe. Nici nu-și vîrîse bine nasul în caiete cînd deodată se deschise ușa. Françoise intră ca o vijelie. Avea o expresie stranie, obrajii străbătuți de vinișoare vinete, ochii plini de lacrimi. Îl sărută și spuse :

— Bine ai făcut că i-ai ținut piept tatii ! Să nu trișezi ! Să nu trișezi niciodată, te implor, Daniel !

Apoi ieși în fugă. Daniel nu înțelegea nimic. Desigur, în general, fetele sînt țăcănite. Dar pînă acum socotea că sora lui este o fericită excepție. Să fie oare și ea ca și celelalte ? În orice caz, ținea mult la ea, cu aerul ei blegut, blajin și studios. Își puse picupul în funcțiune, se ridică și schiță o figură din dansul acela nou despre care îi vorbise Danielle. Dar nu-și aducea aminte dacă trebuie să facă doi pași înainte, doi într-o parte și apoi să țopăie sau să țopăie între fiecare pas. Dar, de fapt, ce importanță are ! Numai imbecilii pot socoti că dansul e mai presus de toate. Nu poți să fii un explorator și în același timp să te ții la curent cu ultimele ritmuri la modă. Se bîțîi vreo două minute, pierdu tactul, se așeză la loc, descurajat, sub peștele-lună cu pîntecul luminos și continuă să studieze la istorie, clătinînd din cap și pocnind din degete.

XXVI

Din tavan atîrnau sticle goale de *chianti* de-a valma cu globuri de sticlă multicolore, cu ardei uscaţi şi cu jamboane de carton. O plasă de pescuit, în chip de perdea, ascundea pe jumătate vestiarul. Preţurile mîncărurilor erau trecute cu vopsea albă pe oglinda de pe perete. Un difuzor răspîndea arii de mandolină. Iar în fundul sălii, lungă şi îngustă, patronul — cu o gură cît o şură, stacojiu, ameţit de căldură, de oboseală şi de *marsala* băga fără întrerupere în cuptor plăcinte dintr-un aluat gălbui.

Chelnerul, care se fripsese, scoase o înjurătură şi puse pe masă două pizze fumegînde. Aceea pe care o comandase Françoise era cu şuncă şi roşii iar cea a lui Jean-Marc cu crustacee şi moluşte. Fiecare dădu celuilalt o bucată din porţia lui ca să poată face comparaţie Greu de spus care e mai gustoasă ! Françoise era atît de fericită că ia masa cu fratele ei, între patru ochi, încît uitase de principala-i supărare. Jean-Marc îi dădu să bea un pahar întreg de vin închis la culoare, parfumat şi înţepător. O cuprinse mai întîi o ameţeală. Pentru cîteva clipe un ocean roşu îşi legănă valurile în capul ei. Îi veni să rîdă fără nici un motiv. Totul o amuza aici, decorul aproximativ italian, larma, îmbulzeala. Cîte o fată intra din cînd în cînd, îşi plimba privirile dispreţuitoare peste chipurile consumatorilor, se legăna, înfumurată, plictisită, în spaţiul îngust dintre mese, săruta un băiat, doi băieţi, se lăsa invitată de un al treilea la nişte spaghete bolognеze sau la o îngheţată de lămîie. Era atît de simplu ! Françoise regretă că nu seamănă cu ele. Nişte prieteni ai lui Jean-Marc se apropiară de masa lor El îi prezentă surorii sale cu un aer de mîndrie protectoare care o înduioşă. Unul din ei, Didier Coppelin, rămase chiar vreo zece minute. Avea o figură deschisă, timidă şi inteligentă. Cînd vorbea se uita tot timpul la Françoise.

— E cel mai bun prieten al meu, spuse Jean-Marc după ce Didier se îndepărtă. Îţi place ?

— Da, mult.

Încerca și ea să se convingă. Dar nimeni nu-i mai putea plăcea de cînd era metresa lui Alexandre Kozlov. I se părea că, în comparație cu el, toți acești tineri aveau niște fețe de bebeluși, netede și inexpresive. Nici nu se născuseră încă. Cum poți iubi un băiat de douăzeci de ani ?

— Dacă vrei, am putea ieși într-o seară, toți trei, cu Didier, propuse Jean-Marc.

— Da... poate...

Nu și-o fi pus cumva în gînd s-o vindece de dragostea ei oferindu-i această jalnică diversiune ? E caraghios și emoționant în același timp. Ca și cum el n-ar fi și mai bolnav decît ea, cu Charlotte a lui ! Ah ! nimic de spus, frumoasă pereche de schilozi alcătuiesc amîndoi, fratele și sora, fiecare căutînd să-l salveze pe celălalt dar fiind incapabil să se salveze pe el însuși. Ca în fabula cu orbul și paraliticul ! Pe nesimțite o cuprindea iarăși disperarea. De îndată ce-i slăbea puțin voința, sila de viață i se infiltra prin toate deschizăturile minții, prin toți porii pielii. Era ceva greoi, lent și tulbure, ca o apă murdară care nu ascultă de nici un curent dar se întinde peste tot. Și totuși, în această degradare, se considera mai puțin vinovată decît fratele ei. Iubindu-l pe Alexandre Kozlov, nu făcea rău nimănui altcuiva decît ei însăși, pe cînd Jean-Marc, încurcîndu-se cu Charlotte, săvîrșea cel mai oribil sacrilegiu. Cu ce ciudă prefăcută primise, aseară, această femeie vestea apropiatei plecări a soțului ! În sinea ei se bucura, făcea socoteli și planuri, în timp ce buzele îi desenau o mină de soție părăsită. Jean-Marc trebuie să fie și el în al nouălea cer. A și început probabil să numere zilele...

— Nu-ți termini pizza ? întrebă el.

— Nu, răspunse ea, deodată posomorîtă. Dacă o vrei tu...

Jean-Marc îi luă farfuria. Ea îl privi : nu-l mai văzuse mîncînd cu asemenea lăcomie.

— E bun ! spuse el.

Françoise dădu afirmativ din cap. Îi ardea gîtlejul Ospătarul, care trecea pe lîngă masa lor, le umplu paharele. Françoise îl bău pe al ei dintr-o înghițitură. Iarăși vîjîitul acela roșu în cap. o ceață tremurînd în juru-i, un

val fierbinte acoperindu-i grumazul, rumenindu-i pomeții. Deodată spuse :

— Ce păcat că tata trebuie să plece iar săptămîna viitoare...

Jean-Marc îi aruncă o privire pe sub sprîncene și mîrîi :

— Da.

Françoise îl întărîtă, îi venea să-l lovească, să-l descumpănească. Porni și mai vîrtos la atac :

— Adică, atunci cînd spun : ce păcat !... nu gîndește chiar toată lumea așa ! Tu și Charlotte trebuie să fiți încîntați ! Oh ! Jean-Marc, cum poți oare ?...

El ridică fruntea. Ochii-i se îngustaseră de mînie. Două creneluri de unde țîșnea o privire dușmănoasă.

— Bine, mă toanto, izbucni el, dar tu ce-ți închipui ? Că pleacă singur acolo, la Londra ?

Ea nu înțelese imediat. Singur sau cu un colaborator. ce importanță are ? Apoi,, observînd figura crispată a fratelui ei, ghici cam ce vrea să spună și rămase înmărmurită de indignare.

— O înșală pe Charlotte pe toate drumurile, continuă Jean-Marc. Și asta, de ani de zile. De fiecare dată cînd pleacă, ia cîte o muierușcă cu el.

— Nu-i adevărat ! șopti ea.

— Ba da, mă fato. L-am văzut cu ochii mei. Dealtfel, nici nu se ascunde de mine. Îmi face chiar confidențe, ca de la bărbat la bărbat ! Și nu-i deloc frumos, te rog să mă crezi !

Françoise repetă :

— Nu-i adevărat !

Dar simțea că el nu minte, că exagerează poate un pic, că acesta e cumplitul adevăr. Lepra îi contamina treptat anturajul. În cine să creadă, pe cine să respecte, pe cine să urmeze dacă nici tatăl ei nu face mai multe parale decît ceilalți ? Jean-Marc își spori avantajul.

— Îți dai seama că niciodată n-aș fi făcut asta dacă n-aș fi știut că taică-meu n-o mai iubește pe Charlotte și că are o metresă ! spuse el.

Françoise își încovoie umerii, zdrobită. În capul ei dănțuia o sarabandă de trupuri goale care se contopeau.

Iar tatăl ei s-a prins și el în aceeași horă din care făceau parte și ea și Jean-Marc. Pe toți îi zgîndărea aceeași poftă, josnica poftă trupească ! Și în seara asta avea întîlnire, la cinci, cu Alexandre Kozlov. Ar fi vrut să aibă curajul să nu se ducă. Dar nu-i mai poruncea rațiunea, ci trupul. Un trup avid, nerăbdător, deșănțat, vrednic de ură. La prima vedere nu era nici o legătură între faptul că taică-său avea o amantă și propriile ei probleme. Și totuși, de cînd aflase acest lucru, nu mai era sigură de nimic — de dragostea ei de femeie, de respectu-i filial, de afecțiunea-i fraternă, de încrederea ei în Dumnezeu !

— E respingător !

— Da, mormăi Jean-Marc, aș fi preferat să nu-ți spun toate astea dar, pe de altă parte, nu puteam să mai văd adorația pe care-o nutreai pentru tata și pe care-o merită atît de puțin !

Se uita la ea cu îngrijorare și cu părere de rău, ca pentru a-i cere iertare de durerea pe care i-o pricinuise.

— Deschide ochii, Françoise, renunță la visele tale de copil, adăugă el.

Chelnerul le aduse lista de bucate. Ea clătină din cap : nu voia desert. Jean-Marc comandă două cafele :

— Ai să vezi, sînt foarte bune aici.

Françoise răsuflă adînc. Gata, s-a terminat. Revolta ei se potolise. O cuprindea un fel de apatie. Își învîrtea lingurița în ceașcă și nu mai simțea nici tristețe, nici bucurie, nici teamă. Tot ceea ce alcătuise existența ei de pînă atunci se îndepărta. Suferise oare într-adevăr ? și de ce ? Jean-Marc încercă în mai multe rînduri s-o înveselească, povestindu-i întîmplări din viața lui de student ; ea zîmbea la întîmplare și nu răspundea. Un singur lucru era important : întîlnirea pe care o va avea în curînd...

În sfîrșit, Jean-Marc plăti și se ridică. Trebuia să plece. Iar ea mai avea trei ore întregi pînă la întîlnire. Era frumos afară. *Pizzeria* se afla pe rue des Ecoles. Coborî spre cheiurile Senei. Se pomeni deodată șezînd, obosită, pe o bancă din Grădina Zoologică, în fața cuștei cu maimuțe. Se uita la ele cum se fugăresc, se trag una pe alta de coadă, se înjură, descoperindu-și dinții, se leagănă pe

o creangă, rontăie cîte o alună americană, ard cîte o palmă unui pui păros și plingăreț, se purică cu o gravitate filozofică, își scărpină cu vîrful degetelor fundul roșu și lucios...

•

Își dădu multă osteneală ca să ajungă cu zece minute întîrziere la întîlnire. Pe palier, se opri nedumerită : de ușa lui Alexandre Kozlov era prins un plic cu o pioneză. De-a latul dreptunghiului de hîrtie, un singur cuvînt, scris cu creionul : „Françoise". Desfăcu plicul, despături hîrtia și citi :

— „Fetiță dragă, am fost nevoit să plec. Vei sosi poate înaintea mea. Cheia e sub preș. Intră și pregătește-te. Mă întorc repede".

Françoise rămase cîteva clipe nemișcată, încercînd un vag simțămînt de rușine. „Pregătește-te." Limbajul acesta o șoca. Dar în fond de ce ? Nu poate fi supărată pe Alexandre Kozlov că spune lucrurilor pe nume. Scopul care a îndemnat-o să vină aici e atît de departe de visele ei ! E oare atît de proastă încît să caute poezie acolo unde nu există altceva decît o cerință animalică ? El, cel puțin, e sincer. Un bărbat, un bărbat adevărat, cu toate poftele-i trupești. Ca tatăl ei, ca Jean-Marc... Să plece ? Sau să rămînă ? Se aplecă, ridică un colț al preșului, înțepîndu-și degetele în perii aspri, simți un miros de sfoară putrezită și de praf. Cheia o privea, strălucitoare, batjocoritoare. Se auzeau țipete de copii cu un etaj mai sus. Françoise deschise ușa.

XXVII

Erau atîtea buruieni încît după ce curăță jumătate din alee Madeleine își îndreptă trupul, descurajată, cu șalele frînte, cu mii de puncte scînteindu-i în fața ochilor. În spatele ei, totul era curat dar în față, pietrișul adunat grămadă scosese la iveală o fîșie de pămînt negru, năpădit de bălării. Nu, oricît s-ar strădui, tot nu poate

termina pînă deseară. Își șterse fruntea cu dosul palmei fără a lăsa din mînă vechiul cuțit cu care dezgropa pirul. Un miros de pămînt reavăn îi pătrunse în nări. Își aminti cu ce plăcere îngrijea pe vremuri bucățica asta de grădină și se miră cît de repede obosește acum. Vîrsta, fumatul, viața sedentară... Era cît pe ce să-i ceară lui moș Martin să facă el treaba asta. Lucra cu ziua la familia Ferrero și ar fi putut foarte bine să-i plivească grădina în timpul liber. La început Madeleine nutri cu lașitate gîndul că s-ar putea descotorosi de o sarcină care era acum peste puterile ei trecînd-o pe seama altcuiva, dar mîndria se dovedi mai puternică. Nu, mai bine crapă decît să se recunoască învinsă. Se îndoi din șale, înfipse cu înverșunare cuțitul în pămîntul moale și smulse un buchet superb de pir cu rădăcină cu tot. Alături, mai era încă unul, și mai frumos. Broboane de sudoare i se iveau pe frunte. „După aceea, aprind o țigară." Zbîrnîitul telefonului ajunse pînă la urechile ei, înăbușit. Mormăi : „Fir-ar al dracului !" și se repezi spre casă. Alerga. Era cald. Clopotnița fostei biserici se detașa, cenușie și sobră, pe un cer albastru presărat cu nourași rotunzi. „Ce frumos e !" gîndi ea, cu inima rîzînd de bucurie. După lumina intensă de afară nu mai distingea nimic în penumbra din casă. Ridică receptorul pe dibuite și îl auzi pe Jean-Marc. Avea un glas străniu, răgușit, depărtat :

— Alo, Madeleine...

— Da ! Tu ești, Jean-Marc ? Ce faci ?

Nici un răspuns. Apoi, din adîncul spațiului plin de zumzet, se auzi din nou vocea lui Jean-Marc :

— Madou... Ascultă, Madou... Pe Françoise au dus-o adineauri la spital.

Madeleine se clătină sub lovitură. Presimți că va urma ceva insuportabil și, încordîndu-și puterile întrebă :

— La spital ? Dar de ce ?

— A făcut o prostie.

— Ce prostie ? Hai, vorbește !

— A luat o doză foarte mare de barbiturice.

Deși i se tăiau picioarele de spaimă, Madeleine refuza încă să creadă în ceea ce-i spunea Jean-Marc.

— Barbiturice ? repetă ea, ca și cum tot nu reușea să înțeleagă. Și ce ?

— A vrut să se sinucidă, Madou.

— Doamne Dumnezeule ! bolborosi ea.

— Doctorul Maupel a spus că n-o poate îngriji acasă. A chemat Salvarea. Françoise e acum la clinica din Neuilly. Îți dai seama că acolo au de toate.

— Dar viața nu-i este în primejdie ?

— Ba da, Madou, e foarte grav. Cred că ar trebui să vii.

Trecînd acum de la o extremă la alta, Madeleine își închipui tot ce poate fi mai rău. Nu, i se ascunde adevărul. Françoise a murit. Sufletu-i se cutremură la un astfel de gînd.

— Îmi spui adevărul, Jean-Marc ? rosti ea cu voce sugrumată.

I se așezase un nod în gît.

— Îți jur că da, răspunse el. Dar Maupel e foarte îngrijorat.

— Bine ! spuse ea. Plec chiar acum.

Madeleine puse receptorul în furcă, vru să urce în camera ei dar n-o mai ținură picioarele și se prăbuși într-un fotoliu, cu răsuflarea pierită, cu ochii împăienjeniți de lacrimi, privindu-și mîinile murdare de pămînt.

•

Deși fereastra era deschisă, în mica sală de așteptare stăruia un miros vag de medicamente. Madeleine luase loc pe un scaun de nichel și fuma. În fața ei, pe un scaun identic, ședea Charlotte, picior peste picior, tăcută, cu înfățișarea aspră și fața abia fardată. Cu un cot sprijinit de genunchi, cu bărbia în palmă, privea pardoseala cu ochi inexpresivi. Picioru-i fin, într-un pantof de antilopă bej cu toc jos, se legăna încet. În dreapta ei se afla o poșetă aurie de piele de crocodil cu o eșarfă înnodată de mîner. Jean-Marc stătea în picioare lîngă ușă, cu spatele rezemat de perete, ținîndu-și mîinile în buzunar. Avea fața trasă, pleoapele umflate și obrajii nebărbieriți. Nu se uitase nici o singură dată în direcția mamei sale vitregi. Parcă așteptau amîndoi într-un culoar să le vină rîndul la judecătorul de instrucție. Madeleine își strivi țigara într-o scru-

mieră plină de mucuri de pe o masă scundă, printre reviste cu paginile mototolite, și-și îndreptă privirile asupra lui Daniel care stătea în fața ferestrei. Îl vedea din trei sferturi. Desigur, el nu înțelegea nimic din ceea ce se întîmplase cu soră-sa. Uluit de cele petrecute, încerca în zadar să dea chipului său copilăresc o expresie plină de bărbătească hotărîre. Din cînd în cînd îi tremura ușor bărbia și ofta din adîncul pieptului. Madeleine se uită cu coada ochiului la ceasul de pe mînă : patru și douăzeci. Niciodată nu făcuse atît de puțin cu mașina de la Touques la Paris. Venise direct la clinică. Acolo fusese operat Daniel de apendicită, cu șapte ani în urmă... Recunoștea totul, grădinița cu un arbore de Iudeea în mijloc, coridorul verde-gălbui, sala de așteptare strîmtă, cu mobile de metal lucios. Era atît de îngrijorată atunci ! Dar la Daniel în cameră au lăsat-o să intre imediat după operație, încă înainte să se fi trezit. De ce sînt acum atît de severi ? „Vizitele sînt interzise pînă la noi dispoziții.“ De patruzeci și cinci de minute stă și așteaptă vești. O infirmieră venise în două rînduri pentru a mai liniști familia : starea bolnavei nu s-a înrăutățit, medicul reanimator stă tot timpul la căpătîiul ei... Madeleine își deschise poșeta pentru a mai scoate o țigară și văzu, în buzunarul de piele, scrisoarea pe care o lăsase Françoise pentru ea, pe noptieră. Jean-Marc i-o dăduse, scuzîndu-se că a deschis-o. „M-am gîndit că vom găsi poate unele indicații... Trebuia să știm, ca să-i putem spune doctorului...“ Françoise nu scrisese nimănui altcuiva. Madeleine își reaminti conținutul bilețelului : „Iartă-mă, Madou, pentru durerea pe care ți-o pricinuiesc, dar am înțeles acum că nu sînt făcută pentru viața asta. Mi-e silă de toate. Trebuie să dispar. Știu că această hotărîre este monstruoasă, dar cred că Dumnezeu va fi indulgent și va ierta marele păcat pe care-l săvîrșesc renunțînd la viața pe care mi-a dat-o. Mă îndrept totuși spre el cu încredere...“ Din spusele Charlottei și ale lui Daniel, care luaseră masa cu Françoise în ajun, fata se dusese să se culce pe la nouă și jumătate, spunînd că e cam obosită. Dar nu părea nici

tristă, și nici preocupată. Dimineața, Mercédès a vrut să intre în camera ei, dar ușa era încuiată pe dinăuntru. Întrucît nu răspundea, au chemat portarul care a forțat broasca. Philippe e la Londra și urmează să se întoarcă abia peste cinci zile. Pînă atunci, se gîndi Madeleine, totul se va aranja... Totul, afară probabil de disperarea Françoisei. Cum i-a putut trece prin minte ei, care e atît de evlavioasă, să-și ia viața ? Dezgustul pe care i-l inspirau Jean-Marc și Charlotte nu putea explica un asemenea gest nesăbuit. Un alt sentiment, mai puternic, o fi împins-o. Dar ce anume ? O decepție amoroasă ? Patrick ? Meditatorul ei de rusă ? Nu, de curînd vorbise cu Françoise despre el : părea să-l cam placă, dar atîta tot.

— Ah, ce mult durează ! oftă Madeleine. Sper că ne vor lăsa totuși s-o vedem astăzi !

— M-ar mira, spuse Jean-Marc. Cînd a venit doctorul Maupel, Françoise era în comă. L-a chemat imediat pe un confrate, doctorul Chorus, un anestezist — reanimator, care a cerut să fie adusă aici. De atunci, respiră numai cu tubul de oxigen și e îndopată cu stricnină și cu maxiton ca să-și recapete cunoștința...

Daniel se întoarse : era palid, îi tremurau buzele. Madeleine se temu că va scoate un strigăt, dar el nu spuse nimic și lăsă ochii în jos.

— Doctorul Maupel a fost atît de atent ! rosti Charlotte cu glas cristalin. Din păcate a trebuit să plece. Acum doctorul Chorus se ocupă de Françoise. Dealtfel, și el e foarte drăguț ! Tînăr, energic...

Agasată de intonația afectată a Charlottei, Madeleine își scoase o țigară din poșetă și și-o înfipse în mijlocul gurii. Jean-Marc se apropie și aprinse bricheta. Madeleine se aplecă asupra flăcăruii, aspiră lung, înghiți un fum acru și călduț, uitîndu-se de aproape, cu insistență, în ochii nepotului. În adîncul acestor pupile albastru-închis citi o derută, o zăpăceală, o rugă dureroasă. Era complet descumpănit. Chiar dacă soră-sa nu se gîndise la el atunci cînd hotărîse să-și pună capăt zilelor, Jean-Marc se sim-

rea totuşi vinovat. Se îndreptase şi îşi punea acum bricheta în buzunar. Charlotte rămăsese neclintită. Madeleine se gîndi la tainicele legături ale acestui cuplu. Cum ţi-ai putea închipui că e ceva între ei ? Charlotte începea să se ofilească, pleoapele-i obosite, pielea de pe gît care nu mai era chiar atît de netedă, gura-i suplă şi versată vădeau o femeie cu experienţă, în timp ce Jean-Marc, cu faţa-i întinsă, era tinereţea întruchipată. „Un copil delicat, emotiv, răsfăţat, dar în fond atît de tandru, atît de vulnerabil. Şi alături de el, femeia asta egoistă, amorală şi cochetă care-l duce cu belciugul de nas. Iar el nici nu crîcneşte. Acum îi e ruşine de privirea mea care-l judecă. Ba nu, prea puţin îi pasă. E poate puţin speriat de ceea ce s-a întîmplat cu soră-sa. Dar o să-i treacă. Tinerii au memoria scurtă. La ei, rănile se cicatrizează repede." Madeleine se răsturnă pe speteaza scaunului. Liniştea din această sală de aşteptare verde-pal te amorţeşte ca un medicament administrat picătură cu picătură. Patru oameni stau cu sufletul la gură, tremurînd pentru viaţa unui al cincilea, şi n-au totuşi nimic să-şi spună. O formidabilă conspiraţie a minciunii din comoditate. Într-o atmosferă de sinceritate, grija şi temerea ar fi fost mai uşor de suportat decît în mijlocul acestei făţărnicii. Un anumit adevăr nu trebuia să iasă la iveală din cauza lui Daniel. Madeleine avu impresia că se sufocă şi îşi duse mîna la gît... Se auziră paşi pe coridor. Cele patru capete se întoarseră toate în acelaşi timp spre uşa cu geam. Sticla era translucidă pînă la jumătatea înălţimii. O bonetă albă de infirmieră lunecă în partea transparentă şi dispăru.

— Eu cred c-au uitat de noi, spuse Jean-Marc.

— Ar trebui poate să te duci să vezi, propuse Charlotte.

— N-o să mă lase să intru.

Deodată Madeleinei îi trecu prin minte că infirmiera n-a mai venit de atîta timp pentru că starea Françoisei s-a înrăutăţit. O cuprinse o spaimă care mătură totul în calea ei. Adresă o rugă mută pereţilor verde-pal, plafonierei rotunde şi opalescente, clanţei de aramă de la

uşă care încremenise parcă pentru totdeauna în poziţie orizontală. „Nu, nu-i aşa că nu se poate ? că aşa ceva nu se va întîmpla, ar fi nedrept, nu Françoise, nu ea !..." Daniel scoase o batistă din buzunar şi îşi suflă nasul. Avea guturai. Ce caraghios, pe căldura asta ! Charlotte îşi deschise poşeta, controlă ceva înăuntru, o închise la loc şi o aşeză din nou lîngă ea. Piciorul, în pantofu-i de antilopă bej, îşi reluă legănarea ritmică. Un miros de mîncare caldă venea de la bucătărie. La ora asta ? E drept că la spital se mănîncă devreme. Dealtfel, după ora opt, vizitatorii sînt rugaţi să plece. Să plece fără s-o vadă ? Ah, nu !... Jean-Marc îşi lungi gîtul, aruncă o privire peste geamul translucid şi anunţă :

— Vine doctorul Chorus.

Madeleine simţi că i se strînge inima. Intră un bărbat de vreo treizeci de ani, în halat alb, cu obrajii fragezi de păpuşă, cu părul blond tuns în formă de perie. Ochelarii cu ramă de baga îi atîrnau pe piept. Madeleine se ridică, ţeapănă de spaimă. Charlotte se sculă şi ea. Daniel şi Jean-Marc se apropiară. Doctorul Chorus schiţă un zîmbet obosit.

— Da, spuse el, au început să-i reapară reflexele. Cred c-o să scape.

Muşchii Madeleinei se destinseră. Revenea la viaţă, ca şi Françoise, o viaţă intensă, caldă, preţioasă, inestimabilă. Moleşită de fericire, bolborosi :

— E într-adevăr în afară de primejdie, domnule doctor ?

— Aşa cred. Voi putea spune mai precis mîine...

— Am putea s-o vedem ?

— Nu, nu înainte de patruzeci şi opt de ore.

— Dacă e mai bine...

— E mai bine pentru noi, dar nu pentru dumneavoastră.

După ce rosti aceste cuvinte, medicul se întoarse către Charlotte. Era evident că, în ochii lui, Charlotte era singura persoană importantă din familie. Luînd o expresie maternă, plină de îngrijorare şi de încredere în

același timp, Charlotte nici nu încerca să-i schimbe părerea. „E de-a dreptul comic", își spuse Madeleine enervată.

— Acum, doamnă, continuă doctorul Chorus, e deosebit de important s-o izolăm pe fiica dumneavoastră de lume. Chiar mai tîrziu, cînd veți putea s-o vizitați, am să vă rog s-o tratați cu multe menajamente. Va trebui, o bucată de vreme, să nu-i pomeniți nimic din cele ce i-ar putea aminti de gestu-i disperat, să n-o contrariați. Faceți-o să schimbe atmosfera, să schimbe mediul în care trăiește, să se intereseze de ceva nou... Unii bolnavi rămîn obsedați de ideea sinuciderii. Dacă nu găsesc înțelegerea cuvenită, dacă mediul în care trăiesc nu-i prielnic, pot încerca din nou...

— Doamne Dumnezeule ! Dar e îngrozitor ! gemu Charlotte. Credeți într-adevăr...

— Nu, sper că în ce-o privește pe fiica dumneavoastră, totul se va termina cu bine, dar e de datoria mea să vă atrag atenția.

— Va trebui supravegheată ?

— E un cuvînt mult prea tare. Aveți numai grijă să nu se simtă părăsită, neglijată, să nu-i lăsați la îndemînă medicamente toxice...

În timp ce doctorul vorbea, Charlotte clipea din gene tamponîndu-și nările cu o mică batistă. Jean-Marc, căruia îi mai revenise puțin sîngele în obraji, întrebă :

— Și acum, ce-i faceți, domnule doctor ?

— Tot același lucru : perfuzie intravenoasă de ser glucozat cu diferite mixturi.

— Și e într-adevăr mai bine ? întrebă Daniel cu un aer încăpățînat și bănuitor.

— Desigur !

— Ah ! mulțumesc, mulțumesc, domnule doctor ! suspină Charlotte. Vă sîntem atît de recunoscători, dumneavoastră și domnului doctor Maupel !

„Slavă Domnului, primejdia a trecut, se gîndi Madeleine. Totul e bine acum. Să nu mă mai gîndesc la nimic, să

mă las pradă acestei senzații de destindere, de liniștire, de siguranță lăuntrică... Eram sigură că totul se va termina cu bine. Nici nu se putea altfel !..."

După ce se retrase doctorul Chorus, Daniel exclamă :

— Uf, am avut niște emoții !

Privea în jur cu o satisfacție sportivă. Madeleine își trecu degetele răschirate prin chica lui și îl sărută :

— Am avut cu toții niște emoții !

Charlotte zîmbea făcîndu-și vînt cu eșarfa.

— E nasol că nu permit încă vizitele ! reluă Daniel. De fapt, tata o să se întoarcă tocmai cînd o s-o putem vedea !

— Da, spuse Charlotte. Sper foarte mult ca pînă atunci s-o putem aduce acasă. Dacă tatăl tău ar afla ce a făcut !

— Nu vrei să știe ?

— A, nu ! spuse Charlotte.

Madeleine îi aruncă o privire ascuțită. Jean-Marc întoarse capul. Mînjiți cu noroi și unul și altul din cap pînă în picioare !

— De ce ? întrebă Daniel.

— Gîndește-te și tu ! spuse Charlotte. Tatăl tău are destule griji și așa ! N-ar înțelege, ar fi furios pe Françoise ! Și ai auzit ce-a spus doctorul, nu trebuie deloc contrariată ! Nu, vom născoci noi ceva : că... s-a intoxicat cu niște conserve, că a avut o criză de ficat, că trebuie să stea la pat cîteva zile... Nu-i mai bine așa, Madeleine ?

Făcînd un efort, Madeleine răspunse :

— Da.

— Bine, bine ! mormăi Daniel. Dar nici mamei n-o să-i spunem nimic ?

— Nu văd ce rost ar avea să facem zarvă în jurul acestei povești. De ce, te deranjează ?

— Nu, deloc.

— Ei, atunci ? Hai, nu mai face și tu mutra asta !

Charlotte rîse și-i mîngîie ușor obrazul cu dosul palmei. Complice fără voie, Madeleine își căută nervoasă o țigară

în poșetă, dar pachetul era gol. Îl mototoli și-l aruncă pe masă.

— Vrei una americană ? o întrebă Jean-Marc.

— Nu, răspunse ea cu voce aspră, nu-mi plac.

XXVIII

— De ce ai venit ? murmură Françoise.

— Voiam să te văd, scumpa mea, spuse Madeleine așezîndu-se la căpătîiul ei. Eram tocmai la Paris și...

— Minți.

— Nu, vai de mine !

— Ba da, minți.

Françoise vorbea cu o voce stinsă, fără intonație. Ochii, ațintiți asupra Madeleinei, priveau parcă prin ea, la ceva care se afla dincolo de pereți. Chipu-i gălbejit avea o expresie de totală indiferență. Un ac de perfuzie îi era înfipt într-o vînă din brațul stîng și fixat cu un plasture. Dintr-un flacon, agățat de un suport înalt, serul cobora picătură cu picătură printr-un tub subțire. Din cînd în cînd, o bulă sclipitoare se desprindea și se ridica prin lichidul transparent din sticlă. Madeleine inspectă, mica rezervă dată cu vopsea albastră, goală, curată și impersonală, își îndreptă din nou privirile asupra nepoatei, prizoniera acestui aparat complicat, și inima i se strînse de milă. Charlotte și Jean-Marc fuseseră de acord, fără să fie nevoie să insiste prea mult, că pentru prima oară e mai bine să se ducă singură la Françoise : urma să-i cheme apoi dacă tînăra și-ar fi manifestat dorința să-i vadă. Au și trecut patruzeci și opt de ore de cînd a avut loc drama ! Françoise e în afară de pericol dar aerul ei distant, aproape indiferent chiar, dovedește cît de gravă îi este rana. Urmele rămase în trupul și sufletul ei erau probabil atît de adînci încît nici nu mai știa pe cine iubește, pe cine urăște. Părea chiar contrariată de vizita mătușii sale. Pentru ea, Madeleine era tot lumea

celorlalți, lumea aceea pe care a vrut s-o părăsească și în care a fost readusă cu de-a sila.

— Ți-e sete ? o întrebă Madeleine pentru a curma tăcerea.

Fără a clipi din gene și aproape fără a mișca buzele, Françoise șopti:

— Nu.

— Doctorul mi-a spus că de mîine n-or să te mai necăjească cu perfuziile.

— Da.

— E foarte priceput doctorul Maupel...

— Da.

— Vrei să-ți aduc ceva de-acasă ?

În loc să-i răspundă Françoise întrebă :

— Cît e ceasul ?

— Trei și zece.

— În ce zi sîntem ?

— Miercuri. Pentru ce ?

— Așa, pentru nimic.

Se lăsă o tăcere lungă. Culcată pe spate, cu acul împlîntat în vînă, cu privirea vagă, Françoise respira liniștit. Deodată întrebă cu glas înăbușit.

— Ai venit singură ?

— Da, bineînțeles ! răspunse Madeleine.

— Dar ceilalți ?

— Care ceilalți ?

— Jean-Marc, Daniel, tata, mama...

— Vor veni mai tîrziu, dacă vrei.

— Nu ! Să nu vină... Nu vreau să văd pe nimeni !... Pe nimeni !...

O roșeață îi coloră pomeții. Întoarse capul pe pernă spre Madeleine și deodată ochii i se umplură de lacrimi.

— Cînd te întorci la Touques ? întrebă ea în șoaptă.

— Cînd ai să te faci bine.

— Ia-mă cu tine !

— Bine, fetița mea.

— Așa zici tu, dar de fapt n-ai de gînd.

— Ba da...

— Ia-mă cu tine, ia-mă chiar acum, Madou...

— Ar trebui să avem permisiunea doctorului.

— Atunci cheamă-l... Explică-i... Hai, repede, repede !... Noi amîndouă acolo... Numai noi, singure...

Tăcu. Lacrimi i se prelingeau pe obraji. Madeleine se aplecă s-o sărute dar ea se trase înapoi crispată, ferindu-şi privirea :

— Nu, lasă-mă...

— Dar...

— Lasă-mă, Madou... Nu mă atinge...

Madeleine se rezemă de speteaza scaunului şi îşi observă nepoata cu o atenţie plină de pasiune : era ca jupuită de vie, cea mai mică atingere o făcea să urle de durere. Nu se va şti probabil niciodată de ce a vrut să se sinucidă. Vindecată, se va închide şi mai mult în sine, împreună cu taina ei. Să plece amîndouă la Touques ? Da, de ce nu ?... E poate chiar cea mai bună soluţie ! Françoise părea să fi aţipit, cu faţa moleşită, cu ochii închişi şi braţele întinse de-o parte şi de alta a trupului firav. Bulele continuau să se ridice în flaconul cu ser. Zgomote înfundate veneau din fundul clinicii : o rumoare de hotel arhiplin. Imposibilitatea de a fuma o chinuia pe Madeleine, punîndu-i nervii la grea încercare. Scoase din poşetă o cutie cu bomboane de eucalipt, scutură cîteva în căuşul palmei, le înhăpă, începu să le sugă, apoi făcu o strîmbătură.

— Sînt rele, nu-i aşa ? spuse Françoise cu o voce stinsă, aproape fără să ridice pleoapele. Poţi să fumezi, dacă vrei...

— Nu, mă pot lipsi foarte bine.

Se aşternu iarăşi o tăcere prelungă. O infirmieră intră pentru a controla serul din flacon, spuse cîteva cuvinte amabile, zîmbi şi se făcu nevăzută.

— Pare drăguţă, spuse Madeleine.

— Da, murmură Françoise. Dar nu-mi place cea din tura de noapte... Aş vrea să stai tu în locul ei. S-ar putea pune un pat lîngă al meu. Ai dormi aici... Adu-ţi aminte, aşa ai făcut şi la Daniel, cînd l-au operat !

Emoţia care o cuprinse pe Madeleine fu atît de puternică încît o apucă un fel de ameţeală. Cînd se dezmetici

se ridică brusc în picioare. O energie revendicativă o însufleţea. Toate forţele ei, cîtva timp împrăştiate, se adunau acum din nou pentru a ataca un obiectiv precis.

— Mă ocup chiar acum de treaba asta ! spuse ea.

Şi se îndreptă spre uşă uitînd să mai meargă în vîrful picioarelor. Pe culoar îl întîlni pe doctorul Maupel care venea să examineze pacienta.

•

Charlotte o pofti pe Madeleine să ia loc pe divan, se aşeză alături de ea, cu picioarele într-o parte şi cu mîinile încrucişate în poală. Aplecată spre Madeleine, întrebă cu o expresie de curiozitate imperioasă şi tandră :

— Ei, cum ai găsit-o ?

— E foarte calmă, răspunse Madeleine.

— Ţi-a spus de ce-a făcut-o ?

— Nu. Dealtfel deocamdată nici nu vreau să ştiu.

— Ai dreptate. Principalul e să scape !

— Şi să nu încerce iarăşi !

— Bineînţeles ! Vai, ce încurcătură ! Biata Françoise ! Am să trec mîine dimineaţă pe la ea...

Madeleine aprinse o ţigară, dădu din cap şi spuse :

— Te-aş ruga să nu te duci.

— De ce ?

— E încă foarte slăbită, foarte zdruncinată...

— N-am să stau decît zece minute.

— Nu vrea să vadă pe nimeni...

— Cum aşa, pe nimeni ? Dar dumneata ?

— Cu mine e altceva...

Chipul Charlottei se înăspri. Privirea-i deveni ascuţită şi sumbră între pleoapele pe jumătate închise.

— Nu înţeleg... spuse Charlotte pe un ton înţepător — Mi se pare totuşi că-i sînt rudă foarte apropiată... tot atît de apropiată ca şi dumneata, Madeleine... După tot ce s-a întîmplat, e normal să mă duc s-o văd, să-mi exprim îngrijorarea, afecţiunea...

— Nimic nu-i normal în toată povestea asta, ştii prea bine, Charlotte, spuse Madeleine privind-o ţintă.

Ultimele raze de soare pătrundeau în salon prin cele două ferestre deschise spre grădină. În copaci, păsările se sfădeau. Dincolo de acest ciripit iritat, răzbătea de departe hîrşîitul surd al maşinilor pe cheiurile Senei. Ca şi cum n-ar fi auzit cuvintele Madeleinei, Charlotte continuă, îngrijorată :

— ... Şi apoi trebuie să pregătesc întoarcerea Françoisei. Sînt anumite măsuri de luat. Philippe se întoarce poimîine, nu ştiu dacă îţi dai seama...

— Îmi dau atît de bine seama, încît o voi lua pe Françoise cu mine la Touques, spuse Madeleine.

Charlotte tresări :

— Cred că nu vorbeşti serios !

— Ba da.

— Puteai cel puţin să-mi ceri părerea !

— Am preferat să cer părerea doctorului Maupel.

— Şi, bineînţeles, el e de acord cu dumneata ?

— Nu numai că e de acord, dar a şi subliniat — cu cît mai repede, cu atît mai bine. Vom pleca direct de la clinică vineri dimineaţă.

— Poimîine ? exclamă Charlotte. Tocmai în ziua cînd soseşte tatăl ei !

— Da, tocmai !

— O să vrea s-o vadă.

— Ţi-am spus că Françoise nu vrea să vadă pe nimeni !

— E o copilărie !

— Nu, Charlotte.

Jenată de razele soarelui, Charlotte se trase puţin înapoi.

— Găsesc că e inadmisibil, Madeleine, să-ţi impui întotdeauna voinţa în casa asta ! spuse ea. Philippe e totuşi cel care trebuie să hotărască...

— Cum ar putea el să hotărască ceva, dacă dumneata îi ascunzi totul ? răspunse ironic Madeleine.

Avea sentimentul că se răzbună pe un adversar care multă vreme o dominase. E foarte plăcut s-o vezi pe această femeie nemulţumită, căutîndu-şi ideile, cuvintele.

— Mă întreb cum am să-i explic lui Philippe că fiică-sa a plecat fără să-l aştepte ! bombăni supărată Charlotte.

Madeleine își întări cu deosebită satisfacție avantajul :

— Ai spus-o chiar dumneata zilele trecute : Françoise s-a intoxicat cu niște conserve alterate, medicul i-a recomandat o odihnă totală, un regim sever...

— Toate astea se pot face și la Paris.

— Da, dar Françoise a preferat să plece la Touques.

— Philippe o să fie furios ! Dealtfel, chiar dacă Françoise pleacă cu dumneata la Touques, va trebui să se întoarcă repede, pentru examenele de sfîrșit de an.

— Oh, examenele de sfîrșit de an ! E ceva foarte depășit după tot ce s-a întîmplat !

— Și apoi mai e și croaziera noastră în Grecia în cursul lunii iulie...

— Sper că n-ai de gînd s-o iei acolo ?

— Ba da, cum să nu !... E ceva stabilit demult ! Călătoria asta îi va face foarte bine !

— Cînd zi de zi te va avea pe dumneata înaintea ochilor, între taică-său și Jean-Marc ? M-aș mira ! Nu, Charlotte, cu cît ai să te ocupi mai puțin de Françoise, cu atît va fi mai bine pentru ea.

— Dragă Madeleine, uiți mi se pare că nu sînt singură. Philippe are și el un cuvînt de spus. Cînd am să-i aduc la cunoștință că fiică-sa refuză să plece cu noi...

— Nu mai flutura mereu numele lui Philippe de parcă ar fi o sperietoare ! izbucni Madeleine exasperată. Nu se va supăra și nu va face scandal decît în măsura în care dumneata ai să-l atîți. Și nu cred că asta e în interesul dumitale !

Charlotte luă o pernuță de pe divan, o bătu, apoi o netezi cu palma pentru a-i reda forma inițială și rosti cu o voce blîndă :

— De ce vorbești mereu de interesul meu ? Eu nu mă gîndesc decît la interesul Françoisei.

Atîta ipocrizie o sufocă pe Madeleine. Orbită de mînie, nu așteptă să-și vină în fire pentru a porni la contraatac :

— Ah, nu, Charlotte ! Ajunge ! Uiți că din cauza dumitale și a lui Jean-Marc, atmosfera din această casă de-

venise irespirabilă pentru această biată copilă ! Era prea curată ca să poată suporta murdăriile voastre ! De aceea şi-a pierdut capul ! De aceea a vrut să moară !...

În timp ce vorbea, faţa Charlottei se lumina de un zîmbet ironic. Ochii, dinţii îi străluceau în penumbră. Avea un aer de suavă cruzime, de dispreţ vesel. Cînd Madeleine se opri, cu răsuflarea tăiată, ea îi spuse :

— Constat că ai rămas în urmă, draga mea Madeleine. Şi chiar destul de mult ! Să-ţi fi ascuns ceva Françoise ? În orice caz, nu e chiar atît de pură precum îţi închipui dumneata. Iar nebunia pe care a făcut-o se datorează unei deceptii sentimentale.

— Născoceşti orice numai ca să ieşi basma curată !

— Dacă aş vrea să născocesc, aş găsi ceva mai original decît povestea unei fete care s-a culcat cu profesorul ei.

— Cum ?

Madeleine simţi că o fulgeră ceva şi încă înainte ca durerea să-i pătrundă sufletul, îşi dădu seama că rana este adîncă.

— Întreab-o pe Françoise, dacă nu crezi, continuă Charlotte. Dealtfel, bărbatul acela pe care l-am cunoscut în aceeaşi seară cînd l-ai cunoscut şi dumneata, e destul de bine. Cam bătrîior însă pentru ea şi cu o mentalitate pe care e incapabilă s-o înţeleagă. E într-adevăr foarte dureros că a dat tocmai peste el pentru iniţierea în viaţa ei de femeie !...

Charlotte continua să zîmbească, senină, sigură de ea, insolentă. Luptînd din răsputeri împotriva evidenţei. Madeleine rosti cu greu :

— Chiar ea ţi-a spus ?

— Nu. Dar e ca şi cum mi-ar fi spus. A lipsit o noapte întreagă de acasă, noapte pe care a petrecut-o cu bărbatul acela iar apoi, la cinci dimineaţa, s-a dus, cu ochii scăldaţi în lacrimi, să-i povestească lui Jean-Marc ce i s-a întîmplat. El a încercat, bineînţeles, s-o potolească, s-o aducă la realitate dar — ştii cum e Françoise — prea le pune toate la inimă !...

De cîteva clipe Madeleine avea impresia că se înăbuşă. De data asta, trebuia să recunoască : era la pămînt. Iar cealaltă, în faţa ei, care jubila, cu o mutră compătimitoare şi zeflemitoare ! Cît de mult s-o fi chinuit Françoise înainte de a ajunge la această soluţie extremă ! Pentru o fiinţă cu calităţile ei sufleteşti, e mai grav să nu te mai poţi stima pe tine însuţi decît să nu-i mai poţi stima pe cei din jur. Dar şi bărbatul ăla !... Cum de nu şi-a dat seama că ceea ce, pentru altă fată, ar fi rămas fără urmări, se putea transforma pentru ea într-o adevărată catastrofă ?... Ah, acela nu-şi făcea prea multe scrupule ! Nişte dinţi ascuţiţi ! O lăcomie de căpcăun în faţa vieţii. Ca şi Charlotte. Şi Françoise în toată această menajerie ! Jignită, umilită, pîngărită ! Soarele se ascunsese îndărătul caselor, în fundul grădinii. Se făcu răcoare. După o tăcere lungă, Charlotte, care-şi observa cumnata cu oarecare curiozitate, spuse :

— Bagă de seamă să nu-i faci un rău serviciu Françoisei tratînd-o cu prea multă indulgenţă.

— Iar dumneata, replică Madeleine, bagă de seamă să n-o împingi din nou la disperare bruscînd-o. Atunci n-ar mai da greş !

— Cine spune că vrea s-o bruscheze ? De vreme ce nu doreşte să vadă pe nimeni, spune-i din partea mea că voi face astfel încît tatăl ei să nu bănuiască nimic. Cu cît se va frămînta mai puţin, cu atît se va vindeca mai repede. Cînd te duci la ea ?

— Deseară. Am obţinut permisiunea să dorm la clinică, în rezerva ei.

Charlotte înclină capul ca pentru a aprecia importanţa unei asemenea favori :

— Te iubeşte într-adevăr foarte mult !

— Aş vrea să iau din camera ei cîteva lucruri de care are nevoie, spuse Madeleine.

— Te rog.

Se ridicară în acelaşi timp. Charlotte deschise uşa din salon şi se dădu la o parte, lăsînd-o să treacă pe cumnata ei. „Ce curios, se gîndi Madeleine, nu reuşesc s-o urăsc

pe femeia asta. De fiecare dată cînd îi aduc cele mai aspre învinuiri, ceva în ea mă surprinde și mă dezarmează. Frumusețea ei ? Nu, poate siguranța cu care minte. Sau mai curînd vaga presimțire că nu i-a mai rămas multă vreme să fie fericită". O luă pe culoar și intră în camera Françoisei. Totul era într-o ordine perfectă, mobila, cărțile, hîrtiile. Tăcerea aceea de cameră nelocuită o stingheri. Deschise dulapul. Pe umerașe atîrnau veșmintele unei moarte.

XXIX

E cu neputință să lucrezi pe căldura asta. Prin fereastra deschisă, orașul își trimitea, în camera cocoțată chiar sub acoperiș, zgomotul surd, mirosul de benzină, neîntrerupta trepidație care-ți răsuna în creier. „Despre îmbogățirea fără justă cauză." De trei ori citise Jean-Marc acest capitol fără să poată reține măcar ideile principale. Nici nu apuca bine să înghită textul că acesta se și evapora din mintea lui. Cu două săptămîni înainte de examen, e foarte grav ! Dacă n-o să-și găsească ritmul obișnuit, precis c-o să pice. Ei și ! Mare pagubă ! Trîntit, admis ? În fond, nu trăiești pentru diplome. Se pot consacra studiilor numai cei a căror viață e atît de goală încît nu-i simt greutatea pe umeri, niște indivizi ale căror zile lungi și transparente nu sînt tulburate de nici o femeie, nu sînt frămîntate de nici o problemă, niște scafandri închiși în costumul lor și care se uită cum trec pe lîngă ei în goană monștri marini, fără a încerca măcar să prindă vreunul. Dar el, el cum poate fi cu mintea liberă cînd are atîtea de înfruntat, de hotărît, de suportat ? Françoise plecase fără să-și ia rămas bun. E oare supărată pe el ? Îl consideră vinovat de disperarea ei ? Și totuși cu o zi înainte de a încerca să se sinucidă îi vorbise cu atîta afecțiune ! Nu, ce rost are să-și frămînte creierii ?

Ticălosul ăla de Kozlov e fără îndoială cauza tuturor celor întîmplate. Dumnezeu știe ce comedie i-a jucat Françoisei ca s-o atragă în patul lui ! Azi-dimineață, Jean-Marc a telefonat din nou la Touques. Tot Madeleine i-a răspuns : Françoise se simte parcă mai bine de vreo trei zile dar are același aer trist, retras, distant. Charlotte pretinde că „așa-s fetele la vîrsta asta" și că peste două săptămîni Françoise o să uite totul. Totuși Jean-Marc o bănuia că încearcă să minimalizeze gravitatea celor întîmplate ca să-și liniștească propria conștiință. Lui Philippe îi spusese că Françoisei, care nu se simțea prea bine de cîtva timp („tot ficatul ăsta al ei !"), îi căzuse un băiat cu tronc și că, pentru a pune capăt acestui capriciu, o trimisese „la țară", la mătușă-sa. Ca de obicei, Philippe înghițise totul, aprobase totul. Jean-Marc se mira de credulitatea tatălui său. Adevărul nu trebuia căutat oare în faptul că ținea prea mult la liniștea lui personală, pentru a încerca să afle mai multe despre viața copiilor și a nevestei ? Principala-i grijă era să nu fie deranjat în plăcerile sale și de aceea prefera o minciună comodă unei revelații răsunătoare care l-ar fi obligat să se ocupe de ceilalți. Cu el, Charlotte mergea la sigur. Iar indirect, și Jean-Marc. Tocmai omul acela de care trebuiau să se teamă, pe care trebuiau să-l respecte, le înlesnea legătura, le asigura impunitatea, le oferea o scuză ! Ieri a vrut să adauge o sută de franci la suma pe care i-o dădea lunar fiului său. Jean-Marc refuzase. Cu toate că nu i-ar fi stricat. Mai sînt atîtea lucruri mărunte de cumpărat într-o locuință nouă ! La drept vorbind, condițiile de lucru erau mai proaste aici decît în rue Bonaparte. N-avea aer suficient. Și apoi, zgomotul ăsta... În schimb, Charlottei îi plăcea camera. A spus că vine la patru. E prima lor întîlnire după încercarea de sinucidere a Françoisei. Întîmplarea îi impresionase atît de mult pe amîndoi încît păreau încă stingheriți în raporturile lor Trebuie să mai treacă o bucată de vreme pînă să apară din nou dorința trupească. S-a făcut trei și douăzeci și cinci. N-au mai rămas decît treizeci și cinci de minute.

„Ei drăcie ! Şi nimic n-am făcut ! E nemaipomenit ! Dar n-o să ne cadă tocmai subiectul ăsta : îmbogăţirea fără justă cauză ; l-au dat acum doi ani..." Tîmplele îi erau parcă strînse într-o menghină. Cu cît citea mai mult, cu atît reţinea mai puţin Sudoarea îi brobonea fruntea. Trecu în spatele paravanului, se spălă pe mîini în lavoarul prea mic ale cărui ţevi huruiau, îşi îmbrăcă o cămaşă curată, apoi puse în priză maşina de ras electrică, şi o plimbă pe obraji, pe bărbie. Un zumzet de stup îi umplu urechile. Se bărbierea întotdeauna în ultima clipă. În felul acesta era mai proaspăt cînd venea Charlotte. După ce pielea-i deveni complet netedă, se dădu pe faţă cu o loţiune astringentă şi uşor parfumată. Un cadou de la Charlotte. Urmează să vină dintr-o clipă în alta. E punctuală. În dragoste, cel puţin. Aprinse o ţigară, se propti în coate de pervazul ferestrei. Dacă din întîmplare n-o să vină, el va continua să tocească. În felul ăsta va cîştiga vreo trei ore. Dar la ce bun dacă are o sită în loc de cap ? În cel mai rău caz se va prezenta din nou în septembrie. Da, dar asta înseamnă să-şi irosească vacanţa... Şi apoi croaziera aceea în Grecia... Bineînţeles, după cele petrecute, Françoise nu va merge, dar pentru ceilalţi nu s-a schimbat nimic. Jean-Marc nu fusese niciodată în Grecia, dar ştia dinainte că ţara asta îl va entuziasma. Albeaţa încremenită a pietrelor, albastrul intens al cerului, înţelepciunea geometriei îmbinată cu delirul mitologic, o artă întreagă de a trăi opusă misterului creştin... Da, dar în loc să descopere aceste minunăţii, îşi va petrece după toate probabilităţile săptămînile cele mai calde ale verii cu nasul în plicticoasele-i cursuri de drept. Ah, nu, ar fi din cale-afară de stupid ! Dar ce-ar putea face ca să evite neplăcerea asta ? Să înveţe noaptea, poate ? Didier Coppelin încercase, fără succes. Dar acolo unde n-a izbutit Didier Coppelin, poate izbuteşte el, Jean-Marc. Socoti numărul de pagini pe care le mai avea de tocit, le împărţi la cincisprezece, nu la treisprezece : trebuie lăsate cel puţin două zile pentru recapitularea întregului material. Porţia zilnică e cam mare. Dacă nu s-ar ocupa decît de

asta !... Se întoarse la masă, luă o coală de hîrtie şi îşi întocmi cu gravitate programul de studiu. „Sîmbătă : de la 9 la 12, drept penal ; de la 14 la 19, drept administrativ. Noaptea : economie politică... Duminică : toată ziua, drept civil..." De cîte ori nu-şi modificase orarul ca să ţină seama de noile împrejurări ! Dar această scamatorie care pînă nu demult îi dădea o oarecare linişte, nu mai putea acum să-l convingă. Avea impresia că încearcă să mişte un munte din loc. Deodată îşi aduse aminte că nu mai avea ceai. Or, ceaiul era un element ritual în întîlnirile sale cu Charlotte. Deschise dulapul care-i servea şi de cămară. Ba da ! îi mai rămăseseră cîteva firişoare negre şi aromate în fundul unei cutiuţe de tablă : ceai chinezesc, din cel preferat de ea... Puse apă la fiert pe reşou şi se întoarse la fereastră. Începea acum să-l cuprindă nerăbdarea. Se speria singur că Charlotte ar putea să nu vină.

La ora patru fix, ea zgîrie la uşă. Jean-Marc încercă o profundă bucurie deschizîndu-i. Era îmbrăcată într-un taior de pînză galben-pai şi ţinea în braţe o pungă mare de hîrtie albă. Cînd Jean-Marc se apropie ca să-i ia pachetul din mîini, ea îi întinse obrazul. Îl sărută uşor şi îi păru bine că ea se retrase imediat.

— Am adus de toate, spuse cu voie bună. Portocale, banane, dulceaţă, unt, pesmeţi, ceai...

— Te-ai gîndit la ceai ? exclamă el. Eşti genială !

— Nu ! Sînt egoistă, ţin la tabieturile mele !

— Dar să ştii că mai aveam încă puţin.

— Nişte praf de ceai ! Ah, nu, mulţumesc ! Am chef de un ceai foarte bun, foarte aromat, foarte tare, care să mă mai remonteze.

— Eşti obosită ?

— Sînt moartă de oboseală ! M-am dus, ca o proastă, în marile magazine la ora prînzului, ca să nu fie înghesuială şi am nimerit într-o aglomeraţie infernală ! Ai putea crede că toate femeile din Paris se lipsesc de mîncare numai ca să-şi cumpere fel de fel de fleacuri ! Abia acum am reuşit să scap şi, bineînţeles, n-am găsit nimic din ceea ce căutam !...

Se așează într-un fotoliu și își descheie haina de la taior sub care purta o bluză cu mîneci lungi din șantung alb.

— Îmi pare rău, dar te las pe tine să pregătești totul ! continuă ea. Sînt prea leneșă ! Și apoi tu faci ceaiul mai bine decît mine ! Ah ! vezi că e un chec englezesc veritabil în pachet.

În timp ce el se agita în jurul măsuței, ea aprinse o țigară și oftă :

— Ce liniște ! E așa de bine aici !...

Jean-Marc turnă apa clocotită în ceainic. O aromă pătrunzătoare se răspîndi în cameră. Charlotte părea să guste din plin această tihnă plăcută, lîngă măsuța cu cești, cu fructe, cu felii de prăjitură. Între ei doi, totul e simplu și clar, n-au nimic să-și reproșeze, se vor despărți curînd, plini de stimă și de tandrețe unul față de celălalt. După ce servi ceaiul, Jean-Marc se așeză în fața ei și o privi cu o aviditate comică : bea din ceașcă, întinzînd buzele, cu ochii pe jumătate închiși.

— Uf ! În sfîrșit, renasc ! gemu ea între două înghițituri.

Apoi, după ce-și potoli setea, îl întrebă cum stă cu învățătura.

— Nu merge ! Stau pe loc ! spuse el.

— Ah, bietul meu iubițel !

— Am să încerc să învăț noaptea.

— Cum asta, noaptea ? Și ziua, ce-ai să faci ?

— Am să învăț și ziua.

— Dar așa ai să te distrugi !

Charlotte îi oferi o bucată de chec. Jean-Marc mușcă din el : era tare și fraged în același timp, cu un parfum îmbietor de zahăr ars, de fructe glasate și de miere...

— E foarte gustos ! spuse el.

— Nu-i așa ?

Rostind aceste cuvinte, ea ridică bărbia cu un aer amuzat. Jean-Marc avea impresia că o vede pentru prima oară. O necunoscută care a venit să-i facă o vizită. Doi ochi de fetișcană într-un chip de femeie, serios, cu trăsăturile fine. De ce aici, în camera lui, i se pare întotdeauna

mai frumoasă decît în altă parte ? Dacă ar fi manifestat cea mai mică dorință de a i se dărui, el s-ar fi eschivat, probabil. Dar cum era clar că nu se gîndește decît la plăcerea de a bea o ceașcă de ceai împreună cu el, Jean-Marc se destindea, se liniștea și simțea cum crește în el dorința. În timp ce Charlotte își ronțăia felia de chec, el și-o închipuia goală sub bluză. Cînd își puse farfuria înapoi pe masă, el îi atinse mîna. Era convins că se va îndepărta de el cu un zîmbet de reproș afectuos. Dar rămase nemișcată, privindu-l. Și Jean-Marc văzu, strălucindu-i în ochi, o flăcăruie fugară, veselă, exigentă, pe care o cunoștea bine.

•

Jean-Marc se ridică în capul oaselor, gol pînă la brîu, în timp ce Charlotte stătea lungită. De obicei se înduioșa văzînd-o somnolentă și moleșită după dragoste, ca încărcată de un dar. Astăzi însă, în fața acestui trup satisfăcut, încerca doar regretul că nu știuse să aștepte. Cedînd prostește tentației, și-a compromis poate ultima șansă de a prelungi legătura cu Charlotte. Tocmai acum, cînd ea credea că a pus din nou stăpînire pe el, legîndu-l și mai strîns, își dădea seama cu îngrijorare de tot ceea ce îi desparte. Deschizînd o ușă ascunsă, Françoise se strecurase în viața lor. Nici nu observase cum s-a întîmplat. Prin gestul ei disperat i-a arătat cît de mare e nebunia pe care o săvîrșește, înverșunîndu-se în această aventură. În zadar își spunea că e singur cu Charlotte în această cameră, alături de el simțea prezența neîndurătoare a unui judecător. Un judecător căruia nimic nu-i scapă și a cărui mînie el însuși o aprobă. Și totuși, nu se poate lipsi de Charlotte. E insuportabil. O iubește prea mult, trebuie să fugă de ea. Croaziera aceea în Grecia, nu mai încape acum nici o îndoială, e nebunie curată ! Orice mai bine decît perspectiva de a petrece o lună întreagă între taică-său și Charlotte sub vraja însorită Helade. Didier Coppelin avea de gînd să plece în Statele Unite. O călătorie cu tarife speciale, pentru studenți

Ce-ar fi să meargă și el ? De ce nu ? Acolo ar reuși poate să uite totul. S-ar întoarce, vindecat de Charlotte. Gîndul acestei treziri la o viață nouă îi umplu inima de o bucurie feroce. Își dădu seama cu mirare că se gîndește la Charlotte ca la un dușman. S-o ucidă și să treacă peste cadavrul ei. Frumos cadavru dealtfel, cu șoldurile mulate în cearșaf, cu umărul dezgolit, auriu, cu capul în profil aruncat pe perna albă și cu părul negru răsfirat. Ea dormea, plină de recunoștință, în timp ce el veghea, plin de ciudă. Jean-Marc aprinse o țigară străduindu-se să n-o trezească. Dar ea deschise ochii și întrebă :

— La ce te gîndești ?

Jean-Marc tresări, ca și cum o mînă de marmură s-ar fi abătut peste umărul lui. Între perdelele prost trase se strecurase o săgeată de soare în care se roteau nenumărate firicele de praf. Era o căldură înăbușitoare, năclăioasă.

— Mă gîndeam la examene, răspunse el.

— Ești chiar așa de îngrijorat ?

— După părerea mea, am opt șanse din zece să pic.

— Ai să te prezinți din nou în septembrie.

— Crezi că-i plăcut !

Charlotte se întinse pe spate și murmură, puțin neliniștită :

— Chiar dacă ai să pici, sper că ai să poți veni cu noi vara asta în Grecia !

— Nu, ar trebui atunci să dau în brînci lucrînd...

— Oh, e vorba doar de-o lună și jumătate !

Jean-Marc dădu negativ din cap.

— Atunci trebuie neapărat să-ți iei examenele, reluă ea scoțîndu-i țigara dintre degete și ducîndu-și-o la gură.

Timp de cîteva secunde Jean-Marc își dădu toată silința să-și păstreze calmul. Ea fuma, fără a bănui ce se petrece în el. După ce o văzu aruncînd țigara într-o ceașcă, la piciorul patului, își luă inima-n dinți și se hotărî. Precis și necruțător. O singură lovitură, dar definitivă.

— Chiar dacă îmi voi lua examenele, Charlotte, tot n-am să merg.

Trăsăturile Charlottei încremeniră într-o expresie circumspectă și iscoditoare parcă. Nemișcată, cu ochii în tavan, aștepta ca Jean-Marc să se explice. Dar el, împotmolit într-o lungă și chinuitoare tăcere, nu știa cum să înceapă. Ar fi vrut ca ea să-i dea o mînă de ajutor. În sfîrșit, bîigui printre dinți.

— Știi, m-am gîndit mult, Charlotte. Cred c-ar fi bine, atît pentru tine cît și pentru mine, să nu ne mai vedem o bucată de vreme. În felul acesta am putea să ne venim în fire, să ne dumirim, să știm exact ce-i cu noi...

— Da, sigur, spuse ea cu o voce așezată.

Văzînd-o atît de calmă, Jean-Marc prinse curaj :

— În orice caz, îți dai seama că-mi este cu neputință să fac călătoria asta în Grecia cu tine și cu taică-meu. Dacă n-am să-mi iau examenele, am să rămîn la Paris și-am să învăț, iar dacă le iau, am să plec în Statele Unite cu Coppelin. El mi-a făcut propunerea asta acum cîteva zile...

— E o idee foarte bună.

— E și părerea ta, nu ?

— Da, sigur.

Fața-i era echilibrată și rezonabilă deasupra gîtului lung și gol. Ochii-i gri-închis priveau tot în depărtări. Jean-Marc îi închină un gînd de admirație platonică. Își ascundea oare ciuda din mîndrie sau o lăsa într-adevăr rece această eventuală despărțire ? În orice caz, îi ușura sarcina cum nu se poate mai bine. Aproape că ar fi cuprins-o din nou în brațe pentru a-i mulțumi că e atît de înțelegătoare. În fața ferestrei, o răbufnire de vînt făcu să tremure perdelele. Aripi de lumină zburară pe pereți. Charlotte întinse brațele, apucă de pe scaun halatul lui Jean-Marc și și-l aruncă pe umeri în timp ce se scula. O mișcare atît de rapidă încît el abia putu zări licărirea unui picior gol, conturul armonios al unui piept rotunjit și arămiu care se ascundea sub pulpana unui veșmînt bărbătesc. Charlotte trecu în spatele paravanului pentru a se îmbrăca. Nu era decît șase. Hotărîse să plece mai devreme din cauza celor spuse adineauri de el ? Nu în-

drăzni s-o întrebe și rămase în pat, gînditor, cu mîinile încrucișate sub ceafă. Charlotte reapăru în taiorul galben-pai, coafată și fardată.

— În legătură cu călătoria aceea în Grecia, spuse ea cu o voce blîndă, am să vorbesc chiar eu cu tatăl tău. Am să-i spun că eu nu vreau să vii cu noi.

— De ce ? întrebă el mirat.

Aținti asupra lui o privire de o duritate minerală și răspunse cu un zîmbet zeflemitor în colțul gurii :

— Ar fi mai elegant, nu crezi ?

•

Philippe se răsturnă pe speteaza fotoliului, aruncă o privire spre soția sa care ședea în fața lui, printre pernuțele împrăștiate ale divanului, și spuse, ca să mai cîștige timp :

— Mărturisesc că mă iei cam pe nepregătite !

— Te-ar supăra chiar atît de mult dacă n-ar veni copiii cu noi ? întrebă Charlotte.

— Nu, dar....

— Sîntem atît de rar singuri, amîndoi !

— Chiar dacă plecăm fără Françoise și fără Jean-Marc, tot nu vom fi singuri ! Vor fi Georges și Marianne, Adrien și Louise, soții Duhourion...

— Dar, dar numai perechi, Philippe !

— Asta-i adevărat.

— Aș vrea ca și noi, uneori, să fim o pereche, spuse ea, întorcînd privirea.

Această frază rostită cu glas scăzut îl emoționă fără să vrea pe Philippe. Cît de mult îl iubește ! Prea s-a îndepărtat de ea în ultima vreme. Orice intimitate dispăruse între ei, fără ca măcar să bage de seamă. Niște străini trăind sub același acoperiș. El nici n-o mai vedea, n-o mai simțea și acum, deodată, această renaștere !... Strînsă în taiorul ei galben-pai, cu gîtul descoperit, cu o expresie melancolică pe față, i se părea deosebit de atrăgătoare în acest salon ale cărui culori pastelate se potriveau atît de bine cu tenul ei și, într-un anumit sens, cu felul ei de a respira, de a vorbi, de a se mișca... Și totuși Philippe

regreta că de hatîrul ei trebuie să renunțe la prezența lui Jean-Marc alături de el, în Grecia. I-ar fi plăcut să meargă alături de fiul lui în mijlocul unor peisaje pîrjolite, printre ruine nobile și instructive, să-și împărtășească unul altuia idei despre arhitectura antică, despre sensul istoriei, despre virtuțile civilizatoare ale comerțului, despre calitățile și defectele noii generații. Nimeni nu-l poate înțelege mai bine decît Jean-Marc ! Hotărîrea Françoisei de a nu pleca îl lăsa indiferent, dar faptul că nici Jean-Marc nu va lua parte la această călătorie îl mîhnea mai mult decît și-ar fi putut închipui. Cu atît mai mult cu cît bietul băiat se bucurase nespus la ideea unei asemenea croaziere ! Philippe era cît pe ce să se înduioșeze dar își reveni, gîndindu-se că nici unei dorințe a fiului său nu merită să-i sacrifice capriciul unei femei frumoase. Într-o anumită măsură, forța virilă nu se poate manifesta decît în detrimentul afecțiunii paterne. A fi bărbat, în cea mai deplină accepțiune a acestui cuvînt, înseamnă, desigur, a face copii, dar mai înseamnă să nu te lași apoi acaparat de ei. Singurul lucru care contează este cuplul, legitim sau nu. Soție sau metresă, care-i deosebirea ? O femeie, femeia... Totuși, e bine să nu-i cedeze prea repede Charlottei. Așa că mormăi :

— Știi... îmi cam pare rău pentru Jean-Marc. Noi i-am promis doar... Va fi foarte necăjit !

— Poate nu chiar atît pe cît îți închipui ! spuse Charlotte. Tinerii sînt așa de ciudați ! Adeseori ne lipsim de dragul lor de-o serie de lucruri, ne sacrificăm, pe cînd cea ce vor ei, de fapt, e să-i lăsăm în pace. Am impresia că Jean-Marc ar fi mai mulțumit să plece cu prietenul lui Coppelin în Statele Unite, decît să meargă cu noi în Grecia.

— Coppelin pleacă în Statele Unite ? întrebă Philippe.

— Da, așa se pare. Imediat după examene.

— Și l-ar tenta și pe Jean-Marc ?

— Din unele discuții pe care le-am avut cu el... se pare că da... Dar s-ar putea să mă înșel...

Philippe ridică deodată capul, străfulgerat de un gînd. Pornea pe o pistă nouă.

— Statele Unite, ar fi excelent pentru el !

— Bineînțeles ! confirmă Charlotte.

— L-aș da în grija lui Crawford. Și-ar perfecționa engleza, ar călători prin țară, ar lua legătura cu unii din clienții noștri... Da, dar așa cum îl știu eu, n-o să vrea să-și modifice proiectele !

— Întreabă-l.

— Și dacă-mi răspunde că preferă să meargă în Grecia ?

— Ai să știi tu să-l convingi ! spuse ea atingîndu-i ușor mîna într-o mîngîiere rapidă.

Philippe rîse, scoțînd pieptul în afară, îndreptîndu-și umerii. În asemenea clipe se simțea ca la prora unei nave. Cu vîntul în față, cu privirea ațintită asupra liniei orizontului.

— Asta va însemna împrăștierea întregii familii, spuse el. Daniel în Coasta de Fildeș, Jean-Marc în Statele Unite, Françoise la Touques... Apropo de Françoise, ar fi totuși cazul să vină acasă să-și dea examenele !

— Nu te aștepta să se întoarcă prea repede, Philippe, spuse Charlotte ridicîndu-se.

— De ce ?

— Am să-ți explic. Hai, vino, aș vrea să mă schimb înainte de masă...

O urmă în camera ei. Charlotte își dezbrăcă taiorul galben-pai și-și puse o rochie de casă roz cu reflexe de culoarea ceaiului, se instală într-un mic fotoliu în fața oglinzii de la toaletă și începu să-și aranjeze părul. Philippe stătea în spatele ei și o observa în oglindă. O uitase pe Françoise. Charlotte aduse din nou vorba despre ea :

— În legătură cu Françoise, voiam să-ți spun... Știi, fata asta a suferit o adevărată traumă !

— Ei āsta ! pentru un flirt banal de fetișcană !

— Un flirt care a mers destul de departe, Philippe !

— Cum ? N-ai să-mi spui că s-a culcat cu tipul āla ? exclamă el.

Propria indignare îl surprinse. I se păru că Charlotte zăbovește cam mult cu răspunsul. În sfîrșit, ea murmură încet :

— Nu, nu cred... Deși, cu tinerii de azi te poți aștepta la orice.

Deodată lui Philippe îi fu necaz pe Françoise că nu e decît o femelă. Ceea ce aprecia la altele — senzualitatea, slăbiciunea, gustul pentru dragostea fizică — îl dezgusta la fiică-sa, ca și cum ar fi fost o tară rușinoasă.

— Ce mironosiță ! adăugă el. Cînd mă gîndesc la aerele ei de nevinovăție, de pietate, de școlăriță sîrguitoare...

— Nu mai tăbărî și tu așa pe ea cu reproșuri de vreme ce-ți repet că, după părerea mea, n-a fost nimic între ea și băiatul acela.

— Cine-i băiatul ?

— Un student, cred.

— Cum îl cheamă ?

— Ce importanță are ? Din cîte mi-a spus, n-o să-l mai vadă...

— Ei bine, vreau să-mi spună și mie. Duminica viitoare ne ducem la Touques și o aducem înapoi. N-are ce căuta acolo la Madeleine !

Charlotte clătină din cap :

— Nu, nu e bine, Philippe. Văzîndu-te, ar putea avea o reacție foarte proastă. Doctorul mi-a spus că...

— Doctorul ? Care doctor ? De ce ?

Charlotte suspină, se întoarse spre el și-și înfipse privirea, plină de o gravitate suavă, în ochii lui.

— Acum, trebuie să știi adevărul... Françoise a încercat să se sinucidă.

Philippe își simți pieptul străpuns de o durere fulgerătoare, dar se calmă foarte repede. „E în viață, asta-i principalul !" se gîndi el. Și îngăimă :

— Ce-i cu toată povestea asta ?

Charlotte acceptă, parcă fără tragere de inimă, să-i dea cîteva amănunte. Ascultînd-o, Philippe oscila între milă și revoltă. Fiică-sa e o țicnită, o tîmpită. Bine că au descoperit-o încă la timp, în camera ei ! Căuta singur să-și ațîțe mînia pentru a nu ceda unei temeri retrospective. Cînd la un moment dat îi trecu prin minte gîndul că

Françoise ar fi putut muri, își scuturâ umerii pentru a alunga fiorul rece care-l străbătea.

— Să nu-i pomenești niciodată de această întîmplare, Philippe ! încheie Charlotte. E foarte important pentru viitorul ei, pentru viitorul nostru...

Ruga pe care o citea în ochii ei îi dădea o expresie emoționantă. Philippe își spuse că dorința soției corespunde întocmai cu propria lui dorință. De vreme ce Françoise e vie și nevătămată, n-are nici un rost să intervină acum într-o poveste care se petrecuse fără ca el să aibă cunoștință. În definitiv, are destulă bataie de cap în viața lui ca să nu se mai amestece și în viața altora. Și în general, accesele astea de mînie îl obosesc din ce în ce mai mult. Prin calmul ei, Charlotte îi dă o lecție minunată de înțelepciune. E interesantă Charlotte, în seara asta, îi place. E ceva destul de nou ca să dea uitării purtarea lamentabilă a fiicei sale.

— Îmi făgăduiești că toate astea vor rămîne între noi ? continuă Charlotte.

— Îți făgăduiesc ! răspunse el cu patos.

— N-am vrut să te necăjesc fără rost, de aceea am încercat, la început, să-ți ascund adevărul.

Philippe se înduioșă :

— Și ai suportat totul pe umerii tăi, fără să te plîngi !

— N-am fost singură !

— Da, e adevărat ! O uitam pe Madeleine ! Asta nu poate lipsi de la nici o catastrofă ! Îmi închipui ce te-o fi călcat pe nervi cu criticile, cu sfaturile, cu tonul ei categoric...

— Sînt obișnuită...

— Hei, dacă aș fi fost eu aici, în mai puțin de două ore își lua tălpășița !

— Biata Madeleine ! Ești prea aspru cu ea. Te asigur că e o fată bună. Lîngă ea, Françoise o să se refacă complet. Își iubește atît de mult mătușa !...

— Nu-mi mai vorbi de Françoise ! o întrerupse Philippe iritat.

Rolul lui de tată se încheiase. Se simțea ușurat, părăsindu-l, ca și cum ar fi lepădat o poziție care-i anchilo-

zase membrele. Plăcerea destinderii îmbinată cu satisfacția datoriei împlinite. „Să se descurce fără mine. Micile lor intrigi nu mă mai privesc."

— Mîine, spuse el, am să-i anunț pe soții Duhourion că în loc de patru vom pleca numai doi în croazieră... Vor găsi ei o soluție...

— Da' sigur, spuse Charlotte. Îi vor invita pe soții Lemercier, așa cum au vrut la început !

Philippe se apropiase de ea în timp ce vorbea. Charlotte ședea în fotoliu nemișcată. Ce piele delicată ! Gura-i întredeschisă dezvăluia șiragul strălucitor al dinților. În ochii ei mari și cenușii sclipea o lumină anxioasă, docilă, rugătoare. Mai jos, între marginile răsfrînte ale neglijeului, se ghicea gingașa rotunjime a sînilor. Philippe se gîndi la alt chip, la alți sîni, mai puțin atrăgători : îi promisese Odilei că va trece la zece pe la ea. Ar fi totuși mai nostim să facă dragoste cu Charlotte. E atît de mult de cînd... Să-și înșele metresa cu nevasta. Un rîs lăuntric îl scutură. Observa cu atenție umerii Charlottei, începutul proeminenței pieptului și se mira simțind cum dorința, demult uitată, se aprinde din nou în el.

— Ce faci deseară ? întrebă el.

— Nimic, răspunse Charlotte. Stau acasă. Dar tu ?

— Și eu la fel.

— Credeam că trebuie să mergi la birou după cină.

— N-am să mă duc.

Se aplecă asupra ei. La început, ea păru surprinsă. Apoi chipu-i se însufleți de o sfioasă și nerăbdătoare bucurie, respirația i se domoli în timp ce se trăgea aproape imperceptibil către el. Buzele lor se întîlniră într-un sărut de un rafinament pe care el îl socoti culmea artei. Se silea să fie delicat și se simțea deosebit de încordat și de puternic. Prelungindu-se, sărutul devenea tot mai pătimaș, tot mai sălbatic. Charlotte era goală sub rochia-i subțire. Philippe îi simțea căldura trupului, îi respira parfumul pielii. Deodată ea se îndepărtă ușor, fără a se desprinde cu

totul din îmbrățișare și, gură-n gură, îl întrebă cu glas șoptit :

— Philippe, ce se întîmplă cu tine ?

— Te iubesc, Charlotte, spuse el cu o subită sinceritate.

Charlotte rîse lipită de el, cu ochii scînteind șiret, iar el simți în întregu-i trup fremătarea acestui rîs zeflemitor, insolent. Niciodată n-ar fi crezut că Charlotte îl mai poate excita astfel. În momentul cînd încercă s-o strîngă mai tare în brațe, ea se eliberă cu o mișcare suplă.

— Îmi strici părul, spuse ea, și Mercédès trebuie să vină dintr-o clipă în alta să ne anunțe că masa e servită !

— Ți-e foame, ție ? întrebă el cu o voce răgușită.

În loc să-i răspundă, Charlotte îi aruncă o privire atît de vioaie și de indecentă încît rămase uluit. Apoi apăsă pe butonul soneriei ascuns în lambriurile de lemn. El o privea stînd în picioare, cu brațele acum inutile, împovărat de dorință. Mercédès ciocăni la ușă.

— Intră, spuse Charlotte.

Și, adresîndu-se servitoarei care încremenise în prag, adăugă cu glas tînguitor :

— Nu mă simt prea bine. Domnul și cu mine nu vom lua masa astă seară. Servește-l pe domnul Daniel și roagă-l să nu ne deranjeze.

După ce Mercédès se îndepărtă, Charlotte învîrti cheia în broască și îndreptă către Philippe o figură înfrumusețată de nerăbdare. Cuprinzînd-o iarăși în brațe, Philippe se întrebă care din ei îl dorise primul pe celălalt ; apoi, toate aceste întrebări, îi zburară din minte și se consacră doar plăcerii de a dezbrăca trupul acesta gingaș, cunoscut și îngăduitor.

•

Toată sufrageria numai pentru el ! Daniel, care ședea la un capăt al mesei familiale, atacă cu poftă cel de-al doilea ou moale. Felioarele de pîine, unse cu un strat gros de unt, pe care le întingea în zeamă i se topeau în gură. Se delecta cu o savoare țărănească de lapte și brînză, de fîn proaspăt cosit, de aer curat, de coteț de păsări... În

fața ochilor, sprijinit de carafa cu vin, se afla manualul de geografie, deschis la o pagină pe care o citise de zece ori pînă acum. O fotografie timpită, de o urîțenie sinistră, aproape insuportabilă : „Exemplu de rocă șistoasă din mezozoic în regiunea Plougastel". Pe cine poate interesa Plougastel cînd există pe lume Coasta de Fildeș ? Din salon se revărsa o muzică zgomotoasă : *Rhapsody in Blue* de Gershwin. Daniel pusese discul înainte de a se așeza la masă, ca să-i țină de urît. În lipsa tatălui său și a Charlottei, avea într-adevăr impresia că el e stăpînul casei. Un celibatar bogat care ocupă un vast apartament și cinează singur, servit de credincioasa-i jupînească. Mercédès se ivi din nou, pe cînd răzuia coaja de ou cu linguriță. Îi aducea trei frunze de salată pe o farfurie.

— Asta-i tot ? întrebă el dezamăgit.

— Da, domnule.

— Legume nu sînt ?

Chipul servitoarei se crispă. Avea într-adevăr aerul că a ieșit chiar acum dintr-o baie de oțet.

— Morcovii înăbușiți ai doamnei, dacă doriți ! răspunse ea.

— Adu-i totuși încoa', mormăi Daniel.

— Doriți și salata ?

— Bineînțeles !... Ah, aș vrea și niște sos englezesc.

— Care din ele, domnule ?

— Păi... *Tomato*... și celălalt... *Worcester*.

Muzica lui Gershwin îl inspira. E ușor, modern. Îi e o foame de lup ! Două ouă moi ca principal fel de mîncare, îți stă mintea în loc, nu alta ! Charlotte măsoară apetitul altora după al ei ! Ce-o fi făcînd cu taică-său în cameră ? Mister !... O discuție, probabil... În legătură cu Françoise... Dar ăsta nu-i un motiv să te lipsești de mîncare !...

Mercédès aduse morcovii înăbușiți. Daniel îi strivi cu furculița, îi stropi cu mai multe sosuri picante și îi presără cu piper.

— Asta-i tocătura de mușchi cu sos tartar a vegetarienilor ! îi spuse servitoarei făcîndu-i cu ochiul.

Mercédès strînse buzele pungă şi se retrase. Un munte de piure, din care se scurgea o zeamă roşie, umplea farfuria. Prima înghiţitură îi opări lui Daniel gîtlejul ; decretă însă că niciodată n-a mai mîncat ceva atît de gustos. Bău un pahar cu apă şi continuă să mănînce cu poftă. Foamea începea să i se potolească. Îşi aminti iarăşi de Françoise. L-a speriat atît de mult încît nici azi nu şi-a revenit din uimire. Ce legătură poate fi între soră-sa, o fată cumpătată, studioasă, timidă, şi eroina aceea de fapt divers, transportată cu Salvarea la spital ? Cei de acasă evită să vorbească de toată întîmplarea asta. Cu siguranţă că e vreo poveste de dragoste pe dedesubt. Cînd e vorba de amor, fetele îşi pierd uşor busola. Şi nevoia asta pe care o au toate de a se juca cu inima lor, de a o arunca sus, cît mai sus, pînă în nori ! Iar apoi stau şi bocesc, şi-şi frămîntă mîinile că nu mai vrea să cadă înapoi pe pămînt. Va trebui să fie atent la felul cum va reacţiona Danielle cînd va pleca în Coasta de Fildeş. Cine ştie, ar putea şi ea să facă un „gest nesăbuit". Aoleu, ce tărăboi ar fi în familia Sauvelot ! Cu toate că el n-are nimic să-şi reproşeze! Ceea ce e regretabil, dealtfel. Ar fi vrut să se culce cu ea înainte de a se îmbarca pentru Africa. O călătorie pe mare e de două ori mai frumoasă atunci cînd bărbatul lasă pe mal o amantă scăldată în lacrimi. E drept că-i mai rămîneau cîteva zile ca să-şi atingă scopul. Gîndul că Danielle ar fi putut să-i reziste nici nu-i trecea măcar prin minte. Dar, pe de o parte, blestematul ăla de bacalaureat îi răpea tot timpul, iar, pe de altă parte, n-a avut niciodată vreo legătură cu o femeie. Or, din cîte ştia despre dragostea fizică — şi ştia destule ! — e nevoie ca măcar unul din cei doi parteneri să aibă o oarecare experienţă în materie. A vrut el în cîteva rînduri să se ducă după vreo tîrfă care-l ademenise pe stradă. Dar de fiecare dată îi fusese silă de aerul dur şi vulgar al acestor profesioniste în ale pipăielii. Şi apoi, costă o groază de bani ! Doar n-o să-şi azvîrle pe fereastră o parte din economii ca să petreacă zece minute împreună cu o persoană cu care n-are nici în clin nici în mînecă ! Mai bine aşteaptă

o ocazie mai îmbietoare şi mai puţin costisitoare. Poate o să întîlnească fiinţa ideală în cursul călătoriei ? Tînără, frumoasă, plăcută, cu mult timp liber... Se spune că, pe vapor, femeile cele mai serioase au chef să facă dragoste. Aerul sărat, întinderile nemărginite ale mării le excită, se pare. Desigur, nu va dispune decît de o cuşetă într-o cabină comună de clasa a treia. Dar cînd va veni seara, se va furişa pe puntea unde se află cabinele de clasa întîi. Acolo va face cunoştinţă cu o tînără fără prejudecăţi. Va fi îmbrăcată într-o rochie albă de voal care va flutura sub adierea vîntului. Chiar de la prima privire, se va îndrăgosti de el. Rezemaţi cu coatele de parapet, vor sta de vorbă, cu glas scăzut, contemplînd stelele. Apoi, nevăzuţi de nimeni, se vor strecura într-o barcă de salvare şi se vor îmbrăţişa cu înfocare. De douăzeci de ori, de o sută de ori, ea i se va dărui în cursul călătoriei. Dar asta nu înseamnă că o va uita pe Danielle. Necunoscuta de pe vaport va fi avut doar menirea să facă din el un bărbat. La Dakar sau la Abidjan se vor despărţi, cu gravitate, abia reţinîndu-şi lacrimile, pentru a nu se mai vedea niciodată. Cînd se va întoarce în Franţa, după luni şi luni petrecute în junglă, se va duce la Danielle, cu fruntea sus, şi ea va citi în ochii lui că s-a maturizat îndeajuns pentru a deveni amantul ei şi pentru a o ocroti.

Nu mai rămăsese nici o fărîmă de morcov în farfurie şi Daniel, sprijinindu-şi coatele de masă şi bărbia în palme, zîmbea cu un aer nătîng, gîndindu-se la viitoarele lui succese. Piureul de mere, pe care Mercédès i-l servi după aceea, era atît de fad încît lăsă jumătate. În schimb îşi îngădui o jumătate de pahar de *beaujolais*, ca să-şi virilizeze gura, cum spuneau băieţii. Nu-i plăcea vinul dar voia să se obişnuiască pentru cazul în care va trebui, în cursul peregrinărilor sale, să ţină piept unor pilangii africani. Ei, dacă s-ar fi putut pregăti de bacalaureat cu tot atîta plăcere cu cît se pregăteşte de călătorie ! Gîndul la examen plutea deasupra lui ca umbra unei păsări de pradă. După socotelile lui, dacă problema de matematică

nu va fi prea afurisită iar subiectul la franceză din cale afară de încîlcit, ar putea trece la limită. Ah, dar ce ușurare după aceea ! Te simți probabil ca eliberat de un cărcan, slobod, luminat la minte, tropăind de nerăbdare în pragul unei vieți noi. În fond, e ca o completare a dezvirginării. Va urma secția umanistică, se va culca cu Danielle sau, în orice caz, va merge foarte departe cu ea, își va dubla porția de țigări, va citi cărți grele. Muzica se opri. În liniștea care se făcu, gîndurile lui Daniel coborîră din nou pe pămînt. Drept în fața nasului i se înfățișa, imuabilă, reprobatoare, roca șistoasă din Plougastel. Luă manualul, căscă și ieși din sufragerie tîrșind picioarele.

În camera lui, alese cu grijă fondul muzical care s-ar potrivi cel mai bine cu studiile sale : ***Sea bird.*** O arie din Carolina de Sud care-ți răscolește sufletul. Culcat pe masa de lucru, Daniel era cufundat în această melodie lentă și deznădăjduită... Peștele-lună îi plutea deasupra capului. De pe perete, negresa îi zîmbea cu gura-i mare, strîmbată de talerul de lemn. După geografie, matematica. Învăța o mulțime de lucruri plicticoase și inutile. Iar timpul trecea, timpul zbura... Cînd va ridica în sfîrșit vasul ancora ?...

XXX

— Eygletière, Daniel, admis cu indulgența comisiei.

Glasul examinatorului răsună puternic în urechile lui Daniel care simți cum i se destind mușchii. O căldură plăcută i se răspîndi în tot trupul. Cînd întoarse capul îi văzu pe ceilalți candidați care așteptau nerăbdători, cu privirea îngrijorată, cu răsuflarea pierită, continuarea verdictului.

— Favolle, Armand, admis, continuă examinatorul. Houblon, Charles, respins ; Hubert. Maurice...

Lista era lungă. Vreo patruzeci de nume. După un oarecare Yvetot „respins", larma de glasuri se porni iar în

sala de clasă. Unii își ascundeau cu greu bucuria, alții, și mai greu, ciuda. Întrucît Daniel nu cunoștea pe nimeni din grupul acesta, se grăbi să plece.

Ieșind din liceul Carnot unde trecuse „oralul de reexaminare", se miră că cerul e atît de albastru. Cînd venise, la ora două după-amiază, vremea era mohorîtă, se lumina a ploaie. Acum, soarele se ivise parcă din nou pentru a arăta că universul întreg se bucură de reușita lui. Și cînd te gîndești că încă azi-dimineață mai răsfoia cu înfrigurare memento-urile de fizică și de matematică ! E drept că la scris nu obținuse decît o medie de $7\frac{1}{2}$. Dar ceva îi spunea că pînă la urmă o să aibă el baftă și o să treacă... Nu se îndoise nici atunci cînd îi văzuse pe tipii din grupa lui care își așteptau rîndul pe culoar, verzi la față de frică, cu livretul școlar în mînă. Toți băieții purtau cravate spălăcite, fetele îmbrăcaseră rochii triste de orfane și nu se fardaseră ca să pară mai serioase în ochii examinatorilor. Candidații se plimbau de colo pînă colo, repetau în minte frînturi de manual, își șopteau confidențial ultimele noutăți, țopăiau în fața ușii pentru a zări prin partea de sus, transparentă, a geamului mutra profesorului de matematică sau a profesorului de engleză în timp ce-i examina, în sală, pe primii elevi din serie. Cei care terminaseră și ieșeau aveau figuri abătute sau radioase. Erau imediat înconjurați : „Ei ? Cum e ? Nu-i prea al dracului ?" Pentru Daniel, examenul începuse cu franceza. Un profesor tînăr și simpatic îi dăduse să citească un poem de Leconte de Lisle și-l întrebase despre opoziția dintre romantici și parnasieni. Floare la ureche ! Subiectul fusese tratat în clasă. Daniel spusese dintr-o răsuflare tot ce știa. În schimb, la matematică și la fizică fusese clei în fața tablei. Noroc că și-a mai scos pîrleala la istorie și la engleză... Niciodată nu va uita amănuntele acestei zile. Va fi chiar, gîndea el, evenimentul cel mai important din viața lui. Dispăruse muntele care-i ascundea orizontul. Ușurat, eliberat, victorios își asculta inima bătînd în ritmul unui marș militar... Un, doi, un, doi. Grăbi pasul coborînd bulevardul Malesherbes. Să ajungă mai repede acasă,

să anunțe vestea cea bună unora direct, altora la telefon. Ieri încă, taică-său și Charlotte se arătaseră sceptici. Vor rămîne uimiți. Cu atît mai mult cu cît și Jean-Marc și-a luat examenele acum două săptămîni. Dublă lovitură în familia Eygletière. Va fi sărbătoare mare în rue Bonaparte. Și la Sèvres ! Și la Touques ! Françoise e atît de sensibilă încît succesul fraților ei îi va grăbi cu siguranță vindecarea ! Moralul, asta-i principalul la femei ! În ce-o privește pe Danielle, o vede de pe acum, îmbujorată de bucurie, cu un licăr de admirație în ochii ei migdalați. E totuși minunat să fericești pe atîția oameni deodată. În jurul lui, orașul vuia, prăfuit, însorit, prietenos. Trecea un taxi. Îi făcu semn să oprească. La naiba cu zgîrcenia ! Să iei metroul pe o zi ca asta înseamnă să mînii pe Dumnezeu !

După cum era de așteptat, nu se găsea nimeni acasă, afară de Agnès și de Mercédès : cam slăbuț auditoriul ! Ele îl felicitară totuși, Agnès cu însuflețire, Mercédès cu amărăciune de parcă ea însăși ar fi căzut la același examen. Charlotte era plecată și nimeni nu știa unde se află. Deci pînă deseară n-o să poată afla rezultatul. Cu atît mai rău pentru ea ! Afară de cazul cînd telefonează cumva acasă ca să se intereseze... Dar e puțin probabil !

Daniel trecu în salon, se instală în cel mai bun fotoliu și aprinse o țigară ; avea o serie întreagă de telefoane de dat. În primul rînd trebuie să-l anunțe pe taică-său, la birou. Reacția fu întocmai aceea pe care o spera :

— Bravo, mă băiete ! Ah, nici nu știi ce bucurie mi-ai făcut !...

În culmea fericirii, Daniel se apucă să-i povestească toate peripețiile examenului. Cita întrebările, apoi răspunsurile, descria cu lux de amănunte cum dejucase cursa pe care i-o întinsese cutare profesor, cum îl uimise pe altul prin cunoștințele lui despre războiul din '70, denunța afurisenia „sistematică și retrogradă" a comisiei... La celălalt capăt al firului, taică-său nu-și mai manifesta prezența decît prin cîteva expresii vagi ca : „Ah ! da ?... Uite, dom'le !" Deodată îl întrerupse pe Daniel:

— Așteaptă, mă băiete ! Am acum pe cineva la mine. Îmi povestești deseară mai departe...

Și închise telefonul. Daniel îl compătimi că e nevoit să se smulgă de la o conversație atît de pasionantă cu fiul lui pentru a se ocupa poate de vreun pisălog și îi telefonă mamei sale, care avea timp liber berechet. Dar ea renunțase la studii în penultima clasă de liceu, așa că nu putea gusta savoarea unor întîmplări legate de examene. Pentru ea, mai scurtă puțin darea de seamă. Lucie îl asurzi cu exclamațiile ei și îi spuse că-i va telefona imediat lui Yvon care se va bucura atît de mult ! Daniel îi promise că va trece pe la ea duminica viitoare la ora patru.

După aceea atacă gașca băieților. Debuquer trecuse definitiv după proba scrisă. Zouleïbos picase ieri la „oralul de reexaminare". Louvier se prezintă abia mîine... Treptat, trecînd de la unul la altul, relatarea lui Daniel lua tot mai multă amploare. Vorbea, fuma și se îndepărta de adevăr cu senzația delicioasă și ametitoare că lunecă din ce în ce mai repede de pe coasta unui deal.

Formă apoi numărul Daniellei. Telefonul sună mult. Laurent fusese admis cu o zi înainte. Ce-o să se bucure Danielle aflînd că și el... Cînd auzi însă glasul fetei, o idee diabolică îi trăsni prin minte. Spuse pe un ton lugubru :

— Ei uite, gata, m-au trîntit !

— Ah, ce nasol ! oftă ea. Dar cum s-a întîmplat ?

— Am răspuns alături la toate materiile.

— Chiar la franceză ?

— Chiar la franceză.

Jubila ascultînd respirația gîfîitoare a Daniellei. Niciodată n-o să-și poată păstra aerul grav, cu inima asta zburdînd de atîta fericire. Deodată izbucni :

— Aiurea, mă ! Te-am dus : am trecut.

— Prostule ! îi strigă ea.

Și îi pufni pe amîndoi rîsul în același timp. Apoi Danielle se arătă cam stingherită. El o întrebă :

— Nu ești singură ?

— Nu.
— Laurent e cu tine ?
— Nu.
— Dar cine ?
— Mama.
— Ah ! Bine... Atunci, te las...

Își dădură întîlnire pentru a doua zi, la ora trei, la ieșirea din stația de metrou Saint-Germain-des-Prés.

După ce epuiză lista cunoscuților parizieni, Daniel telefonă la Touques. Madeleine îi răspunse. Entuziasmul ei îi umplu inima de mîndrie :

— Nici nu se putea să nu-l iei... Știu eu de ce ești tu în stare cînd îți dai puțină osteneală !...

Întrebă ce mai face Françoise. Din păcate nu era acasă.

Punînd receptorul în furcă, Daniel se întrebă ce-ar mai putea face pînă la masa de seară. Dacă ar ști măcar unde poate da de frate-său ! Acum cînd nu mai are nevoie să tocească la drept, Jean-Marc își petrece probabil toată ziua prin oraș. O fi poate la *Soufflot.* Daniel se ridică brusc în picioare. Bineînțeles, la Soufflot trebuie să fie ! Ieși în fugă.

Era înghesuială mare la *Soufflot.* În mulțimea aceea pestriță, Daniel își descoperi fratele de la primă aruncătură de ochi. Hotărît lucru, azi îi merge din plin ! Jean-Marc ședea la o masă, pe terasă, împreună cu Didier Coppelin. Zărindu-l pe Daniel își lungi gîtul întrebător :

— Ei ?

Daniel își îngădui luxul de a nu răspunde imediat, se apropie de masă, îi strînse mîna lui Didier, lui Jean-Marc și în sfîrșit anunță cu nepăsare :

— Păi, gata ! S-a făcut !
— Ce ? întrebă Jean-Marc. Ai trecut ?
— Da' sigur, răspunse Daniel.

Jean-Marc îl învălui într-o privire de caldă afecțiune.

— Felicitări, mă băiete. Hai, stai jos.

Daniel luă loc între fratele lui și Didier, cu sentimentul că beneficiază de o promovare, și comandă o halbă. Ei îi cerură amănunte. Daniel repetă pentru a zecea oară

povestirea, înfrumusețînd-o. Didier și Jean-Marc îl ascultară amuzați. Apoi începură să discute despre viitoarea lor călătorie în S.U.A. Didier, care-și luase și el examenele, scoase din buzunar scrisoarea unui student american cu care făcuse cunoștință la Paris cu un an în urmă.

— N-am nici un chef să trec pe la tipul ăsta, la Boston, mormăi Jean-Marc.

— De ce ? E formidabil ! O capacitate, mă ! Face chimia... Și apoi, se pare că Boston e orașul cel mai original din Statele Unite...

Conversația se îndepărta de Daniel, de bacalaureat... Pentru a-și reîmprospăta memoria, retrăi, în cîteva secunde, întîmplările acestei zile. Revedea tabla, o bucățică de cretă strivită pe podeaua estradei, pantalonii în dungi ai examinatorului. „În orice triunghi dreptunghi, o latură a unghiului drept este produsul ipotenuzei cu...' cu..." „...Cu cosinusul unghiului ascuțit adiacent sau cu sinusul unghiului opus." Bineînțeles ! Dacă ar fi răspuns așa, ar fi fost poate admis și fără „indulgența comisiei". „Dar ce importanță are ? Principalul e că am scăpat !..." Încerca singur să se bucure dar îl apăsa o stranie oboseală. Speranța și temerea care-l urmăriseră în cursul întregului an școlar dispăruseră deodată, lăsînd în urma lor un gol ametitor, un fel de lehamite de succes. Atîta muncă pentru cîteva minute doar, cît a durat examinarea. Să fii „admis", înseamnă doar atît ? Mii, milioane de oameni au fost pînă acum „admiși" ! Mai devreme sau mai tîrziu toată lumea va fi „admisă" la ceva... Didier se sculase și îi întindea mîna :

— E timpul s-o iau din loc...

În schimb Jean-Marc nu părea grăbit să plece, ceea ce îl bucură pe Daniel. Nimic nu-i putea face mai multă plăcere decît să stea între patru ochi cu fratele său, într-o cafenea. Comandară încă o halbă fiecare.

— E o căldură ! spuse Jean-Marc.

— Da, răspunse Daniel. Să fi văzut azi după-masă, la liceul Carnot, cum ne mai treceau nădușelile !

Jean-Marc îi întinse un pachet de *Lucky Strike*. Daniel acceptă bucuros și bătu ușor vîrful țigării de dosul palmei

înainte de a o băga în gură. Observase că gestul acesta îi plăcea foarte mult Daniellei. Bricheta pocni. Daniel se aplecă asupra flăcăruii. Fumară amîndoi, unul lîngă altul, uitîndu-se la oamenii care treceau, sorbind din halba de bere, tăcînd. Daniel, care venise cu speranţa de a vorbi pe nerăsuflate, ore în şir, simţea că-l cuprinde toropeala şi se întrista. Avea impresia că-l plictiseşte pe Jean-Marc. În orice caz, n-avea nimic să-i spună. Şi nici Jean-Marc n-avea să-i spună nimic. Erau prea apropiaţi unul de altul, se vedeau prea des. Şi apoi, el e mezinul. Chiar dacă a împlinit şaptesprezece ani acum douăzeci şi două de zile, diferenţa de vîrstă dintre ei e enormă : trei ani şi jumătate ! O fată care trecea, îngustă în şolduri, cu ochii iscoditori, îi zîmbi promiţător lui Jean-Marc ; acesta abia îi răspunse. În locul lui, Daniel s-ar fi luminat la faţă. „E blazat", îşi spuse Daniel cu invidie. Şi se simţi foarte singur. Se gîndi că va fi şi mai singur peste o săptămînă cînd va părăsi Franţa. Albi sau negri, toţi cei din jurul lui vor fi oameni necunoscuţi. Africa, sate izolate, pierdute în junglă, un spital improvizat, plin de tuberculoşi sau de leproşi, nu va fi oare acesta adevăratul lui examen ?

— Mă duc acasă, spuse el. Iei masa la noi deseară ?

— Nu, mă băiete, răspunse Jean-Marc. Deseară sînt ocupat.

În drum spre casă, Daniel îşi tot repeta ca un refren : „Sînt admis, sînt admis..." Dar se obişnuise cu acest gînd şi nu-i mai stîrnea nici o emoţie.

XXXI

Era abia opt dimineaţa cînd Madeleine şi Françoise coborîră din maşină, chiar la marginea plajei. Veneau devreme ca să nu întîlnească turişti. Cabinele de baie se aliniau, cu uşile închise, în faţa unui pustiu plat unde sclipeau băltoace. Un vîntuleţ mînios alunga nisipul pe Promenada Scîndurilor. Marea, care nu se retrăsese decît

pe jumătate, opunea imensa-i întindere verde, opacă, unduioasă, vidului alburiu şi vaporos al cerului. Numai privind la acest spaţiu nemărginit, pe Madeleine o cuprindea dorinţa să alerge, să se cufunde în apă, să dea din mîini şi din picioare pînă să i se taie respiraţia. Îi propusese Françoisei de mai multe ori să se scalde împreună cu ea, dar fata refuzase de fiecare dată... Ca şi cum s-ar fi temut să capete din nou, fie şi pentru cîteva clipe, gustul de viaţă. Retrasă în sine, se pedepsea că are un trup, refuzîndu-i cea mai mică plăcere. În faţa unei asemenea atitudini, singurul remediu era răbdarea, blîndeţea şi tactul. Madeleine nu încercase niciodată, în decurs de cinci săptămîni, s-o întrebe despre cauzele acestei stări de disperare. Trăiau alături, măcinate de aceeaşi grijă, dar nu deschideau gura decît pentru a schimba cuvinte banale. Cît timp va mai dura acest joc de-a v-aţi ascunselea ? E oare cu putinţă ca Françoise să-şi fi pierdut definitiv darul de-a se bucura de viaţă ? Nici măcar marile evenimente din familie n-o interesau. Aflase cu indiferenţă, una după alta, că Jean-Marc îşi luase examenele şi că Daniel îşi trecuse bacalaureatul. Refuzase să ia receptorul cînd telefonaseră pentru a comunica vestea cea bună. Acum Jean-Marc se pregătea să plece în Statele Unite iar Daniel în Coasta de Fildeş. Amîndoi îi scriseseră. Citise scrisorile cu gîndul aiurea, apoi le aruncase. Tot aşa aruncase şi convocarea ei la examenul de rusă trimisă de Institutul de Limbi Orientale. Un an de studii irosit ! Pentru că se îndrăgostise de un bărbat care nu voia decît să se distreze cu ea. Dar asta să fie cauza adevărată ?... Soarele ieşi dintr-o îngrămădire de nori.

— La mine, e o necesitate fizică, spuse Madeleine, trebuie să mă bag în apă !

— Păi du-te atunci ! spuse Françoise oprindu-se din mers.

— Pe tine, tot nu te tentează ?

— Nu, n-am nici un chef.

Se aşezară la marginea nisipului uscat. Madeleine îşi descheie nasturii din faţă ai rochiei de stambă, şi-o scoase

și rămase în costum de baie. Îi era rușine de fiecare dată cînd se arăta în această ținută. O masă de grăsime. Cum de n-are curajul să țină regim ? Își trecu mîinile peste șolduri și oftă :

— Dacă aș fi mai chibzuită, m-aș abține măcar de la vin în timpul mesei. Ar trebui să mă certi cînd vezi că întind mîna după sticlă.

— Dacă-ți face plăcere ! spuse Françoise cu un zîmbet palid.

— Îmi face plăcere în momentul acela, dar după aceea îmi pare rău. Trebuie să slăbesc zece kile, nu, cincisprezece...

— Pe cine vrei să cucerești ?

— Pe mine ! răspunse Madeleine. Mi se pare că dacă aș fi slabă, m-aș simți mai tînără, mai sprintenă, mai veselă...

Își frecă antebrațele goale cu mîinile. Apoi o luă la goană spre țărm. Doamne, cît e de greoaie, cum i se bălăbănește carnea ! Apa rece ca gheața îi tăie picioarele. Sorbi din adînc, cu gratitudine, mireasma mării. Apa era numai încrețită. Cu puțină spumă doar, atît cît trebuia ca să rupă monotonia verde a undelor. Madeleine înaintă, cu capul aplecat, în întîmpinarea unui val. Întunericul, pierderea legăturii cu pămîntul, renașterea în mijlocul unui element fluid, proaspăt și sărat, care te face mai ușor și care te leagănă. Eliberată de legile gravitației, Madeleine înota craul, cu mișcări largi, bărbătești. Umerii-i se roteau ritmic, brațele despicau apa aproape vertical, picioarele-i băteau regulat, cu lovituri scurte și suple. Dar Madeleine nu mai știa să respire. După vreo treizeci de metri fu nevoită să se oprească. Gîfîia. Cu plămînii goliți, cu tîmplele zvîcnind, se odihni, nemișcată, suspendată în apa care unduia și sclipea în jurul ei. Întorcînd capul, o zări în depărtare, pe plaja pustie și amorfă, pe Françoise, care ședea cu mîinile încrucișate in jurul genunchilor. Această siluetă firavă, puternic conturată, pierdută într-o imensitate de nisip, lăsa o asemenea impresie de singurătate și de slăbiciune, încît Madeleine simți că

i se rupe inima. Nu mai aşteptă să-şi tragă sufletul şi o porni înapoi spre mal.

— Apa e grozavă ! spuse ea, lăsîndu-se pe cearşaful de baie.

Încetul cu încetul îi revenea suflul. Îşi destinse trupul. De la gustul sărat şi amărui al apei de mare care-i stăruia în gură i se făcu poftă de o ţigară. Aprinse una, cu voluptate. Viaţa căpătă o aromă de tutun. Françoise înalţă capul, se uită îndărăt cu o privire hăituită şi murmură :

— Aoleu, uite că vin oameni !

Într-adevăr, cîţiva vilegiaturişti apăruseră pe Promenada Scîndurilor, lîngă *Barul Soarelui*.

— N-o să ne deranjeze prea mult ! o linişti Madeleine. Pînă la ora nouă, plaja va fi practic goală.

Rămaseră multă vreme nemişcate, strîngînd pleoapele, cu faţa la soarele care strălucea tot mai puternic. Madeleine ghicea cum Deauville se trezeşte treptat în spatele ei. N-avea nevoie să se întoarcă pentru a şti că îngrijitorii plajei deschideau primele umbrele de soare, că servitorii în livrea din marile hoteluri plimbau cîini de lux ţinîndu-i de lesă şi că jucători de tenis schimbau mingi pe terenurile special amenajate, în faţa hotelului *Normandy*. Un grup de călăreţi apăru în depărtare, pe plajă, galopînd chiar la marginea apei.

— Hai să plecăm ! spuse Françoise.

Madeleine se şterse cu un prosop şi îşi îmbrăcă rochia. De fiecare dată se repeta aceeaşi poveste : cum i se ivea Françoisei prilejul să întîlnească figuri noi, să iasă din închistarea ei, să se distreze, o lua la fugă. Se îndreptară împreună spre micul Renault. În loc să se întoarcă direct acasă, Madeleine propuse o plimbare la Honfleur. Ar trece prin Grâce. Scaunele din maşină se şi înfierbîntaseră de la soare. Françoise, care şedea alături de mătuşa ei, răsucea maşinal între degete o bucăţică de sfoară. Vedea măcar peisajul ? Madeleine conducea încet. Mîinile-i năclăite de sare se lipeau de volan, ceea ce era foarte neplăcut. Nu mai ştia ce să spună. Se lăsau deseori între ele asemenea tăceri apăsătoare, mişunînd de gînduri. Madeleine coborî geamul de la portieră. O şuviţă de vînt îi mîngîie obrazul

și i se pierdu în păr. Bătaia regulată a motorului o legăna. În șinea ei, și fără a-și da bine seama, Madeleine își înzestra mașina cu un suflet de animal, devotat și curajos : „Da, poți să ai simpatie și chiar recunoștință pentru un mecanism ! Ia uite ce ușor urcă la deal. E puțină lume pe drum. Ce meleaguri frumoase ! Acum nici n-aș mai putea trăi în altă parte. Nici măcar la Paris !"

Cînd ajunse pe esplanada din fața capelei Notre-Dame-de-Grâce, Madeleine alese cu o grijă maternă, pentru mașina ei, un loc la umbră, sub copacii mari și stufoși, și coborî. Françoise o urmă pînă la marginea cornișei de unde li se înfățișară deodată, în fundul zării, jos de tot, la o diferență de nivel atît de abruptă încît mintea își pierdea simțul echilibrului, șerpuirile estompate ale estuarului Senei. În timp ce contemplau aceste întinse meleaguri prietenoase și iscusit rostuite, se apropie un autocar cu turiști. Esplanada, troița, platforma de unde se deschidea întreaga priveliște fură imediat invadate de niște necunoscuți gălăgioși, dispuși mai curînd să-și dezmorțească picioarele decît să admire panorama. Françoise bătu în retragere. Madeleine vru s-o ducă în capelă :

— Să știi că e încîntătoare înăuntru !

— Da, știu. Am mai văzut-o împreună.

— Nu vrei s-o mai vezi o dată ?

— Nu !

Acest „nu" fusese rostit pe un ton atît de dur încît Madeleine se uită la nepoata ei cu mirare. Pe chipul fetei era întipărită o mînie plină de teamă. De cînd se refugiase la Touques, nu fusese niciodată la biserică. Oare amintirea tentativei sale de sinucidere o ținea departe de Dumnezeu sau îndepărtarea de Dumnezeu o împinsese la sinucidere ? Cine poate descîlci vălmășagul de gînduri ce se îmbulzesc în mintea unui credincios ajuns la disperare ? Șovăind între supunere și revoltă, între cutezanță și teamă știe oare, cel a cărui credință se clatină, cum încolțește în mintea sa dorința nesăbuită de a-și pune capăt vieții ? Madeleine o luă pe Françoise de braț și spuse cu glas vesel :

— Ai dreptate ! Oricum, turiştii ăştia ne-ar fi stricat toată plăcerea !

Dar degeaba : firul care le lega se rupsese. Cu cît încerca să fie mai drăguţă, cu atît se simţea mai neîndemînatică şi mai ineficace. În loc să-i redea nepoatei dragostea de viaţă, parcă îi sporea inerţia, rezistenţa, ostilitatea faţă de lumea înconjurătoare. Era cît pe ce să-şi iasă din fire, dar îşi aduse aminte ce spuseseră doctorii : o nouă criză e întotdeauna posibilă. Deodată toate reproşurile pe care i le făcea în gînd se risipiră. Madeleine începu din nou să tragă de frînghie, pentru ca povara grea să nu alunece şi mai jos. Încetul cu încetul o s-o scoată ea pînă la urmă pe Françoise din prăpastie. E singura care poate izbuti.

— Da ! Nu-i prea plăcut ! spuse ea cu bonomie. Ce-ar fi să dăm o raită pînă la Honfleur şi apoi ne întoarcem la Touques. Îţi convine ?

Se urcară în maşină şi o porniră din nou. La Honfleur, Madeleine cumpără nişte reviste de modă, în speranţa că Françoise le va răsfoi, şi cîteva cărţi în format de buzunar. Apoi îşi îngădui un păhărel de vin alb într-o cafenea de pe Vechiul Bazin. Françoise comandă o sticluţă de borviz Perrier. Soarele era sus dar cerul începea să se acopere cu nori. În iulie, furtunile se ivesc pe neaşteptate. Deodată cerul se întunecă de tot, ca după o injecţie de cerneală violetă. Sub apăsarea norilor groşi care invadau orizontul, peisajul parcă se îndesă şi încremeni. Hîrtii, praf, firicele de pai jucau în vînt. Un fulger umplu de lumină cafeneaua. Tunetul bubui, rostogolindu-se îndelung, vibrînd parcă în maxilarul Madeleinei, care respiră o răcoare de metal. Ce plăcut e ! Începu ploaia.

Mai ploua cînd Madeleine şi Françoise urcară din nou în maşină. O răpăială deasă le învăluia capul ca o glugă. Părăsiseră uscatul, maşina nu mai circula pe roţi ci plutea.

La Touques, se opriră în faţa bisericii dezafectate şi o luară la fugă pînă acasă. Îşi apărau părul cu ziare desfăcute. În sfîrşit, iată uşa, pragul, adăpostul !

— Ah, ce bine e acasă ! exclamă Madeleine.

Poștașul, care trecuse între timp, strecurase corespondența sub ușă. Printre cele cîteva imprimate lipsite de interes erau și două scrisori pentru Françoise. Madeleine i le dădu și observă cu atenție reacția ei. Fata luă plicurile, își aruncă ochii asupra unuia din ele și-l înapoie Madeleinei spunîndu-i :

— Deschide scrisoarea asta. Madou, citește-o și te rog rupe-o.

— Vrei să ți-o citesc cu glas tare ? întrebă Madeleine mirată.

— Nu. Vreau s-o citești numai pentru tine și s-o distrugi după aceea.

— De ce ?

Françoise nu rosti nici un cuvînt, dar privirea-i răspunse pentru ea : „Ca să mă înțelegi".

Madeleine își puse ochelarii, desfăcu plicul și se uită mai întîi la semnătură : Alexandre Kozlov. Un scris mărunt, nervos, devora hîrtia.

„Ce s-a întîmplat, Françoise ? N-am nici o veste de la tine de mai multe săptămîni. Nici nu te-ai prezentat la examen. E absurd ! Am telefonat la tine acasă. Mama ta vitregă mi-a spus că ai fost bolnavă și că te odihnești acum la mătușa ta, la Touques. Care-i adevărul ?... Cred mai curînd că ai dispărut ca să nu mai dai ochii cu mine. Să știi că greșești. Relațiile noastre ar fi putut rămîne foarte plăcute, cu condiția să dai fericirii același sens pe care-l dau și eu. Ți-am mai spus, sînt un om cu picioarele pe pămînt, nu cu capul în nori, îmi construiesc bucuriile de azi pe mîine. Ai așteptat probabil prea mult de la întîlnirea noastră. Te asigur totuși că exista între noi o potrivire fizică și poate chiar spirituală de o calitate deosebită. Dacă vrei ca totul să fie iarăși ca mai înainte, scrie-mi, voi fi foarte fericit. Dacă nu, ei bine, să nu mai vorbim niciodată de ceea ce a fost. Oricare va fi hotărîrea ta, între noi nu trebuie să rămînă nici cea mai mică neînțelegere. Țin foarte mult la prietenia ta. Sper să te văd sănătoasă și voinică în octombrie, cînd vor începe cursurile. Îți doresc vacanță plăcută. Mai învață din cînd în cînd

la rusă, ca să recuperezi timpul pierdut. Mă gîndesc la chipul tău în penumbră..."

Madeleine împături scrisoarea. Nimic surprinzător în ea. De ce să-l acuzi pe omul acesta de înşelăciune ? Vinovată e numai Françoise. Prea naivă şi prea exigentă, nu-i de mirare că a fost doborîtă la prima ciocnire cu viaţa adevărată. Va fi probabil întotdeauna victima dorinţei sale arzătoare de a admira, de a crede. Niciodată nu te poţi vindeca deplin de puritate.

După o clipă de şovăire, Madeleine îi întinse scrisoarea spunîndu-i :

— Ar trebui s-o citeşti, Françoise. E plină de căldură pentru tine...

Cu un gest rapid Françoise îi smulse hîrtia din mînă şi o rupse bucăţi. O furie oarbă ţîşnea din ochii ei.

— Îl urăşti chiar atît de mult ? întrebă Madeleine.

— Te rog, Madou, nu-mi pune întrebări !

— De ce ? N-ai încredere în mine ? De cînd eşti aici, taci, mă eviţi, am impresia că abia mă suporţi ! Ce pot face eu, cu bietele mele mijloace, dacă nu mă ajuţi să înţeleg ce se petrece în capul tău ? Am nevoie să ştiu...

Françoise reacţionă din nou cu bruscheţe. În chipu-i încordat, un prim semn de derută : buza de jos care-i tremura uşor.

— Ce vrei să ştii ? răspunse ea cu glas hîrîit. Acum, după ce ai citit scrisoarea, cred că ai înţeles...

— Ce să înţeleg ?

— Că am ajuns vrednică de dispreţ !

— Nici vorbă de aşa ceva în scrisoarea lui, spuse Madeleine. E drept că relaţiile tale cu el au mers foarte departe...

— Au mers într-adevăr foarte departe ! M-am culcat cu el !

Françoise aruncase această frază cu un aer de bravadă şi aşteptă exclamaţiile de surprindere şi de indignare ale Madeleinei : calmul mătuşii sale o deconcertă ; după o pauză adăugă încet :

— Cel mai îngrozitor, Madou, e că omul acesta a ucis totul în mine, liniştea sufletească, credinţa în Dum-

nezeu... Şi în schimb nu mi-a dat nimic... Decît o plăcere care mă urmăreşte mereu...

— Dacă te urmăreşte mereu, de ce fugi de el ?

— Pentru că mi-e ruşine ! Pentru că ştiu că nu vrea să clădească nimic temeinic alături de mine ! Pentru că refuz să fiu ceea ce vrea el, o simplă trecătoare, o experienţă printre zeci de alte experienţe !... Bună ziua, la revedere !... Şi îl iubesc... Îl iubesc de crăp... Auzi, Madou, de crăp, nu alta !

Françoise scoase pieptul în afară şi îşi lăsă capul pe spate ca pentru a respira mai bine. Pe Madeleine n-o surprinse mărturisirea aceasta, ci tonul cu care fusese rostită. Deodată, în locul fetiţei pe care o cunoştea, descoperea o femeie. O femeie care suferea ca un animal. Încetul cu încetul, Françoise se calma totuşi. Îşi apăsă puternic pumnul de frunte, şi şopti :

— Ce stupizenie !

După prima clipă de mirare, Madeleine evită cu grijă să arate cît de mult o reconfortează acest acces de sinceritate. O breşă se ivise în sistemul de apărare al Françoisei. Dezvăluindu-şi secretul, accepta implicit să fie ajutată. Acum trebuie să dea dovadă de tact ca să n-o şocheze printr-o curiozitate sau o solicitudine exagerată. Un gest inoportun, un cuvînt nepotrivit puteau compromite din nou totul.

— Erai prea tînără, prea simplă pentru el, spuse Madeleine. Nu puteai decît să suferi. Dar asta nu înseamnă că în viitor...

— Viitorul nu mă interesează, Madou !

— Şi totuşi trebuie să te gîndeşti la el, scumpa mea. N-ai decît optsprezece ani...

— Da, Madou, şi am să am douăzeci, douăzeci şi cinci, treizeci, cincizeci !... Să nu crezi însă că voi încerca din nou să-mi fac seama. Încercarea prin care am trecut mi-a fost de învăţătură. Niciodată n-aş fi crezut că sub disperarea mea se ascunde un asemenea instinct de conservare ! Spiritul vrea să moară şi trupul refuză ! E... e aproape comic !...

— Ba dimpotrivă, exclamă Madeleine, e minunat !

Acum, era convinsă că vindecarea Françoisei nu e decît o chestiune de timp.

— Ai să vezi, reluă ea, că viaţa îţi va părea mai atrăgătoare cînd o vei aborda cu luciditate. Dacă n-ai să-ţi mai faci iluzii, n-ai să te expui nici riscului de a fi dezamăgită. De fiecare dată cînd vei întîlni în drumul tău ceva bun şi frumos îl vei aprecia şi mai mult. Cerînd puţin de la viaţă, vei fi fericită de tot ceea ce-ţi va oferi !

— Mă îndoiesc !

— Crede-mă, aşa e, Françoise !... Nu e totul atît de negru, nu e totul atît de urît pe lume... Şi faptul că bărbatul acesta...

— Nu e vorba numai de bărbatul acesta, ci de toţi ceilalţi... Bărbaţi şi femei... Toţi ceilalţi pe care am învăţat să-i cunosc, pe care-i văd acum în adevărata lor lumină... Charlotte care se culcă cu Jean-Marc, tatăl meu care o înşeală pe Charlotte cu orice femeie, maică-mea care nu se gîndeşte decît la mica ei fericire egoistă. Şi îi iubeam atît de mult ! Îi aşezam atît de sus ! Poate că nu erai la curent în legătură cu tata ?

— Ba da, Françoise.

— Cum vrei să regăsesc gustul de viaţă trăind în mijlocul lor ? Uite, a doua scrisoare e de la mama. Am citit-o chiar acum. Citeşte-o şi tu ! Ah, te asigur că merită !

Françoise luă scrisoarea pe care o lăsase pe pervazul ferestrei şi o întinse Madeleinei. Era o foaie de hîrtie dublă, bleu-deschis, cu marginile festonate. Madeleine îşi îndreptă ochelarii pe nas şi descifră ici-colo, cîte o frază :

„...Daniel a fost pe la mine şi mi-a spus că ai avut o criză puternică de ficat. Gurmandă ce eşti ! Bagă de seamă, dacă n-ai să te stăpîneşti... atît de fericit că şi-a luat bacalaureatul !... Şi apoi călătoria asta... Pleacă la Abidjan cu nava *Foch*... Se face atît de mult în zilele noastre pentru tineret... Tot aştept vizita lui Jean-Marc... El... tînăr foarte serios.. pleacă miercuri cu avionul la New York... Între noi fie spus, nu-i de mirare că a preferat să meargă în Statele Unite decît în Grecia cu taică-tău şi cu mama lui vitregă... Yvon şi cu mine ne ducem în vara asta la

Saint-Gervais-les-Bains... climat ideal pentru aia mică... Ce noroc ai că-ți petreci vacanța la Touques... complimente mătușii tale... Abia aștept să te văd, Francetta mea scumpă... Te strîng tare, tare de tot în brațele mele de mamă..."

În josul paginii, privirea Madeleinei dădu de un *post-scriptum :*

„Abia îndrăznesc să-ți scriu și totuși trebuie să știi : sînt în așteptarea unui eveniment fericit pentru luna decembrie. Yvon ar prefera un băiat dar, vorba ceea, vom lua ce ne va da Dumnezeu. Sînt nebună de fericire !"

Madeleine rămase cîteva clipe năucă, de parcă nu și-ar fi putut desprinde gîndul de la cele citite. Femeia asta nu-i în toate mințile ! Încă un copil ! La vîrsta ei ! E pur și simplu indecent ! Dar, în fond, de ce nu ? Idealul iepuroaicelor !...

Françoise se așezase lîngă fereastră și răsfoia un jurnal de modă. Madeleine simți deodată nevoia să-i ceară iertare, iertare pentru mama ei, pentru tatăl ei, pentru Alexandre Kozlov, pentru Charlotte, pentru Jean-Marc, iertare pentru toți cei care erau vinovați de groaza ei față de viață. Aerul devenea înăbușitor. Prea mulți oameni respirau în această cameră.

— Ai citit ? întrebă Françoise ridicînd ochii de pe jurnal.

— Da, e... e de necrezut, bîigui Madeleine.

— De ce de necrezut ? Maică-mea are dreptate ! L-a lăsat pe taică-meu, ne-a părăsit pe noi și iat-o acum fericită ! Își corcolește toată ziua copilul, și-a regăsit tinerețea !... În timp ce eu...

Se lăsă tăcere. Plimbîndu-și ochii de jur împrejur, Françoise continuă cu o mică grimasă melancolică :

— Aș vrea să nu te mai părăsesc niciodată, Madou !

— Ba ai să mă părăsești, spuse Madeleine cu un nod în gît. Și sper că foarte curînd chiar. Dar nu cu am să te dau afară.

— Dar cine ?

— Viața, Françoise, viața te va împinge afară. Te vei duce să cauți alte bucurii și alte răni.

Ochii Françoisei scînteiară de mîndrie :

— Nu, Madou, nu mă cunoşti ! Pentru mine, s-a terminat !

Madeleine zîmbi, îşi scoase ochelarii şi puse o mînă pe grumazul nepoatei. Sub pielea netedă şi caldă simţea gingaşele-i vertebre. În jurul casei se auzea un murmur confuz de apă care picură şi clipoceşte. Dinspre stradă venea o lumină tulbure.

•

Ploaia se opri către seară dar cerul, căptuşit cu nori întunecaţi, continua să apese greu. La şapte, fură nevoite să aprindă luminile. Masa era pusă pentru cină. Două tacîmuri, faţă în faţă. Refugiată în „colţul bucătărie", Madeleine prepara o salată orientală, una din mîncărurile preferate ale nepoatei sale. După aceea, două felii de friptură rece. Şi ca desert, ce mai rămăsese din plăcinta cu mere. Cînd apleca puţin capul, o putea vedea, sub curbura scării, pe Françoise şezînd în faţa căminului, luminată de lampadarul cel mare cu picior de lemn aurit. Lucra la tapiserie. Bineînţeles, nu se atingea de buchetul din mijloc care era opera mătuşii sale. Nu, se mulţumea să brodeze fondul în cruciuliţe. Era o treabă uşoară şi monotonă care liniştea nervii. Neştiindu-se observată, atitudinea ei era firească, fără nimic rigid. Madeleine găsea că a slăbit, că s-a făcut mai frumoasă. În orice caz, a pierdut aerul acela cuminte de elevă de pension. Faţa-i prelungă, tristă şi blîndă, amintea de unele portrete de Modigliani. Întreaga odaie părea anume făcută pentru a-i servi drept cadru. Madeleine admiră o dată mai mult lustrul patinat al mobilei, eleganţa pietrelor mate şi zgrunţuroase ale căminului, sumbra regularitate a grinzilor care vărgau tavanul, sclipirea obosită a pardoselii de mozaic. În această simfonie de nuanţe pastelate clanţele de aramă străluceau exact acolo unde trebuia. Iar păpuşa automată, acolo pe gheridonul ei, aducea acestui decor conceput cu grijă nota de fantezie indispensabilă. „Mai bine nici nu se poate. E muncă de o viaţă întreagă. După aceea nu-ţi rămîne decît să priveşti, să te bucuri şi

iar să priveşti." Madeleine adăugă măsline şi cîteva bucăţi de ton în salatieră, amestecă salata. La ce se gîndea oare Françoise înfigînd acul în canava ? Sub această liniştе aparentă, dezgustul de viaţă continua pesemne să crească. Şi, odată cu el, teama de viitor. Pendula bătu opt şi jumătate. Madeleine puse salatiera pe masă. Françoise lăsă lucrul deoparte.

— Am terminat aproape fondul, anunţă ea.

— Să ştii că-mi faci un serviciu grozav, spuse Madeleine. Niciodată n-aş fi avut atîta răbdare...

Luară loc de-o parte şi de alta a vechii mese de lemn, plină de crestături. Madeleine servi salata orientală. „Curios, gîndi ea, dacă ne-ar vedea cineva prin geam, ar putea crede că sîntem fericite !"

Lector : ANGELA CISMAȘ
Tehnoredactor : ELENA BABY

Bun de tipar : 21.III.1978 Tiraj 20 110 ex.
Coli tipar 20.

Comanda nr. 70 561
Combinatul Poligrafic „Casa Scînteii"
Piața Scînteii nr. 1, București.
Republica Socialistă România

univers

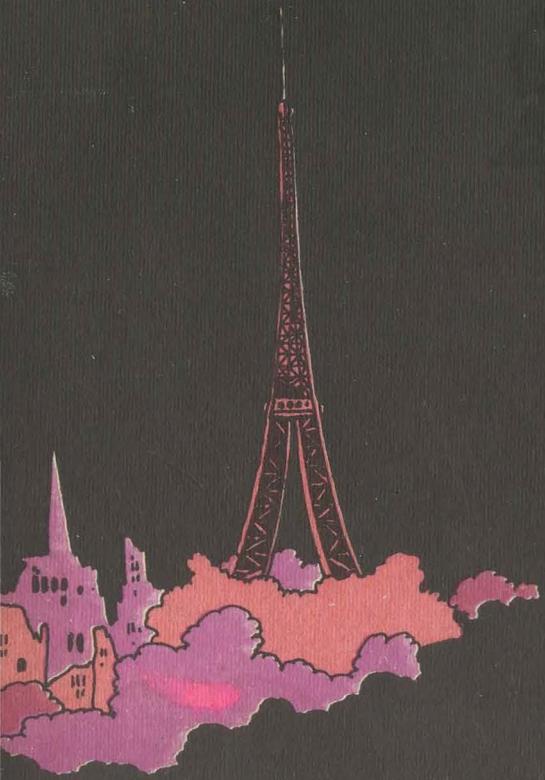

Lei 9